ФАНТАСТИЧНА АНТОЛОГИЯ

фантастична антология

Фредерик Пол

Грегъри Бенфорд

Нанси Крес

Лари Нивън

Фриц Лейбър

Ричърд Коупър

Ракуна Шелдън

съставители

Джак Дан и Гарднър Дозойс

ДРУГА ГЕДОНИ

ДЖАК ДАН, ГАРДНЪР ДОЗОА
АРМАГЕДОНИ
АНТОЛОГИЯ

chitanka.info

Независимо дали е предизвикан от гневни богове или технологични постижения на развита цивилизация, от самото начало на човешката история краят на света винаги е възбуждал интерес. В зората на новото хилядолетие теориите за разрушението на Земята включват от опустошителни природни катастрофи до самоунищожение на човечеството. А въображението ни отнася отвъд края, когато се питаме какъв ли ще е животът на оцелелите. Сценариите на водещите фантасти изглеждат доста страшни, както и… съвсем реалистични.

ПРЕДГОВОР

През по-голямата част от човешката история краят на света е бил нещо, което може да се предизвика от Господ (или боговете, в зависимост от това кой сте и къде и кога живеете), нещо, определено от невидими сили, които действат извън мирянското царство, нещо, което не е по силите на смъртния човек. Най-разпространената дума за свършека на света „Армагедон“ запазва този религиозен оттенък и до ден днешен, въпреки че използването й е разширено, за да включи най-общо катастрофи, унищожаващи света, както и определеното събитие, пророкувано в християнската библия. Затова когато човек си помисли, че настъпва краят на света, си го представя като нещо, което е причинено от божествени сили — наводнение, изпратено от Бог, чума или хвърлянето на Земята във всепрочистващ огън.

Едва в залеза на деветнайсети век идеята, че краят на света може да настъпи и по нерелигиозни причини — поради случайни събития, свързани със сляпото действие и взаимодействие на космически сили, вместо по Божията воля, — започна да прониква в човешките представи, разпространена от книги и разкази като „Звездата“ на Х. Дж. Уелс, „Последният човек“ на Мери Шели, „Разговорът на Ерос и Кармион“ на Едгар Алан По и „Отровният пояс“ на Артър Конан Дойл. Уелс допринесе и за приемане в общественото съзнание на още два начина за предизвикване на края на света — чрез нашествие на враждебни извънземни, решили да унищожат човешката раса с такова пренебрежение, с каквото ние изтребваме насекоми или друга напаст, появила се в къщата ни („Война на световете“); или чрез безкрайна глобална война, която най-малкото ще погуби голяма част от цивилизацията, дори и да не изтрие от лицето на Земята абсолютно всички човешки същества („Машината на времето“, „Обликът на бъдещето“ и други).

Последната идея бе особено въздействаща, тъй като тя наложи представата, че ние можем *сами* да предизвикаме края на света (или поне края на цивилизацията), с нашите собствени човешки усилия, без

да са ни нужни нито слепи космически катастрофи — като например сблъсък с комета, нито Божи гняв (урок, мъчително научен от последвалите ужаси на Първата световна война).

По времето, когато на бял свят се появяват вашите съставители — като част от поколението на бума на деца след Втората световна война, — ужасяващата сянка на Атомната бомба бе надвиснала над света и беше съвсем ясно, че ако решим, ние, хората, можем да започнем война, която най-вероятно ще унищожи не само цивилизацията, а и цялата човешка раса, и навярно дори всяка форма на живот на Земята.

През 50-те години нещото, което тревожеше хората, когато се безпокояха от идването на края на света, бе Бомбата. По-късно, през 60-те и 70-те, се появи идеята за унищожаване на околната среда — начин, по който можем да убием човешката раса (а може би и всякакъв живот на Земята), без дори да сме го искали, като случаен вторичен продукт на „развитието“ на нашата техническа цивилизация. Тогава хората се притесняваха за замърсяването, пренаселеността, ДДТ, *както и* за Бомбата. (Обаче щяха навярно доста да се затруднят, ако от тях се поискаше да си представят друг начин, по който би могъл да настъпи краят на света.)

Какви прости времена са били тези! Сега, от перспективата на цяло едно отминало хилядолетие, както и началото на нов век, можем да си представим десетки нови начини за предизвикване на края на света, за настъпването на глобален Армагедон, начини, за които много малко хора дори биха си по-мислили преди двайсет години, камо ли да се тревожат за тях. Десетки нови начини, които днес са в центъра на общественото внимание и които навярно причиняват също толкова страхове и безсънни нощи, колкото някога и притеснението за Бомбата.

Преди двайсетина години например малцина отделяха време да се безпокоят, че гигантски астероид може да се удари в Земята и да ни изтрие с един замах (макар това да е сценарият, който е известен на учените от поколения). Сега обаче, отчасти благодарение на широко разпространената и добре рекламирана хипотеза, че в сблъсъка с такъв астероид може да се крие причината за измирането на динозаврите, всички знаят (и се тревожат) за тази възможност. През 1998 г. почти едновременно се появиха два отделни филма с огромни бюджети за астероиди, застрашаващи да ударят Земята — „Смъртоносно влияние“

и „Армагедон“, — и вече дори хора, които преди не бяха чували за този сценарий, навярно се тревожат за него! Нарастващата технологизация в развитието на природонауките и по-доброто разбиране на геологичните сили ни показаха, че няма място на Земята, на което да сме в безопасност от земетръси и вулканични изригвания (това познание бе пренесено в общественото съзнание от филми като „Вулкан“ и „Върхът на Данте“). Изригване на вулкан, което е станало в Ню Мексико преди милион години например, не само е изпарило планина с височина над 8000 метра, но е оставило в земята дупка с диаметър 25 километра и дълбочина над 1000 метра и е било достатъчно силно, че да хвърли отломки чак в Небраска. Ако днес стане вулканично изригване с подобна сила, даже в относително незаселен район като американския Югозапад, то ще избие стотици хиляди хора. При земетръси с мащаба на онзи, който е разтърсил долината на Мисисипи през осемнайсети век, ще загинат милиони, а вече знаем, че цунами с наистина огромни размери, много по-големи от всичко, което се е смятало за възможно преди четирийсет години (каквито живо бяха представени в „Смъртоносно влияние“), са не само допустими, ами са се случвали с поразяваща честота през хилядолетията и са оставили следи в геоложките записи на Земята.

В допълнение към старото безпокойство за замърсяването сега трябва да се притесняваме и от глобалното затопляне (стопяването на ледената покривка на Антарктида ще залее обширни площи от света), както и от непрестанно разрастващата се дупка в озоновия слой, която пропуска все по-опасни радиационни нива на ултравиолетовите лъчи (а неотдавна в брой на списание „Дискъвъри“ ни предупреждаваха, че е възможно самата атмосфера да се свива). Някои упорити учени се противопоставят на идеята за глобално затопляне и противно на това заплашват, че може да настъпи нов ледников период — такъв, който да предизвика пълно замръзване със страшна скорост, само за десетки години вместо за стотици хиляди, като в процеса превърне цивилизацията ни на пух и прах.

Почакайте обаче! Има и още! Вече знаем, че близка (в представите за междузвездни разстояния) супернова може да ороси Земята с достатъчно твърда радиация, че да застраши или унищожи живота на планетата… И в действителност подобна умалена версия с по-ниска лъчева интензивност се разигра през 1998 г., като извади от

строя множество комуникационни спътници. В този аспект даже нашето собствено Слънце се държи подозрително, като се отклонява от съвременните модели за излъчване на неутрино. Може ли това да е прелюдия към превръщането на Слънцето в нова или сигнал за предстоящо слънчево изригване с гигантска мощност? И ако никое от тези неща не ни сполети, неотдавнашни доказателства показват, че в центъра на Млечния път — собствената ни галактика — се намира огромна черна дупка, която не само изпуска периодично убийствени взривове на радиация, ами в крайна сметка ще погълне всичко останало в нашата галактика, включително *нас*. Така ще е в случай, че друга галактика не се удари преди туй в нея в космически сблъсък с невъобразими пропорции — нещо, което можем да наблюдаваме, че се случва на други места във Вселената. Съществуват също езотерични възможности за гибел, включващи такива представи като изпускането на квантова енергия от структурата на самия вакуум…

Междувременно никой от *по-старите* сценарии не е отпаднал. Четирите конника на Апокалипсиса стоят винаги готови да се впуснат срещу нас. Гладът в глобален мащаб става дори все по-вероятна възможност, докато населението продължава да нараства и ресурсите да намаляват. Болестта, заплахата от някаква световна епидемия или чума е призрак, от който никога не можем да избягаме, навярно още по-опасен в епохата на междуконтиненталните полети, когато някой, прихванал в Африка или Южна Америка рядък вирус, не успявал досега да се измъкне от джунглите, само след няколко часа може да е в центъра на Ню Йорк или Лондон (без да споменаваме дори за умишлената подготовка за биологична война или за тероризма, нито факта, че прекаленото използване на антибиотици бързо лишава от ефикасност повечето от тях, нито че възможността за инцидент при биологични изследвания, който може да има опустошителен ефект, е по-голяма от всякога). Също така и войната не е изчезнала като нещо, което застрашава оцеляването на човешката раса — въпреки края на Студената война. На практика изглежда много по-вероятно, че вместо да спрем, и през новия век ще продължим да водим войни, но в тях ще се бием с ужасяващи високотехнологични оръжия — по-смайващи от всичко, което ни е възможно да си представим понастоящем. (Например наномеханизми, изяждащи всичко, до което се докоснат, докато превърнат света в „сива пихтия“, е само една от възможностите,

и то навярно по-малко радикална от повечето оръжия, които ще бъдат разработени до изтичането на току-що започналия нов век — в случай че някой оцелее, за да ги види, не забравяйте!)

Не е чудно, че докато над главите ни са надвиснали всички тези сценарии за гибел (както и още много други), всички се чувстваме малко нервни в зората на новото хилядолетие — разделител на времето с огромно свръхестествено значение, защото исторически винаги е бил време на паника за края на света.

Щом тъй или иначе се безпокоите за всичко това, решихме, че сигурно би ви заинтересувало да прочетете за някои от начините, по които може да свърши светът, като вероятно ще ви дадем поводи за нови тревоги или най-малкото ще ви предложим известно забавление и развлечение, докато чакате останалите от нас да напуснат този живот. Ако сте решили да се притеснявате за края на света, значи можете да позволите на водещи световни автори, на мечтатели и предсказатели с най-голямо въображение — на писателите на научна фантастика, които ще срещнете на следващите страници, — да ви покажат някои наистина фантастични (и плашещи) сценарии за космически Армагедони, които биха *могли* да се случат… а също искриците надежда, които могат да оцелеят дори и ако *се случи* най-лошото.

Макар, както подозираме, да няма особени изгледи скоро да настъпи краят на света, поне ще се насладите на прочита на едни от най-добрите научнофантастични разкази, които е сътворил нашият стар и уморен свят.

Ала май е по-добре да ги изчетете наистина *бързо* — просто за всеки случай.

ФРЕДЕРИК ПОЛ
ФЕРМИ И ЛЕДОВЕТЕ

Един от най-правдоподобните варианти за края на света е ние сами да го унищожим — или чрез необратими вреди, причинени на екосистемата от съвременната промишленост, или съзнателно, като го въвлечем в глобална ядрена битка. Цели поколения израснаха под страшната сянка на Бомбата, откакто свърши Втората световна война. И понякога, например в напрегнатите дни на Карибската ракетна криза, ние наистина бяхме на косъм от натискането на Бутона и започването на Третата световна, която вероятно би обрекла човечеството на изтребление. А в сегашната епоха след Студената война предпочитаме да се поздравяваме, че сме оставили в миналото заплахата от атомния Армагедон. Уви, нови държави като Индия и Пакистан влязоха в клуба на ядреното въоръжаване и тези самодоволни поздрави могат да се окажат преждевременни. Нищо чудно атомната схватка да е дори по-вероятна сега, защото възможността за сдобиване с ядрени оръжия е достъпна за прекалено много страни, не както в старото време на „равновесието на страха“ и противопоставянето на двете свръхсили.

Не е лесно да открием по-силно пресъздаване на онова, което би се случило след натискането на Бутона, от разкъсващия сърцето и неимоверно тъжен разказ на следващите страници. За съжаление той никак не е остарял в което и да е значимо отношение, въпреки че е написан преди четиринайсет години. И нека в името на всички ни се помолим да не се окаже пророчески.

Като творец, чиято кариера обхваща почти цялото развитие на съвременната научна фантастика, Фредерик Пол е един от основните фактори за оформянето на жанра — в ролята на писател, редактор, литературен агент и съставител — в течение на почти петдесет години. Той е създателят на „Стар“, първата продължителна поредица от антологии с НФ, и редактор на групата списания „Галакси“ от 1960 до 1969 г. (тогава сродното на „Галакси“ списание — „Уърлдс ъв Иф“ —

завоюва три пъти поред наградата „Хюго“ за най-добро професионално периодично издание). Като писател неведнъж е печелил „Хюго“ и „Небюла“, както и Американската награда за книги и френския приз „Аполо“. Между романите му има няколко в съавторство с покойния С. М. Корнблът — сред тях „Венериански търговци“, „Самакитка“ и „Гладиатор на закона“, — както и множество самостоятелни, например „Гейтуей“, „Човекът плюс“, „Отвъд синия хоризонт на събитията“, „Пришествието на квантовите котки“ и „Миньори в Облака на Оорт“. Сред многото му сборници са „Злато в края на звездната дъга“, „В ямата на проблемите“ и „Най-доброто от Фредерик Пол“. Написал е и публицистична книга заедно с Айзък Азимов — „Нашата разгневена Земя“, подлагаща на безпощаден анализ различните начини, по които продължаваме да съсипваме екосистемата на единствената си планета. По-наскоро бяха издадени неговите романи „О, първопроходецо!“ „Обсадата на вечността“ и „Далечният бряг на времето“.

* * *

На деветия си рожден ден Тимоти Клеъри не получи торта. Прекара го целия в една ниша на пътническия терминал на „Транс Уърлд“, на летището „Джон Ф. Кенеди“ в Ню Йорк, като дремеше неспокойно и понякога проплакваше от изтощение или страх. За ядене имаше само поизсъхнали пастички от количката на бюфета, и то не много, а бе притеснен до вцепеняване, защото се напика в гащите. Три пъти. Да се добере до тоалетните през навалицата от бегълци беше, общо взето, невъзможно. Имаше към две хиляди и осемстотин души в пространство, предназначено да побира само нищожна част от тази тълпа, и всички бяха обзети от едно и също желание. Махни се! Качи се на най-високия връх! Свий се и замри право в сърцето на най-обширната пустиня! Бягай! Скрий се!…

И се моли. С цялата си душа, защото даже бегълците, които с бой успяваха да се натъпчат в редките самолети и дори да излетят, нямаха особена надежда да намерят убежище, накъдето и да ги отнесеше крилатата машина. Разделяха се семейства. Майки набутваха своите

пищящи деца в реактивния лайнер и потъваха отново в гъмжилото, преди самите те да запищят, но по-тихо.

Засега нямаше заповед за изстрелване или поне не се бе разчуло да е дадена, затова може би още имаше време за спасение. Мъничко време. Достатъчно, за да се натъпче терминалът на „Транс Уърлд“, както и всички останали летища навсякъде, с пълчища от ужасени хора. Нямаше съмнение, че ракетите са готови да излетят. Опитът за преврат в Куба се развихри необуздано и една атомна подводница удари по друга с ядрена бойна глава. Всички бяха единодушни, че това е сигналът. Следващото действие щеше да бъде и последното.

Тимоти не знаеше почти нищо за събитията, но пък и нищо не би могъл да стори… освен да плаче, да сънува кошмари и да се подмокря, а всичко това вече се случваше на малчугана. Не знаеше и къде е баща му. Не знаеше и къде е майка му, освен че отиде някъде, за да се опита да се свърже с баща му. Но после тълпата се втурна изведнъж, щом три боинга 747 обявиха, че приемат пътници, и Тимоти бе отнесен далеч от мястото, където стоеше. Стана и по-лошо. Както беше мокър и хремав, започна да му прилошава. Младата жена, която му донесе пастичките, разтревожено опря длан в челото му и я отдръпна безпомощно. Момчето имаше нужда от лекар. Същото обаче важеше за още стотина други — възрастни хора със сърдечни болести, гладни бебета и поне две жени пред раждане.

Ако ужасът бе отминал и трескавите преговори бяха завършили успешно, вероятно Тимоти щеше да се събере отново с родителите си, за да порасне, да се ожени и да ги дари с внуци. Ако едната или другата страна бе успяла да нанесе изпреварващ удар, да разгроми другата и да се спаси, четирийсет години по-късно Тимоти би могъл да е циничен полковник с посивяваща коса в американската военна управа на Ленинград. (Или личен слуга на руски полковник в Детройт.) Или ако майка му бе проявила малко повече настойчивост по-рано, би могъл да се озове в самолета с бегълци, които стигнаха до Питсбърг точно навреме, за да се превърнат в плазма. Или пък ако наглеждащото го момиче се бе уплашило малко повече и бе проявило повече смелост и някак бе успяло да го промъкне през гъмжилото до импровизираните клиники в главния терминал, току-виж някой му бе дал лекарство и се бе намерил още някой да го закриля и да го отведе в убежище, за да оцелее…

Но всъщност тъкмо това се случи!

Тъй като Хари Малибърт пътуваше за участие в семинар на Британското междупланетно дружество в Портсмут, вече пийваше мартини с джин „Бийфитър“ в клуб „Амбасадор“ на летището, когато пренебрегваният телевизор до бара накара всички да го забележат.

Онези глупави системи за оповестяване на нападение с ядрени оръжия, които радиостанциите изпробваха от време на време, но отдавна никой не им обръщаше внимание… Ама че работа, този път беше наистина! Говореха сериозно! Беше зима и заради силния снеговалеж бездруго отложиха полета на Малибърт. Преди да наближи новият час за излитане, върху всички полети наложиха забрана. Никой нямаше да потегли от „Кенеди“, докато някакъв чиновник някъде си не вземеше решение да ги пусне.

И почти веднага летището започна да се пълни с желаещи да избягат. Клуб „Амбасадор“ не се претъпка веднага. Три часа стюардът на входа решително връщаше всеки, посегнал към звънчето, ако не видеше малкия червен пропуск. Но когато храната и напитките в главния терминал почти свършиха, началникът на наземните служби отвори клуба за всички. Така не помогна да се облекчи навалицата отвън, само я пренесе вътре. Почти незабавно комитетът от лекари доброволци извоюва по-голямата част от клуба, за да се заеме с болните и пострадалите във все по-гъстите тълпи. А хората като Хари Малибърт бяха изтласкани в бара. Там го позна един човек от наземните служби, който си поръча джин с тоник не толкова заради алкохола, а за да поеме малко калории.

— Вие сте Хари Малибърт. Веднъж слушах ваша лекция в Северозападния университет.

Малибърт кимна. Обикновено отвръщаше учтиво „Надявам се, че ви хареса“, но този път нормалната любезност не му се стори уместна. Нито пък нормална.

— Прожектирахте ни диапозитиви от Аресибо — унесено промълви мъжът. — И казахте, че радиотелескопът можел да изпрати послание чак до Голямата мъглявина в Андромеда, на два милиона светлинни години оттук. Стига и там да имало не по-лош радиотелескоп, за да го приеме.

— Запомнили сте съвсем точно — изненада се Малибърт.

— Голямо впечатление направихте, доктор Малибърт. — Мъжът си погледна часовника, поумува и отпи поредната глътка от чашата си. — Наистина прозвуча чудесно — с големите телескопи да прослушваме за съобщения от чужди цивилизации някъде там из космоса. Може би да чуем някои от тях, да се свържем, да не сме сами във вселената. Накарахте ме да се питам защо още не сме виждали онези, другите хора, тук или поне не сме ги чували… — той се озърна сърдито към подредените и охранявани самолети навън — … но май вече знаем защо е така.

Малибърт го съпроводи с поглед, а в душата му сякаш натежа олово. Търсенето на извънземен разум, на което отдаде професионалната си кариера, като че вече нямаше никакво значение. Ако бомбите избухнат, както всички твърдят, че ще стане, с работата му е свършено задълго, ако не и завинаги…

В другия край на барплота се надигна гълчава. Той се обърна, наведе се напред над махагоновата плоскост, взря се. Заставката „Очаквайте съобщение“ беше изчезнала и млада чернокожа жена с лъскава от брилянтина коса четеше с треперещ глас новинарския бюлетин:

— … президентът потвърди, че е започнало нападение с ядрени оръжия срещу Съединените щати. Засечени са ракети над района на Арктика, насочени срещу нас. Дадена е заповед всеки да намери укритие и да очаква там по-нататъшни указания…

„Да, свършено е — каза си Малибърт. — Задълго, ако не и завинаги.“

Вестта, че е започнало, не промени нищо, и това беше най-учудващото. Нямаше крясъци и истерия. Заповедта за намиране на укритие звучеше безсмислено на летище „Джон Ф. Кенеди“, където нямаше по-добро укритие от сградата, в която се бяха наблъскали. А то безспорно не беше особено добро. Малибърт си спомняше ясно странните обтекаеми очертания на покрива. Всеки взрив наблизо щеше да го откъсне и запрати над залива, вероятно заедно с мнозина от хората.

Но нямаше къде да отидат.

Екипите с портативните камери още си вършеха работата, макар само небесата да знаеха защо. По телевизията показваха тълпи на Таймс Скуеър и в Нюарк, задръстване от коли, спрели на моста „Джордж Вашингтон“. Шофьорите ги зарязваха и бягаха към брега на Джърси. Стотина души си надничаха над главите, за да зърнат нещо на екрана, но не продумваха, освен да споменат името на някое здание или улица.

Отекнаха заповеди:

— Вие там, трябва да се отдръпнете! Имаме нужда от мястото! И някои от вас да ни помогнат с тези пациенти.

Е, поне в това имаше някакъв смисъл. Малибърт веднага предложи помощта си и му повериха малко момче с тракащи зъби и висока температура.

— Бихме му тетрациклин — съобщи лекарката, която го остави да се грижи за момчето. — Нали ще го почистите, колкото е възможно? Би трябвало да се оправи, ако…

„Ако всички тук изобщо ни има“, помисли си Малибърт. Нямаше нужда тя да довършва изречението. И как се почиства малко момче? Отговорът на въпроса изскочи от само себе си, щом откри, че панталонът е мокър, а миризмата му подсказа причината. Внимателно сложи детето на късо кожено диванче и свали панталона, после и подгизналия слип. Естествено момчето нямаше други дрехи. Малибърт реши проблема, като извади свои боксерки от куфара. Бяха твърде широки за детето, разбира се, но поначало трябваше да прилепват по тялото, затова ластикът ги задържа на кръста му. После намери салфетки и попи влагата от дънките както можа. Не станаха кой знае колко сухи. Изкриви устни, просна ги на табуретка до бара и поседя върху тях, за да ги изсуши с топлината на тялото си. Влагата едва се усещаше, когато след десетина минути обу хлапето с тях…

По телевизията казаха, че от Сан Франциско вече няма никакви известия.

Малибърт видя човека от наземните служби да се промъква към него и поклати глава.

— Започна се…

Мъжът се озърна, доближи лицето си към неговото и зашепна:

— Мога да ви измъкна оттук. В момента се пълни един исландски DC-8. Няма да го обявят, иначе тълпата ще връхлети. Има

място и за вас, доктор Малибърт.

Все едно го удари ток. Малибърт се разтрепери. Без да разбира защо го прави, той изрече:

— Може ли да качите момчето вместо мен?

Човекът от наземните служби кимна с раздразнение:

— Ще го вземете, разбира се. Не знаех, че имате син.

— Нямам — отвърна Малибърт, но тихичко.

И когато се настаниха в самолета, сложи момчето в скута си нежно, сякаш наистина беше негово дете.

Дори в клуб „Амбасадор“ да нямаше паника, тя изобилстваше навсякъде по света. Всички в градовете на свръхсилите знаеха, че животът им е заложен на карта. Каквото и да стореха, сигурно щеше да е напразно, но все пак трябваше да направят нещо. Каквото и да е! Да бягат, да се крият, да копаят, да се подготвят мислено, да трупат запаси… и да се молят. Жителите на големите градове се опитваха да ги напуснат, за да потърсят безопасност в провинцията, а селяните и жителите на предградията се устремиха към по-устойчивите и сигурни постройки на градовете.

И ракетите се стовариха.

Бомбите, изгорили Хирошима и Нагасаки, бяха като кибритени клечки пред пламъците на термоядрения синтез, отнели осемдесет милиона живота в първите часове. Огнени бури блъвнаха над стотина града. Ветрове със скорост триста километра в час засмукваха коли, отломки и хора, за да ги превърнат в пепел, запратена към небето. Капки стопен камък и прах пръскаха във въздуха.

Небето помрачня.

И продължи да потъмнява.

Когато исландският реактивен самолет кацна на летището в Кефлавик, Малибърт отнесе момчето на ръце до малкото гише с табела „Имиграция“. Опашката се проточи, защото повечето пътници изобщо нямаха паспорти, и жената зад гишето се преумори да издава разрешения за временно пребиваване, докато дойде неговият ред.

— Това е синът ми — излъга Малибърт. — Паспортът му беше у съпругата ми, но не знам къде е тя сега.

Служителката кимна отмаляла. Сви устни, озърна се към вратата, зад която нейният началник се потеше над бюрото и парафираше документи, накрая вдигна рамене и ги пусна. Малибърт отнесе момчето до вратата с надпис Snirting, което, изглежда, бе исландската дума за тоалетна. Олекна му, когато Тимоти успя да стъпи на краката си, за да се изпикае, макар клепачите му да останаха полупритворени. Челото му още беше прекалено горещо. Малибърт се молеше да намерят лекар в Рейкявик.

В автобуса говорещата английски екскурзоводка пое грижите за тях — а и какво друго да прави, щом нейните туристи никога нямаше да пристигнат, — седна странично на седалка в първия ред и забърбори оживено на бегълците.

— Чикаго? Да, няма Чикаго. Детройт и Пит-тисбърг… и там зле. Ню Йорк? Разбира се, че и Ню Йорк! — натърти тя сурово, а от стичащите се по бузите й големи сълзи Тимоти се разплака заедно с нея.

Малибърт го прегърна.

— Не се плаши, Тими. На никого не би хрумнало да бомбардира Рейкявик.

Вярно, това не хрумна на никого. Но когато автобусът измина още петнайсетина километра, внезапно сияние в облаците отпред ги застави да примижат. Някой в СССР бе решил, че е време за доразчистване на сметките. И този някой, какъвто и да беше в каквото и да бе останало от техния център за управление на ракетните войски, осъзна, че никой не е ударил по непоносимо опасния бастион на империалистическите американски интереси в Северния Атлантик — военновъздушната база на САЩ в Кефлавик.

За нещастие електромагнитните импулси и понесените загуби вече не позволяваха точно насочване на ракетите. Малибърт позна — никой не би си направил труда да бомбардира Рейкявик нарочно, но отклонението с шейсет километра от целта свърши същата работа и градът изчезна.

Наложи се да заобиколят далеч навътре от брега заради пожарите и радиацията. И щом слънцето се издигна в началото на първия им ден на исландска земя, задрямалият над натъпканото с антибиотици момче Малибърт видя зората в ужасно, просмукало небето червено.

Гледката си струваше, защото през следващите дни изобщо нямаше зора.

Мракът беше най-лош, но отначало не им се струваше чак толкова страшен. Дъждовете станаха по-неотложен проблем. Трилион трилиона частици прах събираха изпарената вода. Образуваха се капки. И заваляха пороища, плътни дъждовни завеси. Реките придойдоха. Мисисипи преля като Ганг и Жълтата река. Язовирът в Асуан забълва вода над преливника и накрая рухна. Падаха дъждове и там, където никога не валеше. Сахара узна какво е внезапно наводнение. Пламтящите планини в покрайнините на Гоби вече не пламтяха — десетгодишни запаси от вода се изляха само за седмица и остъргаха прашните склонове.

А мракът не се разпръскваше.

Човешката раса винаги живее на осемдесет дни от глада. Това са общите припаси на цялата планета. Човечеството посрещна ядрената зима с не повече и не по-малко храна от това количество.

Ракетите излетяха на 11 юни. Ако световният килер бе разпределен навсякъде поравно, на 30 август щеше да бъде изядена и последната хапка. Смъртните случаи от глад щяха да започнат и да приключат през следващите шест седмици. И с това щеше да дойде краят на човешката раса.

Но храните не бяха разпределени поравно. Северното полукълбо се оказа хванато в крачка със засетите си поля, на които още не бе израснало нищо. И нищо не израсна. Посевите се подадоха от тъмната пръст в търсене на светлина, не я намериха и умряха. На слънчевите лъчи пречеха плътните облаци прах, които водородните бомби вдигнаха от повърхността. Повтаряше се кредният период, надвисваше гибел.

Разбира се, в богатите страни на Северна Америка и Европа имаше планини от струпани храни, но те се топяха бързо. Тези страни разполагаха и с огромно богатство във вид на домашни животни. Всяко добиче представляваше един милион калории от белтъчини и мазнини. И когато го заколеха, спестяваха хилядите калории зърно и паша, които то щеше да погълне през всеки от отнетите му дни живот. Кравите, свинете и овцете… също козите и конете. И любимите зайчета и

пиленца, дори котенцата и хамстерите — всички набързо умряха и бяха изядени, допълвайки запасите от консервирани храни, кореноплодни и зърно. Нямаше ограничени дажби за месото на избитите животни. Трябваше да бъде изядено, преди да се е развалило.

Естествено и в богатите държави припасите не бяха равномерно разпределени. Стадата и силозите не се разполагаха на Таймс Скуеър. Бяха необходими войски за охрана на конвоите с пшеница от Айова към Бостън, Далас и Филаделфия. Не след дълго се наложи да си проправят път с убийства. После и това не беше достатъчно.

Затова гладът връхлетя първо градовете. Когато конвоиращите войници престанаха да конфискуват храна за гражданите и започнаха да я отнемат за себе си, избухнаха бунтовете и настъпи следващата вълна от масова смърт. Тези жертви умряха не от своя глад, а от чуждия.

Това свърши скоро. Към края на „лятото“ скованите от студ останки от градовете си приличаха навсякъде. Във всеки оцеляваха по няколко хиляди изпосталели, премръзнали и отчаяни клетници, които бдяха над съкровищата си от консерви, сушени и замразени храни.

Всяка река по света повлече тиня към устието си, щом последните дървета и треви загинаха и престанаха да задържат пръстта. Всеки дъжд отмиваше почва. Зимната тъма се сгъстяваше и снегът замени пороите. Пламтящите планини вече бяха покрити с лед — призрачни лъскави пръсти, щръкнали в сумрака. Хората можеха да ходят по Темза в Лондон, поне малцината оцелели. И по Хъдзън, по Уанпу, по Мисури между двете половини на Канзас Сити. Лавини се сриваха с тътен върху онова, което доскоро беше Денвър. В изобилието от мъртва дървесина благоденстваха ларви и личинки. Прегладнелите хищници ги изчовъркваха и ги поглъщаха алчно. Някои от тези хищници бяха хора. А последните жители на Хаваите най-после се зарадваха на вездесъщите термити.

Жител на Запада — приятно закръглен от диетата с 2800 калории на ден, тичащ упорито, за да не се разплуе, или печално търпящ угризенията си сутрин, като види затлъстелите си бедра и усети панталона си отеснял — може да оцелее около четирийсет и пет дни без храна. В края на периода тлъстините са изчезнали. Изсмукването на белтъчините от мускулите е доста напреднало. Пълничките

домакини или бизнесмени са изгладнели плашила. Но дори в този момент с грижи и внимание здравето може да се възстанови.

След това състоянието се влошава.

Разграждането на веществата стига до нервната система. Настъпва слепота. Тъканта на венците намалява и зъбите падат. Безволието преминава в болки, после в мъки, накрая в кома.

И идва смъртта. За почти всеки жител на Земята…

Четирийсет дни и нощи падаше дъждът. Падаше и температурата. Цялата Исландия се вледени.

С изумление и отначало с плахо облекчение, Хари Малибърт откри, че Исландия е добре подготвена за това. Едно от малкото места на Земята, които могат да потънат в сняг и лед, но да съхранят живота.

Има един вулканичен хребет, който едва ли не опасва цялата Земя. Неговата част между Америка и Европа е наречена Атлантически хребет и почти изцяло е скрита под водата. Тук-там, като пъпки на ръка, над морската повърхност стърчат вулканични острови. Исландия е един от тях. И тъкмо защото е вулканичен, можеше да оцелее във време, когато повечето други места загиваха от измръзване. Но и защото тук поначало си беше студено.

Властите, ръководещи оцеляването, тутакси намериха работа на Малибърт, щом научиха кой е той. Нямаше свободна длъжност за радиоастроном, обзет от мисълта за контакт с далечни (и най-вероятно несъществуващи) разумни раси. Имаше обаче предостатъчно работа за хора с научна подготовка, особено ако притежаваха и инженерните умения на човек, ръководил Аресибо две години. Когато Малибърт не се грижеше за Тимоти Клеъри, който бавно и мълчаливо оздравяваше от пневмонията, захващаше се да изчислява топлинни загуби и налягане за изпомпване на каптирани геотермални води.

Исландия се изпълни с добре изолирани помещения. И ги нагряваше с вода от кипящите подземни извори.

Разполагаха с изобилие от топлина. Но не беше толкова лесно да пренесат топлината от гейзерите до затворените помещения. Горещата вода си оставаше все така гореща, защото не зависеше от слънчевата светлина за своите калории, но бе необходима в далеч по-големи количества, за да предпазва от смразяващите трийсет градуса под

нулата, отколкото от прохладните пет градуса над нулата. А се нуждаеха от енергия не само за да стоплят оцелелите хора. Трябваше да отглеждат и храна.

Исландия открай време е осеяна с геотермални парници. Декоративните цветя бяха изтръгнати от почвата и заменени с годни за ядене растения. Нямаше слънчева светлина, която да кара зеленчуците и посевите да растат, затова геотермалните електроцентрали работеха с максималната си мощност. Лампи с естествен спектър заливаха лехите с фотони. И то не само в предишните парници. Спортни зали, черкви, училища — навсякъде започнаха да отглеждат храна под ярките светлини. Имаше и друга храна, цели тонове, блеещи и гладуващи из хълмовете. Овчите стада бяха прибрани, изклани и разфасовани, после отново изнесени навън, за да се замразят, докато потрябват. А умрелите от студ животни по склоновете бяха събрани с булдозери на купчини по стотина. На топографските карти се отбелязваше грижливо мястото на всяка купчина.

В края на краищата ядреният удар по Рейкявик се оказа същинско благодеяние. Островът с оскъдните си ресурси щеше да изхранва половин милион гърла по-малко.

Когато Малибърт не изчисляваше налягане и натоварване, излизаше в непоносимия мраз, за да насърчава работниците. Изпотените копачи се мъчеха със сила да съединят отново свитите от студа тръби в замръзнали дупки, които телесната им топлина непрекъснато пълнеше с ледена вода. Те търпеливо слушаха, когато Малибърт се опитваше да им дава нареждания — няколкото научени думи на исландски бяха почти безполезни, но понякога дори копачите разбираха обичайните английски фрази на туристите. Проверяваха радиационните си броячи, поглеждаха към бурите над главите си, заемаха се отново с работата си и се молеха. И Малибърт за малко не подхвана молитва един ден. Опитваше се да проследи затрупан от снега крайморски път и погледна към леда отвъд бреговата ивица. Зърна сивкаво-бяла ледена буца, която не беше пряспа. Стоеше си на границата на видимостта, мъждиво откроена от фенерите на групата работници, и накрая се размърда.

— Бяла мечка! — прошепна той на бригадира и никой не помръдна, докато звярът не се скри тромаво от погледите им.

Оттогава започнаха да носят пушки.

Когато Малибърт не беше (некомпетентен) съветник в усилията за затопляне на Исландия или (почти некомпетентен, но учещ се) осиновител на Тимоти Клеъри, той отчаяно се опитваше да пресметне шансовете за оцеляване. Не само за хората тук, а за цялото човечество. Въпреки трескавия оживен труд по запазване на живота исландците отделяха време да помислят и за бъдещето. Създадоха проучвателна група — физици от университета в Рейкявик, оцелелия офицер по снабдяването от военновъздушната база в Кефлавик, метеоролог от Лайден, който бил в командировка, за да изучава въздушните маси над северния Атлантик. Събираха се в *гастхуиса*, където живееха двамата с момчето, и обикновено Тими седеше безмълвно до Малибърт, докато другите разговаряха. Искаше им се да узнаят докога ще се задържи облакът от прах. Все някой ден щеше да приключи падането на частиците от небето и тогава светът би могъл да се възроди… поне ако оцелееха достатъчно хора, за да дадат ново начало на расата си. Но кога? Не можеха да преценят. Нямаха представа колко продължителна, студена и убийствена ще бъде ядрената зима.

— Не знаем общия мегатонаж на взривовете — изреждаше Малибърт, — нито какви изменения в атмосферата са настъпили, нито каква част от слънчевата радиация достига повърхността. Знаем само, че ще бъде зле.

— Вече си е зле — избоботи Торсид Магнесон, директорът на обществената сигурност.

(Преди тази служба се занимавала със залавяне на престъпници, но тогава те били основната заплаха за сигурността.)

— Ще бъде и по-зле — увери го Малибърт.

Позна. Ставаше по-студено. Съобщенията от други части на света намаляваха. Съставяха карти, за да отбелязват каквото бяха научили. Първата показваше попаденията на ракетите, но след седмица я изоставиха, защото умрелите от студ надхвърлиха по брой загиналите от взривовете. Чертаеха и изотермни карти по оскъдните метеорологични сводки, които получаваха. Налагаше се да променят тези карти всеки ден, защото линията на заледяването настъпваше към екватора. Накрая те загубиха смисъл. Целият свят замръзна. Съставяха и карти на смъртността — проценти на загиналите във всеки район,

доколкото успяваха да ги налучкат по съобщенията. Но пък картите скоро станаха твърде страшни, за да се занимават с тях.

Британските острови бяха опустошени от смъртта първи не защото бяха ударени с атомни заряди, а тъкмо защото не бяха. Прекалено много хора живееха там. Англия никога не бе разполагала със запаси от храни за повече от четири дни. И когато корабите престанаха да акостират на пристанищата, започна гладът. Същото сполетя Япония. Малко по-късно и Бермудите, Хаваите и островните провинции на Канада. Дойде редът и на континентите.

А Тими Клеъри слушаше всяка дума.

Момчето не беше словоохотливо. След първите няколко дни повече не попита за родителите си. Не се надяваше на добри новини, а не искаше да чува лоши. Излекуваха го от инфекцията, но не оздравяваше. Хапваше половината от онова, което едно изгладняло дете би погълнало наведнъж. И се хранеше само когато Малибърт се заемеше да го увещава.

Тими се оживяваше единствено в редките случаи, когато Малибърт можеше да си поприказва с него за космоса. Мнозина в Исландия бяха чували за учения и проблема за връзката с извънземни цивилизации, а някои по интерес към това почти се мереха със самия Малибърт. Останеше ли малко време, Малибърт и съмишлениците му си правеха сбирки. Идваха пощальонът Ларс (вече копаеше лед с кирка и лопата, защото поща нямаше), Ингар, бивша сервитьорка в хотел „Лофтлайдер“ (в момента шиеше дебели драперии, за да изолират с тях по-добре стените на жилищата), учителката по английски Елда (самоука медицинска сестра, специализирала се по измръзванията). Имаше и други, но тримата не пропускаха сбирка, ако можеха. Бяха почитатели на Хари Малибърт, познаваха книгите му и заедно с него мечтаеха за послания по радиото от странните същества на Алдебаран или за кораби-светове, построени да пренасят милиони обитатели през цялата галактика в пътешествия, траещи стотици хилядолетия. Тими слушаше и рисуваше с молив корабите-светове. Малибърт му обясняваше размерите.

— Говорих с Джери Уеб и той направи подробни изчисления. Всичко опира до скоростта на въртене и здравината на материалите. За да осигурят подходяща изкуствена гравитация на хората вътре, корабите трябва да имат цилиндрична форма и да се въртят около оста

си. Диаметърът трябва да бъде най-малко шестнайсет километра. Освен това цилиндърът трябва да е достатъчно дълъг, за да има място, но не и толкова дълъг, че да се клатушка или огъне от въртенето. Едната част е обитаемата, другата е за съхранение на горивото. А в края — реакторната камера, където ядреният синтез тласка кораба през галактиката.

— Ядрени бомби — промълви момчето. — Хари, а защо бомбите не унищожават кораба-свят?

— Това е инженерен проблем — честно отговори Малибърт — и не ми е съвсем ясен. Джери щеше да прочете доклада си на семинара в Портсмут и аз отивах там отчасти заради него.

Разбира се, в Портсмут никога вече нямаше да има нови семинари на Британското междупланетно дружество.

Елда се обади неловко:

— Скоро ще е време за обяд. Тими, ще хапнеш ли супа, ако аз я сготвя?

Сготви супата, без да дочака обещанието. Съпругът на Елда бил счетоводител в универсалния магазин на Кефлавик. За зла участ останал след края на работния ден и втората ракета довършила онова, което неточно изстреляната първа не успяла. Елда вече нямаше мъж, нямаше дори какво да погребе.

В *гастхуиса* не беше особено топло, макар че подземните горещи води се движеха по тръбите с максимална скорост. Тя уви момчето с одеяла и седна до него, докато то прилежно сърбаше лъжица след лъжица. Ларс и Ингар се държаха за ръце и гледаха как Тими яде.

— Да чуем глас от друга звезда… — изрече внезапно Ларс — … щеше да е хубаво.

— Няма гласове — горчиво подхвърли Ингар. — Вече и нашият не се чува. Сега знаем отговора на парадокса на Ферми.

Момчето прекъсна обяда, за да попита какъв е този парадокс, и Хари Малибърт обясни старателно и колкото можа по-просто.

— Наречен е на Енрико Ферми, един учен. Той е казал: „Знаем, че съществуват много милиони звезди като нашето Слънце, което пък има планети, следователно е допустимо да смятаме, че и около други звезди ги има. На една от нашите планети има живот. Например ние, освен това дървета, микроби и коне. Щом звездите са толкова много, струва ми се почти сигурно, че и около поне някои от тях също се

среща живот. И хора. Умни като нас или още по-умни. Хора, които са способни да построят космически кораби или да изпратят радиосъобщения до други звезди, както сме способни и ние.“ Тими, дотук разбираш ли ме?

Момчето кимна и навъси чело, но Малибърт забеляза с удоволствие, че продължи да си яде супата.

— И тогава Ферми задал въпроса: „Защо никой от тях не ни е навестил?“

— Като във филмите — пак кимна Тими. — Летящите чинии.

— Тими, всички онези филми са измислица. Също като Джак и бобеното стъбло или историите за страната Оз. Може би някакви същества от космоса са идвали да ни огледат по някое време, но няма заслужаващи доверие доказателства. А аз съм уверен, че щеше да има доказателства, ако се бе случило. Непременно. Ако някога ни бяха посещавали често, поне веднъж някой щеше да изтърве, да речем, марсианското подобие на кутия от „Биг Мак“ или изхабено фенерче от Сириус. Ние щяхме да го намерим и да установим, че не е от земен произход. Но няма такова нещо. Значи остават само три възможни отговора на въпроса, зададен от доктор Ферми. Първо, няма друг живот. Второ, има, но са решили да ни оставят на мира. Не желаят да влязат в контакт с нас вероятно защото ги плашим с насилието си или поради причина, за която дори не можем да гадаем. А третият отговор… — Елда побърза да го възпре с жест, но Малибърт тръсна глава — … е, че може би щом някоя разумна раса поумнее достатъчно да върши всичко, с което би успяла да излезе в космоса, тоест когато разполага с технология като нашата, вече е създала и толкова страшни бомби и други оръжия, че положението излиза извън контрол. И избухва война. Изтребват се взаимно, преди да пораснат.

— Както сега — каза Тими и кимна сериозно, за да проличи, че е разбрал.

Беше си доял супата, но вместо да вземе чинията, Елда го прегърна и се помъчи да не заплаче.

Светът тънеше в непрогледен мрак. Нямаше ден и нощ и никой не знаеше докога ще е така. Дъждът и снегът секнаха. Без слънчева топлина, която да изпарява вода от океаните, в атмосферата не остана

влага. Потопите отстъпиха пред ледената засуха. До два метра дълбочина исландската земя се втвърди като стомана и копачите вече не смогваха да ровят в нея. Нямаше надежда да сложат допълнителни тръби. Възникнеше ли нужда от повече топлина, нямаше какво друго да направят, освен да зазимят някоя сграда и да прекъснат подаването на гореща вода. Сега беше по-вероятно пациентите на Елда да страдат не от измръзване, а да изпадат в безволното униние на лъчевата болест, защото доброволци се прокрадваха набързо в руините на Рейкявик, за да търсят храна и лекарства. Никой не кръшкаше от тази задача. Веднъж Елда се върна със снегомобил от експедиция за запасяване до хотел „Лофтлайдер“ и донесе подарък на момчето. Бонбони и картички от павилиончето за сувенири. Трябваше да сподели бонбоните с останалите, но картичките бяха само за него.

— Знаеш ли какво е това?

На картичките бяха нарисувани огромни, тантурести, грозни мъже и жени в премени отпреди хиляда години.

— Това са троли. В Исландия имаме легенди, че на тази земя са живели троли. Още са тук, Тими, или поне така разправят хората. Планините са троли, които са твърде стари и уморени, за да помръднат.

— Измислици, нали? — сериозно попита той и не се усмихна, докато не чу уверенията, че е така. Тогава се пошегува: — Като гледам, тролите победиха.

— Ох, Тими!

Елда се стъписа. Но си помисли, че момчето поне успява да пусне някоя шега, а дори гробищният хумор е по-добър от никакъв. Животът й стана малко по-лек с грижите за новите пациенти, защото на поразените от лъчева болест почти няма с какво да се помогне, и тя се захвана да измисли как да забавлява Тими.

Хрумна й чудесна идея.

Горивото беше скъпоценно и нямаше екскурзии за разглеждане на забележителностите в скованата от лед Исландия. Бездруго не се виждаха в неизменната тъма. Но когато от Стокнес на източния бряг повикаха болничен хеликоптер, щеше да лети празен дотам, за да пренесе дете със счупен гръбнак. Тя измоли разрешение да се качат Малибърт и Тими. Самата Елда щеше да пътува и без това, за да се грижи за пострадалото дете.

— Лавина смазала къщата им. Стокнес е в подножието на планината и си мисля, че кацането там няма да е лесно. Но можем да минем откъм морето и да го направим по-безопасно. Все пак ще се вижда нещо с прожектора на хеликоптера.

Провървя им още повече. Имаше допълнително осветление. Нищо не проникваше през облаците, където милиардите частици, доскоро представлявали съпруга на Елда, се смесваха с трилионите трилиони частици от Детройт, Марсилия и Шанхай, за да затъмнят небета. Но в облаците и под тях имаше змийчета и пелени от мъждиви цветове, пръски тъмночервено, ветрила от бледозелено. Северното сияние не осветяваше кой знае колко. Нямаше обаче други светлини освен блещукането по командното табло пред пилота. Очите им се приспособиха и различаваха тъмните силуети на Ватнайокул, плъзгащи се под тях.

— *Големи* троли! — весело подвикна момчето и Елда също се усмихна, когато го прегърна.

Пилотът постъпи както тя предвиди — спусна се над склоновете на източния рид, прелетя над морето и предпазливо се върна към рибарското село. Когато кацаха, упътени от червеникавите лъчи на фенерчета, прожекторът на хеликоптера открои бяла буца, смътно напомняща за чиния.

— Радарна антена — посочи Малибърт на Тими.

Момчето притисна нос във вледеняващия прозорец.

— Да не е от онези, татко Хари? Нещата, които могат да говорят на звездите?

— А, не, Тими — обади се пилотът. — Тези са военни.

А Малибърт добави:

— Тимоти, тук не биха сложили такава антена. Мястото е далеч на север. За голям радиотелескоп ти е нужно място, откъдето да претърсваш цялото небе, а не само малката му част, която е видима в Исландия.

Докато помагаха носилката с пострадалото дете да се вмъкне в хеликоптера — полека, колкото се може по-внимателно, — Малибърт си мислеше за Аресибо, Умара, Сокоро и останалите. Всички радари мълчаха мъртвешки, несъмнено натрошени от тежестта на ледовете и пръснати от злите ветрове. Смазани, ръждясали, отмити от пороищата, насочените към космоса очи бяха ослепели. Хари Малибърт се натъжи

от тази представа, но не задълго. Над всякаква печал надделя радостта, че Тимоти за пръв път го нарече „татко“.

В единия завършек на тази история, когато слънцето най-сетне огря отново, беше твърде късно. Исландия остана последното убежище на оцелели хора, но и тя накрая се предаде пред глада. Никъде по Земята нямаше живо същество, което говори, изобретява машини или чете книги. Ужасяващият трети отговор на Ферми в края на краищата се оказа верният.

Но има и друг завършек. В него слънцето се върна в небето навреме. Може би на косъм, но храната още не беше свършила, когато дневната светлина подхрани първите зелени листчета в някои части на света и растенията поникнаха отново от измръзнали или запазени на топло семена. В този завършек Тимоти оцеля и възмъжа. И понеже Малибърт и Елда накрая се ожениха, когато порасна достатъчно, той пък се ожени за една от дъщерите им. Един техен потомък — от второто или двайсет и второто поколение — доживя деня, когато парадоксът на Ферми се превърна в забавна отживелица, в стара тревога, нелепа и комична като безпокойството на мореплавател от петнайсети век дали няма да пропадне от ръба на плоската Земя. В този ден небесата отговориха и онези, които ги обитаваха, дойдоха на гости.

Може би този завършек е истинският и в него човечеството предпочете да не се дърля и боричка със себе си, за да не се запрати накрая в забравата на мрака. Завършекът, в който хората се съхраниха, спасиха цялата наука и красотата на живота и радостно поздравиха своите родени сред звездите гости…

Но всъщност тъкмо това се случи!

На човек поне би му се искало да е така.

ГРЕГЪРИ БЕНФОРД
УРАВНЕНИЕ НА ОТЧАЯНИЕТО

Разбира се, за унищожението на света не е задължително някой да натисне Бутона. Както ни показва отчайващо горчивият и смразяващ разказ по-долу, ако се занимаваме с обичайните си дела, без да се замисляме за дълготрайните последствия, това е предостатъчно да ни доближи към края…

Грегъри Бенфорд е сред съвременните великани в жанра. Неговият роман от 1980 г. „Пейзажът на времето“ му донесе „Небюла“, мемориалната награда „Джон Кембъл“, приза на Британското дружество за научна фантастика и австралийската награда „Дитмар“. Мнозина нареждат книгата между класическите произведения на последните две десетилетия. Други написани от него романи са „Звезди под саван“, „В океана на нощта“, „Срещу безкрая“, „Артефакт“, „По морето на слънцата“, „Великата небесна река“, „Светлинни приливи“, „Яростният залив“ и „С платна през сияйната вечност“. Кратките му творби са събрани в „Краят на материята“. По-скорошните му книги включват допълнение към Фондационния цикъл на Айзък Азимов — „Страхът на Фондацията“, и два нови самостоятелни романа: „Космос“ и „Далечно време“. Бенфорд е професор по физика в Калифорнийския университет в Ървин и редовен коментатор по научни въпроси във „Фентъзи & Сайънс Фикшън“. Под псевдонима Стърлинг Блейк, с който е публикувал за пръв път „Уравнение на отчаянието“, е издал романа „Смразяващо“.

* * *

Ейми най-сетне принуди крехката врата на хотелската стая да се затвори и светна лампата. Хлебарките (искрено се надяваше да са най-обикновени хлебарки) защъкаха към тъмните ъгълчета. Бяха толкова

едри, че ги чуваше как се блъскат в тенекията, закрепена към едната стена.

Смъкна прашната работна куртка, метна я на самотно стърчащия чамов стол и се просна на леглото. Под полюшващата се гола крушка нетърпеливо отвори с мръсен нокът писмото от съпруга си. Между дъските на пода се просмукваше миризма на запържена мазнина, но тя забрави за вонята и гълчавата на африканското село. Погледът й препускаше по неравните редове.

> „Господи, колко се нуждая от теб! Отгоре на всичко съзнавам, че у мен са се обадили «соковете» — минаха само две седмици, но кога ли ще дойде моментът да си налагам здравомислие? Ей, двама учени, които се бъхтят на косъм от катастрофата, могат да си позволят и малко изкукала ирационалност, нали? Често си представям твоите алабастрови гърди. Жадувам за срещата с теб в дебрите на пищната джунгла, в моята палатка. Спомням си прекрасните ти очи онази вечер в «Бочифани» и броя дните…
>
> Тази гадост, «свръхгрипът», започна да натръшква доста зле хората от нашия екип. Времето ни и без това е претъпкано до пръсване, а наближават двете седмици на Петата среща на върха в Сау Паулу. Речи, медии, дърдорене, още бавещи ни тъпотии. Вярно, ще пийна с приятелчетата, но си е безсмислица, струва ми се. Може пък да подплаша някого да ми отпуснат повече пари. Голямо харчене пада! И то само за да поддържаме горе-долу начинанието! Пожелай ми късмет, а аз дори няма да поглеждам мургавите красавици, обещавам. Ама сериозно.“

Тя се обърна на хълбок, за да облекчи болката в кръста, но не отмести писмото от жълтеникавия светъл кръг, който май отслабваше. Шумолящите листове бяха набръчкани, сякаш се бяха мокрили, докато попаднат в ръцете й.

В далечината генераторът се изкашля, задави се и спря. Лампата угасна. Ейми лежеше в плътния мрак, мислеше за него и разгадаваше всичко, написано и подсказано в писмото. Някъде излая куче, надушваше се киселият дъх на въглени. Изобщо не прикриваше гнусната сладникава воня на труповете, зарязани на улицата. Вече се подуваха. Есента си оставаше възгореща в тази обрасла с шубраци област от Танзания и селото тънеше в безмълвието на смъртта. След няколко минути генераторът отново захъхри неохотно в пресекливия си ритъм и крушката замъждука. Бледа светлина обля стаята. Хлебарките пак хукнаха на всички страни.

Дочете писмото с впечатляващо сластолюбивите описания на части от анатомията й. Постигаше целта, която Ейми знаеше, че Тод си е поставил. Ако някакви танзанийски копои си завираха муцуните в пощата й, вероятно не биха посмели да си признаят. Е, успя и да я настрои похотливо.

Тежкият задух на деня поотслабна. Шепнещ ветрец разнасяше влажната лепкава жега.

Тод получи координатите на новия терен по сателитната връзка чрез микровълновата антена. Клечеше до компактния, матовочерен модул и металното му ухо, наострило слух, за да чуе спътника, зареян в мразовития вакуум. За Тод и до ден днешен беше стъписващо чудо, че толкова далечно и безжизнено сребристо тяло в празнотата на небето може да се вкопчи с електромагнитната си прегръдка в тази земя на натежал листак, пронизана от сладникавия дъх на гнилоч и смрадта на далечни пожари.

Мануел му кресна отдолу на испански:

— Мис Кабрина казва да идвате! Тутакси!

— Почти приключих.

— Не, тутакси! Казва, че има ченгета!

Хлапето явно прекаляваше с американската телевизия. Думата „ченге“ проблесна като завъртяна монета в гъстия сироп на местния испански диалект. Ченгета. Власти. Бремето на всичко, което трябваше да свърши. Досадни спомени, оплетени като сложна дърворезба. Зазяпа се в пустотата. Ейми много му липсваше.

Стоеше високо на склона в гъстата гора. Към него летеше пъстра птица. Носеше се с безгрижни забавени движения, помахваше криле в мекия ветрец откъм далечния Атлантик — мърморещ повей, който облекчаваше теглото на жулещия кожата ден. Сякаш полупрозрачен, силуетът на птицата се мяркаше под тлъстите увиснали облаци, а Тод си я представяше като реещa се торбичка гени, древни и сбръчкани биологични спомени, които въпреки всичко се явяват отново и отново. Далечни времена, литнали към него в многослойния въздух.

Махна с ръка на Мануел.

— Кажи й да ги позабави малко.

Изчака да се получат всички данни и съобщения, оставяйки хладнокръвната и точна част от съзнанието си да свърши това. При всяко нахълтване на местен тежкар стомахът на Тод се свиваше и той насила потискаше стреснатото объркване. Бореше се да опази безметежната си сърцевина, за да продължи с работата си. Очакваше да свикне с цялата тази история, но засега не се получаваше.

Слънчевите батерии върху микробуса събираха повече енергия, ако го оставеше на припек, но после не можеше да влезе в кабината, без да я охлади. Спрял бе тук, горе, за да вижда ясно екипа си. Заряза микробуса и тръгна пеша към останалите от спасителната група.

Спускаше се през километрите джунгла и този терен беше същинско отражение на вътрешните му терзания. Гниещи дънери лъщяха в гаден, наситен изумруден оттенък. Виещи се дъгоцветни лишеи обгръщаха дебелокори дървета. Ботушите му потъваха в дебелата гнилоч долу.

Тук никой и нищо не надделяваше за дълго. Черните петна на големи колкото длан паяци пъплеха по плетеницата от зелено сияние. Екзотична жизненост, неизброими заплахи. Като специалист по опазването на екосистеми се бе научил да забелязва клопките на джунглата и отровните заблуди. Заобиколи шиповете на кръвосмучеща лиана, благоразумно даде път на колона лимонени мравки. Шумолене го съпровождаше в шарените сенки, криещи милиони миниатюрни насилия. Мършоядни пеперуди пърхаха с въгленочерни крилца в търсене на повалените. Високите остриета на тревите разрязваха променливата слънчева светлина. Птици гукаха, чуруликаха и грабваха насекоми от въздуха. Нехайно жестока красота.

Насочи се към сектора, определен за съхранение. Докато се мъкнеше надолу по склона, инсектицидните бомби изпукаха високо сред клоните и пръснаха мъглата си. Буболечки от всевъзможни видове затупаха през листака, трополяха по дънерите в умиращ дъжд. Сивата мътилка се спусна, докосна основата на джунглата и се промъкна в кухините. После непостоянният ветрец я отнесе. Екипът се пръсна в стометровия периметър нагоре по хълма.

„Удряй и граби“, каза си Тод. Взираше се в работниците, облекли торбести дънки и сини работни ризи, които пълзяха на длани и колене. Напредваха по мъничко, изравяха почвени проби, прибираха паднали насекоми, съцветия, стъбълца и дребни бозайници. Всичко, каквото и да е то. Някои отрязваха тъкани от по-големите растения. Други се катереха по хлъзгавата кора на дърветата и бърникаха за мравки, паяци и безброй други твари, които не паднаха, макар мъглата да ги порази. Отделна група прибираше листа и клонки — нямаше как да отмъкват цели дървета. Пък и дори да им бе хрумнало, местните политикани щяха да се разврещят. Правата за дърводобив отдавна бяха продадени на търг.

Тод тръгна покрай плътната редица работници, до един от Аржентина. Прибра няколко личинки и листа, останали незабелязани, и ги пусна в торбата на една жена. Тя му се усмихна и кимна почтително. Повечето тук преливаха от смущаваща благодарност, че изобщо имат работа. Основната идея на Програмата за биосъхранение беше в използването на местна работна ръка. Така си осигуряваха многобройни поддръжници, където и да отидеха. Освен това задържаха разходите на поносимо равнище. Урбанистичният Север даваше парите за последното усилие на отчаянието. Но само падналите до дъното надници на селския Юг позволяваха осъществяването му.

Ето, идваха замразителите. По-рехава редица от мъже, понесли пенопластови кутии със сух лед, подобни на уголемени охладителни чанти за пикник. В тях слагаха всяка напълнена торба с прикрепена към стегнатото въженце жълта ивичка с баркод, съдържащ местоположението, датата, описанието на терена. Тод ги бе приготвил сутринта в микробуса. Още три комплекта чакаха в раницата му за терените по-нагоре в долината, които трябваше да преминат днес.

Ремъците на раницата прежулваха раменете му и напомняха колко много има да върши. Да спасява. Виждаше в по-ниската част на долината натиска на населението към плодородната земя. Там скован надве-натри полеви лагер се бе разпълзял като някаква кафеникава плесен. Сред изумруденото буйство на джунглата се виеше утъпкан път, истинска мръсна змия.

Отдалечи се от екипа и тръгна към източника на неприятностите. Мина край постройки с овехтяла мазилка. Локвите от внезапен порой отразяваха железния кръст над портата на католическата мисия. Присъствието на папата. Плодете се, невинни, размножавайте се. Пръснете се подобно на скакалци по зелените Божии творения.

Нескопосани бараки се издигаха в лагера и мърсяха въздуха с мазен дим от горящи дърва. А в джунглата отвъд тях ръмжаха моторни триони. Край глинените коловози на пътя се въргаляха смачкани алуминиеви кутийки от бира и шарен вестник със снимки на кинозвезди.

Тъкмо стигна до скупчените мъже и Кабрина се разкрещя:

— Да, имаме! Подписано *еспесиал* от заместника на вашия губернатор!

Размахваше листовете пред лицата на трима униформени, които се чумереха, а дръжките на револверите се подаваха от кобурите на бедрата им.

— Не, не… — Единият махна към тълпата. — Те казват, че им пречите да си вършат работата.

В края на лагера вече се бяха събрали петдесетина мъже. Похабени от живота, облегнати на зацапаната жълтеникава стена, мършави, кокалести, с източени от преумора лица. Вкиснати мъже, *маранерос* от джунглата, чието единствено сечиво беше мачетето. По загрубялата им кожа личаха татуировки, някогашна проява на дързост — орли с разперени криле, войнствени бикове и ухилени черепи.

— Как пък не!

Кабрина скръсти ръце на червения си пуловер и устните й побеляха.

— Химикалите ги карат да кашлят…

— Вече обсъдихме всичко това с бригадира им. И имам документи…

— В тях не се казва нищо за…

Тод се постара да не обръща внимание на подробностите и забеляза, че бръчките по лицето на офицера стават по-дълбоки. Щяха да си имат неприятности с него, и то скоро. Трябваше да позволи на Кабрина като местна жена да се справи с намесата. За жалост тези тук бяха надути *мачо*, типове от дълбоката провинция. Той кимна с уважение на старшия сред тях и попита:

— Нашият график ли им пречи?

На офицера видимо му олекна, че ще спори с мъж.

— Не им харесва пушилката, нито пък бавенето, когато стоят настрана от терените.

— Да видим тогава какво може да се направи. Защо не работят там, където вятърът духа към нас?

Стигнаха до пазарене с увъртания и отстъпки. Докривя му, че изхвърли Кабрина от разговора, но офицерът щеше да избухне всеки момент. Тод полека я включи отново в пазарлъка, а старшият най-сетне прозря как ще се уреди всичко. Прие с още малко сумтене, за да угоди на самолюбието си, и скоро се отърваха от затруднението.

Тод отведе Кабрина по-близо до джунглата.

— Не им позволявай да те вбесят. Опирай се на документите.

— Но те са такива тъпанари!

Изблик на гняв, разкривени устни.

— Нищо ново не ми казваш.

Хладилното камионче се показа с ръмжене. Вътре бяха натоварени торбите с образци от пръскането на мъгла по-нагоре. Време беше да се преместят един километър по-нататък и да повторят процедурата. За да минат през долината и да приберат образците, преди всички онези касапи с волско търпение да я обезлесят за обработваема земя или пасища, или просто за да превърнат гората в дървени въглища. Тод обаче не позволи настроението му да проличи. Само нареди на Кабрина да покаже на шофьора къде да спре. После се върна и поприказва с неколцина от мъжете на спънатия си испански. За да изглади отношенията. Постара се да стои близо до тях и да им говори приятелски и почтително, както беше прието тук.

Ейми влезе в отделението след другите от екипа си. Завариха същото като предишните дни. Всички легла заети, пациенти на пода,

изпити лица, сестрите с не по-добър вид от пациентите. Тук инфекцията обхващаше поне осемдесет процента от населението. В момента виждаше само болните, които бяха успели да се доберат до болницата и имаха достатъчно силни връзки, за да бъдат приети.

Фреди прегледа списъка, подготвен от директора на болницата. Бяха дошли да направят прегледи и да вземат кръвни проби, но директорът май си въобразяваше, че посетителите носят и някакво изцеление. Или поне съвет.

— Треска, честа кашлица, подуване в слабините — четеше Фреди, а черните кичури увисваха пред очите му. Той беше французин и всичко наоколо го дразнеше. Ейми не го обвиняваше, но не бе особено умно от негова страна да показва чувствата си. — В седем процента от случаите се проявява септичен шок, което показва, че кръвообращението е засегнато пряко.

— Надявам се тези резултати да помогнат на вашите изследователи — промълви директорът.

Беше нисичък човечец, в чиито очи се мяркаха ту молба, ту неудържима паника. Ейми си налагаше да не го поглежда. Очите му непрекъснато умоляваха.

Фреди обгърна с жест отделението, както държеше подложката с листовете.

— Всички данни ли насочват към директно разпространение между хората чрез поемане на заразни капчици от издишване?

Директорът закима припряно.

— Но не можем да изолираме веригата. Изглежда, че…

— Да, да, така е навсякъде. Инкубационният период на инфекцията е най-малко две седмици, нищо чудно да продължава цял месец. Докато свърши, вече е невъзможно да се установи първоизточникът.

Фреди изстреля думите наведнъж, защото бе втълпявал все същото на поне десетина места в Танзания.

Ейми вметна меко:

— Виждам, че не сте се опитали да изолирате септичните случаи.

Директорът трепна, сякаш го бе сгълчала, и се впусна в обяснения, които на никого не бяха нужни, но Ейми не се съмняваше, че той се почувства по-добре от приказките си. Поиска и получи проби

лимфна течност, слуз и кръв от починали пациенти. Директорът жадуваше за беседа с по-висши авторитети и техният международен екип удовлетворяваше потребността му. Не че щеше да има някаква полза. Те нямаха ваксина, не можеха и да му дадат смислен съвет, освен пациентите да бъдат държани на хладно и да не им се предписват успокоителни, които потискат белодробните функции. Казаха му това, повториха го пред персонала на болницата, накрая пак го втълпиха на директора, защото упорито ги гледаше с тези свои очи. Накрая си тръгнаха.

В следващия град Ейми се добра до телефон и успя да включи модема си. Получи спътникова връзка само след половин час. На връщане по прашните пътища към столицата тя прочете разпечатките.

„ОБОБЩЕНИЕ

Разпространяващата се в момента зараза несъмнено е производна форма на грипа. Известно е, че вирусът на «инфлуенцата» е склонен към «антигенни» отклонения — точкови мутации във външната му белтъчна обвивка, които е възможно да повишат способността му да атакува имунната система на човека. Нови пандемични вируси се появяват през непредсказуеми интервали, обикновено от порядъка на десетилетия, макар че темпото на отклоненията може и да нараства. Новото патогенно заразяване с необичайния си инкубационен период от две до три седмици успява да се разпространи, преди населението да вземе предпазни мерки — изолация, маски за лице и т.н. Смъртността е три процента при пациенти, които не се възстановяват през първите пет дни. Произход: явното възникване на тази зараза в Южна Азия беше прикрито от бързото й прехвърляне в Африка и Южна Америка. Но този азиатски произход, наскоро доказан чрез подробни болнични изследвания и демографски мониторинг, потвърждава подозренията на Комисията по извънредни ситуации на ООН. Азия е първоначалният източник на епидемии от грип поради често срещащите се

там «смесени стопанства», където отглеждат на едно място домашни птици, свине и риби. В Югоизточна Азия тези стопанства се оказаха икономическа благодат, но пък са истинско бедствие за Севера. Вирусите от различните животински видове се смесват, като рекомбинирането и преподреждането на гените протича ускорено. Хората имат нужда от време, за да синтезират специфични антитела за своя защита. Генетични аспекти: предварителните резултати подсказват, че това е рекомбинантен вирус. Грипният вирус има седем сегмента РНК и част от тях изглеждат променени. Някои сравнения насочват към близко родство със свинския грип. Това е сериозна промяна, а не просто отклонение. Протекло е рекомбиниране в друга резидентна група, но в коя? Явно в някоя селска общност от Южен Китай.“

Ейми вдигна глава, когато се задрусаха през мижави поля. Тук не бяха останали естествени гори или савани. Хората бяха засели всички обработваеми земи. Неутолим апетит, който поглъщаше самата природа.

Никой не се мяркаше наблизо. Свръхгрипът поваляше всекиго на легло за поне три дни с изумителната си заразност, малцина бяха готови веднага да се надигнат и да се върнат на работа в полето. Това щеше да утежни оскъдицата на храна в страната. Първата вълна на болестта щеше да бъде последвана от недохранване. ООН трябваше да се подготви и за този проблем.

„Не е моя грижа“, напомни си тя и закопня за Тод.

Сау Паулу. Петата световна среща на върха, чак сега завърнала се в Южна Америка след първата от доброто старо време през 1992 година. Трябваше да говори за програмата, а после, за Бога, щеше да се разкара оттук.

Когато навлизаше в града с колата, виждаше дребосъци на възраст за детска градина да ровят кравешките лайна в търсене на царевични зърна, които добичетата не са могли да смелят. Обичайният

пъстър хаос, подправен със сиво отчаяние. Шайки от недорасли бандитчета, които дори не знаят собствените си фамилни имена. Канавките на пътя в ролята на канализация. Семейства, обитаващи мукавени кашони. Бебета, захвърлени на бунища.

Въобразяваше си, че с мърлявите дънки и тениска няма да се набива на очи, но безизходицата изостря усета. Просяците му налитаха навсякъде. Но вече бе научил номера, с който да отпъжда рояците хлапета, крънкащи бонбони, съмнителните типове с цели куфарчета сребърни накити, жените по светофарите, пробутващи букети рози. Местните хора не позволяваха да им мият предните стъкла, освен ако не поискат, нито казваха „не“ стотина пъти, за да постигнат това. Само изпружваха показалец и бавно го размърдваха наляво-надясно. И досадниците изчезваха като с магия. Тод нямаше представа за значението на жеста, но беше толкова лесен похват, че дори един гринго можеше да го прилага.

Неговата „зона на интереси“ на Срещата на върха се намираше в хаоса от задушни палатки, разпънати в един парк. Тревата беше стъпкана на сивкави плоски стъбълца. И вече се разгорещяваше спор заради делегатите от Севера, които искаха всички да поемат задължение за намаляване с три четвърти употребата на пестициди. Активистите от бедния Юг повече се тревожеха за глада, отколкото за чистите продукти, затова предложението повехна. Това не попречи на никого да подпише прилежно Обета за Земята, който заемаше цяла стена от дебел мътносив картон. В края на краищата документът не обвързваше юридически.

Тод си побъбри надълго и нашироко с типичната тълпа от Севера, представляваща Опазването на природата и Световния фонд за дивите животни, които бяха основните спонсори на „Биосъхранение“. Те се изнервяха от настояването на южняците всички да подпишат „признание за историческия, биологичния и културния дълг“ на Севера пред Юга. Вмъкнаха го в обсъждането, защото допълнителните доводи (естествено изречени на испански, за да не разберат нищо снизходителните северняци) описваха как „“Биосъхранение" нагло нахлува в нашите страни и пробутва модното опазване на околната среда като по-важно от потребностите на хората".

Тод чу това в барче, където поднасяха безалкохолни напитки, докато отпъждаше с ръка мухите. Преди да отговори, дългурест мъж с

риза от груб плат се намърда с лакти между северняците.

— Знам кой сте, господин Ръсел. Няма да позволим вашия грабеж със „замяната на дълга“.

„Биосъхранение“ получаваше средства и по някои договори за замяна на дълговете към чуждестранни банки срещу права за опазване на природното богатство и наемане на местни работници. Тод се усмихна на непознатия.

— Всичко вече е договорено, приятелю.

— Самият дълг е бил уреден незаконно! — удари с юмрук по жълтия пластмасов плот на масата мъжът, разливайки кока-кола.

— От собствените ви правителства.

— От вашите наемни престъпници!… А те присвоиха огромни суми.

Тод разпери ръце. Още се усмихваше, макар и с по-голямо усилие.

— Ей, аз не съм банкер.

— Но участвате в заговора за потискането ни! — мигновено избълва мъжът.

— Като опазваме някои видове ли?

— Вие ги изтребвате!

— Да, няколко дни преди вашите сънародници да направят същото.

Още двама мъже и една жена се присъединиха към вбесения непознат. Тод бе седнал с неколцина от Севера и жена от Коста Рика, която работеше във Фонда за защита на околната среда. Той се опита да запази любезен и добродушен тон, но започнаха да го прекъсват, скоро южняците се настроиха за пламенни тиради и разговорът отиде по дяволите. Северняците подбелваха очи, а южняците ги обвиняваха със скорострелни излияния, че са арогантни, нетърпеливи и се дразнят, когато някой не говори английски, освен това са готови да се измъкнат тутакси, щом някой понечи да говори дълго, а имало толкова много за казване.

Тод се отстрани полека от масата. Северняците ръсеха думички като „първични нагласи“ и „пълномощия“, повтаряха до втръсване, че преди изобщо да обсъждат нови субсидии, биха искали да видят поне някаква отчетност. Безпокоеше ги корупцията и стискаха устни, когато

чуваха, че трябвало да дават, без да бъдат потисници на духа, които настояват сами да управляват изразходването на средствата.

— *Империалиста!* — изсъска една бразилка и Тод си тръгна.

Вървя дълго по улиците, осеяни със смърдящ боклук.

Мегаградове. Човечеството нарастваше всяка година със стотина милиона нови-новенички души, които болестите и безредиците подхващаха незабавно. Сега имаше двайсет и девет мегаграда с над десет милиона жители всеки. Двайсет и пет от тях бяха в „развиващия“ се свят, само дето напоследък никой наникъде не се развиваше. Както винаги, Токио оглавяваше списъка със своите трийсет и шест милиона. Сау Паулу го застигаше бързо с трийсет и четирите си милиона. А в Нигерия забравеният от всички Лагос гноясваше със седемнайсет милиона обитатели, въпреки че там СПИН поваляше цели тълпи.

Срита празна консерва и отпъди просяци. Доближи го мъж със сълзящи язвички по лицето, но Тод не посмя да му подаде банкнота. Неловко размърда показалец. Равнодушието беше несравнимо по-безопасно.

Мегаградовете служеха за развъдник на завърнали се микроби, от които в миналото са рухвали цели империи. Холерата, старият враг, но с нови, устойчиви на антибиотици щамове. Цистицеркозисът, проникващата в мозъка тения, която заразяваше при ядене на зеленчуци, отгледани с градски отточни води. Половината градски жители в света се обриваха поне веднъж годишно.

А големите градове налагат стандартизирани храни, които се превозват по-лесно. И фермерите задоволяват нуждите им с монокултури, които са по-уязвими от вредители, болести и суша. Градовете изтощават плодородните земи и горите, поддържащи съществуването им. Апартаментчетата със стени от шперплат в Нагасаки изяждат джунглите на Борнео.

Влезе в хотелската си стая — гол бетон, тенекиена мивка в стаята, клозет в дъното на коридора — и завари мигащата лампичка на сателитния канал. Свърза се със сървъра в Сау Паулу и получи писмо на личния си номер. Беше от Ейми и той го прочете в захлас, забравил сивите стени наоколо.

„Сигурна съм, че сега на приятелчето Фреди му трият сол на главата, задето не е овладял по-бързо този свръхгрип. Той твърди, че се забелязвали закономерности. Виж как са се разбеснели медиите, ако имаш време. Използвай и моите кодове за достъп до SciNet. По-загрижена съм за Замбия, където отиваме. И двете враждуващи страни не спазват примирието, изобщо не им пука за предупрежденията на ООН. Ще имаме въоръжена охрана. Каква полза от нея срещу вируса! Всичките ни програми се тътрят бавно, местните хора се тръшкат като мухи.“

Прелестният й аромат сякаш проникна в ноздрите му и заличи вонята на дезинфекциращ препарат от напукания линолеум. Виждаше лъскавата й черна коса да пада като кълбящ се дим по раменете, да се разпилява по пълните гърди в жълтото сияние на свещите. След тежък ден я настаняваше в скута си, обгърнала с крака мускулестия му гръб. Косата й обвиваше и двамата, сътворяваше влажно кътче само за тях, тихо и наситено с ухание на страст. Тя се мяташе, галеше го, измъкваше от него напрежението на трудните времена, после пийваха черен ром с капка лимон. Очите й можеха да зейнат от комично унесено изумление, да се свият в цепки от гняв, изведнъж да се изпълнят с женственост, когато отразяваха безметежно ленивото пламъче на свещта.

„Не забравяй да отбягваш хрътките на електронните медии. За мен те са душещи копойчета. Тук Фреди ги държи настрана, но ме гони параноята, във всяка дума виждам преднамерена обида. Помни, че те обичам. И се погрижи да отидеш при Куипърс, ако се разболееш! Ще се видим след две седмици — колко ще се проточат!“

По сивия екран на компютъра трепкаха буквите на съобщение от WorldNet. Програмата на Тод го бе измъкнала от новинарския порой.

Сбъдваха се най-лошите му страхове. Послужи си с нейните кодове за достъп и глобалното търсене намери най-горещите вести:

„ЕПИДЕМИЯТА ОТ СВРЪХГРИП СЕ РАЗРАСТВА. ГЕНЕРАЛНИЯТ СЕКРЕТАР ПРИЗОВАВА ЗА ЗАБРАНА НА ПОЛЕТИТЕ. ЦЕНТЪРЪТ ЗА КОНТРОЛ НА ЗАБОЛЯВАНИЯТА ПРОСЛЕДЯВА НОСИТЕЛИ НА ЗАРАЗАТА

(АП) Помела света зараза скочи от Азия в Африка и Южна Америка. Едновременното избухване на епидемията в Кайро, Йоханесбург, Мексико Сити и Буенос Айрес потвърждава опасенията, че инфекцията се пренася най-бързо чрез пътуващи със самолети хора. Цели градове са замрели в безмълвие, защото мнозинството от жителите им се разболяват за броени дни.

Генералният секретар Имукурумба призова за пълна забрана на въздушните пътнически превози, докато вирусът не бъде изследван по-подробно. Авиокомпаниите са регистрирали рязко нарастване на продажбите в засегнатите райони, вероятно поради желанието на хората да избягат оттам.

Според някои източници Центърът за контрол на заболяванията се опитва да съотнесе появата на епидемичните огнища с определени пътници в усилията си да открие източника. Но представители на властите отказаха да потвърдят, че е предприета тази извънредна мярка.“

Тод предположи, че някой в ЦКЗ стои зад изтичането на информация, но може би имаше и други сили зад кулисите. Още по-зловещо му се стори това проследяване на хора — какъв смисъл имаше? Онези от ЦКЗ пипаха бързо. Всичко се разрастваше като пожар в саваната. И Ейми се намираше там, където бе най-напечено.

Дълго седя до нацвъканата от мухи пластмасова маса, зазяпан в останките от обяда си. Нащърбена синя чиния с ориз и зелен фасул и нахапан полумесец на тортиля със зеленчуци. Обзе го старата вихрушка на чувствата, сякаш чакала тъкмо този сгоден миг. Нелепи,

несвързани образи го тласкаха по задушните коридори на неговото Аз. На устата му напираха думи, но изчезваха, преди да бъдат изречени.

Тя ненавиждаше аутопсиите. Фреди й нареди да провери резултатите от тази, а само смрадта й стигаше да припадне. Бавни перки на вентилатори помръдваха в единия край на мъничката морга. Само работната маса беше добре осветена. В улеите й се стичаха гъсти, гадно миришещи течности.

Слабата чернокожа жена на масата беше с майсторски „смъкнат цип“ — разрязана от шията до таза, вътрешностите прилежно извадени и разположени на гърдите и бедрата й. Лъскави тръбички и буцести вътрешни органи, толкова чисти и гладки, че приличаха на изкуствени.

— Има едно особено интересно явление при тези случаи — мълвеше патологът с благ глас, който изпълваше твърде студената зала. Той взе продълговат сив мях. — Фалопиевите тръби. Подути, с променен цвят. Овариумът е разширен, както виждате. И зачервен.

— В историята на болестта й е отбелязана много висока температура — обади се Ейми. — Дали това не е…

— Да, тази температура е причинила смъртта. Заразата обаче е проникнала и в коремната област, предизвикала е допълнителни усложнения.

— Значи е разновидност на този… ъ-ъ, свръхгрип?

— Според мен е така. — Патологът елегантно доразряза корема и показа бъбреците и черния дроб. — Тук също има подуване, но не колкото в половите органи.

Ейми копнееше да се махне оттук. Пренаситеният с миризми въздух сякаш се стелеше на пластове. Двама местни лекари стояха до нея и повече се взираха в лицето й, а не в трупа. Бяха добре облечени мъже, прехвърлили петдесетте, и явно за пръв път виждаха жена с видно положение в своята професия.

— В каква част от смъртните случаи откривате тези признаци?

— Около три четвърти — отвърна патологът.

— И при жените, и при мъжете ли?

— Да, но при жените са по-изявени.

— Благодаря ви за съдействието.

Ейми им кимна и излезе. Двамата лекари я последваха. На улицата шофьорът й стоеше до колата, имаше и двама войници. Още трима излязоха от голям джип и единият лекар й каза:

— Вие идвате, моля.

Нямаше какво да стори. Никой не гореше от желание да слуша твърденията й, че е под закрилата на споразумението между Замбия и ООН. Придружиха я до ниско широко здание в покрайнините на града. Когато влязоха, тя отбеляза, че прилича на бункер. Вървящият до нея офицер потвърди благо, че е права.

Генерал Мовотубо носеше старателно изгладена полева униформа. Представи й се официално. Покани я да седне в добре обзаведен кабинет без прозорци. Кафе? Много добре. Бисквити? Чудесно.

— И сега какво ще кажете? Че тази болест е създадена от моите врагове.

— Тук съм като представител на ООН…

— Да, да, но истината трябва да види бял свят. Онези от „Ландуокома“ са донесли тук болестта, не е ли така?

— Не знаем как е пренесена тук.

Тя се мъчеше да разгадае променливото изражение по суровото му лице, блеснало от потта на безпокойството.

— Значи не можете да кажете, че не са я пренесли от „Ландуокома“, нали?

Ейми се изправи. Генерал Мовотубо беше по-нисък от нея и тя най-сетне разпозна изражението му — потиснат страх.

— Вижте, ако се свирате тук, няма да се опазите от свръхгрипа. Не и ако подчинените ви непрекъснато влизат и излизат.

— Тогава ще се преместя в провинцията! Хората ще ме разберат. Те ще проумеят, че съм бил принуден от „Ландуокома“.

Тя вече вървеше към вратата.

— Повярвайте, нито аз, нито ООН се интересуваме какво ще говорите пред вашите вестникари. Само ме пуснете.

Пред бункера се бе събрала тълпа. Гъмжилото не се отдръпна, когато Ейми излезе, наложи й се да ги избутва, за да стигне до колата си. Шофьорът седеше вдървено вътре. Но никой не се опита да ги спре. Лицата зад стъклата на прозорците излъчваха ужас, а не ярост.

„ПОДБРАНИ ТЕКСТОВЕ: АНАЛИЗ НА НОВИНИТЕ

ПРОТИВОРЕЧИВИ РЕАКЦИИ КЪМ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ЗАРАЗАТА

Праволинейните еколози твърдят: «Неизбежно»(АП)… «Искам да изтъкна — заяви говорителят на „Земята на първо място!“ Джош Лионард, — че само хабим ресурсите си, като се опитваме да спрем стихията. Няма смисъл. Тук, в Севера, разполагаме с развити медицински знания. Големи усилия бяха вложени в изследванията на човешката имунна система, в кърпенето на сърдечносъдовите ни тръбопроводчета и подобни занимания. Но да ги прахосваме в опити да се справим с всяка болест, появила се в Юга, противоречи на дарвинизма и е безполезно. Природата сама поправя грешките си.»… Мнозина в индустриалния Север признават поне пред себе си, че са все по-стъписани от неудържимото умножаване на населението в Юга. Възгледите им са крайни. Те посочват разрастването на мегаградовете, които гъмжат от долнопробни бедни отрепки. Потоп от нелегални имигранти залива границите. В отговор на лишенията южняшките политико-религиозни движения се пенят и кипят, твърде малко от тях са приемливи, погледнати откъм Севера. «Колкото по-упорито Северът си представя човечеството като зло — казва психофилософът Норман Уилс, — толкова по-силно ще става неосъзнатото ни желание да настъпят бедствия.»“

Щом се прибра в хотела, тя се свърза с WorldNet. Безгрижният екран с течни кристали пропъди от главата й виденията на унилите улици отвъд величествените мраморни колони на фоайето.

Ейми не беше особено изненадана. Мрежите бяха претъпкани с подобни приказки. Тод предвиди това преди години. Мислите й се насочиха към него и тя затвори лаптопа.

Той се отби в Южното хранилище на „Биосъхранение“ за следващия комплект инструкции, карти и политически съвети. Комплексът беше огромен — грамадни сивеещи постройки като бункери за фризерните складове и тенекиени бараки за обработката на образците. Гълчавата и шумотевицата откъм останалите части на Каракас стихнаха, когато тръгна по пътеките между сградите. Редици големи цистерни за течен азот. Тръби, автомати за слагане на етикети, припрени работници, дърдорещи на такъв местен диалект на испанския, че Тод едва разбираше по някоя дума.

Във фоайето цяла стена бе посветена на историята на начинанието. Най-отгоре имаше извадка от първата статия на Скот, в която той предлагаше да бъде създадена Библиотека на живота. Всъщност именно така наричаха Северното хранилище, но тук хората се държаха по-сковано и официално.

> „Широкообхватна програма за замразяване на видови образци от застрашени екосфери би могла да опази биоразнообразието за последващото му използване от бъдещите поколения. Вземането на образци без изучаването им ще намали разходите драстично. И по-голямата част от работата може да бъде извършена от местни работници. Приблизителната цена на събирането и криогенното съхранение на видовете от тропическите гори, при дял на образците спрямо целия брой 10 към 6, ще бъде около два милиарда долара за цял век. Ще бъде запазена не само ДНК, а много по-пълна информация, която ще позволи с помощта на бъдещи биотехнологии извличането на изчерпателни данни и вероятно дори възраждането на видове, изчезнали в идните времена. Жизненоважно е успоредното осъществяване на ограничена програма за опазване на местната среда, за да бъде възможно влагането на замразените геноми в животни от същия род. Тази обща идея би трябвало да се подложи на обсъждане в цялата научна общност.“

Тод трябваше да почака, докато го приемат. Мотаеше се из фоайето. Откъм коридора към шефските кабинети излезе жена, направи няколко неуверени крачки и се свлече, а папката й тупна на пода. Никой не й се притече на помощ. Секретарките и охранителят се отдръпнаха, обърнаха се бързичко изчезнаха. Тод подкрепи жената, за да се примъкне върху близкото кресло. Тя вече пламтеше цялата и едва говореше. Знаеше, че не може да направи за нея нищо, освен да й донесе чаша вода. Когато се върна с пълната чаша, завари медицински екип. Просто я сложиха на носилка и я отнесоха до микробус без никакви опознавателни знаци. Вероятно само щяха да я откарат в дома й. Той бе дочул, че болниците са препълнени.

Реши да се разсее, като дочете написаното на Почетната стена, както я наричаха. Статии в защита на идеята за „Биосъхранение“. Нобелова награда за Скот. Неохотна подкрепа на повечето биолози, занимаващи се с опазване на природата.

> „Положението ни напомня за читател в древната библиотека на Александрия, който тъкмо е започнал да разглежда тази съкровищница и забелязва, че се е подпалила. Едното крило вече е изгоряло, а заради множеството навън никакви огнеборци няма да стигнат навреме. Какво да стори? Няма време да тръгне между рафтовете и да подбере трактат от Аристотел или да реши ще зареже ли списъка с прането на Александър Велики. По-добрата стратегия е да хукне през оцелелите помещения на библиотеката и да хвърля текстове в кошница, като грабва от всеки раздел, за да обхване повече теми. Вероятно е по-мъдро да слага по-малки текстове, за да вземе повече, и накрая да избяга в незнайното бъдеще.“

— Доктор Ръсел? Аз съм Леон Сегуено.

Мъжът в подчертано строгия черен костюм не беше постоянният му наблюдаващ.

— Къде е Конфуелос?

— Болен е, доколкото знам. Аз ще ви запозная с новите указания.

Сегуено го отведе в шефската територия, още една хитрост в разграничението. Набързо му показа поредните маршрути по картите. Координати, места за чакане на хеликоптерите, местни управници, на чието его да угоди. Поредната пачка местна валута за рушвети, където се налага. Стандартна процедура.

— Предполагам, че непрекъснато ще обикаляте и трите си групи?

Странен въпрос. Сегуено май не познаваше начина им на работа. Нищо чудно да е политически парашутист.

— Обикалям колкото се може повече. Не е лесно в онези затънтени местности.

— Минавате и през много градчета.

— Трябва да почерпя с по някоя бира и местните величия.

— Имате ли проблеми със свръхгрипа?

— Някои от екипа се тръшнаха на легло. Наехме други.

— А вие как сте?

— Не доближавам нито един човек, който кашля или киха.

— Но някои твърдят, че се разпространявал и при нормално дишане.

Тод сви вежди.

— Не бях чул досега.

— Съобщение на изследователи към ООН.

— Може би това обяснява бързото разпространение.

— *Си, си.* Както научих, съпругата ви също работи за ООН?

— Да, по същия проблем. Но не е споделяла тази новина.

— Сигурно много се гордеете с нея.

— Ъ-ъ… да.

„Накъде бие този?“

— Раздялата не е хубаво нещо. Скоро ли ще се видите?

Нямаше причина да крие каквото и да било дори от този надут бюрократ.

— Тази седмица. Тя ще дойде при мен в района, където ще работим.

Сегуено се засмя.

— Не бих си избрал такова място за романтична среща. Е, желая ви късмет.

Тод се опита да разгадае изражението на мъжа отсреща, но не откри нищо зад маската на безлична любезност. Дали пък този тип не се натискаше за някакъв подкуп? Вече нищо не би могло да го учуди, ако ще и да се случи в Хранилището.

На излизане спря в главната сграда. Висок таван от метални листове, кранове, стоманени рампи. Подредени контейнери от синя пластмаса, пълни с надписани торби, каквито изпращаше и неговият екип. Сортировъчни линии за последваща обработка. Регистрираха и включваха всеки хладилен контейнер в географски индекс, за да имат на разположение бъдещите изследователи основа за сравнение с други региони. После контейнерите попадаха в големи алуминиеви сандъци. И крановете ги отнасяха на постоянното определено им място. Свързваха тръби, включваха датчици и течният азот се напомпваше със съскане. Лека мъглица и още една порция изчезващ живот поемаше по пътя си към следващите епохи.

Питаше се кога ли биологията ще стигне в напредъка си до момента, когато ще бъде възможно тези образци да бъдат извадени и гените им — разчетени. А после? Никой не може да заповядва на бъдещето. Току-виж възродят изчезналите видове и отново пуснат леопарди да дебнат по пътеките в джунглата. Или пък ще съживят буболечките — Бог сигурно ги е обичал, щом е сътворил такова множество, както бе подметнал самият Холдейн. Може би има някакво чудо в тези лъскави телца и бъдещето ще се нуждае от него.

Вдигна рамене. Ободряваше се, когато дойдеше тук и се почувстваше част от цялото начинание.

Като минаваше през фоайето, дочете златистите букви на полирания черен мрамор.

> „Длъжни сме да бъдем благоразумни. Водещите личности в опазването на биоразнообразието твърдят, че мащабното измиране на много видове изглежда неизбежно и ни тласка към опустошен свят, който чак след време ще осъзнае цената на глупостта си. Политическите сътресения от такова бедствие ще бъдат огромни. Политиците идват и си отиват, но унищожението е безвъзвратно. Може би ще бъдем осъдени сурово от внуците си, а нашето време ще

бъде наречено Голямото изтребление или Епохата на плюскането. Някое от бъдещите поколения вероятно ще се стреми да създаде средства за възстановяване на изгубеното биологично наследство. Ако научният прогрес продължи по пътищата, които мнозина предвиждат днес, ще знаят как да извършват непосилни за нас чудеса. Те ще са създали морални и обществени механизми, за които дори не се досещаме, но поне можем да подготвим отсега общата основа за стратегия на възстановяването, като просто съхраним биологичната информация. Тези години са критичният момент, в който да действаме, защото Библиотеката на живота гори необуздано около нас, навсякъде по света.“

Тръгна си. Когато се качваше във взетия под наем „Форд“ на паркинга, зърна Сегуено да го наблюдава от прозореца на високия си етаж.

Не очакваше телефонно обаждане. Спря за един ден в Гояс, Бразилия, за да вземе още контейнери и хора за екипа, като почти нямаше време да се заседява в хотела. Но тя някак го откри и успя да се свърже с единствения телефон в кабинета на управителя. Разпозна гласа на Ейми мигновено въпреки лошата връзка.

— Тод? Тревожех се за теб.

— Нищо не се е объркало в плановете ти, нали?

— Не, не, ще пристигна след два дни. Но току-що чух от Фреди, че много от делегатите в Срещата на върха са се разболели от свръхгрип. Ти добре ли си?

— Ами да, нищо ми няма. Как е при теб?

— Ще ти разправям цял милион истории. Гражданската война продължава и ние се махаме. Написах ти писмо, ще го пусна бързо по сателита на модемния ти адрес.

— Страхотно. Господи, колко ми липсваше!

Топлият й смях проби през мъркащия шум в слушалката.

— Ще поискам да ми го докажеш.

— Тъкмо ще сме се пренесли в новия бивак недалеч от Мараба. Някой от шофьорите ще дойде да те вземе.

— Супер. Не е ли ужасно това за Срещата на върха?

— Никой няма имунитет.

— И аз така си мисля. Наблюдаваме до деветдесет процента заразяване в някои села тук.

— А какво става със забраната на пътническите полети? Няма ли да…

— Не могат да я наложат. Пък и ние имаме пропуски от ООН. Не се притеснявай, любовнико, ще стигна до теб, ако ще и да тръгна пеша.

Получи писмото й по модема след няколко минути:

„Разнищваме епидемиологията. При жените протича с по-висока температура, но около 97% оздравяват. Фреди получава лабораторните резултати от пробите, които изпратихме. Убеден е, че съвсем скоро ще има ваксина.

Само че е трудно да се съсредоточим, миличък. Тук върви от зле на по-зле с всеки изминал час. Още в Замбия ни проведоха инструктаж по лична безопасност, официален до пръсване, но полезните неща научихме от шофьори, ченгета, минувачи по кръстовищата. Трябва да внимаваме за дреболиите, например номерата на колите. Сдобих се със съвсем неутрални от някаква далечна държава. Продават ги в гаражите. Не смеем да си послужим със старата уловка да лепнем стикер ПРЕСА на колата. Тук стрелят по журналистите, а за телевизионните екипи е още по-лошо. Местните хора смятат, че телевизията е по-могъща от долнопробните писачи във вестниците. Тъкмо тя е клубът на всесилната пропаганда и всеки по своя причина й има зъб.

Намерихме си кола с двойни предавки, която се справя и извън пътищата. Внимавахме да не прилича на военен джип. По тях се стреля. Спряхме се на бял «Бигхорн» с надеждата снайперистите да ни помислят за

мироопазващи сили на ООН. Но пък не се съмняваме, че все някоя фракция тук мрази и ООН. Мнозина в страната обвиняват нас, западняците, за свръхгрипа. Зяпат ни враждебно, няколко пъти мятаха камъни. Днес улучиха Фреди с домат в гърдите. Гнил, разбира се. Иначе някой отдавна да го е изял.

Пътуваме в конвой, когато проследяваме векторите на разпространение на свръхгрипа. Отделните коли са много по-уязвими. А и при повреда, както ни се случи вчера, има кой да ти помогне.

Посъветваха ме и какво да правя, ако ни обстрелват. (Само не се прави на изнервен съпруг! Знаеш, че обичам да работя на терен…) Не е добра идея да си на задната седалка в кола с две врати — трудно е да се измъкнеш бързо. Седиш отпред и придържаш вратата открехната, за да изскочиш на секундата. И прозорците са отворени, за да чуваш какво става.

Дори в града внимаваме с осветлението. Стараем се да не включваме фенерчетата излишно. Покриваме светлинните на камерите. Хората в екипа на Си Ен Ен, които взеха интервю от нас, си бяха омотали с тъмен плат главите, за да не се вижда синкавото сияние, избиващо от окуляра край очите им.

Не е каквото си искал да върши жена ти, а? Но е толкова вълнуващо! Съжалявам, ако не звучи женствено. Скоро ще имаш шанс да провериш дали всички тези мъжкарски занимания не са ми увредили… хм, дарбите. Само една седмица! Ще се постарая да бъда самата прелест. Любовнико, трупай ги тези твои сокове.“

Той се вторачи в блещукащия екран на лаптопа. Свръхгрип на Срещата на върха. Скоро ще има ваксина. Векторите на разпространение тръгваха винаги от градското гъмжило с дрезгави гласове, пищящи бебета и отекли майки, цялата гнилоч на безумното разрастване. Нима може една раса, родила толкова гладни гърла, да бъде нещо друго освен напаст? Тези безкрайни тълпи хвърляха

съмнение върху значимостта на всяка личност, смачкваха вътрешното светоусещане.

Прочете писмото отново, сякаш се потопи под вода и от устата му изскачаха мехурчета към мътния свят, който се надяваше да зърне някой ден. Двамата с Ейми се бореха, затънали до колене в тинята на безмозъчната сган. Колко оставаше, докато бъдат погълнати? Но поне още малко всеки от двамата ще намира сенчесто убежище в другия.

Чакаше я нетърпеливо до палатката. Върна се рано след обиколката на екипите и посещението при местните тежкари. Всичко мина съвсем гладко, но не можеше повече да потиска жаждата си по нея, нетърпението си. Укроти се, като седна на стола с платнена облегалка и метна краката си в ботуши върху пън, останал от изсичането на горите. Бе получил някои допълващи файлове от Ейми и се зае да ги прехвърля лениво в лаптопа. В една обзорна статия от „Нейчър“ попадна на опит за историческа перспектива на свръхгрипа.

> „Всъщност е имало три бубонни чуми, всяка наречена така, защото болестта е започвала с подуване на лимфните жлези в слабините, подмишниците и шията.
>
> Пневмонийната форма се разпространявала бързо с издишването, наситено с микроорганизми, като всяко изкашляне ги хвърляло на ветровете. Бактериалната болест — бацилът Pasteurella pestis — се пренасяла от бълхи по Rattus rattus.
>
> При преценката за потенциала на свръхгрипа трябва да си припомним първата епидемия от бубонна чума. Наречена е Юстинианова чума, по името на тогавашния цезар (540–590 г.). С нея започнал упадъкът на Римската империя, засилването на християнството с неговите обещания за задгробен живот и опозоряването на римската медицина, чиито лекове се оказали безполезни, като по този начин една наука била удушена в зародиш. На втория ден от неспирната треска болните виждали призраци, които ги зовели към гроба. Чумата се изчерпала едва когато

изтребила огромно множество, до половината от жителите на някои градове — свършили заразоносителите. Убила сто милиона души, една трета от населението на целия регион, четири пъти повече от жертвите на Черната смърт през 1346–1361 г.

Нашият свръхгрип много прилича на «испанската инфлуенца», която обаче се е разнесла от Канзас. Най-лошата епидемия в историята, ако я класираме по жертви на ден — трийсет милиона умрели само през есента на 1918 г. Случайно изпускане от руска лаборатория на замразени проби през 1977 г. причинява избухването на по-малка епидемия…“

Легна на нара в очакване да чуе шума на джипа, с който пътува Ейми. Натежалият въздух пренесе чудновато отслабения трясък на далечен изстрел. Последван от още три в бърза поредица.

С препъване изскочи от палатката. В листака шумоляха птици, нещо се промъкваше през храстите. Беше съвсем сигурен, че стреляха по-нагоре по склона, където черният път започваше да се вие надолу. Нищо не можеше да се види в сумрака между дърветата.

Толкова често си бе представял как ще се случи, но това не облекчи острата тревога, бликнала от подсъзнанието, замъгляването на подлудените мисли. Смяташе, че няма илюзии за предстоящото. Пристъпи припряно вътре и рязко затвори лаптопа. Две пеперудки се блъскаха в единствения фенер насред палатката и мятаха шрапнелни сенки по брезента, увеличен образ на безпокойството.

Без да се замисля, той прибра микродисковете с програмите за декодиране и най-важния архив. Нищо не съхраняваше на диска, за да не го трие при опасност. Винаги държеше еднодневен запас от вода и храна в раницата, само я метна на гръб и затича в тръс през джунглата.

Вечерта се спускаше тежко под плътния й покров. Мина през плетеница от лиани и размаха ръце, за да прогони сърдито надигналите се жилещи мухи.

Зад него ли се чу тропот? Не, горе на черния път. Отекна вик на мъж.

Тод се приведе и започна да си пробива път надолу по стръмен склон. Прииска му се да си беше взел корковия шлем. Наведе се още по-ниско, за да остане под папратите, но няколко го шибнаха през лицето. Вървеше тихо в бледнеещите снопове зелено сияние. По катедралните колони на старите дървета лепнеше оранжев мъх. Дневната жега още сгъстяваше въздуха. Предположи, че ако тя им се е измъкнала, ще се спусне по склона. По-далеч от пътя, който не след дълго навлизаше в тесен пролом. Той свърна наляво, претича по откритие камънак и навлезе в дефилето по средата на склона. Навътре не се виждаше друго, освен плътна зеленина.

Още имаше достатъчно светлина, за да я търсят. Тя щеше да се мести непрекъснато и да се надява, че няма да я засекат по шума. В каньона звуците се отразяват нагоре от склоновете. Тод се гмурна между назъбените листа и се запровира към мястото, откъдето струеше изворче.

Имаше някой двайсетина метра пред него и малко по-надолу. Той се промъкна по склона, за да надникне. Дъхът му секна, щом я видя, просто за миг зърна косата й в мъждивия здрач. Под ботушите му запращяха съчки, когато се втурна към нея. Тя чу, както Тод се надяваше, и се прикри зад дърво. Той прошепна:

— Ейми! Аз съм, Тод!

И тя се появи внезапно, стиснала в ръка малкия си пистолет.

— О, Господи!

Целуна го изведнъж.

— Да не те раниха? — прошепна Тод.

— Не. — Погледът й зашари по струпаната нагоре зеленина. — Стрелях по шофьора на джипа. Улучих го в рамото, за да спре. Нямаше друг начин, онзи Сегуено…

— Пак той! Чудех се какво, по дяволите… Чакай, а по кого стреля после?

— По джипа зад нас.

— Спряха ли?

— Колата е зад завоя, но те се втурнаха след мен.

— А къде беше Сегуено?

— В моя джип.

— Не стреля ли по теб?

— Май не…

— Сигурно не е искал.

— Кой е той? Каза ми, че бил от Глобалните специални операции…

— Вероятно има десетина комплекта документи. Да вървим.

Отклониха се от ручея. Край него беше по-лесно да се тича и той бе най-очевидният път за бягство, затова Тод реши да се махнат и да се отдалечат по права линия от бивака. Най-добрата им възможност беше да стигнат до магистралата, до която имаше около пет километра, и да се качат на стоп, преди някой да постави патрули или да спре движението. Ейми знаеше не по-добре от него колко хора са ги подгонили, но щом имаше и втори джип, можеха скоро да докарат подкрепления. Предположи, че в колата разполагат със свястна свързочна апаратура. А в тъмното щяха да се провират няколко часа до магистралата. Времето ще стигне да им затворят всички маршрути за спасение, но въпреки това трябваше да опитат.

Рехавата светлина съвсем избледня. Ейми се задъхваше, според него по-скоро от шока, а не от умората. Личеше й, че не си е отспивала. Оловната нощ се спускаше бързо, когато спряха.

— Той какво ти…

Ейми извади смачкан лист от джоба си.

— Сграбчих го, за да му отвлека вниманието, докато извадя пистолета. — Прихна неочаквано и се закашля. — Стори ми се уплашен. Бях много горда от себе си. Не вярвах, че някога ще си послужа с тази играчка, но когато…

Тод кимаше и се взираше във факса на неговото писмо с подчертани думи тук-там:

> „Господи, колко се нуждая от теб! Отгоре на всичко съзнавам, че у мен са се обадили «соковете» — минаха само две седмици, но кога ли ще дойде моментът да си налагам здравомислие? Ей, двама учени, които се бъхтят на косъм от катастрофата, могат да си позволят и малко изкукала ирационалност, нали? Често си представям твоите алабастрови гърди. Жадувам за срещата с теб в дебрите на пищната джунгла, в моята палатка. Спомням си

прекрасните ти очи онази вечер в «Бочифани» и броя дните…“

— Той си мислеше, че ме е подхванал хитро. — Ейми се засмя пак, но по-пронизително. И някак крехко. — Може би е очаквал, че ще се прекърша или нещо подобно само като ми покаже, че отдавна е по дирите ни.

Тод виждаше превъзбудата й, която обаче щеше да се изчерпи скоро.

— Според теб с колко хора може да тръгне след нас?

Тя се намръщи.

— Не знам. Кой е той, защо…

Той знаеше, че Ейми скоро ще започне да се тревожи, беше по-добре да заеме мислите й с нещо.

— Предполагам, че е от сигурността на ООН или сродна служба, щом ни е надушил. Не съм сигурен, че знае много.

— Пред мен спомена Специалните операции…

— А на мен каза, че е от „Биосъхранение“, когато се запознахме в Каракас.

— Значи е по петите ни повече от седмица.

Тод изскърца със зъби, опитвайки се да съзре нещо в мастилената джунгла. Нощните птици започваха да се обаждат тихо и въпросително. Никакви други звуци. Къде ли бяха онези?

— Май прекалено сме се набивали на очи.

— Като пренареди Фибоначи в Бочифани ли? Според мен беше много хитро.

Той си призна печално, че отначало мислеше същото. Простичък код — даваш анаграма на математическа редица (лесно е да си спомниш за числата на Фибоначи и по време на теренна работа, всяко е сума от предишните две), а после влагаш истинското съобщение в съответните думи на писмото. Професионалистите в декодирането сигурно се сещат първо за такива схемички. Така му се пада, щом си позволи нагло самодоволство…

— Опитах се да направя съобщенията съвсем мъгляви…

Тя се усмихна уморено със стиснати устни.

— Няма да споря. „Господи, от доста «сокове» ще имам нужда при следващата среща!“ Доста се разбързах, за да имаш вирус-3 за Срещата на върха.

— Извинявай. Прецених, че щамът с по-кратък инкубационен период ще свърши по-добра работа там.

Тя възстанови дишането си и го прегърна.

— Схванах. „Този «свръхгрип» поваля хората с двуседмично закъснение.“ Използвах основната поредица… нали получи писмата ми?

— Че как иначе.

Вече не беше важно. Сърцето й туптеше забързано до гърдите му.

— Аз… носех малко вирус-4.

— Вече е у тях. Все едно.

Тя се поколеба.

— Ние… стигнахме по-далеч, отколкото се надявахме, нали?

— Всичко е свършено. Сега не могат да го спрат.

— Значи край? — зейнаха очите й.

— Още не са ни спипали.

— Как мислиш, дали знаят и за другите?

— Нямам представа.

Вероятно са проследили заразяването, съпоставили са го с пътуващите, съставили са списък на заподозрените. Той и още неколцина имаха съвсем законни задачи, пътуваха надлъж и нашир, можеха да получават замразени проби от вируса, без никой да се усъмни. Ейми беше чудесен свързочен възел за съобщенията, кодирани и вмъкнати в докладите й. Всичко бе просто за разгадаване, щом веднъж някой се досетеше, че за толкова бързото разпространение на разновидности от вируса е необходима усърдна международна група.

— Значи сигурно са заловили Естър и Клайд.

— По дяволите!

Тя го прегърна още по-невъздържано.

Последните отблясъци на деня обвиваха с мътно сияние влажната плетеница от лиани и листа. Някакво шумолене го накара да настръхне. Долови мярналата се сянка навреме, за да се обърне.

Нахвърли му се едър мъжага с късоцевна пушка в ръцете. Тод бутна Ейми настрани, а мъжагата замахна с оръжието, сякаш държеше

тояга. Тод отскочи и заби юмрук в шията му. Сблъскаха се. Тласъкът го отхвърли в гъстите папрати. Затъркаляха се, удряха се с лакти.

Заедно се блъснаха в дърво. Тод докопа косата на мъжа. Прасна главата му във варовичен къс, щръкнал от гъстия слой опадали листа. Онзи изстена и се отпусна.

Тод се надигна да огледа къде е Ейми и някой го събори изотзад. Въздухът изфуча от дробовете му и когато се претърколи на гръб, видя двама. Единият държеше Ейми. Другият беше Сегуено, който му подвикна:

— Безсмислено е да упорствате.

— Помислих, че ни нападнаха местни бандити.

Защо пък да не опитва докрай?…

Мъжът срещу него не се усмихна.

— Естествено.

Удареният от Тод още не мърдаше. Сегуено и третият държаха автоматични пистолети, учтиво насочени към краката на Тод.

— Какво, по дяволите…

— Предполагам, че не сте въоръжен?

— Вижте какво, Сегуено…

Взеха раницата му и намериха револвера 38-и калибър на дъното под пакетираните храни. Ейми изглеждаше зашеметена, с широко отворени очи. Поведоха ги обратно нагоре по склона. Не беше лесно и всички се обливаха в пот, докато стигнат до палатката. Там завариха още половин дузина мъже в бледокафявите униформи на ООН. Един от тях донесе стол за Сегуено.

Тод седна на сгъваемия си стол, Ейми се просна на нара и се загледа безчувствено в мушиците, които все така се блъскаха в недостижимия фенер.

— Що за глупости? — пак подхвана Тод, но не успя да вложи никакъв гняв в гласа си.

Искаше му се всичко да мине по-леко за Ейми. Само това го интересуваше сега.

Сегуено разгъна оръфан лист.

— Тя не го е унищожила. Грешка.

Негово писмо до Ейми.

— Това е лично. Нямате право да…

— Изобщо не сте в положение да говорите за права, както много добре знаете според мен.

— Беше Фреди, нали? — с внезапно изострен глас се обади Ейми. — Прекалено приятелски се държеше.

Зъбите на Сегуено лъснаха в трепкащата жълтеникава светлина.

— Никога не бих прозрял толкова умела заблуда. Името на ресторант вместо математическа редица. Но пък аз не съм специалист по кодовете. А във втория абзац започвате поредицата отначало. Много икономично.

Тод си замълча. Един от пазачите — вече смяташе униформените типове за такива — препречваше изхода от палатката, готов да стреля с 9-милиметровия си пистолет. Въпреки напрегнатото мърморене на мъжете отвън се чуваше тихото чуруликане на птиците. Винаги бе харесвал най-много птиците сред всички твари в джунглата. Днес песните им бяха протяжни и жални.

Сегуено извади копия от писмата на Ейми.

— Трябва да призная, че не ги разгадахме. Тя не използва същата редица.

Ейми зяпаше мушиците.

— Толкова е словоохотлива за коли и движение — може би е предавала планове за действие? Но поредното споменаване на „сокове“ показва, че ви носи материал.

Сегуено поизви устни, явно се радваше на превъзходството си.

— Значи сте стигнали до прехващане на частни съобщения по сателитната връзка?

— Имаме неограничени пълномощия.

— И кои сте вие впрочем?

— Специални операции на ООН. Попаднахме на следите на вашата група преди около месец, когато свръхгрипът започна да се разпространява. Та какви са тези „сокове“?

Тод безмълвно завъртя глава, опитвайки се да чуе птиците, скрити високо в листака. Сегуено ловко го зашлеви по бузата. Тод понесе удара, без дори да вдигне глава.

— Аз съм епидемиолог — невъзмутимо сподели Сегуено. — Е, бях такъв преди. И знам, че вие сте асимптоматичен заразоносител.

— Хайде, де! Тогава как екипът ми не се заразява?

Защо пък да не го мъчи на всяка крачка? Ще даде време на Ейми да се опомни от шока. Тя още лежеше безволно, вторачена в кръжащите около фенера насекоми.

— Понякога хората ви се разболяват. Но вие не сте с местните работници през цялото време, а само когато решите. Достатъчно е да вдишат изпаренията от дъха ви, за да се заразят. И подозирам, че преките ви съучастници са ваксинирани… като вас очевидно.

Тод се надяваше, че Кабрина се е измъкнала. Съжали, че не уговори с нея някакъв сигнал за тревога. Беше аматьор в тези занимания.

— Искам да знам всичко — заяви Сегуено.

— Няма да ви дам молекулярното описание, ако говорите за това — подметна безизразно Ейми.

Сегуено се засмя.

— Центърът по молекулярна генетика в Калифорнийския университет се справи с проблема още преди седмица. Тогава узнахме, че някой е предизвикал епидемията нарочно.

Тод и Ейми се спогледаха. Той им се усмихна с наслада.

— Би трябвало да сте ваксинирали и себе си, и всички останали участници в заговора. Но сте бърникали на молекулярно равнище, защото всички до един сте асимптоматични заразоносители.

— Вярно е — предпазливо го изгледа Ейми. — И ви дъхнах в лицето, докато вървяхме насам.

Сегуено се подсмихна кисело.

— Ваксинираха ме преди три дни. Вече разполагаме с ваксина. Нима сериозно сте се надявали, че най-добрите умове в медицината ще се мъчат дълго, докато разнищят тази лудост и измислят лечение?

Тод отвърна спокойно:

— Изненадан съм, че толкова се забавиха.

— Освен това проследихме заразяването, открихме носителите. Оставяхте много характерна диря. Доста умно е да използвате хора със законна работа, които пътуват много. Доколкото разбирам, доктор Ръсел, самият вие сте заразили стотици по време на Петата среща на върха.

Тод сви рамене.

— И аз обикалям насам-натам.

— За да убивате свои колеги.

— Ако щете, наречете го уравнение на отчаянието — рязко се сопна Тод. — Учените пътуват често. И чудесно разпространяват вируса.

— Уравнение ли? Как е възможно да сте такива… — Сегуено се овладя и продължи с леко разтреперан глас: — Като епидемиолог ме озадачават две особености. Тези щамове се различават по заразността си. И все пак всички вируси изглеждат зле скалъпени за предизвикването на пандемия. Първо, убиват само няколко процента от заболелите. И то предимно възрастни хора, които умират от високата температура. — Озъби им се презрително. — Не сте големи майстори в занаята.

— Ъхъ, сигурно сме твърде тъпи — съгласи се Тод.

— Вие и вашата банда — според нас сте неколкостотин, ако не и повече, нали? — сте безумци, а не тъпанари. Защо в такъв случай пораженията се съсредоточават в коремната област? Инфлуенцата е най-гибелна в белите дробове.

Ейми заговори отсечено:

— Във вируса има белтъчини, които действат като йонен канал. Модифицирахме ги с амантадин, за да блокираме преноса на сливащи се глюкопротеини към клетъчната повърхност… но само в белите дробове. — Тя сякаш рецитираше нещо отдавна намислено. Звучеше сковано като увод към изказване на семинар. — Модификациите засилват въздействието в друга конкретна област.

Сегуено кимна.

— Знаем къде, толкова лесно е да се установи. В коремната област.

— Играта свърши — сериозно промълви Тод.

В ЦКЗ сигурно бяха научили всичко досега. Усети как му олекна. Довършиха делото си. Нямаше нужда да крие каквото и да било.

— Тези „сокове“ са вирусът, нали?

Ейми се подвоуми. Кожата се опъваше по високите й скули и блестеше като стъкло в жълтата светлина. Тод седна при нея на нара и я потупа по ръката насърчаващо.

— Скъпа, той нищичко не може да направи.

Ейми кимна сдържано.

— Да, вирусът… но щамът е друг.

Тод добави заядливо:

— За да стане играта по-завързана.

Лицето на Сегуено се разкриви.

— Ах, ти, свиньо!…

— Пак ли ти се прииска да ме зашлевиш? — наежи се Тод.

Щеше му се Сегуено да налети отново. Още кипеше от предишната схватка. Кръвта му пееше прастарата песен на адреналиновия прилив. Надзирателят беше твърде далеч, макар че внимателно наблюдаваше Тод.

Сегуено положи видимо усилие, за да се сдържи.

— Бих ти направил нещо по-лошо. Но аз съм човек с принципи.

— Аз също.

— Ти ли? Вие и двамата сте убийци.

Ейми възрази надменно:

— Ние сме войници.

— Що за армия сте вие… Побъркани.

Лицето й се скова от храбростта, която Тод толкова обичаше в нея — споделената отдаденост, която ги правеше каквито бяха. Тя изрече, сякаш цитираше някого:

— Борим се за постигане на цел и ще заплатим цената.

Сегуено я изгледа с погнуса.

— Изобщо не мога да проумея защо сте хвърлили толкова труд. Вирусът причинява висока температура, но не унищожава клетките във важни системи.

— Фоликулите в яйчниците — натърти Ейми. — Вирусът стимулира синтеза на лутеинизиращ хормон.

Сегуено се смръщи.

— Но това продължава само няколко дни.

— Колкото е необходимо. Така се отключва взаимодействието със стимулиращия фоликулите хормон.

Ейми говореше монотонно, като че се бе подготвяла за този момент през всичките години на усилен труд.

— Значи причинявате разкъсване на някои фоликули в яйчниците. Най-обикновено явление. Просто ускорявате менструалния цикъл.

— Не само на някои фоликули. На всичките.

— На всичките ли?… — Челото му се набръчка от недоумение, после лицето му застина в потрес. — Всички фоликули? Значи

яйцеклетките на жената се похабяват наведнъж?

Ейми кимна.

— Вашите хора сигурно вече знаят и това.

Сегуено кимаше разсеяно и шепнеше:

— Получих бюлетина по пътя насам. Имаше нещо за необичайно свойство…

Гласът му затихна. Мятащите се мушици хвърляха трескави сенки по напрегнатите лица, лъснали от пот.

— Значи… те оздравяват. Но стават безплодни.

Тод издиша дълбоко, освободил напрежение, което досега не съзнаваше.

— Това е. Свърши се.

— Значи не сте имали намерение да изтребите мнозина.

Ейми отвърна хладно и отмерено:

— Неизбежен страничен ефект. Треската убива по-слабите хора, предимно старци. Не успяхме да открием как да го предотвратим.

— О, Господи… Няма да има деца.

Тод завъртя глава.

— В около петнайсет процента от случаите не поразява всички фоликули в яйчниците. Но следващото поколение ще е почти десетина пъти по-малобройно.

Сегуено стискаше побелелите си устни.

— Вие сте най-долните престъпници в човешката история.

— Може би — подхвърли Тод.

Изведнъж се почувства уморен, след като всичко свърши. И никак не го интересуваше какво мисли този или онзи.

— Ще ви екзекутират.

— Може би — този път се обади Ейми.

— Как… как можахте?…

— Нашата любов ни вдъхновяваше — яростно изрече Тод. — Самите ние не можехме да имаме деца. Изкривена матка. Просто приложихме метода в по-голям мащаб.

Ейми допълни с равния си безстрастен глас:

— Опитахме се да прикачим акрозом към сперматозоидите, но мъжете непрекъснато синтезират нови. Разковничето беше в жените. Те имат по неколкостотин яйцеклетки. Докопаш ли ги, решил си проблема. И си спасил света.

— За да опазим природата. — Тод знаеше, че трябва да го каже ясно. — За да спрем безумието на нови и нови орди от хора.

Сегуено ги зяпаше отвратен.

— Знаете, че ще предотвратим това. Ще разпространим ваксината.

Ейми се усмихна — бавно разтягане на устните под каменния поглед.

— Ами да. Сега се чудите защо сме толкова спокойни.

— Причината е очевидна. Вие сте ненормални. От най-извисената култура, най-напредналата… и такава диващина.

— Че къде другаде ще я намерите? Ние уважаваме околната среда. И не се плодим като животни.

— Вие… вие сте…

Гласът отново измени на Сегуено.

Тод виждаше присвитите очи, издутите мускули по челюстите и потта по лицето на този ограничен бюрократ от ООН. Чудеше се как човек с толкова тесен кръгозор си въобразява, че неговото неодобрение ще ги засегне. Тях, решили да се пожертват, за да спасят света. Ама че дребнав посредствен ум.

Ейми прегърна съпруга си.

— Поне сега ще бъдем заедно.

Сегуено заговори с омраза:

— Ще ви съдим по местните закони. За назидание на всички. И останалите от вашата банда… ще ги издирим.

Двамата си седяха на нара невъзмутими и се притискаха един в друг. Тод целуна Ейми. Във въображението си неведнъж бяха преживели тези мигове.

Сегуено заговори по-високо:

— Ще живеете само колкото да видите как ваксината ще провали вашия план.

Ейми целуна Тод дълго и жадно, после се обърна.

— О, нима? И вие вярвате, че Северът ще плати за това? Когато могат просто да протакат и да оставят вируса да се вихри в тропиците?

Тод се усмихна мрачно.

— След като ваксинират себе си, ще вложат цялата си енергия в „надпревара за утроби“ — ще търсят плодовити жени, новото

„национално богатство“. Ще бъдат прекалено заети. И свръхгрипът ще си свърши работата.

Лицето на Сегуено потъмня от нахлулата кръв. Тод наблюдаваше как шокът, страхът, накрая и яростта променяха гримасите му. Логиката, неизбежната студена логика на замисъла най-сетне го разтърси.

И този последен обрат прекърши нещо у Сегуено, тласна го отвъд чертата. Твърде късно Тод съзря и настръхналия мрак в това лице. *„Тази моя уста… Убих и двама ни.“*

Сегуено изтръгна пистолета от ръката на пазача и Тод проумя, че няма да станат свидетели на последната приятна ирония — танцуващите като марионетки народи.

Това беше последната му мисъл, но изпита само леко съжаление.

НАНСИ КРЕС
ЕВОЛЮЦИЯ

Може би вече сме допуснали фаталните грешки, които са ни обрекли на неизбежни, но неочаквани последствия от отдавна взети решения — толкова обичайни и всекидневни, че дори не сме поспрели, за да ги обмислим. Например поглъщането на хапчето, предписано от нашия лекар, когато сме се разболели. Ала тези решения безмилостно ще ни натикат в безизходица, която никой никога не е предвидил. Това е описано в смущаващия спокойствието разказ на следващите страници — той ни отвежда в едно прекалено вероятно бъдеще (пред чийто праг всъщност стоим), за да ни даде суров урок как наистина действа еволюцията, колкото и да ни се иска да мислим, че съвременната медицинска наука ни е направила напълно недосегаеми за нея…

Нанси Крес започва да продава своите елегантни и хапливи разкази в средата на 70-те години и оттогава често я публикуват в „Азимовс Сайънс Фикшън“, „Фентъзи & Сайънс Фикшън“, „Омни“ и други издания. Сред книгите й са романите „Принцът на утринните камбани“, „Златната горичка“, „Белите тръби“, „Извънземна светлина“, „Мозъчна роза“, както и романизираната версия на нейния разказ „Просяци в Испания“, завоювал наградите „Хюго“ и „Небюла“, последван от продълженията „Просяците и придирчивите“ и „Клетви и чудеса“. Кратките й произведения са събрани в „Троицата и други разкази“ плюс „Пришълците от Земята“. Най-новите романи на Крес са „Максимална светлина“ и „Жило“. Освен това е печелила „Небюла“ за разказите си „От всички онези ярки звезди“ и „Цветята на затвора Олит“. Родена е в Бъфало, щата Ню Йорк, а в момента живее в Силвър Спрингс, щата Мериланд, със своя съпруг писателя фантаст Чарлз Шефилд.

* * *

— Някой гръмнал по доктор Бенет и го убил точно зад „Фуд Март“ на Ейприл Стрийт! — бълва Сиси Мур, останала без дъх, докато аз свалям прането от простора.

Стоя си аз с боксерките на Джак в ръката и я зяпам. Сиси не ми е симпатична. Особено заради ухиленото й нахалство, жаждата да намъква кльощавия си задник насред всяка случка, ако ще и хич да не й влиза в работата. Такава си е още от училище. Но пък сме съседки, не можем да избягаме една от друга. Доктор Бенет израждаше и Шон, и Джаки. Бавно сгъвам боксерките и ги слагам в кошницата.

— Е, Бети, нищичко ли няма да *кажеш*?

— Полицията арестува ли някого?

— Джейни Брунели разправя, че нямало заподозрени. — Том Брунели е един от полицаите в Емертън, имаме си ги цели петима. Трудничко му е да си затваря устата. — Право да ти кажа, Бети, държиш се все едно в града има убийства всеки ден!

— На паркинга ли е станало?

Минавам през паркинга зад „Фуд Март“ всяка седмица. Няма настилка, а само трамбована камениста пръст, спускаща се полегато към ниската бетонна стена край реката. Свалям чаршафите на Джаки от въжето. От тях ми се усмихват Хубавелка, Ариел и принцеса Жасмин насред поляни с цветя.

— Ами да, на паркинга — потвърждава Сиси. — До контейнерите за боклук. Сигурно пушката е била със заглушител, защото никой нищо не е чул. Том намерил две гилзи от полуавтоматична пушка 22-ри калибър. — Сиси е наясно с оръжията, къщата й е пълна с тях. — Бети, защо не слагаш цялото това пране в сушилнята, та да си спестиш времето за простиране и прибиране?

— Харесва ми как мирише, когато е съхнало на простора. И така чувам Джаки през прозореца.

Лицето на Сиси се променя на секундата.

— Джаки не е ли на училище? Защо?

— Простудила се е.

— Сигурна ли си, че е само простуда?

— Сигурна съм.

Свалям щипките от тениска на Шон. Отпред има надпис „ВИЖ КАК ЧЕПЪТ КЪРКА, ВИЖ КАК ЧЕПЪТ КАРА, ВИЖ КАК ЧЕПЪТ МРЕ“.

— Сиси, Джаки не пие никакви антибиотици.

— Това е добре. — Сиси се прави, че нехайно разглежда ноктите си. — Разправят, че доктор Бенет пак предписал ендозин миналата седмица. На най-малкото момче на Нордстрьм. И то *без* да го прати в болницата.

Не казвам нищо. На гърба на тениската е написано „НЕ БЪДИ ЧЕП И ТИ“. Раздразнена от мълчанието ми, Сиси подхвърля:

— Не разбирам защо позволяваш на сина си да носи дрехи с изписани гадости!

— Той си решава. Пък и това е призив да се грижим за здравето си. Да не караме пияни. Нали тъкмо ти смяташ, че от силните послания за здравословен живот има полза?

Погледите ни се срещат. Мълчанието се проточва. Накрая Сиси изтърсва:

— Брей, че *сериозни* станахме изведнъж.

— Убийството е нещо сериозно — отвръщам й аз.

— Така си е. Сигурна съм, че ченгетата скоро ще хванат престъпника. Може да е някоя от онези отрепки, дето се навъртат около бар „Небесна дъга“.

— Доктор Бенет не беше от хората, които висят при отрепките.

— О, не съм казвала, че ги е *познавал*. Някой оръфляк сигурно го е убил, за да му вземе портфейла. — Тя впива поглед право в очите ми. — Не се сещам за друга причина. А ти?

Заглеждам се на изток към реката. На другия бряг над къщите по малкото хълмче едва се вижда покривът на Емертънската болница-мемориал на войниците и моряците. Мостът през реката беше взривен преди три седмици. Никой не пострада, никого не заподозряха. И сега всеки, който поиска да отиде в болницата, трябва да кара петнайсетина километра по западния крайбрежен път и да пресече реката по междущатската магистрала. От Джак научих какво приказвали онези от транспортното управление — имали нужда от две години да построят нов мост.

— Доктор Бенет беше добър лекар — казвам й аз. — И добър човек.

— Е, никой не твърди обратното. Бети, ама наистина трябва да използваш сушилнята, за да си спестиш това навеждане и приклякане. Лошо е за гърба. Не се подмладяваме, нали? Хайде чао.

Размърдва пръстите на дясната си ръка към мен и се маха. Забелязвам, че ноктите й са лакирани в деликатния розово-бял оттенък на току-що измита кожа.

— Нямаш доказателства — отсича Джак. — Само щури подозрения.

На лицето му се е сковала маската на ината. Седи пред бутилка „Мичелъб“ до кухненската маса, уморен като пребито куче от смяната и трите извънредни часа в завода, изобщо не му се слуша. Не го обвинявам. И на мен не ми се приказва за това. В хола Джаки трескаво играе на своето „Нинтендо“, мъчи се да вмести колкото се може повече електронни взривове в оставащото време, преди баща й да окупира телевизора за понеделнишкия вечерен футболен мач. Шон вече излезе с приятели, за да не се завари с пастрока си.

Сядам срещу Джак, стиснала между дланите си чашата с горещо кафе. Искам да се стопля.

— Джак, знам, че нямам доказателства. Не съм детектив.

— Ами тогава остави ченгетата да се оправят. Тяхно задължение си е, не е наше. Ти стой настрана.

— Знаеш, че стоя настрана.

Джак кима. Не се набърквамe в работата на ченгетата, не участваме в никакви комитети в града, дори не се заслушваме много в новините. Не се занимаваме с нищо, което не ни засяга. Джак винаги е бил такъв.

— Само ти казвам какво мисля — добавям. — Поне толкова може, нали?

Чувам как гласът ми засяда някъде по средата между молбата и гнева.

И Джак го чува. Намръщва се, става с бирата в ръка и нежно отпуска другата си длан върху рамото ми.

— Няма защо да питаш, Бетс. На мен казвай каквото искаш. Но на никой друг, ясно? Не искам неприятности, особено за теб и хлапетата. Не е наша грижа. Радвай се, че *ние* сме здрави, и чукай на дърво.

Усмихва се и отива в хола. Джаки изключва видеоиграта, без да й се крещи, държи се добре. Поглеждам през прозореца на кухнята, но е

твърде тъмно, за да видя друго, освен отражението си, пък и прозорецът е обърнат на север, не на изток.

Не съм минавала отвъд реката, откакто Джаки се роди в Емертънската болница преди седем години. Пък и останах там по-малко от денонощие, примолих се на Джак да ме върне вкъщи. Не заради инфекциите, разбира се, тогава още ги нямаше. Но сега ги има и какво ще стане, ако следващия път не малкото момче на Нордстръм има нужда от ендозин, а Джаки? Или Шон?

Щом си бил в Емертънската болница, никой, освен най-близките ти, няма да припари до теб. Понякога и те не смеят. Когато госпожа Уаймър се прибра у дома след операцията, нейната снаха я качи в задната стая на втория етаж, оставяше й храната пред прага на еднократни картонени подноси и сложи в стаята й химическа тоалетна. Дори не помагаше на старицата да изпълзи от леглото, за да я използва. И така продължи цял месец — хирургически маски, ръкавици, хартиени престилки, — докато Роузи Уаймър не се убеди, че госпожа Уаймър не е прихванала в болницата някаква мутирала бактерия, устойчива към лекарства. А Хал Уаймър дори веднъж не се сопна на жена си.

„Хората са уплашени, но ще постъпят както е редно“, ми бе казал Джак единствения предишен път, когато се опитах да поговоря с него за същото. Не си пада много по приказките. Затова и аз се въздържам. Дължа му го.

Но в големите градове не са само уплашени. Изпаднали са в ужас. Дори без да слушам новините, дочувам за безредиците, за специалната полиция, създадена от правителството, за новите бацили, поболели половината хора, а само ендозинът ги лекува, и то понякога. Изобщо не си представям как ще отделят време и усилия за убийството на един лекар от малко градче. И не споделям вярата на Джак, че хората в Емертън непременно ще постъпят както е редно. Твърде добре помня, че не винаги го правят. Как тъй и Джак не помни?

Прав е обаче в едно — нищо не дължа на това градче.

Струпвам чиниите от вечерята в мивката и карам Джаки да се захване с домашното си.

На другия ден отивам с колата до паркинга зад „Фуд Март“.

Няма почти нищо за разглеждане. Снощи валя. До контейнера за отпадъци е захвърлена обърната хирургическа ръкавица, има и парче от жълта лента, с каквато полицията загражда местопрестъпленията. Зърнах и малко картонени кутийки от онези нещица, които се слагат в новите холограмни камери на телевизията. Толкова.

— Чу ли какво сполетя доктор Бенет? — питам Шон на вечеря.

Джак пак е на работа. Джаки седи и си играе със своята Барби, без да подозира, че знам за куклата в скута й.

Шон ме гледа косо изпод плътните си тъмни къдрици и не успявам да разбера какво изразява лицето му.

— Убили са го, защото е предписвал прекалено много антибиотици.

Джаки вдига глава.

— Кой е убил доктора?

— Мръсниците, които си мислят, че управляват тоя град — изтърсва Шон и отмята косата от лицето си. То е пепеляво. — Шибаните шайки на „бдителните“ ще очистят всички ни.

— Стига, Шон — предупреждавам го.

Долната устна на Джаки потреперва.

— Кой ще ни очисти? Мамо…

— Никой никого няма да очиства — заявявам аз. — Шон, престани. Плашиш я.

— Ами, има от какво да се плаши — отвръща Шон, но млъква и се вторачва унило в чинията си.

Вече е на шестнайсет. Имам го от шестнайсет години. Като гледам гъстата черна коса и нацупените устни, мисля си колко е грешно да обичаш по-силно едното си дете. Но не мога да се принудя и дано Господ ми прости, обаче бих пожертвала и Джаки, и Джак заради това момче.

— Шон, искам тази вечер да разтребиш гаража. Обеща на Джак още преди три дни.

— Утре. Днес трябва да изляза.

— А защо има от какво да се плаша? — намесва се Джаки.

— Тази вечер — повтарям.

Джак ме опарва с погледа на ядосан тийнейджър. Очите му са яркосини.

— Не тази вечер, трябва да изляза.

Джаки пак се обажда:

— Защо има от какво…

— Оставаш вкъщи и разтребваш гаража — натъртвам аз.

— Няма. — Гледа ме още по-яростно, но веднага се прекършва. Прилича на баща си, само че не се е метнал на него по нрав. В очите му дори избиват сълзи. — Мамо, утре ще го разтребя, обещавам. Щом се прибера от училище. Но днес трябва да изляза.

— Къде ще ходиш?

— Просто ще се помотая.

Джаки настоява:

— Защо да се плаша? От какво? Мамо!

Шон се обръща към нея.

— Няма от какво, Джаки Драката. Всичко ще се оправи. Тъй или иначе.

Вслушвам се в тона му и страхът ме пронизва изведнъж като болката при раждане.

— Джаки — казвам й, — вече можеш да си поиграеш с „Нинтендо“. Аз ще разчистя масата.

Лицето й грейва. Изфучава на подскоци към хола, а аз се взирам в сина си.

— Защо пък „тъй или иначе“? Шон, какво става?

— Нищо — отвръща той.

После въпреки посивялото си лице се вглежда в очите ми и се усмихва нежно. За пръв път — наистина за пръв път! — виждам колко прилича на баща си. Способен е да ме лъже с нежност.

Два дни по-късно, точно като се връщах от „Фуд Март“, те се свързаха с мен.

Убийството се задържа в новините две вечери поред и го забравиха. На паркинга видях още разпилени боклуци от телевизионните екипи. Имаше и бутилка от вино, заровена до половината в спечената пръст, със затъкнати в нея жълти рози. Наблизо бе оставена празна кошница, в каквито се продават скъпи сушени цветя в магазинчето на Бони. Притисната с камъни. Позагледах я и си спомних, че Бони Уидълстийн затвори магазинчето преди няколко месеца. Абсцесът й не се поддаваше на лечение и след

като я изписаха от болницата, никой от тази страна на реката не би купил цветя от нея.

А пред къщата Силвия Джеймс ме чака в черния си „Алгол“. Щом я виждам, всички парченца се намеснват в главата ми.

— Силвия… — изричам безизразно.

Тя излиза от спортната си кола и ми се усмихва светски.

— Елизабет! Колко е хубаво да те видя пак!

Не й отговарям. Не е идвала да ме види от седемнайсет години. Носи немски сладкиш, все едно той ще й отвори вратата на моя дом. Още е руса, още е стройна, още е добре облечена. Червилото й е яркочервено, а би трябвало цялото й лице да е с този цвят в момента.

Все пак я пускам вътре, а сърцето удря бавно и тежко в гърдите ми. „Шон. Шон.“

Щом се озоваваме в къщата, коравата й усмивчица избледнява и тя проявява достатъчно срам да изглежда притеснена.

— Елизабет…

— Бети — прекъсвам я. — Вече предпочитам Бети.

— Бети. Първо те моля да ми простиш, че не… че не те подкрепих в онази неприятна бъркотия. Знам, че беше отдавна, но въпреки това… Аз… не ти бях много добра приятелка. — Тя се колебае и добавя: — Уплаших се от цялата онази история.

Иде ми да й кажа троснато: „*Ти* ли се уплаши?“ Но не го правя.

Вече изобщо не се сещам за старите тъпотии. Дори когато Шон е пред мен. Особено когато Шон е пред мен.

Преди седемнайсет години със Силвия завършвахме гимназията и бяхме неразделни дружки. И двете нямахме сестри, затова взаимно влязохме в тази роля, макар че семейството й не пърхаше от радост, че скъпоценната им дъщеричка се шматка с такава като мен. Силвия не ги слушаше, а аз пренебрегвах пиянските предупреждения на леля си, единственото подобие на семейство, което имах. Различията помежду ни нямаха значение. Ние бяхме Силвия и Елизабет, двете най-хубави и дръзки момичета в последния клас, пред които се откриваше академичното бъдеще.

А после изведнъж се оказах без бъдеще. В дома на Силвия се запознах с Рандолф Сатлър, млад ординатор в болничното отделение, ръководено от баща й. Забременях и Рандолф ме заряза, а аз се отказах от тестовете за бащинство, защото щом той не искаше мен и детето,

моята пресилена гордост не би ми позволила да се натрапвам на мъж. Точно това разправях на всички наоколо и го внушавах на себе си. Бях на осемнайсет. Не подозирах колко изтъркани са истории като моята. И колко отегчителни. Въобразявах си, че единствена аз в целия широк свят бих могла да се чувствам толкова скапана.

И след като Шон се роди в Емертънската болница, а Ранди се сгоди в деня, в който занесох бебето си „у дома“ при моята умираща леля, отскочих до големия град и си купих „Смит & Уесън“, после потроших с куршуми всички стъкла в уж безлюдната къща на Ранди отвъд реката. Улучих градинаря, който се черпел на спокойствие от барчето на Сатлърови в хола. Съдията ми лепна седем и половина до десет годинки, от които излежах пет, и то само защото моят адвокат пледира, че съм изпаднала в депресия, след като съм била изоставена. Градинарят оздравя и отиде да си харчи пенсията в Маями, а доктор Сатлър се издигна до медицински директор в Мемориалната и стана още каква ли не важна клечка в градчето. Силвия пък нито веднъж не дойде на свиждане в изправителния център „Бедфорд Хилз“. Никой не идваше освен Джак, който докато Силвия и Елизабет се фръцкаха в гимназията на Емертън, вече бе зарязал ученето и опаковаше покупките на клиентите във „Фуд Март“. След като ме освободиха от „Бедфорд“, единствената причина семейството попечители да ми върнат Шон беше фактът, че Джак се ожени за мен.

Живеем в Емертън, но не сме част от него.

Силвия оставя сладкиша на кухненската маса и сяда, без да я поканя. Виждам, че е приключила с извиненията. И досега е достатъчно хитра да знае, че за някои неща не можеш да се извиниш.

— Елиз… Бети, не съм дошла да си говорим за миналото. Дойдох по повод убийството на доктор Бенет.

— Това не ме засяга.

— Засяга всички ни. Дан Мур ти е съсед.

Продължавам да си държа езика зад зъбите.

— Той, Сиси, Джим Дайър и Том Брунели са главатарите в тайна организация, която иска да закрие Емертънската болница. Според тях тя е хранителна среда за инфекции, които са устойчиви към всеки антибиотик, освен ендозина. Е, прави са, но така е във всички болници. Само че Дан и групата му са решили да наказват всеки лекар,

който предписва ендозин, за да не се появят устойчиви и към него микроби и да действа, когато *някой от тях* има нужда от лекарството.

— Силвия… — името звучи странно от устата ми след толкова време — … пак ти казвам, че това не ме засяга.

— Аз пък ти повтарям, че те засяга. Имаме нужда от теб, Елиз… Бети. Ти си съседка на Дан и Сиси. Можеш да ни казваш кога излизат, изобщо всичко подозрително. Бети, ние не сме насилническа група като тях. Не вършим нищо незаконно. Не убиваме хора и не взривяваме мостове, не заплашваме онези като семейство Нордстръм, които получават ендозин за болното си хлапе, но си остават, общо взето, невежи бачкатори…

Тя се запъва. И ние двамата с Джак си оставаме, общо взето, невежи бачкатори. Казвам студено:

— Силвия, не мога да ти помогна.

— Съжалявам, Бети. Не се изразих добре. Чуй ме, това е много по-важно от всичко, което се случи преди повече от петнайсет години! *Не разбираш ли?* — Тя се навежда по-близо до мен над масата. — Цялата страна е затънала в тази каша. Вече се разрасна до криза в здравеопазването като онази с испанската инфлуенца през 1918 година, а едва е започнала! Устойчивите срещу лекарства бактерии могат да създават ново поколение на всеки двайсет минути, разменят си устойчивите гени не само в границите на един вид, но и *между* видовете. Бактериите *побеждават*. А хора като онези Мур се възползват от това, за да влошат още повече разпадането на дори елементарната почтеност в обществото.

Като ученичка в гимназията Силвия участваше в отбора по реторика. Но в онзи предишен живот и аз бях в същия отбор.

— Щом групата на Мур се опитва да попречи на употребата на ендозин, не се ли борят и тези хора срещу появата на още по-устойчиви бактерии? И ако е вярно, може би тъкмо те, а не вие, в края на краищата допринасят за здравето на обществото?

— С динамит. Със сплашване. С убийства. Бети, знам, че не одобряваш такива похвати. Нямаше да съм тук и да ти говоря за нашата контрагрупа, ако подозирах, че не е така. Преди да дойда, те огледахме много придирчиво що за човек си. Сега. Ти и съпругът ти спазвате законите, гласувате, давате пари на Фонда за сираците от СПИН…

— Как научихте? Нали уж трябваше да е анонимно!

— … подписахте петицията за защита на бездомниците от тормоз. А съпругът ти участваше в състава от съдебни заседатели, който призна Пол Кийн за виновен в измама, макар че неговите машинации с недвижима собственост бяха толкова благодатни за икономиката на Емертън. Вие…

— Я престани — скастрих я. — Нямате право да ме проучвате, като че съм някакъв престъпник!

Само че бях, разбира се. Някога. Не и сега. Силвия е права — Джак и аз вярваме в закона и реда, но подбудите ни са различни. Джак е такъв, защото и баща му, и дядо му са вярвали в същото. А аз — защото в „Бедфорд“ научих, че наложените правила единствени възпират поне малко хищниците, които Силвия Джеймс не е виждала дори в кошмарите си. И от които исках да опазя децата си.

— Бети, мнозина са на наша страна — упорства Силвия. — Онези, които не искат да гледат как този град пропада в насилието като Олбъни, Сиракюс или още по-зле — като Ню Йорк.

Преди месец взривиха Нюйоркската болница в Куинс. Цялата, с множество свързани бомби със закъснител. Хиляда и седемстотин души загинаха за не повече от минута.

— Групата е шарена — продължава тя. — Някои от видните хора в града, домакини, учители, почти всички медицински работници от болницата. Всички, на които не им е безразлично какво ще сполети Емертън.

— Значи сте сбъркали с мен — отсичам по-рязко, отколкото ми се иска. — Не ми пука за Емертън.

— Имаш си причини — хладнокръвно признава Силвия. — Знам, че и аз съм една от тях. Но си мисля, че ти ще ни помогнеш, Елизабет. Знам, че си загрижена за сина си. Всички виждаме колко добра майка си.

Ето, тя първа спомена името на Шон.

— Пак сбърка, Силвия. Нямам нужда от вас да закриляте Шон, а ако си го оставила да се забърка с вас, ще ти се прииска да не се беше раждала. Направих всичко по силите си, за да не го изцапа онова, което стана преди седемнайсет години. Изобщо не му трябва да се меша с вашия „медицински персонал от болницата“. И съм абсолютно

сигурна, че Шон нищичко не дължи на този град, дори не се е намерил кой да го прибере, когато леля ми умря, и е трябвало да отиде при…

Изражението й ме кара да млъкна. Неподправена изненада. И още нещо.

— О, Боже! — ахва тя. — Възможно ли е да не знаеш? Шон не ти ли е казал?

— Какво да ми е казал?

Изправям се и пак съм на седемнайсет години, уплашена като тогава. Силвия и Елизабет…

— Синът ти не помага на нас. Получава задачи от Дан Мур и Майк Дайър. Използват непълнолетни, защото ако ги хванат, не им дават толкова сурови присъди. Според нас Шон е едно от хлапетата, които онези са пратили да взривят моста над реката.

Първо отивам в гимназията, Шон не е там, дори не се е мяркал за следобедните часове. В къщата на приятеля му Том не заварвам никого, при Кийт е същото. Не е в „Билярдната топка“, нито в „Емертънска бърза закуска“, нито в „Американски боулинг“. И вече нямам къде да го търся.

Това просто не се случва в местенца като Емертън. Имаме си сбивания на баскетболни мачове, кражби на коли, потрошени витрини на Вси светии, понякога и трагични пиянски катастрофи в нощта на абитуриентския бал. Но не и тайни терористи, не и бойни групи за борба с тях. Не и в Емертън.

Не и моят син.

Подкарвам към завода и ги карам да извикат Джак.

Той напуска конвейера, лицето му е покрито с пот и мръсотия. Въздухът звънти от тракане на машинарии и вой на бургии. Издърпвам го пред входа, където има пейки и масички като за пикник, там сядат работниците през почивката.

— Бети, какво става?!

— Шон — отвръщам задъхана. — Загазил е.

Нещо се променя в очите на Джак.

— И как по-точно?

— Силвия Годард намина при мен днес. Да, де, Силвия Джеймс. Разправя, че Шон се е забъркал с групата, която взриви моста, същите

хора, дето се мъчат да закрият Мемориалната и… и са убили доктор Бенет.

Джак смъква работните си ръкавици, за да протака. Най-сетне ме поглежда.

— И как тъй кучката Силвия Годард ти се изтърси на главата с такива приказки? След толкова време?

— Джак! Само това ли те интересува? Шон е затънал до ушите!

Той казва кротко:

— Е, Бетс, все щеше да стане рано или късно, нали? Момчето открай време трудничко прихваща възпитание. Вироглаво е. Нищо не дава да му кажеш.

Вторачвам се в Джак, а той добавя:

— Някои хора трябва да се опарят, за да им дойде умът в главата.

— Джак… сериозно е! Шон може да е замесен в тероризъм! И накрая ще го тикнат в затвора!

— Никога нищо не иска да чуе — подхвърля Джак и долавям прикритото задоволство в гласа му, за което дори той не подозира.

Не е негов син, а на доктор Ранди Сатлър. И ето че е тръгнал по лош път.

— Виж сега, Бетс — подхваща Джак, — като свърши смяната, ще тръгна да го търся. И ще го доведа вкъщи. Ти се прибери и ни чакай.

Лицето му е благо, успокояващо. Наистина ще намери Шон, стига да може. Но само защото ме обича.

Внезапният прилив на омраза у мен е толкова силен, че онемявам.

— Хайде, Бетс, прибирай се. Всичко ще е наред. Шон само трябва да си избие глупостите от главата.

Обръщам се и си тръгвам. При паркинга се озъртам — Джак се връща наперено вътре, опъвайки ръкавиците по пръстите си.

Карам към дома си, защото нищо друго не мога да измисля. Сядам на дивана и ровя в съзнанието си да намеря онова място, в което не съм била, откакто ме пуснаха от „Бедфорд“. Сивата гранитна бърлога, която и теб превръща в гранит, така че можеш да си седиш и да чакаш часове, седмици, години, без да почувстваш кой знае какво. Отивам там и ставам тогавашната Елизабет, когато Шон беше при неизвестно какви попечители, а аз не знаех кой го е прибрал и какво

му правят, и как ще си го върна. Влизам в сивата гранитна бърлога, за да се вкаменя.

И номерът не минава.

Твърде отдавна беше. Прекадено дълго съм с Шон. Джак пък ме накара да се чувствам излишно сигурна. Не мога да намеря онова каменно място.

Джаки ще остане да преспи при приятелка. Седя в тъмното, без да светвам лампите, колата е в гаража. Шон не се прибира, Джак също. Към два часа сутринта доста хора в тъмни дрехи минават по ливадата отзад и тихичко влизат в съседната къща на Дан и Сиси Мур, понесли големи пакети, увити в черно зебло.

Джак се дотътря вкъщи към шест и половина. Сам. Лицето му направо е увиснало от изтощение.

— Не можах да го намеря, Бети. Търсих навсякъде.

— Благодаря ти — казвам и той кима.

Приема благодарността ми. Защото направи това заради мен, а не заради Шон. И не заради себе си като пастрок на Шон. Потискам внезапния си гняв и го подканям:

— Най-добре иди да си отспиш.

— Ъхъ.

Той влиза по тесния коридор в нашата спалня. След три минути захърква.

Пускам колата по инерция, за да изляза от алеята. Прозорецът на спалнята ни е към улицата. Пердетата не помръдват.

Западният крайбрежен път е пуст, ако не броим няколко камиона с дълги ремаркета. Пресичам реката по междущатската магистрала и се връщам на изток. След пет километра, когато съм насред стопанствата, вонята на изгорена плът нахлува в колата.

Крави близо до оградата на пасището. Спирам и излизам от колата. Петнайсет-шестнайсет, холщайнска порода. Провесвам се над оградата и виждам дупките от куршуми в главите им. Някой ги е събрал накуп, гръмнал ги е една по една и небрежно е подпалил огън със сложени между тях хубаво нарязани дърва. Огънят бе угаснал, изглежда, не са искали да гори дълго. Само колкото да привлече вниманието, което засега не беше станало.

Никога не съм чувала кравите да прихващат човешки болести. Защо са ги изпозастреляли?

Връщам се в колата и продължавам към Емертънската мемориална.

В тази част от града се е спуснала мъртвешка тишина. Неподвижна трева по полянките в двор след двор. На стъпалата пред една голяма скъпа къща са се натрупали стари вестници, десетина-дванайсет броя. Няма деца, чакащи училищния автобус, от алеите пред къщите не излизат коли с хора, тръгнали за работа. Между автомобилите на паркинга до болницата зеят огромни празни пространства. В последния момент и аз отминавам паркинга, за да спра отсреща на нечия празна алея под няколко дръвчета.

Никой не седи зад информационното гише. Павилиончето е заключено. Никой не ме заговаря, докато чета указателя на стената във фоайето, макар че две фигури с дълги престилки и маски на лицата забързано се изнизват край мен. „Медицински директор д-р Рандолф Сатлър“. Третият етаж в източното крило. Асансьорът също е празен.

Спира на втория етаж. Когато вратата се отваря, в коридора стои застаряващ фермер с работни дрехи и ботуши, а очите му са червени и подути като от плач. Срещу асансьорите има прозорци с тъмни стъкла и в тях виждам отражението на гърба му. Тресе се. Дочувам глас отнякъде:

— Сестра, ох, сестра, божичко…

В коридора е зарязана количка, тялото на нея е покрито до шията. Мъжът с работните дрехи ме поглежда и вдига двете си ръце, за да отпъди асансьора, сякаш е зъл дух. Отстъпва заднешком. Вратата се затваря.

Стискам парапета в кабината на асансьора.

Третият етаж изглежда опустял. Ярки стрелки упътват по коридорите — жълта за „Патология“ и „Лабораторни изследвания“, зелена за „Респираторна терапия“, червена за „Поддръжка“. Следвам жълтата стрелка.

Отвежда ме в празна ниша с кресла, по пода се въргалят захвърлени списания. И три затворени врати в къс коридор, малко по-голям от нишата.

Избирам си най-далечната и тропам по нея. Не продумвам, просто барабаня равномерно с юмрука си. След минута подхващам втората. Обажда се глас:

— Кой е?

Познавам гласа дори през затворената врата. Дори след седемнайсет години. И изкрещявам:

— Полиция! Отворете!

Той се подчинява. В мига, когато вратата се открехва, бутам я с все сила и се намъквам в лабораторията.

— *Елизабет?!*

Натежал, остарял, но си е същият. Тъмна коса, сини очи… Виждам това лице всеки ден на вечеря. Гледала съм го на футболни мачове, в училищни театрални постановки, надвесено над играчките. Доктор Сатлър май се е втресъл от появата ми повече, отколкото очаквах — лицето му белее, на челото му избива пот.

— Здрасти, Ранди.

— Елизабет, не можеш да влизаш тук. Трябва да си тръгнеш…

— Заради стафилокока ли? Да не мислиш, че ми пука? Нали съм в болница, Ранди? Тук държите ендозина. Тук е безопасно. Освен ако взривят тая дупка, докато съм вътре.

Той гледа втренчено лявата ми ръка, която още не е пуснала дръжката на вратата. После се вторачва в оръжието, което държа с дясната. „Смит & Уесън“ на седемнайсет години и през пет от тях не беше почистван и смазван, скрит под пода на гаража в къщата на леля ми. Но още е годен за стрелба.

— Няма да те гръмна, Ранди. Хич не ме интересува дали си жив или мъртъв. Но ти ще ми помогнеш. Не мога да намеря сина си… — „Твоя син!“ — … а Силвия Годард ми каза, че се е забъркал с групата, която взриви моста. Крие се някъде с тях, може би уплашен до побъркване. Ти познаваш всички в града, влиятелните хора, затова ще се обадиш по оня телефон и ще научиш къде е Шон.

— И без това щях да го направя — уверява ме Ранди и вече изглежда какъвто го помня — нетърпелив и самоуверен. Но не съвсем. По бледото му лице все още избива пот. — Елизабет, махни тази глупава играчка.

— Няма.

— Ох, да му се…

Обръща ми гръб и набира номер.

— Кам? Ранди Сатлър се обажда. Би ли могъл… не, не е за това… Не. Още не.

Камерън Уит. Кметът. А синът му е шеф на петте ченгета в Емертън.

— Направи ми услуга. Едно хлапе се е запиляло… Знам, Кам. Не е необходимо да ми втълпяваш за вредата от бавенето… Но може би вече си чувал за момчето. Шон Бейкър.

— Пуласки. Шон Пуласки.

Дори това не знае.

— Шон Пуласки. Ами да, същият… Добре. Обади ми се. Казах ти вече. *Още не.* — Затваря телефона. — Кам ще ги накара да го потърсят и ще се свърже с мен. А сега, Елизабет, няма ли да прибереш този нелеп револвер?

— Още не съм те чула да кажеш „благодаря“ на някого.

Думите изскачат сами. Мамка му, мамка му, мамка му!

— На Кам или на теб, че още не си ме застреляла?

Говори съвсем спокойно и само по това познавам колко е вбесен. Никой не заповядва на доктор Ранди Сатлър под дулото на оръжието. А някаква частичка от ума ми се чуди защо той не вика охраната.

— Добре, де — проточвам. — Бездруго съм дошла, дай ми една доза ендозин за всеки случай.

Продължава да впива в мен този хладен яростен поглед.

— Твърде късно е, Елизабет.

— Как тъй е твърде късно? Нямате ли ендозин?

— Имаме, разбира се.

Изведнъж той се олюлява лекичко, протяга ръка зад гърба си и се подпира на маса, отрупана с чаши и хартии.

— Ранди, ти си болен.

— Така е. И не от нещо, което се лекува с ендозин. Ех, Елизабет, не можа ли първо да ми се обадиш? Щях да потърся Шон заради теб.

— Да, бе. Както много напираше да помогнеш в отглеждането му.

— Никога не си ме молила.

Личи си, че говори сериозно. Искрено вярва, че пълното му нехайство към неговия син е по моя вина. Ясно ми е, че Ранди дава само онова, за което са го помолили. Чака царствено хората да изпросят помощта му и тогава ги удостоява с нея. Ако така му е удобно.

— Ей, хващам се на бас — казвам му, — че дечицата, които си народихте с жена ти, са направо сладурчета.

Кръвта нахлува в лицето му и виждам, че съм уцелила болното място. Сините му очи потъмняват, заприличва на Джак, преди да избухне като бомба. Само че Ранди не е Джак. Избухването е прекалено просташко за него. Вместо това изтърсва:

— Постъпи глупаво, като дойде тук. Не си ли слушала новините?

Не бях ги слушала.

— Центърът за контрол на заболяванията обяви публично снощи онова, което медиците знаеха от седмици. Силно заразен щам на Staphylococcus aureus се е внедрил в устойчиви към ендозин плазмиди на ентерококи. — Спира, защото остана без дъх. — Може би същото се е случило и с пневмококите.

— Какво означава това?

— Означава, тъпа гъско, че вече има особено заразни инфекции, които нямаме с какво да лекуваме. Никакви антибиотици, дори ендозин. Този стафилокок е устойчив към всичко. И може да оцелява навсякъде.

Отпускам ръката с револвера. Празният паркинг. Липсата на охрана, която да повика. Мъжът, който не искаше да влезе в асансьора. Лицето на Ранди.

— И ти си го прихванал.

— Всички го прихванахме. Всеки… в болницата. А като влезе насила тук, вероятно и ти си се заразила.

— Ще умреш — отбелязвам едва ли не с надежда.

Той обаче се *усмихва*.

Стои си с бялата престилка и се поти като пришпорен кон. С мъка се задържа на краката си, за малко му се размина да го гръмне жена, която заряза бременна, а се усмихва. Сините му очи блестят. Прилича на един портрет, веднъж го видях в книга през отдавнашните времена, когато четях в захлас. Не се сещам веднага, че беше един от гимназиалните ми учебници по история на света. Портрет на някакъв пълководец.

— Всеки умира рано или късно — напомня ми Ранди. — Но на мен няма да ми се случи точно сега. Поне… се надявам.

Небрежно тръгва към мен и аз се дърпам. Той се смее.

— Елизабет, нямам намерение да те заразя нарочно. Аз съм *лекар*. Само ми дай оръжието.

— Не.

— Както искаш. Слушай… какво знаеш за бубонната чума през четиринайсети век?

— Нищо — отвръщам, макар да знам това-онова.

Защо ли пред Ранди винаги се правя на по-тъпа, отколкото съм?

— Значи нищо няма да ти обясня, като ти кажа, че този мутирал стафилокок има не по-малък потенциал… — пак млъква и гълта въздух — … за бързо и фатално разпространение. Благоденства навсякъде. Дори по дръжките на вратите.

— Тогава ти защо се хилиш, копеле такова?

Александър. Негов беше портретът. Александър Велики.

— Защото аз… Защото ЦКЗ разпространи… Бях в националния екип, който откри…

Лицето му се променя отново. Става още по-бледо. И той се свлича на пода.

Докопвам го, обръщам го на гръб и опипвам челото му. Направо гори. Хвърлям се към вратата.

— Сестра! Докторе! Тук има болен лекар!

Никой не притичва.

Хуквам по коридорите. Респираторната терапия е безлюдна. Поддръжката също. Натискам копчето на асансьора, но преди кабината да спре, се втурвам обратно при Ранди.

И стърча над него, както се е свил на пода и се мъчи да диша.

Мечтала съм си за подобен миг с години. И наяве, и насън, в Емертън и в „Бедфорд Хилз“, и в прегръдките на Джак. Представяла съм си го в хиляди мелодраматични версии. И ето ти го Ранди, безпомощен и умоляващ, пък аз съм силна и стоя над него, мога преспокойно да изляза и да го зарежа да умре. Мога.

Мокря кърпа със студена вода, изстисквам я и я слагам на челото му. После намирам лед в хладилника и го добавям. А той ме гледа и дишането му хъхри като стара машина.

— Елизабет… Донеси ми… спринцовката от кутията… на онази маса.

Правя каквото ми казва.

— Ранди, кого да повикам? Къде да го търся?

— Никого. Не съм толкова зле… колкото изглеждам. Още не. Това е първоначалното… задушаване.

Той взема спринцовката.

— В нея лекарството за теб ли е? Нали уж ендозинът не помагал срещу тая нова инфекция?

Лицето му вече е с малко по-нормален цвят.

— Не е лекарство. И не е за мен. А за теб.

Погледът му не трепва. И проумявам, че Ранди никога няма да се примоли, няма да си признае, че е безпомощен. Дори никога няма да му щукне, че е безпомощен.

— Чуй ме, Елизабет. И ти си… почти сигурно е…

Някъде далеч започва да вие сирена. Ранди не се заслушва. Най-неочаквано гласът му става много по-уверен, макар че пак се е изпотил и очите му направо светят от треската. Или от нещо друго.

— Този стафилокок не се поддава на нищо, което можем да стоварим върху него. Цефалоспорини, аминоглюкозиди, ванкомицин, дори ендозин… Ще изпадна в грам-позитивен септичен шок… — Очите му се изцъклят, но след малко той май пак улавя нишката на мислите си. — Изчерпахме всички методи за насрещен удар. Клетъчни стени, бактериални рибозоми, проникване на фолиева киселина. Микробите просто създават контрамерки. Като бета-лактамазата.

Не го схващам този език. Дори когато мърмори на себе си, кара ме да се чувствам глупачка. Питам го нещо, от което разбирам.

— Защо хората взеха да изтребват кравите? И добитъкът ли е болен?

Той пак си събира ума в главата.

— Кравите ли? А, те не са болни. Фермерите използват огромни дози антибиотици, за да продават повече месо и мляко. Употребата на ендозин в селското стопанство ускори придобиването на устойчивост с хиляда процента спрямо… Елизабет, това не е важно в момента! Не можеш ли поне три минути да внимаваш какво ти говоря?

Стоя и го гледам отвисоко, както се е проснал на пода. А той нищичко не забелязва, продължава да ми чете лекции.

— Но антибиотиците не са изобретени от хората. Били са създадени от самите микроби, за да си служат с тях… един срещу друг и… са имали на разположение два милиарда години еволюция, преди ние да се появим… Би трябвало… Къде отиваш?

— У дома. Бъди жив и здрав, Ранди.

Той казва невъзмутимо:

— Вероятно точно това ми предстои. Но ако… си отидеш сега, ти сигурно ще умреш. И мъжът ти, и децата ти.

— Защо? По дяволите, стига си ми чел конско, ами кажи защо!

— Защото си се заразила и няма антибиотик срещу болестта, обаче *има* друга бактерия, която напада този неподатлив на лекарства стафилокок.

Зяпвам спринцовката в ръката му.

— Това е плазмиден троянски кон. Означава, че… Все едно. Може да се вмъкне в стафилокока, който вече е в кръвта ти, и да му пробута смъртоносен ген. Който убива стафилокока. Невероятно откритие. Но засега единственият начин да го даваме е заедно с цялата бактерия.

Ненадейно коленете ми омекват. Ранди ме гледа откъм пода. Той като че е доста по-омекнал. И дишането му отново чегърта.

— Не, Елизабет, още не си болна. Но ще се разболееш.

— От стафилокока — сопвам се — или от бактерията?

— И от двете.

— Искаш да ме поболееш още по-зле. С две бактерии. И се надяваш едната да убие другата.

— Не се надявам, а *знам*. Наистина видях… на електромикрографа… — Очите му се подбелват, но пак фокусира погледа си. — Можехме да сложим само плазмида убиец в преносител, ако имахме време… но нямахме. Наложи се да е цялата бактерия. — Гласът му укрепва. — Екипът на ЦКЗ работи по това. Но *аз* наистина го видях на електромикрографа!

Изтърсвам, преди да се усетя:

— Стига си се хвалил и ме бодни със спринцовката. Преди да си умрял.

Доближавам, хващам го под мишниците и го вдигам да се облегне на единия крак на масата. Цялото му тяло е пламнало. Но той някак кара ръцете си да не треперят, когато ме инжектира в сгъвката на лакътя. И докато болестта се влива в мен, подхвърлям:

— Ранди, никога не си ме искал, нали? Дори преди да зачена Шон?

— Така си е — отвръща той. — Не особено.

Свивам ръката си.

— Ти си гадно човече. Мислиш само за себе си и за работата.

Пак тази студена усмивчица.

— Е, и? Тъкмо работата ми има значение. И то в по-голям мащаб, отколкото можеш да си представиш. Елизабет, винаги си била сантиментална лигла. Сега си върви вкъщи.

— *Вкъщи* ли? Но нали каза…

— Казах, че ще заразиш всички наоколо. Точно това ще стане… но с бактерията, която атакува стафилокока. Би трябвало да причини само леки смущения. Дженър[1]… едрата шарка…

— Нали разправяше, че вече нося и мутиралия стафилокок!

— Почти сигурно. Да… Както ще е с всекиго съвсем скоро. Смъртните случаи… само в щата Ню Йорк… надхвърлиха един милион тази сутрин. Шест и половина процента от… населението… Ти сериозно ли се надяваше да се скриеш… на вашия бряг… на реката?

— Ранди!

— Върви си… вкъщи.

Смъквам бялата му престилка и я навивам като възглавница, нося му още лед от хладилника в ъгъла, мъча се да му сипя вода в устата.

— Върви си… вкъщи. И нацелувай всички.

Усмихва се и треската започва да го друса. Затваря очи.

Пак се изправям. Да тръгна ли? Или да остана? Ако намеря някого в болницата да се погрижи за него…

Телефонът звъни. Грабвам слушалката.

— Ало? Ало?

— Ранди? Извинете, мога ли да говоря с доктор Сатлър? Обажда се Камерън Уит.

Опитвам се да звуча делово.

— Доктор Сатлър не може да говори с вас в момента. Но ако се обаждате във връзка с Шон Пуласки, доктор Сатлър ме помоли да приема съобщението.

— Аз не… е, добре. Просто кажете на Ранди, че момчето на Пуласки е при Ричард и Силвия Джеймс. Той ще разбере.

Връзката прекъсва с щракване.

Оставям слушалката и се взирам в Ранди, който се бори да диша на пода, а лицето му е сиво като на Шон, щом научи, че се е забъркал в

убийство. Е, не чак толкова сиво. Защото Шон се втрещи от ужас, а Ранди само е болен.

„Тъкмо работата ми има значение.“

Но как ли Шон се е сетил да отиде при Силвия? Дори да е научил от Сиси кои са противниците, как е налучкал кои хора ще го скрият и ще го закрилят, когато аз и Джак не можем? Силвия и Елизабет… Всъщност какво ли е научил Шон за миналото, което толкова се стараех да не го изцапа?

Заставам пред асансьора и пръстът ми почти докосва бутона, когато първият взрив разтърсва болницата.

Избухва в западното крило. През прозорците срещу асансьорите виждам как прозорците в далечния край на сградата се разхвърчат на парчета. И от дупките бълва гъст, мазен, черен дим. Разпищяват се аларми.

„Не припарвайте до асансьорите.“ Спомням си наставленията от ученията по противопожарна безопасност в гимназията. Тичам по коридора към аварийната стълба. Ами ако са заложили бомба и там? Ами ако… а *кой* е сложил бомбата? *Доста хора в тъмни дрехи минават по ливадата отзад и тихичко влизат в съседната къща на Дан и Сиси Мур, понесли големи пакети, увити в черно зебло.*

Последен поглед през прозореца до вратата към аварийната стълба. От сградата бягат хора, не са много, но ги виждам да бутат колички. Излиза залитаща сестра, понесла три дечица — в ръцете й, на хълбока и вкопчено в гърба й.

Не взривяват повече бомби, докато има шанс още някой да се измъкне.

Пускам дръжката. Алармите вият. Втурвам се обратно в Патологията и бутам тежката врата.

Ранди лежи на пода, поти се и трепери. Устните му мърдат, но и да мънка нещо на глас, не мога да го чуя в този вой. Дърпам го за ръката. Не се съпротивява и не помага, просто си лежи, отпуснат като умряла крава.

В Патологията няма колички. Започвам да му удрям шамари и крещя:

— Ранди! Ранди! Ставай!

Дори сега, дори тук някаква частичка от мен се разпалва, че го бия.

Очите му се отварят. За миг ми се струва, че ме разпознава. Ту да, ту не. Напъва се да стане. Усилието му е достатъчно, за да го метна на раменете си. За нищо на света не бих могла да вдигна Джак, но Ранди е доста по-лек, а аз съм яка жена.

Само че няма да издържа да го смъквам три етажа. Занасям го до площадката, просвам го по гръб и бутам. Той се хлъзга по стъпалата, удря се и размахва ръце, стрелка ме с яден поглед за миг.

— За… Бога… Джанет!

Името на жена му. Хич не се замислям за това мъничко надзъртане в брака им. Пак го бутам, но той се хваща за парапета и отказва да се плъзне. Изобщо няма да проумея как му стигнаха силите да се издърпа и да седне. Сядам до него. Обвивам с ръка кръста му и двамата заедно, с дърпане и бутане, слизаме по стълбите като двегодишни дечица — по задник. Всяка секунда чакам стълбището да избухне. Сивото лице на Шон, докато вечеряме: „Шибаните шайки на «бдителните» ще очистят всички ни.“

Стълбището обаче не се взривява. Аварийният изход долу води към тротоар покрай болницата встрани и от двете улици, и от паркинга. И щом излизаме, Ранди пада в несвяст.

Този път правя каквото трябваше да сторя и горе — хващам го под мишниците. Влача го по тревата, докъдето мога. Пот и косми ми влизат в очите, зрението ми все се размътва. Едва долавям, че някой тича към нас.

— Това е доктор Сатлър! Господи!

Мъж. Едър мъжага. Сграбчва Ранди и го мята на раменете си много по-ловко от мен, почти без да ме погледне. Вървя зад тях и от първите къщи тичешком заобикалям болницата в широка дъга.

Колата ми още е на пустата алея отсреща. Камионите на противопожарната команда добавят сирените си към олелията. И когато профучават край мен, изкарвам колата на заден от алеята и натискам газта до дупка тъкмо когато втора бомба избухва в източното крило, после трета, и летящи отломки изпълват въздуха плътно и остро като шума, който не спира.

Пет километра по-нататък по източния крайбрежен път изведнъж ми идва нанагорно. От всичко. Отбивам встрани и не преставам да се

треса. Само няколко камиона ме подминават, никой не спира. Изнизват се двайсетина минути, преди да запаля пак двигателя, и други такива двайсетина минути не е имало в живота ми, дори докато бях в „Бедфорд“. Щом свършват, моля се да не се повторят повече.

Включвам радиото заедно с двигателя.

— „… взривена поредната болница в Ню Йорк — «Сейнт Клер» насред Манхатън. Изтормозените полицейски началници твърдят, че липсата на достатъчно полицаи не им позволява да осигурят охраната, която поиска кметът Томас Фланаган. Нито една група не е поела отговорността за атентата, който причини пожари в околните административни сгради и в един жилищен блок.

След снощното съобщение на Центъра за контрол на заболяванията, че се наблюдава широко разпространение на стафилокок, устойчив към ендозин, и едновременното спешно разпръскване на контрабактерия в двайсет и пет градски зони из цялата страна, във всеки град, от който в Атланта получаваме достоверни съобщения, положението с насилието се е влошило. Говорител на националния екип от патолози и учени, отговорни за драстичната контрамярка, обяви допълнителни указания за прилагането й. Говорителят не пожела да се представи или да посочи името на който и да е лекар в екипа, позовавайки се на страха от отмъщение за…“

Пращене. Гласът заглъхва, заместен от пронизителен шум.

Въртя регулатора на честотите внимателно в търсене на друга станция с новини.

Когато пристигам в западната част на Емертън, улиците са опустели. Всички се свират вътре. Прилича на квартала около болницата. Какъвто беше доскоро. Още не усещам тялото си болно.

Вместо да се прибера направо у дома, карам по празните улици към „Фуд Март“.

Паркингът е безлюден като всичко наоколо. Но кошницата си е на мястото, притисната с камъни. Под тях вече е пъхната и купчинка писма. Най-горният плик е адресиран със син „вълшебен“ маркер „До доктор Бенет“. В полузаровената бутилка от вино има свеж букет, хризантеми от нечия градина. Наблизо стърчи флагче на Щатите, високо една стъпка, до бяла свещ върху чинийка от стиропор, каменно разпятие и кукла Барби, облечена като ангел. Найлоново фолио

покрива екземпляр на „Пророкът“ с кожени корици. Има и пет стикера с лозунг срещу Националната стрелкова асоциация, купчина раковини и очукан символ на мира на златна верижка като колие. Изглежда по-стар от мен.

Накрая се прибирам. Джак още спи.

Заставам над него, както преди няколко часа стоях над Ранди Сатлър. Мисля си как Джак ми идваше на свиждане в затвора седмица след седмица, изминаваше дългия път от Емертън дори при лошо време през зимата. И как седеше усмихнат зад дебелото стъкло в залата за свиждане, ръцете му с изцапани от машинно масло пръсти, отпуснати на коленете, усмихнат дори когато не измисляхме какво да си кажем. И как ми държеше ръката, когато се раждаше Джаки. За лицето му, когато я взе за пръв път на ръце. За погледа му, когато казах, че Шон е изчезнал — лукавото потайно злорадство, „не е мой син“. Мисля си и за двата вида бацили в тялото ми, които се готвят за война помежду си.

Навеждам се и лепвам сочна целувка на устните му.

Той се поразмърдва, почти се събужда и протяга ръка към мен. Дръпвам се и отивам в банята, където си изтърквам зъбите с неговата четка. Не я изплаквам. Когато се връщам, пак е заспал.

Тръгвам към училището на Джаки да взема дъщеря си. Заедно ще отидем при Силвия Годард. Да, де, Силвия Джеймс, за да приберем Шон. Ще постоя при Силвия, ще й стисна ръката и ще я целуна по бузата. Ще пипна всичко, до което се докопам. А когато децата са на сигурно място у дома, ще се отбия при Сиси и ще й кажа, че съм премислила и искам да помагам в борбата срещу злоупотребата с антибиотици, която ни убива. Ще докосвам и нея, и всеки, когото заваря там, всички, с които ме запознават и Силвия, и Сиси, докато не се поболея толкова зле, че да не мърдам. Ако се поболея чак толкова. Ранди каза, че нямало да съм зле колкото него. Разбира се, той ме е лъгал и преди. Но сега съм принудена да му вярвам поне за това.

Май нямам избор. Още не.

След месец потеглям към Олбъни, за да донеса още една доза от контрабактерията, която наричат в новините „модифициран прокариот“. Много внимават да не я нарекат бацил.

Вече слушам новините всеки час, макар че Джак не одобрява и това, и останалото, което върша. Чета и уча, сега знам какво са прокариотите, бета-лактамазата и плазмидите. Знам как бактериите се борят да оцелеят и си набавят каквото им е нужно, за да изтребят конкуренцията и да създадат следващото поколение. Само това има значение за бактериите. Техният вид да оцелее.

За същото говореше и Ранди Сатлър: „Тъкмо моята работа има значение.“ Собственият вид да надделее. В това вярва и Сиси. И Джак.

Пренасяме модифицираните прокариоти с конвои от коли и камиони, защото тук-там е имало неприятности. Заради хора, които не разбират и не искат да разберат. Чиито семейства са се поболели доста по-зле от моето. Насилието още не спира, макар от ЦКЗ да казват, че самата епидемия вече е под контрол.

Подранила съм. Конвоят не се е подредил. Всеки път тръгваме от различно място в града. Този път се срещаме зад „Американски боулинг“. Шон вече е там със Силвия. Леко се отклонявам и карам пак към „Фуд Март“.

Кошницата с всички писма до мъртвия я няма. Няма ги американското флагче и символът на мира. Разпятието е там, но е строшено на две. Последният букет в бутилката започва да вехне. Дъждът е опръскал с кал роклята на Барби, дългата й руса коса е разрошена. Някой е откъснал стикерите срещу НСА. Бялата свещ върху чинийката и купчинката раковини са непокътнати.

Ние не сме бактерии. За нас имат значение и други неща освен оцеляването или поне трябва да е така. Личното минало, от което не можем да избягаме, както и да опитваме. Личното настояще с несигурния му избор. Личното бъдеще. И общото.

Ровя в джобовете си. Нищо освен ключове, щипка за банкноти, червило, пакетче носни кърпички и синьо топче. Трябва да съм го пъхнала в джоба, когато съм почиствала зад дивана. Джаки обича топчета.

Слагам го до свещта, проверявам зареден ли е моят револвер и подкарвам към сборното място на конвоя.

---

[1] Едуард Дженър (1749–1823) — британски лекар, който въвежда ваксинацията. — Б.пр. ↑

РИЧАРД КОУПЪР
ПОСЛАНИЕ ДО КРАЛЯ НА БРОБДИНГНАГ

Понякога дори самият опит да намерим решение на някой от вълнуващите ни проблеми може сам по себе си да предизвика световна гибел. В края на краищата всички знаем, че пътят към ада често е постлан с добри намерения. Както ще видим в поместения по-долу разказ, искреният опит да се смъкне от седлото му най-старият и най-страшен конник на Апокалипсиса — бледият призрак на глада — би могъл да ни поведе по пътеката, водеща към ужасяваща глобална катастрофа. Това може да се случи още утре. Или днес.

Английският писател Ричард Коупър — псевдоним на Джон Мидълтън Мъри-младши — е известен в Съединените щати най-вече със своята лирична новела, посветена на времената след всеобщото изтребление, „Свирач пред портите на зората“. Тя бе финалист в конкурсите за наградите „Небюла“ и „Хюго“, а по-късно беше преработена и превърната в романа „Пътят към Корли“, публикуван през 1978 г. През осемдесетте години излязоха две негови продължения: „Мечта за родство“ и „Картината на времето“. Трилогията за Корли, общо взето, се смята за връх в кариерата на Коупър. В средата на 80-те той издава само отделни кратки разкази и доколкото ни е известно, по-късно от него не се е появявало нищо. Тепърва ще разберем дали през новия век ще се върне към писането на научна фантастика. Други книги на Коупър — като изключим четири нефантастични романа, публикувани под имената Колин Мъри и Колин Мидълтън Мъри — са повестите „Здрачът на Бриарей“, „Клонинг“, „Задънена улица“, „Домино“, „Пробив“, „Глъбини“, „Разделени светове“ и „Обезумяло време“, както и сборниците „Хранителите“, „Там, където отиват големите кораби“, „Мрежата на вълшебниците“ и „Титонийският фактор“.

* * *

Снощи в съня си се върнах към своето детство. Наблюдавах как баща ми присажда още нещо на ябълковото дърво в градината зад кухнята. Беше с гръб към мен и макар че му извиках, не се извърна да ме погледне. Вярно е, че става дума за сън, но ако трябва да потърсим виновник за случилото се, не е ли редно да посочим с пръст баща ми? Чудя се как ли би реагирал на това, ако беше жив. Дали би се опитал да прехвърли вината на собствения си баща, и така, до безкрайност? Понякога си мисля, че не може да се определи началото на нещо, може да се определи само краят. Вероятно сега сме достигнали този край, последната спирка, окончателния завършек. Освен, разбира се, ако вярвате в чудеса.

Основната амбиция на татко бе да създаде дърво, което да има колкото се може повече най-различни сортове плодове. Три години преди смъртта му през 1981 година той бе успял да присади на едно-единствено дърво четири различни сорта ябълка, три различни сорта круша и два различни сорта слива. През лятото се появи фотограф от местния вестник и го снима до неговото забележително творение. Фотографията бе поместена във вестника със заглавието „Местен вълшебник показва плодовете на своето умение“. В статията към снимката баща ми бе цитиран да казва: „Ако работим заедно с нея, а не срещу нея, тя ще ни дари с нова райска градина.“ Въпросната „тя“ естествено бе Майката природа.

Когато баща ми получи инфаркт, бях двайсет и пет годишен и вече от осемнайсет месеца работех като научен сътрудник в „Биотек“. Веднага щом научих за това се качих на колата, напуснах Линкълншир, запътих се за Челмсфорд и отидох направо в болницата. Майка ми и сестра ми вече бяха там. Татко, положен сред възглавници, лежеше със затворени очи и имаше сив и сбръчкан вид. Тялото му бе свързано с монитор, който примигваше в единия ъгъл на стаята. До леглото имаше количка с два газови цилиндъра и кислородна маска за лице, готова да бъде използвана. Мама тъкмо бе започнала да ми обяснява с напрегнат шепот как бе станало, когато татко отвори очи.

— Здрасти, татко. Как се чувстваш?

— Клайв, ти ли си? — отвърна. Гласът му беше толкова слаб, че не успях да го позная.

— Аз съм, я. Че кого другиго очакваше да видиш?

— Ти пък защо си тук, сине?

— Дойдох да видя как си.

— Толкова ли съм зле?

— А, за нула време ще те изпишат оттук. Леглата им трябват.

— Как върви работата в Грантъм? — попита той с измъчена усмивка.

— Напрегната е, както винаги.

— Има ли вече послание до краля?

— Още не. Дай ми поне година или две.

В този миг в стаята влязоха медицинска сестра и двама лекари и ни казаха да напуснем.

— За какво послание до краля става дума? — поинтересува се сестра ми, докато я отвеждах вкъщи.

— Това е една наша шега. Свързана е с „Пътешествията на Гъливер“.

— Продължавай.

— Не си спомням текста наизуст. Ще ти го покажа у дома.

Докато тя приготвяше чая, отидох в малката кутийка, която татко използваше като кабинет, издирих стария му екземпляр на „Пътешествията на Гъливер“ и след кратко прелистване открих търсения пасаж. Занесох книгата в кухнята.

— Ето, Лу. Става дума за нещо, което кралят на Бробдингнаг казва на Гъливер: *„И той заяви, че всеки, който успее да накара да поникнат два житни класа или два стръка трева върху парче земя, където преди това е расъл само един клас или стрък, ще заслужава благодарността на цялото човечество и ще е облагодетелствал повече страната си от цялата раса политици, взети заедно.“*

Лу тъкмо започна да налива чая, когато телефонът позвъня. Беше мама. Можехме ли да се върнем веднага в болницата? Татко току-що получил още един удар. Не извадихме късмет. Заварихме пиковото движение и когато пристигнахме, всичко вече бе свършило.

Погребението се състоя пет дни по-късно. Докато вървяхме по покритата с локви пътека зад ковчега, изгря слънцето. Няколко минути по-късно над далечния Родинг се появи сияйна дъга. Спомням си, че тогава реших да я възприема като поличба. Като послание, изпълнено с надежда за бъдещето. Реших, че татко, където и да се намираше, бе решил да ме благослови.

Веднага щом стана възможно, се върнах на работа. Като шофирах на север през равния и пищен пейзаж на Кембриджшир, започнах да си припомням много епизоди от детството си. С баща ми често се бяхме разхождали през летните поля и покрай бавните и обрасли с тръстики реки на Източна Англия. По време на тези разходки той ме бе запознал с имената на отделните птици, цветя и дървета и ми бе говорил за своята тайнствена „Майка природа“. Бях го запомнил като изключително добър и състрадателен човек и донякъде се утеших при спомена за радостта, която изпита, когато получих стипендията. В онази вечер седнахме един до друг и вдигнахме наздравици за бъдещето ми с чаши, напълнени с домашно вино. Телевизията предаваше документален филм за опустошенията, предизвикани от сушата в Етиопия. Все още пред очите ми се мяркат безкрайните върволици живи скелети, вървящи от никъде за никъде по странна автострада, изсъхнало речно русло, покрито с втвърдена кал. Около тях се стрелкаха зловещите сенки на вездесъщите лешояди. И в този момент забелязах, че татко плаче. Спомням си шока, който изпитах тогава. Струва ми се, че именно неговата мъка и собственото ми ужасно безсилие ме накараха да взема решение на какво да посветя живота си.

След края на филма той отиде в кабинета си, донесе опърпания екземпляр от „Пътешествията на Гъливер“ и ми прочете пасажа, който по-късно цитирах на Лу. Разговаряхме дълги часове, през които обиколихме мислено целия свят. В нашето въображение безплодната пустиня се превърна в градина, житниците на Азия, Африка и Южна Америка се препълниха, а призракът на Глада бе прокуден за вечни времена от лицето на Земята. След полунощ, когато настъпи време да си лягаме, татко спря на стълбите, присви очи и като се държеше за перилата, се обърна към мен.

— Да знаеш, Клайв, че някой ден ще напишем послепис към „Гъливер“. Ще го озаглавим „Послание до краля на Бробдингнаг“. Ще бъде съвсем кратко: „Свещената задача, възложена от Ваше величество, най-сетне е изпълнена. И точка по въпроса.“

Изкикотих се глупашки и отдадох чест.

— Посланието е чуто и разбрано, татко — отговорих. — И точка по въпроса.

Близо дванайсет месеца след деня на татковата смърт взех участие в тридневна международна конференция в Кембридж, организирана от ЮНИДО[1]. През следобеда на втория ден организаторите бяха предвидили посещение на растениевъдния институт към Научния съвет по селскостопански въпроси. Обядвахме, настанихме се в малка флотилия от микробуси и тръгнахме. По случайност се оказах седнал до млада жена, която според табелката на гърдите й бе „д-р Н. Е. Шеран“. Представих се и я запитах за нейната специалност. Отвърна, че е микробиоложка.

— А откъде сте? — попитах.

— От Съсекс.

— С професор Долиш ли работите?

Тя кимна утвърдително.

— Хей! Да не би да изследвате азотни фиксатори?

— Изследваме най-различни неща.

— Мен ме интересуват фиксаторите. Какъв е смисълът да създаваш високодобивни сортове зърнени храни, след като страните от Третия свят не могат да извлекат полза от тях, тъй като нямат пари за торове?

— Може би ще трябва да открием начини да произвеждаме по-евтини торове — усмихна се тя.

Прекарахме следобеда в обиколка на експерименталните блокове и изслушахме лекция за най-новите опити с колхицин. Бях много впечатлен. Чрез свеждане на времето за създаване на действително нов сорт от дванайсет на осем години бе спечелена поне една точка срещу неумолимата прогресия на Малтус, според която броят на устите, които трябва да бъдат нахранени, винаги ще расте по-бързо от обема на продукцията, необходима за изхранването.

По обратния път за Кембридж реших да поговоря по този въпрос с д-р Шеран.

— Към 2000 година населението на света ще надвиши 6 милиарда души — казах. — Това означава, че ще трябва да увеличим производството на храни най-малкото с 50 процента, и то само за да успеем да задържим глада на сегашното му равнище. Необходими са пробиви.

— Или действен контрол върху раждаемостта — изказа предположение тя.

— Което може да се постигне само при повишаване на жизненото равнище.

— За да се повиши жизненото равнище обаче, трябва да се увеличи производството на храни най-малкото със 100 процента. Смятате ли, че е осъществимо?

— Да се получат два житни класа там, където преди това е растял само един? Разбира се, че е осъществимо.

— За двайсет години?

— Подобряването на сортовете е само един от необходимите елементи — поясних. — Трябва да се постигне напредък и в самата техника на земеделието: по-добро напояване, по-добро съхраняване на почвата, по-евтини торове и така нататък. Всичко това е от жизненоважно значение. Важно е обаче да се проведе операция на широк фронт. И ние можем да го постигнем. Трябва да го постигнем.

— Знаете ли, говорите точно като баща ми — отвърна тя с усмивка.

— Говоря точно и като собствения си баща.

Вечерта гледахме филм, спонсориран от „Империъл Кемикъл Индъстрис“, а после се озовахме в бара. Вече бях успял да разбера, че малкото й име е Наташа. Зададох още въпроси и установих, че майка й е рускиня, а баща й — евразиец.

— Хибрид Ф2? — възкликнах ентусиазирано. — Наистина много интересно. Омъжена ли си?

Тя поклати глава в знак на отрицание.

— Обаче скоро ще се омъжваш, нали?

— Защо пък?

— Да не би да искаш да ми кажеш, че няма някой, който да се върти около теб? Наташа, ти си наистина страхотна. Ти си най-фантастичната микробиоложка, която съм виждал. И при това си хибрид Ф2!

Не я излъгах. Имаше външността на момичетата, които понякога бях зървал в прегръдките на самодоволни млади консерватори на дансинга на хотел „Маркиз“ в Грантъм. Сладки праскови от градина, заградена с бодлива тел. Просто не можех да повярвам на късмета си.

Тя тактично смени темата и попита с какво се занимавам в „Биотек“. Казах й, че се опитвам да създам подобрени щамове от бактерията ризобия, задържаща азот, и да ги накарам да си сътрудничат с житните растения. Обясних й, че според мен е необходимо да се вградят гени на ризобия в зърнените култури, за да могат растенията да образуват коренни грудки и да започнат да създават собствени разтворими нитрати. Добавих, че имам предчувствие: някъде по света не може да не съществуват сортове диви зърнени култури, успели да решат този проблем. Ако съумеем да открием такива култури и да повишим добивите им с помощта на колхициновата техника, битката ще бъде най-малкото наполовина спечелена.

Продължихме да разговаряме и да споделяме какви ли не идеи, докато по едно време усетих, че започват да гасят светлините на бара. Погледнах часовника си и за свое удивление установих, че отдавна бе минало полунощ. Дадох си сметка, че току-що бях изживял трите най-вълнуващи и приятни часа в своя живот.

Изкарах последната сутрин от конференцията в компанията на Наташа и успях да я убедя, че ще оползотворим времето си по-разумно в разходка с лодка по реката, вместо да ходим на лекция за залесяването на Кашмир. Веднага щом се озовахме в лодката, възобнових разговора от предишната вечер. Разпитах я за заниманията й в Съсекс и научих, че през изминалата година се е занимавала с вграждането на азотно фиксиращи гени в ДНК на хлоропласти. Целта на занятието бе да се убеди растението да трупа азот в собствените си листа. Идеята ми се стори много интересна, но нямаше как да се материализира бързо. Споделих това с нея.

— И при теб няма да се получи по-бързо — отвърна тя. — Досега никой не е успял да разгадае кода на ДНК, позволяващ на ризобия да сътрудничи с приемниците си.

— Добре, в такъв случай ми обещай, че ако научиш нещо по въпроса, ще ме уведомиш. Малко помощ не би ми дошла зле.

— Сериозно ли говориш?

Нещо в начина, по който зададе този въпрос, не ми хареса. Погледнах я.

— Да, говоря съвсем сериозно. Защо питаш?

— Просто така.

Още тогава усетих, че зад привидно небрежния й въпрос се криеше нещо недоизказано. Същевременно обаче си давах сметка, че не притежавам такта, необходим за изясняването му, без да изглеждам неприемливо любопитен. Запазих тези реплики на заден план в съзнанието си и едва вечерта, когато преполовявахме второто си питие, успях по заобиколен път да се върна към темата. Установих, че тя тогава е била на път да прекъсне мъчителна и доста сериозна връзка с един от колегите си в Съсекс.

— Това означава ли, че ти се иска малко да смениш обстановката? — попитах открито.

— Една такава промяна има своите предимства — съгласи се тя. — Стига, разбира се, да успея да открия нещо по собствената си специалност. Миналия месец дори изпратих писмо с молба за работа в „Юнилевър“, но после размислих.

В този момент задействах ума си на пълни обороти. Подадох й своя бележник и химикалка.

— Остави ми твоя адрес и телефонен номер — казах й. — След завръщането си в Грантъм ще поговоря с нашия Голям бял баща. Сигурен съм, че в „Биотек“ в най-скоро време ще може да се открие някаква подходяща работа.

— Наистина ли? — попита тя. — Каква работа имаш предвид?

— От доста време в отдела се говори за нещо. Това, което знам с положителност, е, че ще отпуснат допълнителни средства за финансиране на нашите генетични изследвания. Следователно ще назначат още хора. Защо пък един от тях да не е красива микробиоложка, специализирала се в прехвърлянето на ДНК? А и съм готов да се обзаложа, че заплатата ще е по-голяма от тази в Съсекс.

— В това съм сигурна — отвърна тя с усмивка и ми върна бележника и химикалката.

Днес, когато размишлявам над случилото се през изминалите месеци, стигам до извода, че в него, поне що се отнася до мен, могат да се обособят пет отделни епизода. Може би думата „епизоди“ не е най-подходящата, но ще я използвам. Първият, разбира се, е свързан с татко, с неговите напътствия и съвети и най-вече с неговата вяра в мен. Без тях по всяка вероятност въобще нямаше да се занимавам с наука.

Вторият беше запознаването ми с Нати през 1982 година на конференцията на ЮНИДО. Третият безспорно бе срещата ми с доктор Санчарес в Аякучо.

През лятото на 1988 година с Нати се оказахме в Южна Америка в резултат на поредица от събития, най-важното от които бе поглъщането на „Биотек“ от „Монагри“ през 1986 г. Когато това се случи, с Нати вече имахме представа за възможните му последици. И двамата бяхме повишени, а на моя проект, свързан с ризобия, бяха възложени големи надежди. Предимно заради обещаващите резултати от опитите с ГХЗ.

За разлика от „Биотек“, който се занимаваше главно с Англия и останалата част от Европа, базираната в САЩ транснационална компания „Монагри“ имаше широки връзки с Третия свят. Нещо повече, в ръководството й възлагаха големи надежди на това, което обичаха да възприемат като „мултинационална кръстоска“. Когато резултатите от опитите с ГХЗ стигнаха до Лос Анджелес и бяха захранени в компютрите, получи се препоръка д-р Клайв Удхаус да замине за Южна Америка и да опраши с интелигентните си полени периферията на огромната монагрийска империя. За щастие по това време д-р Удхаус вече бе в състояние да постави условието да бъде придружен от своята колежка д-р Шеран и така на 3 май 1988 година с Нати се озовахме в трансконтиненталния полет, водещ до Сау Паулу. Това бе първата част от пътешествие, по време на което в течение на три седмици и половина трябваше да посетим пет страни. Най-забавното е, че Аякучо изобщо не беше включен в нашия маршрут!

Трябваше да прекараме два дни в перуанския град Кахамарка, след това да престоим още четири дни в еквадорския град Кито и после да се върнем у дома през Богота. Някъде между Ла Пас и Лима обаче частният самолет на компанията, с който пътувахме, се повреди и му се наложи да се приземи по спешност в Аякучо. Оттам се обадих на хората от „Монагри“ в Кахамарка и им обясних случилото се. Те казаха, че след малко ще ни потърсят. Устроихме се в хотела на летището и излязохме да огледаме града. Когато след два часа се върнахме в хотела, там ни очакваше строен мъж със загоряло лице и сиви коси, който на превъзходен американски английски ни се представи като д-р Хайме Санчарес. От него научихме, че ремонтът на самолета ще продължи поне 24 часа. Покани ни междувременно да му

окажем голямата чест да погостуваме на него и на съпругата му в Ботаническия институт, разположен на трийсет минути път с кола от града.

Така и не успяхме да установим каква е точната връзка на д-р Санчарес с „Монагри“. Той само спомена неопределено, че получава някакво финансиране оттам по линия на университета в Лима. Разказа ни обаче, че през последните десет години е изпратил в лабораторията в Колорадо поне петдесет образеца от диви растения и семена и че заделя най-малко четири месеца годишно за походи из планината. Беше ентусиазиран най-вече на тема картофи. Заяви, че лично той е открил не по-малко от 83 различни вида, седем от които дотогава напълно непознати на науката.

Прекарахме следобеда в разглеждане на неговата колекция, след което той ни разведе из терасираните участъци на института, разположени на хълм, издигащ се високо над града. После решихме да се изложим на риска да получим сърдечен удар и поплувахме в дълбоко езеро, захранвано от планински поток. По-късно заедно със семейство Санчарес се настанихме на терасата на дома им, като от високи чаши отпивахме ледена сангрия, наблюдавахме залеза и споделяхме впечатленията си за Бразилия и Боливия. По-нататък, по време на една действително превъзходна вечеря, му разказахме с какво се занимаваме в „Биотек“ и обяснихме защо именно благодарение на него сега се радвахме на гостоприемството му. Тъкмо щяхме да си лягаме, когато пилотът съобщи по телефона, че самолетът е ремонтиран и можем да продължим пътя си.

Рано на другата сутрин д-р Санчарес ни закара в Аякучо. Разменихме си адресите, обещахме си да поддържаме връзка и половин час по-късно отлетяхме за Кахамарка.

Когато в началото на юни се завърнахме във Великобритания, изпратих на д-р Санчарес и съпругата му писмо, в което им благодарих за любезността, и сметнах, че целият този епизод ще си остане в миналото. Сетих се за него едва след като проявихме снимките от пътешествието си. На една от тях Нати плуваше гола като нимфа в планинското езеро. На друга д-р и сеньора Санчарес, хванати за ръце на терасата на своя дом, ни се усмихваха.

Пет месеца по-късно получих препоръчано писмо с въздушна поща от Перу. В него открих набързо написана бележка и пликче с

половин дузина семена. „Открих ги в една висока долина в Апуримак. Може би си заслужават да бъдат изследвани. Х. С.“ — това бе съдържанието на бележката.

Разгледах семената под микроскоп и установих, че принадлежат към някакъв примитивен сорт царевица. Дотогава не бях виждал толкова дребни семена и се зачудих какво ли е накарало д-р Санчарес да мисли, че могат да ме заинтересуват, тъй като не бе обяснил нищо. Така или иначе, предадох ги на нашата старша градинарка и я помолих да положи максимални усилия с тях. След три седмици тя ми каза, че пет от шестте зрънца са покълнали.

Няколко дни по-късно отидох да ги видя и не промених мнението си за тях. Междувременно вече бях писал на д-р Санчарес, като му бях благодарил за семената и запитал защо според него може да са необикновени. Установих причината още преди да получа отговора му. Всичките пет растения бяха започнали да образуват азотни грудки в коренната си система!

Истинският шок обаче настъпи, когато получих отговора на д-р Санчарес. След като описваше доста подробно района, в който бе открил растенията, той приключваше със следния извод: „Открих ги на петстотин метра по-високо от местата, където дотогава бях намирал дива царевица, така че жизненият им цикъл вероятно е изключително кратък. Почвата беше наистина изключително бедна — нискокачествен льос. Предполагам, че тези растения не само са се сдобили със симбиотична ризобия за производството на азот, но може би и с бактерия, която натрупва фосфати. Допускате ли, че това е възможно?“

Санчарес се оказа напълно прав за продължителността на жизнения цикъл. Растенията узряха на тримесечна възраст. Към февруари 1989 година вече бяхме събрали достатъчно семена и можехме да си позволим първите ограничени експерименти. Нати успя да извлече от втората реколта една неизвестна дотогава бактерия с ресни, която виреше около азотните грудки и, изглежда, притежаваше именно качествата, предположени от д-р Санчарес. В негова чест я нарекохме Phosphomonas sancharezii и стиснахме палци. За пръв път от началото на декември с Нати започнахме да споделяме, макар и само помежду си, и то доста предпазливо, че може би сме в началото на пробив.

Следващите три години посветихме изключително на прехвърлянето на азотообразуващите гени на дивата царевица към нашите високодобивни сортове. Първият ни истински успех настъпи с ГХ14. Потомството, кръстосано по колхициновия метод, имаше четиримесечен жизнен цикъл, запазваше качествата си в течение на три поколения и даваше добиви, четири пъти по-големи от тези на дивия първообраз. Междувременно Нати и нейните колеги продължиха да усъвършенстват бактерията. В течение на две години бяха успели да я убедят да работи в хармония както с пшеницата, така и с царевицата. Когато получихме резултатите от първите полеви изпитания, стана ясно, че добивите се увеличават с от 30 до 50 на сто без усилия и при това без каквито и да е странични ефекти. Нати и аз сияехме от щастие. 1992 беше нашата златна година. Сега си давам сметка, че това бе четвъртият от петте споменати епизода.

През тази година решихме също така да внесем ред в отношенията си и да се оженим. Дотогава все бяхме отлагали. Донякъде от леност, донякъде заради данъчното облагане. Сега обаче тя изведнъж реши, че трябва да създадем семейство. Казах й, че ако нещата се развият както очакваме, не след дълго ще трябва да обикаляме света и да наглеждаме експериментирането в тропически условия. Но тя вече бе взела решение: в течение на година или две можеше да се отдаде на Природата, вместо да се занимава с Наука. Реших, че и аз имам желание да стана баща. Ала събитията не се развиха бързо.

В „Монагри“ бяха напълно убедени, че бактерията е безспорен победител. Спуснаха над нея завеса на сигурност и започнаха трескаво да обмислят как да се извлече от нашето откритие максимално възможната финансова полза. Дори и при тези успехи аз обаче смятах, че ще ни бъдат необходими поне още десет години, за да постигнем значителен напредък в борбата срещу стария враг на човечеството — глада. За щастие успяхме да продължим заниманията си с ГХ14.

Резултатите от първите експерименти в тропиците бяха направо разочароващи. Добивите бяха наполовина по-малки от тези, които постигахме във Великобритания. И при това положение обаче ГХ14 определено доказа, че може да се развива успешно в почви, съвършено бедни откъм нитрати и фосфати. Преценихме, че в този си вид бе в състояние да увеличи селскостопанските добиви в Третия свят с около

10 процента. Да не говорим, че тепърва предстоеше да се изпробва рязко подобреният щам на бактерията!

През април 1993 година Нати най-сетне успя да забременее. Решихме да прекараме годишния си отпуск през третата седмица на юни във вила, която бяхме наели на Лазурния бряг. По пътя към вилата се отбихме при майка ми в Челмсфорд, съобщихме й добрата новина за детето и оттам се отправихме към Доувър, за да хванем нощния ферибот. Още когато наближихме северния край на тунела Дартфорд, бяхме спрени от полицейски патрул, който поиска да види документите ни за самоличност и разрешителните ни за работа. Забелязах, че всички полицаи бяха въоръжени. Отвориха багажника на колата и огледаха куфарите ни. Попитах един от тях какво търсят, но той ми отговори: „Ако го открием, ще ви кажем.“ После затвориха багажника и ни дадоха знак да продължим пътя си.

Когато се качихме на рампата, в далечния край на тунела видяхме още въоръжени полицаи, пожарна кола и изгорелите остатъци от два товарни камиона, изтеглени встрани от пътя. На бетонната стена до тях се виждаше небрежно нарисуваният знак на Движението за право на работа — сърп и стиснат юмрук. Включих радиото с надеждата да чуя някакви новини, но навсякъде имаше само музика. Унищожаването на два чуждестранни камиона очевидно вече не се възприемаше като новина от първостепенна важност.

Този инцидент обаче, колкото и незначителен да изглеждаше, ни накара с Нати да си поговорим по теми, каквито не бяхме разисквали от години. Струва ми се, че и на двама ни тогава стана ясно какъв изолиран живот водим. Всички наши близки и приятели работеха в същата област, в която и ние. Получавахме много повече пари, отколкото можехме да похарчим, и нямахме конкретни политически симпатии, макар и двамата да бяхме гласували за Социалдемократическата партия. Без да бяхме признавали това гласно, и двамата си мислехме, че стоим по-горе от повечето хора по света. Не за друго, а защото знаехме какво правим и защо го правим. Лесно би могло да се заяви, че сме били самоуверени и самодоволни. Искрено казано обаче, не би трябвало да бъдем обвинени в такова нещо. Бихте могли да ни оцените като завършени продукти на нашето социално възпитание, като високоспециализирани клетки от обществото, глезени от него и богато възнаградени за нашите успехи. Не биваше да се

очаква от нас да схванем всички нравствени нюанси в поведението си, след като се бяхме заели с практическото постигане на една от малкото наистина алтруистични цели на човечеството.

Но по време на почивката обсъдихме този въпрос неведнъж. При това разговорът се подемаше винаги от Нати. Може би имаше някаква връзка с нейната бременност. Веднъж, легнали един до друг, след като се бяхме любили, тя се обърна към мен с внезапен въпрос.

— Не смяташ ли, че понякога се опитваме да играем ролята на Господ Бог?

— За какво говориш?

— Самата аз не съм сигурна в правотата си. Имам обаче такова чувство.

— Нати, но ти нали не вярваш в Бога?

Тя не ми отговори веднага, така че повторих въпроса си.

— Не знам дали вярвам или не вярвам — отвърна. — Сега ми се иска да вярвам. Имам нужда да се чувствам в безопасност.

— Значи в момента не се чувстваш в безопасност?

— Трудно ми е да ти го обясня. Понякога изпитвам неприятното усещане, че дъното на света може да се отвори и да пропадна през него. И че ако това стане, пропадането ми ще е безкрайно.

Усетих как тя внезапно потрепери.

— Ти тази сутрин взе ли си витамините? — попитах.

— Ти изобщо слушаш ли какво ти говоря? Признай си, че не ме слушаш.

Опитах се да възразя, но погледът ми попадна върху тялото й. Въображението ми превключи на съвсем друга и определено приятна вълна. След това тя не засегна повече въпроса за Бога.

През септември в обстановка на строга поверителност ми бе казано, че е направено всичко необходимо за едновременното провеждане на три отделни полеви опита с бактерията в тропически условия. Съответно в Бразилия, Зимбабве и Северен Куинсланд. Беше ми предложено сам да избера къде да отида и аз се спрях на Куинсланд. Първо, защото познавах лично Сам Уолъс и, второ, защото дотогава не бях посещавал Австралия. Тъй като бебето трябваше да се

появи на бял свят в края на януари, Нати предпочете да си остане у дома.

Приземих се в Даруин на 3 декември и след час отново бях във въздуха. Полетяхме в източна посока, като преминахме над резервата Арнъм и се насочихме към Нулунбуй, разположен на брега на залива Карпентерия. В Нулунбуй ме очакваше хеликоптер на компанията, който трябваше да ме отведе в експерименталната станция „Куинсланд“ в близост до Ароусмит.

Пристигнахме на местоназначението малко преди шест часа вечерта. Направихме няколко кръга над оризищата и кацнахме на пистата до игрището за крикет. Посрещнаха ме Сам Уолъс, началник на станцията, и негов индийски колега, представен ми като „Ами“. Сам ме придружи до бунгалото, което щеше да бъде мой дом през следващата седмица, след това и тримата отидохме в главната лаборатория. Там ме запознаха с плана на експеримента и със схемата на оризищата.

От гъсто залесените хълмове над долината се спускаха два захранващи планински потока. В горната й част бе издигнат земен насип, който да осигури резервно водохранилище в случай на по-дълга суша. Единственият излаз от изкуственото езеро захранваше умно проектирана напоителна система от множество канали, контролирани от своя страна от ръчно управлявани шлюзове.

Сам ми показа два участъка на картата. Единият беше разположен в долната й част, другият — в средата на обекта.

— Тези са най-подходящите — каза. — Горният е засят с хибрид от Бали, а долният — с дългозърнест сорт от Суматра. И двата сорта са с доказани качества, и двата си сътрудничат добре с Azospirillum, така че няма да се появи опасност от азотен глад.

— Ти решаваш, Сам. Ти командваш тук.

— Значи разбрахме се. С7 и Д5. А сега нека изпием по някоя и друга бира.

Рано на другата сутрин, без каквото и да е излишно суетене, заредих пръскачка под налягане с разтвор от бактерията 500:1 и я връчих на един от помощниците на Сам. После обух гумени ботуши, стигащи до кръста, и заедно със Сам и Ами се отправихме към участък С7.

Растенията вече бяха разцъфнали. Азотофиксиращото водорасло Anabaena се виждаше ясно и наподобяваше зелена ципа, покрила повърхността на водата. Кимнах на Сам и дадох знак на момчето с пръскачката. То отиде до центъра на участъка, включи двигателя й и след малко върху повърхността започна да се образува нежна мъгла, изпълнена с бактерии. Работата му отне около десет минути. Сетне отидохме до другия участък и повторихме операцията. Разтворът тъкмо стигна за пълноценната обработка на двата участъка. След това под лъчите на горещото слънце се отправихме към хълма, за да се насладим на заслужена закуска.

На масата информирах Сам и Ами за другия аспект на програмата и им обясних какво се опитваме да постигнем. И двамата изказаха известен скептицизъм, когато им обясних, че очакваме увеличение на добивите от порядъка на 50 процента.

— Звучи ми малко като черна магия — поклати глава Сам. — Та ние направо заскачахме от радост, когато постигнахме увеличение от осем на сто с хибрида от Суматра. При това го подхранихме с фосфати.

— Знам, знам, Сам. Обаче ако се окажем прави, а мисля, че е така, то най-после ще направим пробива, който всички очакваме още от дните на преподобния Томас Малтус.

След закуската изпратих по телефона шифровано послание до представителството на „Монагри“ в Брисбейн и предадох, че всичко се развива по план. Изпратих и телеграма до Нати, в която я уведомих, че съм жив и здрав и всичко върви добре. Накрая, все още неосвободил се напълно от ефекта на часовата разлика, реших да се разходя из долината и да разгледам езерото отвъд насипа.

Два часа по-късно, когато се връщах, видях, че към мен се е затичал Ами. Слънцето вече грееше много силно и се запитах какво ли го е накарало да ме търси в тази горещина.

— Връщай се, Клайв! Връщай се веднага! Имаме си големи неприятности!

— Неприятности ли? Какви?

— Водораслото. Водораслото в оризищата.

— Какво му има?

— Обезумя.

Погледнах го. Не можех да проумея за какво точно ми говори.

— Обезумя ли? Какво по-точно означава това?

— Сам ще разбереш — отвърна задъхано той. — Според Сам твоята култура е предизвикала взривообразно размножаване на Anabaena. Сега се опитваме да затворим шлюзовете и да го спрем.

След малко установих, че и аз тичам надолу по пътеката. Когато стигнах до едно място, откъдето се виждаха оризищата, застинах. Двата участъка, които бяхме обработили с бактерията, сега бяха покрити с яркозелен като маруля плътен килим от цъфтящи водорасли. Половин дузина мъже с маски и моторни пръскачки се движеха из килима и го обсипваха с дисперсия, която вероятно беше биоцид.

— Боже мой, кой можеше да предположи такова нещо! — прошепнах.

Открих Сам в лабораторията, надвесен над един микроскоп. Обърна се към мен, когато усети влизането ми, и ми даде знак и аз да погледна. С ужас видях как клетките на Anabaena алчно поглъщат хранителните вещества, подавани им от бактерията, а после наедряват, делят се и се размножават с почти невероятна скорост. Микроскопичните хищници, които не трябваше да допускат подобни неща, очевидно бяха напълно безсилни да се справят с водораслото, открило способ да погълне всички налични запаси от фосфор. Усетих как целият ми гръб се покри със студена пот.

— За Бога, Сам… — промърморих. — Даваш ли си сметка какво можеше да стане, ако…

— Дали си давам сметка? — отвърна той мрачно. — Вече поисках по радиото от Нулунбуй да ни изпратят петдесет бидона биоцид и хеликоптер с пръскачка. Дори и при това положение няма да има гаранция, че сме успели. Затворихме главния шлюз едва два часа след обработката. Успях обаче да изпратя петима човека да почистят долната част на потока. Хайде да проверим как се справят.

Слънцето ни удари като чук, когато тръгнахме покрай канала. На дъното му бе останала само тънка струйчица вода и калта беше започнала да изсъхва и да изпуска пара. Част от тревата покрай брега, засегната от биоцидния аерозол, бе пожълтяла.

— За колко време можеш да запазиш канала сух? — попитах.

— За около дванайсет часа, плюс-минус два часа. След това водохранилището ще прелее над дигата. Все пак може би тези дванайсет часа са повече, отколкото заслужаваме. Извадихме късмет,

че мусоните закъсняха. От седмица върху хълмовете не е падал сериозен дъжд.

Открихме множество следи от разбойника Anabaena, но си личеше, че биоцидът си бе свършил работата. Свитият ми стомах започна да се отпуска. В този момент внезапно се сетих за другите два експериментални участъка и неволно изстенах. Сам попита каква е причината. Когато му отговорих, той разбра и ме успокои с ръмжене.

— Забравих да ти кажа, че вече се обадих в Лос Анджелес и в Брисбейн от твое име. В момента те нямаше, но реших, че ще е разумно.

— Сам… — започнах, но не успях да открия необходимите думи.

— Всичко е наред, приятелю — смигна ми той. — И ти щеше да направиш същото за мен при подобни обстоятелства.

Някъде към три часа следобед се появиха два хеликоптера. Единият с устройство за дисперсия от въздуха, другият — натоварен с допълнителни бидони отрова. Минути след пристигането си първият се издигна отново във въздуха и започна да кръжи напред-назад над оризищата и над вече изсъхналия напоителен канал. Когато слънцето се спусна зад западните хълмове, вече не бе останал и квадратен сантиметър, необработен поне три пъти. Резултатите от дванайсетгодишен труд бяха разрушени само за един следобед.

Вечерта попитах Сам колко време според него е необходимо, за да се възобнови работата на станцията.

— Все още не съм започнал дори да мисля за това — отвърна. — Задай ми същия въпрос след седмица и вече ще имам някакъв отговор. Засега единственото, което ме вълнува, е стопроцентовата стерилизация. Ще ти кажа обаче нещо, Клайв. Когато дойде време да пиша отчета си за това дребно произшествие, ще имам грижата едно копие да отиде в Канбера, а друго — в ООН.

— Ами договорът ти с „Монагри“? Там не е ли писано, че…

— Майната му на договора! Ако сега не дадем гласност на това, ще го опитат отново другаде! Какво щеше да се случи според теб, ако не бях решил случайно да се поразходя до оризищата?

— Разбирам, разбирам. И на мен сърцето ми почти спря, когато видях какво е станало. За миг имах кошмарно видение: представих си цялата долина, изчезнала под дебел слой зелена слуз. Заслужаваш златен медал.

— Може пък и да заслужа — каза той замислено. — Стига да успея.

— За Бога! Та ако не успееш, какво друго можем да направим?

— Да пръскаме, отново да пръскаме и пак да пръскаме. Дори и ако трябва да избием всички живи същества от тук до залива. Неволно създадохме неутолим раков тумор от водорасли и бактерии. Ако не успеем да го унищожим напълно, и то тук и сега, остава ни само да коленичим и да се молим за душите си.

— Не може да не сме го унищожили!

— Така се надявам. Наистина се надявам. Ще бъда обаче много по-спокоен, ако утре по това време не открием и следа от водораслото в радиус от десет километра. Сега ще си легна и те съветвам да направиш същото. Чака ни едно доста нервно денонощие.

Последвах съвета му, но ми беше много трудно да заспя. Лежах по гръб, втренчил поглед в тавана, и размишлявах над събитията, които ни бяха довели до този момент. По едно време усетих, че мисля за Нати и бебето. За пръв път от детството си насам започнах да се моля.

Събудиха ме грохотът и дрънчането на излитащ хеликоптер. Скочих от леглото, навлякох някакви дрехи и успях да изляза навън тъкмо в момента, когато една от машините се извисяваше над долината в посока към брега. Ами се връщаше към бунгалата. Извиках го и той ми махна с ръка в отговор.

— Добро утро, Клайв.

— Дано да си прав. Тази нощ не спах добре.

— И аз.

— Сам ли излетя?

— Да. Реши да огледа района. Езерото започна да прелива около четири сутринта. По-късно, отколкото бяхме предполагали.

— Оризищата как са?

— Изглеждат чисти, слава Богу. Ще трябва обаче да ги огледаме поне още веднъж, за да сме спокойни. Искаш ли кафе?

— Разбира се.

Устроихме се на верандата пред кухнята с чашки черно кафе и започнахме да обсъждаме събитията от миналия ден. През ниските

облаци на източния хоризонт се подаваха дълги тънки лъчи сребриста светлина и показваха откъде ще изгрее слънцето.

— Предполагам, че си много разочарован от случилото се — каза той. — Всички тези години труд отидоха на вятъра.

— Знаеш ли, все още дори не съм започнал да се замислям за тази страна на нещата — отвърнах. — Сигурно и на това ще му дойде времето. Засега обаче всичките ми мисли и надежди са свързани със Сам и с бидоните биотоксин.

— Прав си. Клайв, не ти ли се струва странно, че при опитите ти у дома такива странични ефекти не се получиха?

— Точно за това после се правят експерименти в тропиците. И ще ти кажа, че изобщо не бих повярвал в случилото се, ако не го бях видял със собствените си очи. Беше наистина превъзходен пример на приложна биотехнология. Може би заслужаваше две дузини Нобелови награди. За Бога, нашите началници сега навярно не са в никак добро настроение.

— Забравяш, че „Монагри“ се занимава и с производството на фосфати — усмихна се лукаво той.

След като изпихме кафето, отидохме да хвърлим още един поглед на оризищата. Представляваха жалка гледка. Цялата вода бе прехвърлена към основния канал и изсъхващите участъци бяха покрити от жълтеникаво-сива паяжина, подобна на мъртвешки саван. Впечатлението бе за нещо зловещо и извънземно. Наблюдавах участъците в течение на няколко минути, а после изминах стотината метра до потока. Видях как в центъра на канала плава колония синьо-зелени цъфтящи водорасли, голяма колкото чиния. Последва я втора, а след това — и трета. Извиках Ами. Той бързо притича при мен, видя причината за страха ми и се опита да ме успокои с усмивка.

— Съвсем невинна работа, Клайв. Идват от езерото. Когато затворихме главния шлюз, равнището на водата се повдигна. Сега е започнала да прелива. Тези водорасли са повърхностни. Носят се насам по този начин още от сутринта.

Отново се взрях в една буца водорасли, която бодро плаваше по течението.

— Ти провери ли в какво състояние е езерото? — попитах.

— Не — призна той. — Но има ли смисъл? Водораслите никога не се движат срещу течението. Как биха могли да заразят езерото?

— Нямам представа — отвърнах. — Може би съм станал много мнителен, обаче ще му хвърля един поглед. За мое собствено спокойствие. Ще ме придружиш ли?

Ами поклати глава.

— Обещах на Сам да организирам още едно пръскане на оризищата — каза. — Ще се видим на закуска.

Тръгнах по пътеката покрай потока. На едно място видях буца цъфтящи водорасли, задържана от невидима преграда. Когато си дадох сметка, че е късче от същата маса, която се носеше надолу по течението, си отдъхнах. Ами беше прав. Проблемът ни, ако все още съществуваше, се намираше в другия край на долината. Този, който сега оглеждаше Сам. Така или иначе, след като бях извървял този път, реших да не се връщам.

Най-високите дървета по скатовете на хълмовете вече бяха огрени от слънчевите лъчи, когато започнах да изкачвам склона на насипа. Невидима горска птичка пееше тъжна трела в глъбините на гората: лу-и, лу-и, лу-и. Това обаче бе единственият звук, ако се изключеше ромоленето на потока.

И тогава видях езерото!

Чувството, което изпитах в този миг, беше чисто физическо. Стори ми се, че някой изтръгва стомаха ми и омотава краката ми със собствените ми черва. Вдигнах ръце и започнах детински да ръкомахам пред лицето си сякаш за да отпъдя от погледа си това, което виждах. Искаше ми се да се събудя и да се измъкна от наблюдавания кошмар.

Там, където предишния ден бе имало само няколко мънички островчета от водни хиацинти, плаващи спокойно върху равната като огледало небесносиня повърхност на езерото, сега, ако се изключеше малка площ до устието на шлюза, повърхността бе напълно покрита от плътна пелена цъфтящи водорасли. През дишащата й кожа непрестанно излизаха малки мехурчета газ. Заприличаха ми на милиард малки и лишени от любопитство очи, които ми намигаха.

Останах като закован върху земята и не откъсвах поглед от зловещата каша. Сърцето ми бе изпълнено с неописуем ужас. Накрая отметнах глава назад и завих, подобно на уплашено и измъчено диво животно. Две стреснати патици се измъкнаха от кашата, направиха кръг около близките дървета и отлетяха на юг.

Докато наблюдавах как се смалиха и изчезнаха от погледа ми, съобразих какво се бе случило, какво щеше да се случи и какво щеше да продължава да се случва, освен ако не станеше чудо, което да го спре. Съвсем мъничко парченце обезумяло водорасло, прилепнало към крачето на птица, се бе оказало достатъчно. Като е удвоявало масата си на всеки петнайсет минути в топлите води на езерото, без да познава нищо друго, освен неутолимия си глад, за двайсет и четири часа — или може би дори за по-малко време — то бе успяло да покрие цялата му повърхност.

Тогава забелязах, че на някои места водораслото бе започнало да се простира навън, върху тръстиките и тревата, отделящи езерото от близките дървета. Това ме извади от вцепенението ми. Обърнах се с гръб към отвратителното зрелище и се устремих с все сила по пътеката, водеща към далечната станция. През цялото време пред очите ми се въртяха двете птици. Щяха да отлетят някъде надалеч и да изплакнат слузестите си крака в някое блато или поток, чиито води вече са усетили първата топлина на изгряващото слънце.

Събитията, които се развиха през следващите двайсет и четири часа, са все още обърканi в паметта ми. Спомням си какво изражение се появи на лицето на Ами, след като научи за откритието ми. Спомням си как помогнах да се натоварят на камиони половин дузина бидони с биоцид и заповядах на двама от шофьорите да отидат до горната част на езерото и да ги излеят в захранващите извори, а после да се заемат с пръскането на всички следи от водораслите, простиращи се под дърветата. Спомням си и побелялото лице на Сам, който се върна след час и съобщи мрачната новина, че са открили ясни следи от водораслото в ручей, разположен на пет километра от нас. Спомням си много добре и как започна да ругае и да удря челото си с юмруци, когато споделих с него своите подозрения за птиците.

Той незабавно нареди да се заредят повторно резервоарите на хеликоптера и каза на пилота да обработи всички водни площи между нас и залива, защото „ако стигне до морето, вече няма да имаме никаква възможност да го спрем!“. После отидохме заедно при радиостанцията и прекарахме следващите четири часа в отправяне на

отчаяни молби за помощ към правителството, армията, „Монагри“ и към всеки, който според нас щеше да ни приеме сериозно.

Същата вечер Сам свика военен съвет в главната лаборатория. Междувременно бяха дошли още четири хеликоптера и цистерна, натоварена с гориво и с достатъчно биоцид, за да превърне цялата долина в безжизнена пустиня. На екрана бе проектирана карта на целия окръг. Сам я раздели на половин дузина оперативни зони и даде указания на пилотите. Тези мъже, които работеха за държавни земеделски стопанства, така и не успяха да схванат сериозността на положението. Един от тях запита Сам защо е толкова уплашен.

— Нали става дума за онуй растение, дето вирее по патешките езера?

Сам се съгласи, че в общи линии става дума именно за него.

— И какво му е страшното?

Сам кимна с разбиране.

— Може и да греша и се моля на Бога да греша — каза. — Мисля обаче, че сме изправени пред нещо, в сравнение с което всички атомни бомби на света може да ти се сторят не по-опасни от лека настинка. Освен ако не унищожим това нещо абсолютно, тотално и напълно, тук и сега, до два дни, след месец няма да остане нищо, което да ти прилича на Куинсланд. Няма да останат никакви гори, никакви реки, никакви поля, никакви животни, никакво море. Ще остане само пелена от синьо-зелена тиня, която ще покрие всичко. А след нас ще дойде ред и на останалата част от света.

— Боже мой! — възкликна уплашеният му събеседник. — И как по дяволите започна всичко това?

Сам ме погледна.

— Предполагам, че е пряк резултат от прилагането на неправилен подход при преследването на правилна цел — отвърна. — Въпросът сега е: ще успеем ли да го спрем?

През целия следващ ден, от изгрев до залез слънце, хеликоптерите бръмчаха надлъж и нашир из долината, като покриваха всичко с гъста мъгла от биоцид. Вече не се избираха отделни мишени. Ставаше дума за унищожаване на всякакви следи от водораслото в район с размери шест на четири километра. През това време Сам се свърза с Канбера, докладва за случилото се и поиска да го свържат с министър-председателя. Успя да постигне това, макар и да не разбрах

точно как. Не знам и какво точно му е казал — самият той не можа да ми го обясни съвсем смислено, — обаче видях, че положи всички възможни усилия да убеди министър-председателя Браунли в случай на провал на досегашните ни усилия да нареди евакуацията на целия полуостров Арнъм и после да хвърли върху него термоядрена бомба. Това предложение бе категорично отхвърлено. В онзи момент си помислих, че Сам просто се изразява образно, за да подсили аргументите си. Което показва, че дори и аз тогава все още не съм бил в състояние да схвана истинската сериозност на положението.

Струва ми се, че през онази нощ изобщо не успях да мигна. Още при изгрев слънце застанах пред радиостанцията заедно със Сам и Ами и започнахме да изслушваме рапортите на пилотите на хеликоптерите, докато те обработваха все по-отдалечени райони, нанасяхме нови червени кръстчета върху картата и се споглеждахме, без да си казваме нищо. Никой от трима ни не искаше да изкушава съдбата и да казва, че операцията без съмнение се е увенчала с успех. Сам разшири периметъра с още пет километра и пак не откриха нищо. Когато най-накрая чухме и последния рапорт, че „всичко е чисто“, обади се Ами:

— Е, все някой ще трябва да го каже. Ние победихме. Нали така, Сам?

Сам погледна разсеяно картата върху масата и започна да защрихова в лилаво-синия триъгълник на езерото.

— Може и да сме успели — отвърна. — Но когато става дума за рак, никога не трябва да се забравят метастазите. Ако Клайв не бе видял вчера онези проклети патици, сигурно щях да се съглася с теб. Сега обаче…

Така и не довърши мисълта си.

След като изпълниха мисията, хеликоптерите се завърнаха в базата. По време на закуската пилотите потвърдиха рапортите си. Водораслото, както и всичко останало, било напълно унищожено. Сам ги похвали за превъзходната работа и после им съобщи, че ще трябва да повторят всичко още веднъж. Приеха думите му по-леко, отколкото очаквах, но тогава не знаех по колко им се заплаща.

Следобеда заедно със Сам прелетяхме над брега. Целият бе покрит с мъртви риби и птици, невинни жертви на тоновете отрова, които бяхме изсипали над водата. Никъде обаче нямаше и следа от

жива Anabaena. Оттам се насочихме на юг и стигнахме до Бикертън, а после се върнахме във вътрешността. Всичко беше чисто.

— Хайде, Сам, признай, че победи — казах му.

Той се обърна към мен и явно беше на път да се съгласи с думите ми, когато радиостанцията изпука.

— Сам, ти ли си? Тук е Ами.

— Кажи, Ами.

— Току-що получихме съобщение от Нулунбуй. В залива Арнъм има Anabaena!

— В залива Арнъм? Майко Божия! Сигурни ли са?

— Съобщил го е пилотът на пощенския самолет от Даруин. Слязъл по-ниско и огледал района отблизо. Казва, че е покрило двете реки и се е разпространило на десет километра по южното крайбрежие.

Видях как в този момент върху лицето на Сам се появи образът на смъртта. Той затвори очи за няколко секунди и си пое дълбоко дъх.

— Ами, след петнайсетина минути ще бъдем при теб — обеща. — Кажи на Майк да се свърже с Даруин и да подаде сигнал за обща тревога. Свържи се и с Бил Роулингс. Кажи му да ме изчака. До скоро виждане.

— Къде се намира заливът Арнъм, Сам? — попитах.

— От другата страна на полуострова! На цели шейсет километра оттук!

Погледите ни се срещнаха. Тъй като нямаше какво да си кажем, замълчахме.

Всичко това се случи преди четири месеца. Ако тогава ни бяха повярвали, то може би щеше да се предотврати. Когато обаче австралийското правителство най-сетне разбра, че не сме безумци, вече беше късно. Водораслото, понесено от южното екваториално течение, вече бе попаднало в Индийския океан. Когато три дни преди Коледа се завърнах в Англия, от самолета видях огромно зелено петно, простиращо се върху Тиморско море. Най-тъжното бе, че когато заедно със Сам отидохме в Канбера и направихме един последен и безуспешен призив да се взриви водородна бомба върху Арнъм, в Коралово море извършваха маневри не по-малко от четири ядрени

подводници, всяка от които можеше да стерилизира цял Куинсланд не по-малко от двайсет пъти. Същата вечер със Сам опитахме да се напием до безсъзнание в бара на летището.

— В човешкото въображение има една падина, която е по-дълбока от Марианската — каза той. — Хората са готови да обидят природата, да я наранят, дори да я озлочестят. Не могат обаче дори да допуснат възможността, че тя не е безсмъртна. Защо, за Бога, обаче трябваше именно ти и аз да им докажем, че не са прави?

Така и не разбрах дали очакваше от мен отговор. А и въобще не знам дали отговор съществува. Това, което знам, съм го написал в тези редове.

Оттогава до ден днешен всяко едно от неговите предсказания се сбъдна. В последвалите шест седмици съдържанието на сяра в атмосферата започна постоянно да нараства. Последната спътникова снимка, която видях, показа, че е засегнат целият район от Тихия океан до Мадагаскар. Издадохме на биосферата смъртна присъда, която не може да бъде обжалвана. Всичко ще бъде решено от времето. Или от Бог. След петдесетина години всякакви следи от Anabaena и от Phosphomonas sancharezii ще са напълно изчезнали, все едно никога не са съществували. Като унищожат света, те ще унищожат и себе си. В крайна сметка планетата Земя неизбежно ще стане неотличима от всички останали стерилни планети, изминаващи безжизнения си път през празните коридори на пространството до края на времето.

Що се отнася до *„най-зловредната раса от дребни отвратителни създания, които Природата е допуснала да пълзят по лицето на Земята“* — така кралят на Бробдингнаг бе окачествил човешкия род, — по моя груба преценка ни остава около година живот. Значи някъде около първия и едновременно последен рожден ден на Сиси ще мога да изпратя посланието на татко: „Свещената задача, възложена от Ваше величество, най-сетне е изпълнена. И точка по въпроса.“

---

[1] UNIDO — United Nations Industrial Development Organization — Организация при ООН за индустриално развитие. — Б.пр. ↑

ХАУЪРД УОЛДРОП
СВЕТЪТ, КАКЪВТО ГО ЗНАЕМ

Дори и най-сухите, академични и безвредни научни теории, на пръв поглед нямащи никакво практическо приложение, могат да отключат вратите, които водят до Армагедон. В следващия засукан, елегантен и методично изпипан разказ ще разгледаме една от най-широко разпространените научни теории на осемнайсети век, както и неприятните последици за целия свят, ако тя се бе оказала вярна!

Хауърд Уолдроп е сред най-добрите автори на кратки разкази в своята област и неговият знаменит опус „Грозните птиченца“ му спечели през 1981 г. наградите „Небюла“ и „Световна фантастика“. Творбите му са събрани в сборниците „Хауърд кой?“, „Всичко за странните чудовища от близкото минало: изискани разкази от Хауърд Уолдроп“ и „Нощта на водните кокошки: още изискани разкази от Хауърд Уолдроп“. Неговите творби са публикувани и в други сборници. Заедно с Джейк Сондърс, той е автор на романите „Тексаско-израелската война през 1999 година“, „Техните кости“ и „Една дузина трудни задачи“. Сега работи над нов роман, наречен условно „Лунният свят“. Последната му книга е сборник, озаглавен „Да се завърнеш у дома“. Въпреки че е роден в Тексас, днес Уолдроп живее в малкото градче Арлингтън, близо до Сиатъл и толкова близо до река, в която може да лови пъстърви на воля.

* * *

Нептунистите и вулканистите се биеха със зъби и нокти.

Битката им започна, след като Кръуел демонстрира как да се противодейства на влиянието на чесъна върху компаса. Неговите методи, които щяха да открият нови възможности за безопасното

превозване на подправките през океана, бяха бурно аплодирани от колегите му в Лунатичната асоциация.

Той прие вежливо техните овации и добави няколко допълнителни бележки. Изглеждаше като образец на чар и вежливост, докато отговаряше на въпроси, отправени му от аудиторията, до момента, когато направи грешката да спомене възрастта на Земята.

По пода започна да се тропа с бастуни, след това последваха освирквания, спорове и се стигна до крясъци.

Президентът на асоциацията помоли за тишина. В залата се виждаха размахани юмруци.

— Господа! Моля за спокойствие. Спокойствие.

Това обаче още повече ги разгневи.

— Аз продължавам да твърдя — извика някой от дъното на залата, — че Земята е на не по-малко от…

Накараха то да млъкне.

Най-лошо стана, когато споровете започнаха да се отклоняват от главния въпрос. Градуалистите униформитаристи, които смятаха, че земната повърхност се е появила от някога покривалия всичко океан, започнаха да крещят на катастрофичните вулканисти, които се бяха събрали в ъгъла на залата.

— Земята е създадена — извика един от тях срещу противника си — от ужасни вулканични изригвания, които са се случили най-малко двайсет и седем пъти поред.

— Простотия!

— Така е! Така е!

В другата страна на залата катастрофичен нептунист стъпи на стола си и извика към двете групи:

— Не виждате ли с очите си, че скалите на Северозападната територия са довлечени там от серия порои, повече от седем, но не повече от десет, както и…

Веднага членовете на *всички* други групировки се нахвърлиха на него.

Президентът продължи да призовава за запазване на реда и спокойствието.

Сър Робърт Атоул се качи на трибуната и се ръкува с Кръуел, който се усмихваше и наблюдаваше предизвиканата от него буря.

— Май наистина са в настроение тази вечер — отбеляза Лорънс Кръуел, който бе млад мъж с приятна физиономия.

— Жалко, че не им дадохте никаква възможност да оспорят вашето представяне, което наистина е забележително — каза сър Робърт.

Те бяха блъснати изотзад от чернокож мъж, понесъл някакво оборудване към трибуната, където чукчето на председателя продължаваше да удря, без да има видим ефект върху бъркотията.

— Съжалявам, сър! Много съжалявам — извини се чернокожият.

Кръуел не му обърна внимание.

— Благодаря ви за комплимента — кимна. — Вече дадох резултатите на вашата комисия по корабоплаването. Надявам се, че в резултат на моите изследвания няма да има повече трагедии като тези, които доведоха до потъването на „Бон Апети“ и „Люси-Мари“.

В дъното на залата се чуваха някакви глухи звуци. Двамата се обърнаха да погледат как размахващи бастуни мъже биват разтървавани от приятелите си сред вълна от клетви и епитети.

— Колко още ще останете в Щатите? — попита сър Робърт. — Ако е възможно, бих искал да ме посетите и да видите резултатите от моите проучвания. Те могат да ви заинтересуват.

— С удоволствие. Чух, че правите изключителни неща. Очаквам вашето изказване тази вечер.

Сър Робърт Атоул започна да се покланя, но спря, за да се обърне и погледне как един от по-възрастните философи профуча през пътеката между редовете и се хвърли злобно да души млад мъж. Тълпата ги погълна.

След това се чуха възгласи „Ох“ и „Ах“ от задната страна на залата. После стана много тихо и спокойно, а някои дори се поклониха.

Защото горе, на трибуната, президентът на асоциацията бе дал знак на квестора да му донесе малка квадратна кутийка и да я постави на бюрото.

— Очилата на Франклин — прошепна някой. Шепотът премина през цялата зала. Присъстващите вдигнаха обърнатите си столове, оправиха перуките си и седнаха.

— Внимание! — каза президентът. Двата удара с малкото му чукче прозвучаха като затваряне на две огромни врати в притихналата зала. — Следващата точка от дневния ред — обяви той — ще бъде

представянето от сър Робърт Атоул на абсолютната същност на флогистона.

Залата беше стара, огромна и мрачна. Осветяваха я полилеи и свещници, закачени покрай стените. Отвсякъде се носеше миризма на пудра за перуки и пот. През няколкото отворени врати можеше да се види как слугите влизат и излизат, подготвяйки традиционната вечеря, с която щеше да приключи месечното събрание на Лунатичната асоциация.

Кадифе и брокат шумоляха, когато мъжете се раздвижваха в тапицираните си столове. Понякога тишината се нарушаваше от кратко и сухо кихане, щом някой от тях смръкваше от емфието си. От нечии колене падна бастун и шумно издрънча върху пода.

Чернокожият мъж даде знак на сър Робърт, че моделите са подготвени, и се приближи към тях.

— Внимавайте с цилиндъра — каза. — Мисля, че може малко да се е пукнал в колата по пътя.

— Много добре, Хамп — отвърна сър Робърт и кимна на президента.

Аплодираха го кратко, докато се качваше на подиума, където тихо димеше лампа, пълна с китова мас.

Той огледа многобройните лица и перуки, които мъждукаха в неясната светлина, и те му се сториха като мехурчета в потъмняващия пудинг, какъвто представляваше светът. Нямаше значение. Усмихна се и започна.

Започна с историята на горенето и спомена трудовете на Бекер и Стал.

— Смята се, че флогистонът прониква във всички неща като фини неразделни частички. При наличието на топлина той предизвиква изключително мощни движения във веществата, които водят до пламък, и ако не бъде прекратен достъпът на въздух, движенията продължават, докато остане само пепел.

След това описа „тера пингуис“ и мазните земи, както и търсенето на самия флогистичен принцип. Аудиторията продължаваше да слуша напрегнато, дори малко нетърпеливо. Досега не им бе казал нищо ново.

— Неотдавна Кавендиш реши, че е открил най-високо зареденото с флогистон вещество в неговия възпламеняем газ, който е по-лек от въздуха и се използва за издигане на балони до немислими преди това височини. Възпламеняемият газ изгаря яростно във въздуха, понякога до прага на детонацията. Но както показаха други, включително доктор Пристли, сместа от възпламеняем газ и крайно пречистен въздух експлодира, ала след това се появява течен остатък, който е неразличим от обикновената вода. А водата, както знаете, е враг на флогистона. Затова ми се струва, че смесица от флогистон и което и да е друго вещество *не може* да даде точно обратния остатък. Кавендиш обаче…

— Въпрос!

Сър Робърт погледна към залата.

— Да?

— Според водещите френски теоретици крайно пречистеният въздух е…

— Французите — обади се някой — са паплач, която не може дори да проведе една революция по приемлив начин, както сторихме ние.

Чуха се възгласи на съгласие.

— Искате да кажете — обърна се сър Робърт към задаващия въпроса, — че френската нова химия, която отрича флогистичния принцип, посочва други причини за горенето и овъгляването. Повечето от тях се отнасят до качествата на крайно пречистения въздух или на кислорода, както те го наричат. Вместо флогистонът да изтича от веществата при горене, новата химия твърди, че веществата се комбинират с този кислород при наличието на топлина. Вие питате какво мисля за тази теория?

— Да.

— Не я оценявам високо — заяви сър Робърт. — Чел съм френската химия. Ако си имаш работа с дявола, трябва да го познаваш. — От задната страна на залата се чуха шумни аплодисменти. — Реших да пренебрегна повечето от тези теории, доколкото това е възможно, защото вярвам, че вече е по силите на науката да изолира самия флогистон.

— Не! Не! Не е възможно. Грешите — разнесоха се викове.

Други викове го подкрепиха.

Сър Робърт вдигна ръка за тишина.

— Дойдох тук тази вечер, за да опиша плановете си и да ви покажа модели на експериментите, чрез които смятам да извлека…

— Флогистонът — обади се глас — присъства в някаква степен в цялата материя и е неразделим. Със същия успех можете да се опитате да измерите или разделите слънчевата светлина!

— Така е! Така е!

Сър Робърт погледна към залата. Тогава през ръката му премина тремор, нещо, което бе забелязал, че се случва все по-често, откакто беше започнал да експериментира със своите живачни пневматични канали. Вдигна ръка едва след като треморът отмина.

— Някои казват, че флогистонът се спуска от звездите през етера. Други твърдят, че идва от слънцето. Може би, ако успея да открия флогистичния принцип, ние ще разберем истинската природа дори на великото слънце.

Това бе твърде много дори за най-преданите флогистици в аудиторията. Те скочиха на крака, възразявайки му.

— Въпреки всичко — завърши сър Робърт, прибирайки доклада си, — въпреки всичко аз поръчах специално оборудване и ще продължа… — Президентът се изправи и заудря с чукчето си. — Ще продължа работата си, така че очаквам до две седмици да съм приключил. Тези от вас, които желаят, ще бъдат поканени да наблюдават… — Възгласите го заглушиха и той спря за момент — … да наблюдават това велико събитие. А онези от вас, които не искат, могат да вървят по дяволите!

Слезе от подиума. Хамп го закара вкъщи с колата по покритите със сняг пътеки, които минаваха за пътища. Земната повърхност бе осветена от студената светлина на пълната луна, която беше причината за събранието в понеделник вечер на Лунатичната асоциация и заради която тя бе наричана така.

Два дни по-късно, по обед, пристигна Лорънс Кръуел. Сър Робърт и лейди Маргарет Атоул го посрещнаха на широката порта за каляски под светлината на ясно студено слънце.

Кръуел се поклони на лейди Маргарет.

— Ваш слуга, госпожо.

— Съжалявам, че Хамп не е тук — каза сър Робърт. — Той е в лабораторията и разопакова новото кълбо, което пристигна тази сутрин от Филаделфия.

— Сигурен съм, че моята бележка е пристигнала твърде късно по време на събранието преди два дни — поклати глава Кръуел. — Бях заобиколен от спорещи по време на вашата реч. Добре поне, че успяхме да спрем Хазард да не намушка с джобното си ножче Ревичър. Каква свадлива тълпа!

Лорънс Кръуел, също като сър Робърт, беше от Британия. За разлика от по-възрастния учен той можеше да се завърне след посещението си в Америка, където бе проверявал тютюневите компании на брат си. Това беше възможно само защото бе приета нова конституция и отношенията между двете страни бяха започнали да се нормализират след нестабилните години на Конфедерацията.

Сър Робърт, поради това, че в миналото си е бил яростен поддръжник на колониите в техния бунт, бе обречен да остане в Щатите, също като връстника си Пристли, който сега живееше в Пенсилвания.

Кръуел, който бе млад и все още лоялен към Британия, и сър Робърт, надхвърлил петдесетте години, опитен, но вече аполитичен, се срещаха само на общия терен на привързаността към знанието и империята на науката. Те споделяха също и мнението, че американските философи са луди глави, с предубеждения и нямат наука, която да отговаря на идеалите на новата страна. С няколко изключения: покойният Франклин, Пристли, който всъщност не трябваше да се брои, и Бартрам от Каролина.

— Сигурен съм, че ще запеят друга песен, ако успеете — каза Кръуел.

— Би трябвало — потвърди лейди Маргарет.

— Имаме ли време да видим как се справя Хамп? — попита сър Робърт.

Лейди Маргарет се усмихна разбиращо.

— Естествено.

— Ще дойдете ли с нас? — попита Кръуел, който беше впечатлен от нейната красота.

— Не веднага. Трябва да нагледам слугите — извини се тя и се обърна към къщата, която беше внушителна, квадратна, бяла

триетажна постройка със зелен покрив.

— Насам — поведе сър Робърт.

Тръгнаха по каменна пътека, която заобикаляше къщата. Тя се превръщаше в алея, водеща към ниските хълмове на запад. Там се издигаха обор, три птичарника, конюшни и жилища за слугите, по-големи от къщичката, в която живееше Кръуел. Покрай тях имаше широка поляна, а зад нея — каменно здание с много комини. Когато Кръуел приближи, видя голяма купчина пясък, която бе изсипана под пожарната кула близо до входа. По един от многото големи прозорци имаше следи от обгаряне.

— В края на миналата година стана инцидент — обясни сър Робърт.

Все още в сенките на сградата и на дърветата в полето тук-там имаше малки купчинки сняг. Вятърът беше северен, но вече се усещаше дъхът на пролетта.

— Това е един прекрасен резервоар за сгъстен въздух във формата на кълбо — каза сър Робърт, докато влизаха в сградата през ниска врата. Няколко бели слуги и един чернокож разопаковаха сандъци и пакети. — Диаметърът му е един метър, стените му са дебели шест сантиметра, притежава спирачни вентили и устройства за искрене. Направих го специално за големия експеримент. Хамп! — извика сър Робърт. Чернокожият остави работата си, изтърка ръце в комбинезона и се приближи. — Хамп, Лорънс Кръуел. Лорънс, Хамптън Хамилтън.

— Приятно ми е — кимна Хамптън и подаде ръка.

За първи път чернокож мъж подаваше ръка на Лорънс Кръуел. Въпреки това той я стисна. На събранието си бе помислил, че този човек е слуга на сър Робърт.

— Хамптън управлява лабораторията в мое отсъствие и отговаря за цялото оборудване и доставки. Как е кълбото, Хамп?

— Чудесно, разбира се — отвърна му Хамп. Обръщайки се към голямото прозрачно кълбо, което бе поставено върху дървени стърготини, продължи: — Вентилите са завити така стегнато, че се съмнявам, че ще ни трябват восък и негасена вар, за да ги запечатаме.

— Добре, добре — усмихна се сър Робърт. — Дай само да видя товарителницата. Извини ме, Лорънс.

Докато те бяха наклонили главите си един към друг, Лорънс Кръуел огледа лабораторията. Беше впечатлен от обема и чистотата ѝ. Докато повечето химици работят с две или три малки пещи, сър Робърт имаше не по-малко от седем — три от тях големи отражателни конуси, две пещи с вдухване на въздух и две по-малки, разпрострени по цялата дължина на помещението. Всяка от тях си имаше собствен комин.

В единия край бяха струпани големи бидони — литри вода, сярна киселина, винен спирт, други киселини, дестилирана вода. На друго място имаше керамични съдове с надписи „сяра“, „антимон“, „олово“, „сушен ревен“. По стените бяха закачени много рафтове със стъкленици, буркани и епруветки. Това беше най-добре снабдената лаборатория, която Кръуел някога бе виждал — сироп от виолетки, масло на Дипел, стъкленици с волска кръв, замразено масло, сол на Гал, сол на Глобер, спирт на Миндерер. И още безброй много.

В другия край на лабораторията се намираха помпи и мивки за изплакване. До всяка от тях имаше големи работни маси, върху които бяха поставени уредите за текущите изследвания.

В центъра на помещението бяха разположени пневматични вани за пречистване на газовете. Две от тях бяха пълни с вода, а в третата имаше десет сантиметра живак. Седем стъклени бутилки, някои от тях пълни с червеникав газ, бяха изправени с гърлата надолу.

Кръуел се приближи до една работна маса, където няколко епруветки и бутилка на Волф бяха привлекли вниманието му. За няколко секунди разпозна, че се създава някакво твърдо вещество. На друго място откри, че се извършва извличане с основа. Колко дълго е продължавало не можеше да си представи. За последен път бе виждал подобно нещо преди половин година, като то практически беше безрезултатно. На трето място някакво вещество бе пречиствано от киселини чрез водна баня.

Не се виждаше никакъв порядък в експериментите, нито пък накъде водят те. Нямаше нищо, което да ги свързва, освен може би прецизността. Вероятно сър Робърт бе свързвал най-добрите възможни метали и негасена вар, преди да използва полученото в истинската си работа.

— Лорънс — извика го сър Робърт, — ела насам. — Беше се изправил до една от пневматичните вани, докато зад гърба му Хамп и другите продължаваха работата си със сандъците. — Ето — посочи

една от обърнатите бутилки, — свърших много неща с газ, получен от сяра и селитра. Искаш ли да видиш?

Започна да показва на Кръуел някои от възможностите на този газ, като споменаваше от време на време как той ще бъде част от големия експеримент. Започнаха да се движат от маса на маса към вана или друго работно място, сякаш едно или друго нещо ги викаше. По едно време свалиха рединготите си, а след още известно време — и перуките си. Кръуел даваше идеи за допълнителни доставки и други процеси. Работниците влизаха и излизаха, после пак дойдоха. Не обръщаха внимание на двамата мъже, надвесили се над ваната.

По някое време Хамп запали свещи в помещението и свърши с разопаковането. След това си тръгна. Свещите изгоряха.

Към единайсет вечерта двамата учени се затътриха към къщата, говорещи, жестикулиращи, щастливи като мишлета и огладнели като вълци. Всички бяха заспали.

Беше втората седмица от гостуването на Кръуел. Нещо притесняваше сър Робърт. Маргарет и Хамптън можеха да го потвърдят. Сър Робърт изглеждаше отнесен по средата на разговори или експерименти. Чертаеше планове на големи листове хартия с дебел черен молив, а след това ги късаше и разхвърляше из къщата или лабораторията.

Повечето от тях бяха часовникови устройства, зъбци, предпазители. Нищо не го задоволяваше.

Кръуел започна да разбира, че всички експерименти и процеси в лабораторията са взаимно свързани в една голяма конструкция. Тя беше амбициозна, сложна и според Кръуел най-вероятно нямаше да проработи. Повечето от тях се съсредоточаваха върху пречистването на флогистона по същия начин, по който пречистеният въздух се получава от обикновен въздух. Помисли си, че има твърде много вероятности и всичко зависи от едновременното извършване на най-малко четири основни процеса. Ентусиазмът на сър Робърт обаче го бе заразил и заедно с Хамп започнаха да сглобяват по-дребни части от апарата и материалите. Сър Робърт говореше все по-малко и по-малко, работеше все повече и повече и ставаше все по-разочарован.

Една сутрин, когато заедно с Кръуел вървяха към лабораторията, бяха прекъснати от изненадан възглас. Когато се обърнаха, видяха, че пазачът на Атоул язди бавно към тях по пътя. По коловоза пред него вървеше завързан мъж. Той бе облечен в панталони от еленова кожа и жакет, който бе виждал и по-добри години.

— Хванах го жив, ваша светлост — каза пазачът, който бе ирландец. — Изстрелът му беше най-добрият, който някога съм виждал. Право в една от вашите тетерки — продължи и извади перушинестото доказателство от чантата, закачена на седлото му. — Трябва ли да го заведа в полицията, или да го пребия още тук?

— Като че ли не си го направил вече — измрънка мъжът с кожените дрехи.

— Тихо! — извика пазачът и дръпна въжето.

Сър Робърт бе застинал на място и гледаше втренчено.

— Каква пушка е използвал?

— Ето я — каза пазачът и подаде пушка „Кентъки“.

— Не съм направил нищо — обади се мъжът.

— Точно така — отвърна му пазачът и го удари зад ухото с приклада на собствената си пушка.

— Това не е нужно, Маккартни — спря го сър Робърт.

— Ох, ох, ох! — скимтеше мъжът, който бе паднал на земята.

— На какво разстояние беше тетерката? — попита сър Робърт.

— Между осемдесет и сто крачки, милорд — отговори Маккартни.

— Да бъда проклет, ако не беше на повече от сто — възрази мъжът, лежащ на пътя.

— А можеш ли да стреляш на повече от четиристотин метра?

— Колко голяма е целта и с какво оръжие?

Сър Робърт се замисли малко.

— Целта има диаметър шейсет сантиметра, а оръжието е каквото поискаш.

— Бих взел пушка „Филаделфия“, калибър 60 — отвърна мъжът, — и мога да го направя.

— Готово! — заяви сър Робърт. — Бъди тук на разсъмване на 21-ви този месец. Ще имаш пушка „Филаделфия“, своята ще задържиш и ще получиш златна монета за изстрела.

— Каква е уловката? — попита мъжът.

— Абсолютно никаква. Ти реши проблем, който е много важен за мен.

— Не трябва да убивам човек, нали?

— Не, не! Как се казваш?

— Бъмпо.

— Добре, Бъмпо. Направи този изстрел, за който ти казах, и ще можеш да ловуваш постоянно на моите земи. Какво ще кажеш?

— Но, сър… — обади се Маккартни.

— Развържи този човек, Маккартни — заповяда сър Робърт, — за да можем да си стиснем ръцете за сделката.

Въжетата бяха развързани и Бъмпо смирено стисна ръката на сър Робърт.

Поставиха апарата за Великия експеримент в полето, близо до гората и на три километра от къщата. Това бе на около четиристотин метра от една стара индианска могила, която според сър Робърт можеше да послужи като чудесно място за наблюдение на зрителите.

Експериментът имаше много прекъсвания, всички отнасящи се до голямото стъклено кълбо, поставено в центъра. То бе заобиколено от кофи с дървени въглища, вани и големи кани. Над всичко това издигнаха навес, за да предпазят конструкцията от случайни повреди.

Поканите бяха изпратени за сутринта на 21-ви, ако времето позволява.

Следобед на 19-и свързваха последните части от оборудването. Тогава дочуха далечен звук като слаба гръмотевица или фойерверките на 4-ти юли.

Сър Робърт се измъкна изпод ваната, която инсталираше.

— Какво е това?

Хамптън се обърна на юг, откъдето идваше звукът, и каза усмихнато:

— Гълъби.

Шумът се усилваше като силен вятър по време на буря.

— Ето, идват — каза Хамп.

На юг се виждаше неясно петно на хоризонта, което се сви, а после се разпръсна.

— Гълъби? — попита Кръуел с лице, изцапано от кофата с дървени въглища. — С такъв шум?

Изправи се до чернокожия, който посочи:

— Прелетни гълъби. Идват отново на север да свият гнезда. Всяка година по това време.

Тъмната линия покриваше четвърт от хоризонта на юг. Звукът беше като бръмчащо пърпорене и сянката се движеше към тях с неумолимостта на издигаща се вълна. Изглеждаше като твърда маса, която се разкъсваше само когато се издигаше към зенита.

Бяха кафяви и сини с розови ивици. Скупчени много по-плътно, отколкото Кръуел бе виждал някога да го правят птици. Десет или двайсет сенки на кубичен метър. Летяха в колона с дебелина десет метра и широчина около три километра. Кръуел започна да пресмята.

— С каква скорост летят?

— Километър и половина в минута — отговори Хамп, който наблюдаваше един ястреб, налетял в края на ятото.

Когато хищникът нападна, гълъбите се разпърхаха и завъртяха, но колоната продължаваше да приближава.

Кръуел погледна часовника си. Слънцето бе закрито, докато гълъбите минаваха, и пърхащият звук заглушаваше всичко.

— Под навеса! — извика Хамп и дръпна Кръуел.

В небето имаше бели проблясъци като падащ сняг и от време на време долитаха пера. Изпражненията на гълъбите се спускаха като точици на земята, след това количеството им се увеличи и заприличаха на слаб дъждец.

През пърпоренето на крилата можеха да се чуят изстрели от съседните имения. Кръуел видя няколко гълъба да падат на километър върху съседната ферма.

След това един падна на няколко крачки от навеса, конвулсивно потрепери и остана неподвижен. Трябва да е бил ударен на известно разстояние и все пак е успял да стигне дотук.

Кръуел изтича навън, взе го и го внесе под навеса.

Това бе най-красивата птица, която някога бе виждал, дори и мъртва. Гърбът му беше син, вратът и стомахът — бронзови, гърдите му — розови и тъмночервени с преливащ се блясък на всички пера, човката му беше тъмна, а краката и очите — брилянтни оранжево-червени. Постави го на масата и го разгледа за кратко.

Пърхането отгоре продължаваше, а земята беше побеляла, сякаш бе покрита със сняг. Небето отвън представляваше непрекъсната смяна на светлини и сенки, докато облакът птици продължаваше да се движи към слънцето.

Кръуел се върна да работи в изкуствения мрак, като от време на време поглеждаше, за да види дали ятото още пътува. Все по-често от близките пътища и полета се чуваха изстрели.

Известно време по-късно звукът намаля. Кръуел излезе от навеса и видя, че последната част от ятото отминава. Късното вечерно слънце отново заблестя.

Погледна часовника си. Бяха изминали два часа и четирийсет минути. Колоната трябва да е била дълга около триста километра. При десет птици на метър, широчина десет метра, три километра широка…

Сър Робърт го погледна.

— Бих казал, около шестнайсет милиона птици.

— Виждал съм и повече — обади се Хамп. — Когато бях малък, видях ято, на което му трябваше от обед до здрачаване, за да премине. По обед стана тъмно и изобщо не видяхме залеза на слънцето. Този ден имахме само утрин.

Той постави една медна тръба на мястото й и я уплътни. Спря за момент да погледне изцапаната повърхност навън. След това всички се върнаха на работа.

Всичко беше готово.

Зрителите, повечето от тях учени, започнаха да пристигат в ранните сутрешни часове. Изгревът наближаваше. Хората, изправени на индианската могила, чакаха, докато Кръуел, Хамптън и сър Робърт Атоул прекосиха полето, за да стигнат до апарата, който от това разстояние с просто око изглеждаше като смесица от метал и стъкло.

Бъмпо стоеше настрани от другите. Маккартни го наблюдаваше. Човекът с кожените дрехи се наслаждаваше на своята нова пушка „Филаделфия“, като я вдигаше до рамото си и я отпускаше.

Сър Робърт се изкачи на върха на могилата и застана до лейди Маргарет.

— Господа — каза той, — лейди. И всички останали. Вие сте тук, за да наблюдавате това, което, надявам се, е голямо събитие в

прогреса на науката. На полето — посочи той — се намира работещ апарат за създаване на газове — на дефлогистициран или крайно пречистен въздух, на възпламеняващ се газ, на серен въздух и на фосфор. Всички те се генерират, докато ние стоим тук. Създадените газове ще минат през тръбопроводи до стъкленото кълбо, което виждате в центъра. Те ще влязат в него, когато господин Бъмпо… — тук Бъмпо вдигна срамежливо ръка и зрителите го аплодираха — … стреля в диска, който е негова мишена. Тези богати на флогистон газове и течности ще се смесят. Те ще произведат основата на огъня, на взрива, на изпичането, а именно самия флогистон. Ще бъде включен часовник и петнайсет секунди по-късно сместа ще получи искра от кабел от лайденова стъкленица. Това ще фиксира флогистона така, както обикновеният въздух става устойчив в присъствието на електрически източник, и ще ни позволи за първи път да наблюдаваме един от основните елементи. Това е моят Велик експеримент.

Някои аплодираха.

— Може ли един въпрос?

— Да?

— Вие смесвате възпламеняем въздух, дефлогистициран въздух и фосфор в присъствието на обикновен въздух и пускате една искра?

— Такъв е планът ми.

— Тогава това, което ще получите — каза гласът, след като за момент пресмяташе нещо, — е малка експлозия, малко количество устойчив въздух и малък полски пожар, който ще трябва да бъде изгасен.

Някои се засмяха.

— Съмнявам се — отвърна сър Робърт. — Взех предпазни мерки. Ние сме на това разстояние в случай на някаква повреда в апарата и изпускане на отровни газове.

Слънцето се издигна над ниския хребет на изток. Полето и апаратурата бяха окъпани в студена светлина.

— Дали ще спечеля, или ще загубя, не знам — призна сър Робърт, — но се чувствам на прага на велико събитие.

— Аз също — обади се Кръуел.

— И аз — добави лейди Маргарет и хвана ръката на съпруга си.

— Господин Бъмпо — каза сър Робърт, — виждате ли целта си?

— Това правя — отговори Бъмпо.

— Тогава изкарай си парите, човече!

Човекът с кожените дрехи излезе пред могилата, внимателно повдигна оръжието, сякаш то бе част от него, дръпна ударника, прицели се и стреля. Димът от дулото се разсея.

Дори без далекогледа си сър Робърт видя как голямото кълбо се оцветява в млечнобяло. Но това не беше млечнобяло от остатъчни газове. Беше мътно и бавно се въртеше. От малката група излезе възгласът „Ох!“. Проблясъци от светлина сякаш заиграха по цялото оборудване около кълбото. Целият апарат бе окъпан в бяла светлина.

Сър Робърт почувства как мускулите на стомаха му се стегнаха.

Още няколко секунди нищо не се случи.

След това се случи.

Треперещ и замаян, сър Робърт се изправи в ослепителната светлина. Намираше се в подножието на хълма. Някои от другите се изправяха, доколкото можеха. Един мъж лежеше, пронизан с клон през гърдите. Няколко души лежаха без видими рани, но и без да се движат. Близо до него Хамптън държеше ръката си странно изкривена.

В ушите им звучеше бучене и то не намаляваше. Сър Робърт изпълзя до върха на могилата, прикривайки очите си.

На запад имаше огромен въртящ се бял облак, прекалено ярък, за да бъде погледнат директно. От него излитаха ярки струи светлина, като тези от лабораторен тиган с горящ фосфор. Сър Робърт определи, че той се отдалечава бавно от него в западна посока.

Обърна се. Облакът се простираше на север и на юг, от хоризонт до хоризонт, движейки се странично на запад. През ярката бяла стена просветваха ивици червен пламък.

Миризмата на изгоряло дърво се просмукваше във въздуха. Докато облакът се отдалечаваше, той продължаваше да расте.

От изток се появи вятър, най-напред лек, след това на пориви, после все по-силен. Повърхността на земята на запад бе изгоряла, дърветата изглеждаха като кибритени клечки. Докато сър Робърт гледаше, нов порив на вятъра ги превърна в пепел.

Шокираните учени се бяха струпали зад могилата. Вятърът се засили до буря.

— Движи се на запад с въртенето на Земята — каза Хамптън Хамилтън. Като всеки ученик и той знаеше, че докато въздухът се движи, земната повърхност под него изостава и тогава се зараждат ветрове.

Сър Робърт се обърна и видя, че Кръуел помага на лейди Маргарет да се изправи. И двамата изглеждаха невредими, макар че полите на лейди Маргарет се вееха безсрамно от нахлуващия вятър. Сър Робърт забеляза, че перуката му е изчезнала, когато перуката на Хамп бе отвята и също изчезна в западна посока към блестящия облак. Слязоха от индианската могила срещу силата на вятъра.

— Колко дълго ще гори? — попита Кръуел.

— Нямам представа — отвърна му сър Робърт. — Не би трябвало изобщо да гори. Трябваше да се фиксира в кълбото. Просто не разбирам.

— Може да гори, докато стигне до Западния океан — каза Хамптън, изразявайки страховете на всички.

— Със сигурност не — заяви Атоул, като викаше срещу вятъра, за да бъде чут.

— Но вие сигурно сте успели — каза някой друг. — Сигурно сте освободили целия флогистон в смесеното вещество. Няма начин да се каже какво ще стане с него. Би могъл да гори дори дотам!

— Тогава водата ще го угаси. Водата! — извика сър Робърт. Усети някакъв спазъм и загуби съзнание.

Събуди се от пушек и миризма на сажди в носа си. Навън беше мрачно. Около къщата вятърът разнасяше боклуци, но това вече не бе предишната буря. През прозорците се виждаха тъмни ивици пушеци.

Седна на кушетката, където го бяха поставили.

Лейди Маргарет плачеше на отсрещния диван.

— Всичко на запад е изчезнало, Робърт — каза тя тихо, когато видя, че той се надига.

— *Всичко?*

— Дотам, докъдето може да се язди, преди да е станало прекалено горещо, за да се продължи. Още преди часове, когато един скаут от града се върна от разузнавателната си експедиция.

— Барометърът — обади се Лорънс Кръуел, като почука големия дрезденски инструмент, поставен върху камината. — Барометърът е паднал цели двайсет сантиметра от сутринта и продължава да пада.

— О, велики Боже — изпъшка сър Робърт. — Какво съм направил?

— Нищо повече от това, което всеки от нас би направил — заяви Хамптън Хамилтън уморено от друго кресло. — Само че, изглежда, сте успели повече, отколкото сте планирали.

— Защо не ме спряхте?

— Не знам — отвърна Хамптън. — Съмнявам се, че вие бихте ме спрели.

— Колко е часът?

— Малко след пет.

— В такъв случай ще знаем след четиринайсет часа — заяви Кръуел и продължи да гледа барометъра, сякаш можеше да измъкне от него някакви тайни.

Опитаха да се нахранят, след като стана тъмно, но никой не беше гладен. Консервни кутии с меласа започнаха да се пръскат в склада. На сър Робърт му се стори, че е по-трудно да се диша, но знаеше, че не е така.

Седяха в гостната, докато никой от тях не можеше да издържа повече чакането и горещината.

— По дяволите! — скочи сър Робърт. — Ако това ще се случи, искам да го видя с очите си. Ще отидем до океана.

Погледнаха го за момент, а след това се измъкнаха от креслата си. По-добре беше, отколкото да чакат тук, където всеки удар на часовника им се струваше като удар с дърводелски чук.

Фургонът подскачаше по неравния път. Конят се стараеше.

Сър Робърт пътуваше отпред заедно с Хамптън. Кръуел и лейди Маргарет бяха отзад с кошница продукти и одеяла.

Беше почти полунощ. Въздухът бе изпълнен с миризмата на изгоряло. На хиляди неща — изгорели дървета, трева, пера, разтопени метали, барутна миризма. Вятърът беше топъл. През процепите в

опушеното небе се виждаха звездите. Те бяха по-големи и по-студени отпреди и едва мъждукаха.

Температурата продължаваше да се повишава, а барометърът преди час стигна до дъното си. Сега определено беше по-трудно да се диша.

Стигнаха до върха на хълма над пристанищния град Ню Шарптън. В къщите горяха свещи, по улиците се движеха факли, носени от групички хора, които се събираха и разпръсваха. Самотен ездач напусна пътя и тръгна към брега.

— Тук ще бъде добре — каза сър Робърт, като насочи коня към празно място между група дървета на върха на хълма.

Постлаха одеялата от страната на хълма, която гледаше към водата, и легнаха да наблюдават неподвижния Атлантически океан.

Сър Робърт задрямваше и се събуждаше сякаш от преумора. Въздухът беше горещ и застоял. Имаше чувството, че е затворен в комин по средата на лятото.

Кръуел бе тръгнал надолу по хълма към залива. Трябваше му дълго време да измине тези неколкостотин метра. Често спираше и си почиваше.

Конят, разпрегнат от колата, беше преуморен, сякаш бе галопирал много километри, а не бе ходил само няколкото от имението до океана.

— Температурата на водата се повишава и потоците, които идват насам, ще излязат от бреговете си поради разтопения сняг — каза Кръуел, когато успя да се изкачи по хълма и легна. — Има пасажи мъртва риба далеч от устията на потоците. Те са толкова много, че щяхме да ги помиришем и оттук, ако не беше този адски пушек.

— Не е възможно — възрази сър Робърт. — Просто не е възможно. Водата *не* гори!

— Може би… — обади се Хамптън, който лежеше над тях, държейки своята изкривена и счупена ръка. — Може би Новата химия съдържа някои истини. Може би водата не е елемент. Може би в нея също има флогистон или възпламеняем таз, който… — за първи път през живота си Хамптън имаше проблем да следва нишката на мисълта си. Разклати глава, за да я прочисти. — Възпламеняем газ. Може би е

съставна част, на принципа на кислорода. Може би той се отделя от горещината, която идва от брега. Може би огънят се подхранва от него. Може би трябва да мине около земята безброй пъти, преди всичко това да се свърже с флогистона…

Сър Робърт лежеше по гръб върху одеялото и държеше ръката на лейди Маргарет.

— Всичко си отиде — най-сетне каза той.

— Бизоните. Индианците — отвърна му Маргарет.

— Китайците. Самоуверените руснаци. Турците — допълни Хамптън.

— Французите. *Британия!* — извика Кръуел.

— Сега и ние — заяви Хамптън Хамилтън.

На изток започна да просветлява, въпреки че оставаше един час до разсъмване. Вятърът духаше откъм морето, но беше все още слаб и тънък. Имаше много малка сила.

От изток на запад се появи блестяща бяла линия, като слънце след късна следобедна буря. Само че много по-блестящо.

— Ще изгорим ли? — попита лейди Маргарет. Ръката й настръхна. — Мисълта за изгаряне е най-лошата възможна.

— Мисля, че не — каза Кръуел. — Като мъчениците, мисля, че въздухът ще бъде твърде отровен с флогистон, за да продължим да дишаме, преди огънят да ни достигне. — Млъкна, когато голям пламък се протегна от мътната вода към тях.

Хълмът и селото бяха потопени в блестящия изкуствен изгрев. От градчето се чуваха писъците на тези, които все още можеха да пищят.

Слабият вятър се засили.

Те гледаха тихо горящата линия, всеки затворен в собствените си мисли. Краят на големия горящ облак беше засега на повече от триста километра.

— Флогистон! — изпъшка сър Робърт Атоул, обърна се и умря.

— Искам да се изправя — обади се Хамп. Те го чуха как се размърдва и пада зад тях.

— Французите бяха прави, отчасти… — каза Кръуел.

— Робърт…? — попита лейди Маргарет.

Кръуел погледна огромната горяща стена.
— Това е краят на…
Изречението му бе единственото нещо, останало недовършено.

МИРОТВОРЕЦЪТ

Разбира се, след всички всемирни бедствия, каквито можем сами да си стоварим на главата (независимо дали става дума за война, мор или екологична катастрофа), ще има и оцелели. Оцелели, на които ще се падне задачата да съберат парчетата и да се опитат да започнат отново. Оцелели, които — както ще видим в поместения по-долу разказ, спечелил наградата „Небюла“ — ще трябва да се сблъскат със собственото си чувство за вина поради това, че са останали живи…

Гарднър Дозойс е носител на два приза „Небюла“ за своята кратка проза и на десет награди „Хюго“ за най-добър редактор на годината. Той редактира списанието „Азимовс Сайънс Фикшън“ и редовно излизащата антология „Най-добрата научна фантастика на годината“, от която се появи вече петнайсетият том. Автор и редактор е на над седемдесет книги, сред които и множество антологии на издателство „Ейс“, съставени съвместно с Джак Дан. Неговата къса проза неотдавна бе събрана в сборника „Геодезически мечти: най-добрите кратки разкази на Гарднър Дозойс“.

* * *

През нощта Рой сънува морето. Това му се случваше често. Когато на сутринта се събуди, вятърът, преминаващ през клоните на дърветата, издаваше звук, който наподобяваше едновременно въздишка и прибой. За миг му се стори, че си е отново у дома, в спретнатата тухлена къща до брега. Че не се бе случило нищо и че продължаваше да е изпълнен с надежда, пареща като рана.

— Мамо? — каза. Протегна се и седна на леглото в очакване краката му да докоснат една топла топка, кучето Тоби. Тоби винаги спеше до леглото му, свит на кравайче. Сънят обаче бързо се разсея и на негово място изплува действителността. С все още сънените си очи забеляза синкавата светлина, която се промъкваше през прозореца на

покрива, усети твърдостта на старото армейско походно легло под себе си и съобрази, че не си е у дома, че вече нямаше дом, че за него вече никога повече нямаше да има дом.

Отметна одеялата и се изправи. В огромната таванска стая цареше ужасяващ студ. Зимата, най-тежката зима, която си спомняше, отмираше бавно. Грубото дървено дюшеме опари краката му като лед. Така или иначе, нямаше как да си легне повторно. Не и сега.

Всички останали деца все още спяха. Той премина покрай другите походни легла. Блъсна се в едно от тях, вследствие на което обитателят му изстена и започна да хърка по-силно, промуши се през сенките и се насочи към единичния прозорец. Бе достатъчно висок и можеше да го достигне, ако се изправеше на пръсти. Така и направи. Отвори прозореца. Старата дограма изстена и изпука и от нея се посипа гипсов прах. Потрепери от студ, когато хладният утринен вятър го удари в лицето, поигра си с косите му с призрачните си пръсти, а после се развилия из задушния таван като палаво дете, пуснато на свобода.

Вятърът ухаеше на борова смола и на влажна пръст, не на солено море и на приливи. Птичите звуци, носени от него, бяха чуруликането на сойки и косове, а не шумните крясъци на чайките. Все пак Рой се повдигна на лакти и се опита да погледне навън. Разумът му все още бе изпълнен с късове от сънища и мечти, така че едва ли не се настрои да види пред себе си океана, простиращ се от единия до другия край на хоризонта и изпращащ малки спокойни вълни в посока към къщата. Вместо това видя как клоните на близките дървета се протягаха към сивото небе. Видя хамбара и стопанския двор, потънали в сенките. Видя околните поля и неравния павиран път, и покритите с дървета хълмове, губещи се в далечината. В падинките се стелеше сребриста мъгла, която бавно отстъпваше.

Значи моментът все още не бе настъпил. Морето не го бе прогонило оттук… Засега.

Някъде на изток, невидими в полумрака, се намираха планините. Непосредствено отвъд тези планини се простираше морето, което бе сънувал. То вече тихо докосваше някогашните прашни планински миньорски градчета на Пенсилвания, внезапно превърнали се в морски пристанища. Там чакаше Атлантическият океан, задържан, поне за момента, от гърбавата стена на Апалачите. Океанът се намираше на

около шейсетина километра оттук — сега обаче беше доста по-близо, отколкото само преди три години, тъй като междувременно бе успял да погълне много земя и да издави много градове.

Рой си спомни прилива, който бе наблюдавал в онази отдавнашна сутрин. Занимаваше се с някаква вече забравена игра и наблюдаваше как вълните прииждат, подобно на бавни маслени пластове или на тежък разтопен метал. Не престанаха да прииждат. Първоначално усети възбуда, когато видя как покриват най-високата линия на прилива. После, когато морето погълна целия плаж и започна търпеливо да покрива основата на кея, се почувства неловко. Когато то започна да се издига към върха на кея, изпита страх. Морето продължи да напредва, да се издига бавно и неуморно, без да спира и без да отстъпва. Когато покри горната част на кея и започна да се придвижва по ливадата пред неговия дом и да се доближава до краката му със стъклените си пръсти, той започна да крещи. Когато водите наквасиха гуменките му, Рой уплашено се извърна, затича се по склона на хълма и със силни крясъци завика родителите си. Морето търпеливо го последва…

Учените окачествиха случилото се като „морска трансгресия“. Обикновените хора го нарекоха „Потопа“. Както и да го наричаха, то отми стария свят за вечни времена. Учените от дълги години бяха говорили за възможността от такова явление. Някои от тях дори обърнаха внимание на факта, че средните температури вече надвишаваха средните температури от времето между двата ледникови периода и че имаха тенденцията още да се повишават. Никой обаче не бе предположил, че антарктическият лед може да се разтопи с такава бързина. През онези объркани седмици най-различни научни величия често твърдяха, че най-лошото е минало, че приливът най-сетне ще престане. Морето обаче продължи неуморно да напредва и да завзема все нови и нови километри от сушата. През едно катастрофално лято повиши равнището си с над сто метра, като заля низините на целия свят и те престанаха да съществуват. Само в Съединените щати морето погълна по-голямата част от източното крайбрежие чак до Апалачите, цялото западно крайбрежие на запад от Сиера и Каскейд, голяма част от Аляска и Хаваите, Флорида, крайбрежието на Залива, Източен Тексас и низините в долината на Мисисипи. Тънки водни пръсти проникнаха на север чак до Айова и Илиной. Река Сейнт Лорънс и

Големите езера преляха и излязоха от бреговете си. Големите планини, Белите планини, планините Адирондак, Поконо, Катскил, Озарк, Тихоокеанските хребети — всичките се превърнаха в архипелази, обградени от надигащото се море.

Странното бе, че докато морето неуморно ги преследваше и тикаше към вътрешността, като ги прогонваше от едно временно убежище към друго, той така и не успя да се освободи от усещането, че лично е предизвикал Потопа. Струваше му се, че в онзи ден, докато си бе играл до кея, със своите думи и действия неволно бе възпроизвел някакъв старинен ритуал, който бе отприщил водните стихии, понесли се към сушата. Имаше чувството, че морето преследва именно него.

Чу се лай. Някакво куче лаеше из полята. Не беше обаче неговото куче. Неговото собствено куче бе мъртво. Бе умряло отдавна и белият му череп сега се търкаляше по морското дъно, което някога беше Бригантин, щат Ню Джърси, сега на сто метра дълбочина.

Изведнъж кожата му настръхна от студ и Рой започна да я разтрива с ръце. Върна се при походното си легло и взе бързо да се облича. Нямаше смисъл да си ляга повторно. Така или иначе, след минута или две Сара щеше да ги разбуди всичките. Денят бе започнал и той трябваше да мисли само за него. В бежанските лагери се беше научил, че трябва да се мисли само за текущия момент.

Когато се раздвижи из стаята, му се стори, че долови враждебни погледи откъм някои други походни легла. Сега, след като отвори прозореца, в помещението стана по-студено, а и той неизбежно бе вдигнал някакъв шум при обличането си. Макар и децата да ценяха всяка секунда от съня си, нямаше да посмеят да се оплачат. Тази мисъл го изпълни със смесени чувства, едновременно с удоволствие и с болка, а на лицето му се появи бледа усмивка, която можеше да мине за насмешлива. Така беше. Можеха да го стрелкат сърдито с погледи от леглата си, да се преструват на заспали и да го ругаят под нос, но нямаше да се оплачат на никого. И със сигурност нямаше да му кажат нищо на *него*.

Измъкна се като призрак от все още смълчаната къща и прекоси двора, където потоци мъгла го обгърнаха със студени ръце и овлажниха лицето му с роса. Чичо му Абнър бе заел позиция до импровизирания нужник. Абнър изръмжа нещо като приветствие и

двамата започнаха да пикаят мълчаливо, застанали един до друг. От урината им се надигна пара, която изпълни сивия утринен въздух.

Абнър отстъпи една крачка и започна да закопчава панталоните си.

— Момче, ти да не си започнало да биеш чекии? — подхвърли чичо му, без да го поглежда.

Рой поруменя.

— Не — отвърна, като се стараеше да не запелтечи. — Не, господине.

— Гледам, че си започнал да се окосмяваш — каза Абнър. После се извърна към Рой бавно, сякаш тялото му бе тежка машина, която можеше да заеме позиция единствено с помощта на ръчки и лостове.

На утринната светлина лицето му изглеждаше твърдо като камък, но също така измъчено и старо. Уморен е, помисли си Рой. Толкова е уморен, сякаш едва му стигат силите просто за да стои изправен. Уморен и изхабен, като изтощените ниви около тях. Върху измъченото му лице само очите бяха живи. Бяха твърди и безмилостни като кремъци и се втренчваха в теб така, сякаш гледаха през тялото ти и наблюдаваха нещо отдалечено, което никой друг не можеше да види.

— Опитах се веднъж да ти обясня колко е важно да останеш чист — започна бавно Абнър. — Колко е важно да останеш неопетнен, да не се омърсяваш по никакъв начин. Опитах се да ти обясня това и се надявам, че си ме разбрал.

— Да, господине — съгласи се Рой.

Абнър колебливо размаха ръка, сякаш се опитваше да извае някакъв аргумент от въздуха.

— Думата ми е, Рой, че е много важно да разбереш. Всичко трябва да бъде *правилно*. Всичко трябва да бъде съвсем… правилно, иначе няма да се получи нищо. Трябва душата ти да е спокойна, момчето ми. Трябва да позволиш на Божията благодат да влезе в душата ти. Всичко зависи само от теб, ти трябва да допуснеш тази благодат, друг няма да го направи вместо теб. Това е толкова важно…

— Да, господине — отвърна Рой. — Разбирам.

— Иска ми се… — продължи Абнър, но замълча. Близо минута не си казаха нищо, дори погледите им не се срещнаха. Във въздуха вече се бе появила миризма на горени цепеници и се чу блъскането на врата в далечния край на къщата. Инстинктивно бяха насочили

погледите си на изток, към откритото пространство. Слънцето се издигна иззад планините и дълга червена ивица върху пепелявото небе раздели хоризонта от ниските облаци. От края на света се появи лъч бяла слънчева светлина, който ги удари в очите. — Знам, момче, че някой ден ще се гордеем с теб — каза накрая Абнър.

Рой обаче не чу думите му, тъй като бе запленен от разтопения диск на слънцето. Продължи да примигва срещу него, докато очите го заболяха. Абнър положи ръка върху рамото на момчето. Ръката бе тежка и гореща, ръка на собственик, и Рой с досада я отблъсна, без да откъсва поглед от хоризонта. Абнър въздъхна, понечи да каже нещо, но се въздържа.

— Да вървим в къщата, момче, време ти е да закусиш.

Закуската, когато най-сетне стигнаха до нея след обичайните молитви на Абнър, се оказа необикновено богата. За братята имаше бисквити от орехи на хикория, пчелен мед и чаши с цикория. Дори другите бежански деца, които по време на дългата свирепа зима не ядоха почти нищо, получиха по няколко пръжки в овесената си каша. Рой, освен с бисквити и мед, закуси с яйца от див пуяк, индиански картофи и истинска свинска пържола. Тази сутрин около голямата маса цареше напрежение. Хенри и Люк гледаха строго и сърдито, Реймънд беше угрижен, а Албърт — направо уплашен. Бежанчетата се държаха така, че да не привлекат ничие внимание. Веселата госпожа Крамър бе весела, както винаги, и поглъщаше с удоволствие храната си. Намусената госпожа Зиглър, от която всички деца се страхуваха, очевидно бе плакала и не яде почти нищо. Лицето на Абнър беше строго и безизразно. От време на време оглеждаше със суров поглед останалите братя, сякаш ги предизвикваше да оспорят неговото лидерство и духовно водачество. Рой имаше добър апетит и по време на закуската не позволяваше да го смущават отрицателните емоционални излъчвания около него. Спокойно и внимателно сдъвкваше и поглъщаше всеки залък върху чинията си. През последните два месеца бе успял донякъде да възстанови теглото си, макар и по старите критерии, някогашните критерии на мама отпреди четири години, все още беше безобразно слаб. В края на закуската от кухнята излезе госпожа Риърдън. Като сияеше с оправданата гордост на човек, постигнал едва ли не невъзможното, тя поднесе на Рой малък правоъгълен предмет, увит в лъскава кафява хартия. Той за миг се

изуми, но после съобрази, че това наистина се бе случило. Шоколад „Хърши“, какъвто за последен път бе видял преди години. Стока, закупена от черния пазар, не ще и дума. Нещо, което тези дни трудно можеше да се открие в обеднялата източна част на страната и навярно струваше цяло състояние. Дори и някои от братята го гледаха със завист, а бежанчетата бяха направо зинали от удивление. Когато започна да сваля опаковката на шоколада, под която се появи бледокафявата му повърхност, на едно от децата започнаха буквално да му текат лигите.

След закуската останалите бежанчета — „мокрите гърбове“, както им викаха понякога подигравателно местните хора — бяха разделени на две групи. Едната беше определена този ден да помага на братята да обработват фермата на Абнър, а другата, по-голямата, бе натоварена на волска каруца (всъщност стар камион, на който бяха махнали кабината) и изпратена извън селото, за да се занимава с нещо, което много напомняше робски труд: поправка на пътища, тежка селска работа, трошене на камъни или сечене на трупи, възстановяване на къщи, хамбари и мостове, повредени или унищожени по време на изпълнените с хаос дни след Потопа. Федералното правителство — или това, което бе останало от него — правеше отчаяни, но не винаги успешни опити да опази разбитата и подивяваща страна от пълно разпадане, полагаше усилия да възстанови този Хъмпти Дъмпти, в който се бе превърнала Америка. За целта федералното правителство плащаше на Абнър и на други като него годишна субсидия във федерални ценни книжа, за да осигурят храна и подслон на бежанците от наводнените земи. Времената обаче бяха трудни и никой не възразяваше, когато Абнър, за да съкрати разходите си, ги изпращаше да работят на всеки, който бе готов да плати или да даде стоки в замяна. Това, което бе останало от щатските и градските власти, също понякога използваше бежанците, възрастни и деца, за да работят без пари „за общото благо, което е така важно в тези трудни времена“.

Понякога, когато се мотаеше из фермата без работа, Рой почти съжаляваше, че не са го включили в някоя трудова бригада. Именно „почти“, тъй като съвсем не бе забравил изнурителния труд и оскъдните дажби… болестите, злополуките, изтощението… палещото слънце и комарите през лятото, хапещия студ през зимата, снега и ледения вятър. Проследяваше с поглед как другите отиват на работа,

виждаше изпълнените със завист и омраза лица на децата, с които някога бе работил — Стиви, Енрике, Сал, — да преминават край него и инстинктивно разкършваше ръце. Дори и двата месеца безделие и относителен лукс не бяха успели да омекотят дебелите и груби мазолести слоеве, покриващи ръцете му, образували се в течение на няколко сезона работа в бригадите… Не, скуката определено беше за предпочитане.

Някъде в средата на сутринта на пътя пред фермата се събра малка тълпа. Времето се бе постоплило и във въздуха вече ухаеше на лято. Наближаващото лято се усещаше и във вятъра, и в слънцето в безоблачното синьо небе. Вероятно беше неудобно да се стои там, на открито, непосредствено под лъчите на слънцето, но тълпата не направи опит да се доближи. Така си и стоеше на пътя и наблюдаваше дома. Хората тъпчеха с крака на едно място и от време на време си споделяха с тихи гласове нещо, което отдалеч можеше да се възприеме единствено като ропот.

Рой ги погледа известно време, застанал до вратата. Бяха местни хора, повечето от които му се струваха познати. Нито един от тях не принадлежеше към сектата на Абнър, така че Рой не ги познаваше по име. Бежанчетата рядко виждаха местните хора, тъй като през по-голямата част от времето ги държаха изолирани. Рой бе ходил няколко пъти в градчето и там неизменно се бяха отнасяли към него с ледена враждебност. Колкото до „мокрите гърбове“, озовали се по нещастно стечение на обстоятелствата пред селските деца на някой пуст път, Бог трябваше да им се притича на помощ! Между другото, дори и самите братя се стремяха да живеят изолирано и определени среди от местните жители гледаха с лошо око на тях, макар че през последните години сектата рязко бе увеличила числеността си. Само през изминалата зима броят на членовете й бе нараснал над три пъти, а и се бе сдобила с нови филиали в някои от околните села.

Една жена от тълпата, с изпито лице, забеляза Рой и му се закани с мършав юмрук.

— Еретик! — изкрещя. — Богохулник!

Останалата част от тълпата започна да бръмчи, подобно на голям разсърден кошер. Жената се изплю в посока на Рой и лицето й се изкриви. Цялото й тяло се приведе свирепо напред, макар и тя да не можеше да не си дава сметка, че няма как да го улучи с плюнката си.

— Еретик! — изкрещя повторно и жилите на мършавия й врат изпъкнаха като въжета.

Рой влезе в къщата, но продължи да наблюдава тълпата иззад покритите със завеси предни прозорци. Шумотевица се разнасяше не само навън, но и в самата къща. Братята още от сутринта се бяха залостили в кухнята и водеха разгорещени спорове. Страстта, която влагаха в думите си, с лекота пробиваше тънките, измазани с гипс, стени на полусрутения стар дом. Най-сетне вратата на кухнята рязко се отвори и оттам изскочиха госпожа Зиглър, двете й деца и хилавият й съпруг с измъчено лице, последвани от други две семейства от братята — общо девет души. Повечето носеха куфари, а неколцина бяха взели раници и вързопи. Абнър, застанал до кухненската врата, ги проследи с поглед. Гневът му проличаваше само от това, че кокалчетата на ръцете, с които стискаше вратата, бяха побелели.

— Вървете си в такъв случай! — каза Абнър презрително. — Ние ви заплюваме! И изобщо не си помисляйте да се връщате!

Той леко се олюля и продължи с глас, изпълнен с омраза:

— Без вас ще ни е по-добре, чухте ли ме? Чухте ли ме? На нас не ни трябват недалновидни и слабохарактерни хора!

Госпожа Зиглър не му отговори и нито забави, нито ускори ход. Острото й като брадва лице обаче бе покрито със сълзи. За голямо учудване на Рой, тъй като имаше репутацията на зла жена, тя спря до вратата на къщата и го прегърна.

— Ела с нас! — каза му, като го притисна силно. — Рой, моля те, ела с нас! Можеш, знаеш го! Ще намерим място за теб и всичко ще бъде наред.

Рой не отвърна нищо и едва удържа на желанието си да се отдръпне. Не се чувстваше уютно в прегръдките й. Въпреки всичко тя докосна една дремеща частица от неговата душа, нещо, което той смяташе, че отдавна бе надживял. За миг му се стори, че е хванат в капан, че не може да диша, че всеки момент ще се събуди и ще напусне приятен сън, за да се озове в къде-къде по-жестока и по-истинска действителност.

— Ела с нас! — повтори госпожа Зиглър още по-настойчиво, но той леко поклати глава и се отдръпна от нея.

— В такъв случай ти си страхотен глупак! — извика тя с вече сърдит глас, но Рой в отговор само повдигна рамене и се усмихна

загадъчно.

— Дявол да го… — понечи да каже отново госпожата, обаче очите й повторно се изпълниха със сълзи и тя с бързи стъпки излезе от къщата, последвана от останалите членове на групата си. Бежанчетата — и тях ги държаха в относителна изолация от децата на братята — погледнаха Рой с изпълнени с уплаха очи.

През цялото това време Абнър не бе откъснал поглед от Рой. Този поглед беше твърд и предизвикателен, но в него сега имаше и капчица отчаяние, така че на Рой се стори, че в този момент Абнър е неуверен в себе си и уязвим. Рой спокойно отвърна на погледа му, без да примигва, и след малко Абнър се поотпусна. Извърна се и излезе с несигурни стъпки от стаята, наклонил се на едната страна като църковна камбанария по време на силен вятър.

Навън тълпата отново забръмча, когато госпожа Зиглър заедно с групата си прекоси шосето. При срещата на двете групи имаше много ръкомахане и поклащане на глави, като от време на време някой посочваше с ръка къщата. Бръмченето се засили, после постепенно стихна. Накрая госпожа Зиглър и групата й се отправиха към селото, придружени от някои от местните хора. Затътриха се с унили стъпки по средата на прашния път, влачейки опърпаните си куфари. Само неколцина се извърнаха, за да погледнат за последен път къщата.

Рой ги проследи с поглед, докато се изгубиха. Лицето му беше безизразно и спокойно. Продължи да наблюдава пътя дълго време, след като те изчезнаха.

Някъде по пладне се появи цяла сюрия репортери. Пристигна с един от огромните нови автомобили на метаново гориво, които все още рядко се срещаха източно от Омаха. Смесиха се с тълпата от местни хора, правиха фотографии, задаваха въпроси и постепенно започнаха да си пробиват път към къщата. Рой ги наблюдаваше с любопитство, сякаш бяха еднорози, странни останки от вече завършил цикъл на творението. Повечето репортери вероятно бяха от Държавния колеж или от Алтона, новата столица на щата, места, където отново започваха да се печатат няколко малотиражни вестника. Един обаче имаше на ръката си лента, удостоверяваща неговото качество на кореспондент на един от големите вестници от Денвър. Вероятно именно този вестник бе осигурил парите за колата. Беше много странно да ти се припомня, че все още съществуват части от страната, останали ако не

непроменени (нямаше страна в света, която да може да се похвали с това) и богати (нямаше вече богатство по някогашните стандарти), то все пак по-заможни от тукашните краища. Цялата западна част на страната, от 95-и западен меридиан до 122-ри, бе останала недокосната от Потопа. Макар и Западът също да бе пострадал от колапса на националната икономика и от последвалите социални вълнения, голяма част от неговата промишлена база беше останала непокътната. Денвър, един от малкото големи американски градове, построени на достатъчно голяма височина, за да не бъдат застрашени от прииждащите води, бе новата федерална столица. Макар и по-беден, и по-овехтял, продължаваше да е голям и динамичен градски център.

Абнър излезе навън, за да вкара в къщата репортерите и да прогони неверниците, и след малко Рой чу как гласът му закънтя като църковен орган. Когато репортерите влязоха в столовата, Рой вече се бе устроил на масата и ги очакваше. От двете му страни бяха седнали Реймънд и Арон.

Фотографираха го, докато седеше на масата. Фотографираха го и когато той с възпитан тон отказа да отговаря на въпросите им. После Арон му подаде предварително подготвените документи и Рой ги подписа и повтори на глас юридическите формулировки, които бе заучил предварително. Това също бе запечатано на фотографиите. Сетне журналистите, след като не успяха да измъкнат нищо повече от него и се почувстваха неловко от безизразния му поглед, си тръгнаха.

След още няколко минути, сякаш вече всичко бе приключило, сякаш заминаването на репортерите бе лишило от значимост всичко, което можеше да се случи, повечето хора от чакащата навън тълпа също се махнаха. Само един-двама души, заели позата на лешояди, останаха да чакат на отново опустелия път.

Обядът мина спокойно. Рой яде с голям апетит, като си поиска допълнително от всяко блюдо. Госпожа Крамър беше весела, както винаги, но всички останали бяха унили. Дори Абнър изглеждаше потресен от схизмата, току-що разцепила неговата черква. След приключването на обяда Абнър се изправи и започна да се моли на глас. Братята, с отчаян вид, продължиха да седят на масата. Някои слушаха молитвите на Абнър, други — не. Абнър, размахал ръце към големите почернели тавански греди, вече се бе изпотил от напрежение, когато в помещението влезе Питър и след известно колебание се опита

да привлече погледа му. Когато стана ясно, че Абнър няма да му обърне внимание, Питър повдигна рамене и наруши мълчанието с равен и спокоен глас:

— Абнър, дойде шерифът.

Абнър прекрати молитвите. Изръмжа подобно на изтощена и попаднала в плен мечка, която някой сръгва с копие. Бавно отпусна ръце и дълго време не каза нищо. Накрая потрепери, сякаш се опитваше да се разсъни. Погледна въпросително Рой, изправи рамене и излезе от стаята.

Приеха шерифа в преддверието. Реймънд, Арон и госпожа Крамър се настаниха в разбитите стари кресла. Рой — в единия край на стола от разваленото пиано. Абнър бе застанал малко по-напред от останалите, сключил ръце зад гърба си и стъпил здраво на пода, като че ли се намираше върху мостика на шхуна, устремила се към бурята. Сам Брадок, шерифът на областта, стрелна с поглед останалите, като задържа малко повече погледа си върху Рой, а после се обърна направо към Абнър, сякаш бяха сами в стаята.

— Здрасти, Абнър — каза.

— Здрасти, Сам — отвърна тихо Абнър. — Предполагам, че не си дошъл само за да ме поздравиш.

Брадок изсумтя. Беше нисък и набит възрастен човек със сива коса и уморено лице. Униформата му бе лъснала от старост и закърпена на десетина места, но чиста. Големият стар пистолет в кобура на бедрото му изглеждаше очукан, ала изправен. Шерифът си поигра известно време с безформената си стара шапка — очевидно се чувстваше неловко и все пак бе изпълнен с решимост. Най-сетне проговори:

— Дошъл съм, Абнър, за да те убедя да не вършиш тази глупост.

— Наистина ли си дошъл за това? — попита Абнър.

— Ще си правим каквото ни кефне… — започна с писклив глас Реймънд, но Абнър му даде знак да замълчи. Брадок отмести вял поглед към Реймънд, после отново се обърна към Абнър. Умореното му лице се втвърди.

— Няма да позволя това — заяви строго. — В нашия край няма да допускаме такива неща.

Абнър не каза нищо.

— Не можеш да ни попречиш, шерифе — отвърна Арон. Гласът му бе малко разгорещен, но все пак овладян. — Всичко си е по закон, до последната запетайка.

— Не знам дали това е съвсем вярно… — започна Брадок.

— Затова пък аз го знам, шерифе — продължи спокойно Арон. — В качеството си на узаконена и призната църква, ние сме защитени от закона. Има и много прецеденти, повечето от последно време, одобрени от по-горната инстанция: искът на Карлтън срещу щата Вермонт, на Тренхолм срещу щата Западна Вирджиния, на Духовната църква срещу щата Ню Йорк. А случаят от Тайлърсвил е едва от миналата година. У нас Законът за свободата на вероизповеданията…

Брадок въздъхна и така призна, че е съгласен с истинността на твърденията на Арон. Може би преди това се бе надявал да блъфира успешно и да ги накара да му се подчинят.

— Този закон го гласува идиотският „Конгрес от времето на Потопа“ през 1993 година — каза презрително Брадок. — Тогава бяха така паникьосани и така наплашени от края на света, не гласуваха какви ли не дивотии. Това е лош закон, калпав закон…

— И така да е, шерифе, нямаш право да го отменяш…

Внезапно Абнър започна да говори — бавно, тежко и натъртено. Подчертано назидателно, без изобщо да се впечатлява, че бе прекъснал разговора. Всъщност може би въобще не го бе и слушал.

— Сам, ти знаеше ли, че в тази ферма е живял моят дядо? А преди него — баща му. Живели са по старовремски, но са оцелели и добрували. На прапрадядо ми не му е трябвало нищо, произведено от външния свят. Купувал си е от него може би само гвоздеи, пък и тях е можел да си произведе, ако е искал. Всичко, което им е трябвало за ядене или за облекло, са го получавали или от гората, или от земята на тази ферма. Ние вече не го умеем. Забравихме да живеем както едно време и за това на главите ни се стовари Потопа. Стовари се като Божие проклятие, като Божие наказание. Старото време отново се върна, а ние сега сме почти беззащитни, след като вече няма универсален магазин на главната улица. Трябва да заживеем отново по старовремски или ще изчезнем от тази земя и тя няма да ни запомни…

Абнър, изпотил се от собствените си думи, вече бе обърнал просветлен поглед към Брадок, сякаш искаше да привлече и него към своята истина.

— Това обаче е толкова трудно, Сам — продължи. — Ще ни се наложи доста да се потрудим, за да се научим отново да живеем по старовремски. Ще трябва да го усвояваме стъпка по стъпка…

— Някои от тези знания не ни вършеха работа — възрази мрачно Брадок.

— Работата е там, че през миналата година в Тайлърсвил направо удвоиха добивите. Можеш ли да си представиш какво би означавало това за един беден и изгладнял край като нашия?

Брадок го прекъсна, поклати посивялата си глава и повдигна ръка с жест, сякаш управляваше пътното движение.

— Казвам ти, Абнър, че селото няма да приеме тази работа. Длъжен съм да те предупредя, че някои от момчетата са решили даже и да нарушат закона, ако трябва да ти попречат. Пък и, между нас казано, може и аз да реша да им помогна…

Госпожа Крамър се засмя. Дотогава си мируваше и само се усмихваше добродушно, така че внезапният й смях, наподобяващ граченето на врана, изненада всички присъстващи в малкото помещение.

— Ти няма да направиш нищо, Сам — каза тя приветливо. — И останалите няма да си мръднат пръста. Половината област вече е с нас. Почти всички селяни, че и голяма част от градските хора. — Усмихваше се, но очичките й бяха малки и злобни. — А и не забравяй, че и ние знаем къде живееш, Сам Брадок. Знаем и къде живее сестра ти. И къде живее нейното момиче, дето сега е във Фрамингтън.

— Вие какво? Да не би да сте решили да заплашвате служебно лице? — попита Сам, но гласът му бе слаб, а лицето му придоби още по-уморен и измъчен вид. Госпожа Крамър отново се засмя, после настъпи мълчание.

В продължение на един дълъг момент Брадок не помръдна, залепил поглед в пода, но след това се раздвижи, нахлузи енергично шапката си и като показа подчертано пренебрежение към братята, се обърна направо към Рой.

— Ти, синко, не си длъжен да оставаш при тези хора — каза му. — Това, дето ти го казвам, е съгласно закона. Само кажи една думичка, синко, и веднага ще те изведа оттук. Още сега — повтори му с обнадежден поглед. Лицето му беше изпълнено с решимост и той

докосна дръжката на пистолета си, сякаш за да окуражи Рой. — Никой не може да ни попречи. Какво ще кажеш?

— Не, благодаря ви — отвърна тихо Рой. — Ще остана.

Тази нощ, докато Абнър продължаваше да кърши ръце и да се моли на глас, полузадрямалият Рой седеше пред огъня, без каквито и да е тревоги, и наблюдаваше как в светлината на пламъците гърчещата се сянка на Абнър подскача по варосаните стени. Знаеше, че слагат нещо във виното, което редовно му даваха, може би скътано от някого успокоително, но то не му бе необходимо. Абнър не престана да го призовава да разкрие сърцето си за Божията благодат, но и това не бе необходимо. Не му бе необходимо нищо. Изпитваше спокойствие и самообладание и се чувстваше някак си откъснат от всичко, което ставаше наоколо. Струваше му се, че наблюдава света през телескоп, обърнат наопаки, като интересът му към малките мятащи се фигурки бе изключително от научно естество. Сякаш гледаше телевизия с изключен звук. Ако ставаше дума за Божията благодат, той я бе усвоил още преди месеци. Още по време на ужасната зима, когато въпреки вледеняващите бури и режещия вятър заедно с всички останали, мокри гърбове и братя, полагаха камъни в основите на една сграда по дванайсет часа на ден и замалко не измряха от глад. Това стана по същото време, когато започнаха да се разнасят слухове за събитията в Тайлърсвил, където действаше филиал на църквата на братята. По същото време, когато Абнър, който дотогава не бе обръщал никакво внимание на родствените връзки помежду им, започна вечер да му разказва как са живеели едно време…

А може да бе започнал да усеща страшния студ много по-рано, още в първия ден на настъпването на новия свят, когато водата покри колелата на тойотата, с която семейството им се опита да се измъкне, а някъде зад гърба им продължи да се разнася отчаяният лай на Тоби. Баща му умря още в същия ден. Умря от сърдечен удар, докато се опитваше да качи семейството си на претоварена лодка, която трябваше да отплава за „безопасния“ Ню Джърси. Няколко месеца по-късно умря и майка му. Почина в един от импровизираните бежански лагери, наречени „градове на Потопа“, изникнали като гъби по височините покрай новата брегова линия. Тя вече се бе предала. Беше седнала в калта, положила върху коленете глава със затворени очи, и умря. Рой се нагледа на подобни сцени още безброй пъти, докато

живееше в градовете на Потопа. Бяха толкова ужасни места, че в сравнение с тях дори и фермата на Абнър с нейната сиромашия, сякаш описана от Дикенс, с принудителния й труд и гладни дажби му се стори нещо хубаво. Понякога с известно неудобство признаваше пред самия себе си, че вече рядко мисли за майка си и баща си. Сякаш автоматично ги изключваше от разума си, когато настъпеше време да си спомни за тях. Дори и не проля сълзи за своите родители. Когато затваряше очи, виждаше или Тоби, или котарака Базил, тичащ, мяукащ и навирил опашката си като знаме. Именно тогава му ставаше тъжно и в гърлото му се появяваше буца.

Все още беше тъмно, когато излязоха от къщата. Рой, Абнър и Арон вървяха един до друг. Абнър носеше голяма опърпана раница. Ханк и Реймънд вървяха пред тях с двуцевки в ръце, ей така, за всеки случай. Последните следобедни зяпачи обаче бяха прогонени от студа още преди часове и шосето беше чисто. Никой не говореше и единственият звук, който се чуваше, бе хрущенето на чакъла под подметките на ботушите им. Сутринта отново бе мразовита и босите крака на Рой изгаряха от студа и острите камъчета, но той стоически понасяше болката. Дъхът им ставаше видим на звездната светлина. Полята от двете им страни бяха мрачни и безформени. По някое време се чу шумолене, предизвикано от невидимо животно, уплашено от тях. Появи се мъгла и дълги сребърни пръсти обхванаха краката им.

Небето на изток, където морето дремеше зад планините, започна да посивява. Рой си представи как водите се издигат все по-високо и по-високо, докато най-сетне търпеливо заобиколят основите на хълмовете и си пробият път в равнината. Там щяха да напредват неуморно, също като мъглата, и бавно да залеят и погълнат селото, фермата и нивите. Най-сетне над повърхността щяха да останат да се подават единствено най-горните клони на най-високите дървета. Щяха да стърчат известно време към небето подобно ръцете на удавници, а после също бавно и безмълвно да се скрият под водите.

Някъде в мрака се чу птича песен. Хората се отклониха от пътя и започнаха да вървят през полето, шляпайки в студената кал. Не след дълго щеше да се сее пролетната пшеница, а след нея — и царевицата.

Спряха. Зората се изпълни с въздишката на вятър. Все още никой не нарушаваше мълчанието. Безмълвно му помогнаха да съблече старата хавлия, която бе облякъл. Преди да напусне дома, се бе

изкъпал, а после бяха втрили в тялото му гъсто благоуханно масло. Госпожа Риърдън с малки сребърни ножички бе отрязала кичур от косата му, който даде на братята.

Остана съвсем гол. Дадоха му знак да продължи напред и той го направи. Краката му омекнаха и стъпките му станаха неуверени.

На това място бяха очертали широк кръг с помощта на сигнални свещи, които съскаха и светеха бледо сред не по-малко бледата утринна светлина. В центъра на кръга бе издълбана вдлъбнатина.

Рой легна във вдлъбнатината и усети как голите му гръб и бедра потъват в студената кал. Тя изпълни и косите на тила му. Калта издаваше тихи звуци, докато момчето се намества удобно, преди да застине неподвижно. Утринният бриз беше хладен и то започна да трепери от студ. Стори му се, че е притиснато към земята от силната и ледена ръка на великан.

Те го обкръжиха. Както бе легнало, му изглеждаше, че се извисяват на километри над него. Лицата им бяха сурови и ръбести, сякаш издялани от стара дървесина. Абнър започна да рови в раницата и Рой стрелна за миг суровото му и изпито лице. Когато се изправи, държеше в ръката си голям и добре наточен ловджийски нож.

Абнър започна да говори. Гласът му беше звучен и грапав. Рой обаче не го слушаше. Погледна спокойно как Абнър издигна ножа във въздуха, после за последен път обърна очи в посока към морето, таящо се зад планините и зад километрите скали, ниви и гори…

Дали това ще е достатъчно, помисли си, без да обръща внимание на надвесилите се над него подобни на плашила фигури. Продължи да напряга поглед по посока на Присъствието. Опита се да заговори това Присъствие, морето, това огромно и лишено от всякакви угризения божество. Опита се да се спазари с него хитро, лукаво и с надежда, подобно на селянка на пазар, да го убеди в голямата полза, която то щеше да има от стоката, от неговата смърт. Това достатъчно ли ти е? Това ще ти стигне ли?

Ще престанеш ли да напредваш най-сетне?

ФРИЦ ЛЕЙБЪР
КОФА ВЪЗДУХ

Но вселената няма нужда от нас, за да унищожи света!

(Даже няма нужда от враждебни и досадни пришълци.)

Досега разглеждахме варианти, в които човечеството е отговорно за собствената си гибел — или неволно, или пък чрез съзнателно започване на война или глобален тероризъм. Само че дори хората да се държат абсолютно безупречно, дори да сме създали освободен от войни, замърсяване и омраза единен свят, утопията на най-оптимистичната научна фантастика, дори грехът и отговорността да са ни блажено непознати като на динозаврите, планетата пак може да бъде заличена в миг от бездушни, слепи, смазващи, несъзнателни, безразлични, неумолими сили на Природата. Това е показано много достоверно в следващите пет разказа, които ни предлагат истинско пиршество от космически катастрофи — всяка с възможности да изтреби човечеството (може би заедно с целия живот на Земята) по всяко време, без предупреждение, защо не и преди да обърнете на нова страница…

Пръв е Фриц Лейбър, един от гигантите в жанра, за да ни убеди, че въздухът е най-привична даденост, която се подразбира според всекиго, без изобщо да се замисляме за нея… докато не свърши.

Петдесетгодишната писателска кариера на покойния Лейбър се простира от Златната ера на „Астаундинг Сайънс Фикшън“ през 40-те… до началото на 90-те години. Той беше незаменим в развитието на съвременната научна фантастика, фентъзи и хорър. Невъзможно е да си представим какво биха представлявали те без него, освен да споменем, че щяха да са значително по-бедни. Вероятно никой друг от неговото поколение (може би с изключение само на Л. Спрег де Камп) не е писал в толкова различни жанрове, нито е играл толкова важна роля в израстването им. Имаме основания да смятаме Фриц Лейбър за един от бащите на съвременното героично фентъзи, а неговата дълга поредица истории за Фафхрд и Сивия мишкар си остава сред най-

сложните и интелигентни творби в целия поджанр „меч и магия“ (въвеждането на самото понятие най-често се приписва пак на Лейбър). Може би е сред най-добрите (ако не и най-добрият) автор на истории за свръхестествен ужас след Лъвкрафт и По. Пишеше „съвременни“ или „градски“ разкази на ужаса като „Димният призрак“ и класическия „Призованата съпруга“ дълго преди книгите на Стивън Кинг да предизвикат големия бум на хорър в средата на 70-те години и да дадат такава широка популярност на направлението.

Лейбър беше между величавите създатели на научната фантастика като един от основните автори и в „Астаундинг“ на Кембъл през Златната ера на 40-те години — с произведения като „Спусни се, тъма“, — и в „Галакси“ на Х. Л. Голд през 50-те с творби като класическия „Съблазнителна примамка“ и великолепния роман „Големият удар“, който и досега се числи сред най-сполучливите в историята на жанра. После продължи с несекващ принос от превъзходна фантастика в списанията и антологиите на 60-те, 70-те и 80-те години, със силни романи като „Скитникът“ и „Мадоната на мрака“. „Големият удар“ напълно заслужено е награден с „Хюго“ през 1959 г., освен това Лейбър получи цял куп отличия — общо шест „Хюго“, четири „Небюла“, три световни приза за фентъзи, между тях престижната награда за цялостен принос Гранд мастър.

Сред останалите му книги са „Зеленото хилядолетие“, „Един призрак броди из Тексас“, „Големият двигател“, „Сребърните яйцеглави“ и сборниците „Най-доброто от Фриц Лейбър“, „Книгата на Фриц Лейбър“, „Войната на промяната“, „Мрачни вестители на тъмата“, „Герои и ужасии“, „Мозъчният паяк“ и „Призрачна светлина“, както и седемте тома с разкази за Фафхрд и Сивия мишкар, които се преиздават в голям формат с меки корици, като последният засега е „Завръщане в Ланкхмар“.

* * *

Тате ме изпрати навън да донеса още една кофа въздух. Тъкмо я бях напълнил догоре и топлината почти се бе изцедила от пръстите ми, когато видях онова нещо.

Да знаете, отначало го помислих за млада жена. Ами да, лицето на красива млада жена, цялото грейнало в мрака, загледано в мен от петия етаж на отсрещния блок, значи по тези места точно над дебелия четири етажа пласт замръзнал въздух. Досега не бях виждал жива млада жена, само в старите списания (Сестричката е малка, пък Мама е болнава и вкисната), и така се уплаших, че изтървах кофата. Че кой няма да се стресне, ако знае, че всички на Земята са мъртви, освен Тате, Мама, Сестричката и него?

Не биваше да се изненадвам чак толкова. На всички ни се привиждат разни неща. Мама зърва големи страхотии, като гледам как се опулва в празното пространство, само крещи безкрайно и се сгушва в одеялата, провесени около Гнездото. Тате казва, че било естествено от време на време да реагираме по този начин.

Взех си кофата и когато пак погледнах към отсрещния апартамент, схванах малко по-добре как се чувства Мама, защото си личеше, че изобщо не е млада жена, ами светлинка — мъничка, прокрадваща се от прозорец към прозорец. Сякаш някоя дребна жестока звезда е слязла от небето, останало без въздух, за да провери защо Земята се е откъснала от Слънцето. И може би да издебне някого, за да го тормози и плаши, щом Земята вече няма закрилата на Слънцето.

Казвам ви, като си помислих това и тръпки ме побиха. Стоях си и треперех, едва не ми замръзнаха ходилата, а шлемът ми се покри с толкова скреж отвътре, че вече не можех да виждам светлинната, ако ще и да изскочи от някой прозорец отсреща, за да ме докопа. Накрая ми стигна умът да се прибера вътре.

Скоро минавах опипом през трийсетината стени от одеяла, килими и гумени листове, които Тате е провесил и закрепил, за да забави изсмукването на въздуха от Гнездото. Вече не бях толкова уплашен. Започнах да чувам тиктакането на часовниците в Гнездото и разбрах, че пак навлизам във въздух, защото навън във вакуума няма никакви звуци, разбира се. Но умът ми още потръпваше и се тревожеше, когато се проврях през последните одеяла — Тате ги е облицовал отвътре с алуминиево фолио, за да задържат топлината — и влязох в Гнездото.

Я да ви разкажа за Гнездото. То е ниско и уютно, има място само за нас четиримата и вещите ни. Подът е покрит с дебели вълнени

килими. От три страни има одеяла, а в опънатите за таван одеяла Тате си опира главата. Той казва, че сме насред много по-голяма стая, ама аз никога не съм виждал истинските стени и таван.

Покрай едната стена от одеяла има много рафтове с инструменти, книги и други неща, а най-отгоре — цяла редица часовници. Тате все се грижи да са навити. Разправя, че не бивало да забравяме за времето, а можело лесно да ни се случи, като няма слънце и луна.

И на четвъртата стена има одеяла, освен около огнището, а там гори огънят, който не бива да угасва никога. Той ни спасява от замръзване и върши още много работа. Някой от нас трябва да го наблюдава във всеки миг. Между часовниците има будилници и можем да си напомняме с тях. Отначало само Мама се редувала с Тате — спомням си това, когато става трудна за понасяне, — но сега и аз помагам, и Сестричката.

Обаче Тате си остава главен пазител на огъня. Все такъв си го представям — висок мъж, седнал с кръстосани крака, мръщи се напрегнато срещу огъня, набръчканото му лице изглежда златисто от светлината. От време на време внимателно поставя в пламъците още едно парче от голямата купчина въглища до него. Тате ми разказва, че имало пазителки на огъня в много старите времена — нарича ги весталки, — само че тогава навсякъде имало и незамръзнал въздух, и слънце, огънят не им бил много необходим.

И сега седеше така, но припряно стана да вземе кофата и да ме сгълчи, че съм се бавил навън. Още в първия миг забеляза заскрежения ми шлем. От караницата Мама живна и също взе да се заяжда. Тя винаги се опитва да си разтовари психиката, както ми обяснява Тате. Той бързичко я накара да млъкне. И Сестричката вмъкна две-три глупави писукания.

Тате държеше кофата с дебело усукано парче плат. Щом я внесох в Гнездото, наистина се усети колко е студена. Направо ми се струваше, че изсмуква топлината от всичко. Дори пламъците отскочиха от нея, когато Тате я сложи близо до огнището.

Ала тъкмо блещукащото синкаво-бяло нещо в кофата поддържа живота ни. Топи се бавно, изчезва, освежава Гнездото и подхранва огъня. А одеялата го задържат да не се измъква твърде скоро. На Тате му се иска да затвори херметично навсякъде, но не може. Сградата е

прекадено разкривена от трусове, пък и трябва да остави димоотвода. В комина обаче има особени приспособления, Тате ти нарича клапи, за да не избяга веднага въздухът и оттам. Понякога той се шегува, че изобщо не проумява как още ни служат и как изобщо работят.

Казва, че въздухът бил мънички молекули, които отлитат тутакси, ако няма какво да ги спре. Трябва да сме много бдителни, за да не стане оскъден въздухът. Тате винаги поддържа голям резерв в кофи зад първите одеяла при допълнителните купчини въглища, консервите, шишетата с витамини и останалото, например кофи сняг, който топим на вода. За него сме принудени да слизаме чак до първия етаж, а спускането си е гадничко, и го копаем през вратата към улицата.

Представете си — когато Земята изстинала, първо замръзнала цялата вода във въздуха и навсякъде образувала слой, дебел към три метра, после върху нея паднали кристалчетата замръзнал въздух и образували още един горе-долу бял слой от деветнайсет-двайсет метра.

Естествено не всички съставки на въздуха замръзнали и навалели едновременно.

Преди останалите паднал въглеродният двуокис. Когато копаеш за вода, трябва да си сигурен, че не дълбаеш по-нависоко, за да не се смеси с това вещество, защото може да те приспи, вероятно завинаги, и да угаси огъня. Над него е азотът, не е нито полезен, нито вреден, макар че е най-дебелата част от слоя. Най-отгоре, съвсем лесен за изтребване (късметлии сме), е кислородът, който поддържа живота ни. Той е бледосин, цветът помага да го различаваме от азота. Кислородът замръзва и се втвърдява при по-голям студ от азота. Затова се е натрупал последен.

Тате казва, че си живеем по-царски и от едновремешните царе, защото дишаме чист кислород, но ние сме свикнали и не забелязваме.

А най-горе има пласт от течен хелий, който е доста особен.

Всички тези газове са в спретнати отделни слоеве. Като мелба, подсмива се Тате, ама не знам що за чудо е това.

Щях да се пръсна от нетърпение да им разкажа какво видях и щом свалих шлема, забърборих, преди да съм смъкнал скафандъра. Мама веднага се изнерви, взе да яде с поглед пролуката за влизане сред

одеялата и закърши ръце. Както винаги, стискаше със здравата другата, на която липсваха три пръста заради измръзване. Личеше си, че Тате ми се ядоса, задето я плаша, искаше му се веднага да обясни всичко, и все пак знаеше, че не дрънкам глупости.

— Синко, значи си наблюдавал тази светлина известно време? — попита ме, когато млъкнах.

Не споменах, че отначало ми се привидя лицето на млада жена. Не знам защо се засрамих.

— Дълго я гледах, мина през пет прозореца и се качи на горния етаж.

— И не приличаше на блуждаещо електричество или пълзяща течност, или звездна светлина, фокусирана от растящ кристал, или нещо подобно?

Не си измисляше. Чудновати неща се случват в свят, от който по-студен почти не може да има, и тъкмо се заблудиш, че материята се е смръзнала мъртвешки, тя се сдобива със странен нов живот. Слузесто вещество се примъква към Гнездото, все едно е животно, надушило топлинка — това е течният хелий. А когато бях малък, една светкавица (дори Тате не можа да си обясни откъде се е взела) се заби в най-близкия гръмоотвод и пълзя по него нагоре-надолу седмици наред, докато се изтощи.

— Не приличаше на нищо, което съм виждал — уверих го.

Той постоя намръщен и реши:

— Ще изляза с теб и ще ми го покажеш.

Мама нададе вой, като си представи, че ще остане сама, Сестричката също, но Тате скоро ги укроти. Заехме се да навличаме дрехите за навън, моите вече се топлеха до огъня. Тате ги направи. Имат шлемове от трислойна пластмаса, които някога били прозрачни, и много здрави съдове за храна, а сега добре задържат въздуха и топлината в себе си, дори обменят въздуха до някое време — стига ни да ходим за вода, въглища, храна и останалото.

Мама пак се завайка:

— Отдавна си знам, че има нещо отвън и само дебне да ни довърши. От години го усещам, то принадлежи на студа, мрази всякаква топлина и живот, иска да унищожи Гнездото. Наблюдавало ни е през цялото време, а сега ни е подхванало. Ще ви докопа и после ще дойде за мен. Хари, не отивай!

Тате си бе сложил всичко, освен шлема. Клекна до огнището, пресегна се и разтръска дългия метален прът, който е прокаран през комина и събаря леда, дето все напира да го задръсти. Веднъж в седмицата Тате се качва на покрива да провери дали всичко е наред с този прът. Най-лошото излизане, затова никога не ми позволява да ходя сам.

— Сестричке — спокойно подхвана Тате, — ела да наблюдаваш огъня. Не изпускай от очи и въздуха. Ако намалее или ти се стори, че не се изпарява достатъчно бързо, донеси още една кофа от онези зад одеялата. Но си пази ръцете. Хващай я само с нагънат плат.

Сестричката престана да помага на Мама да е изплашена и дойде да върши каквото й беше казано. Мама млъкна скоро, макар че още гледаше доста диво как Тате си наглася плътно шлема, взема кофа и двамата с него излизаме.

Тате водеше, а аз се хванах за колана му. Чудно, не се боя да излизам сам, но когато и той е с мен, все се държа за него. Май е по навик, а пък няма да отрека, че този път си се страхувах.

Трябва да разберете как е при нас. Знаем, че всичко отвън е мъртво. Тате чул как последните гласове по радиото заглъхват преди години, видял и как измират последните хора, които не извадили нашия късмет или не били толкова добре защитени. Затова ни беше ясно, че ако нещо се промъква наоколо, нито е човек, нито е приятел.

Има и друго — обзема те едно такова чувство, защото винаги е нощ, и то *студена*. Тате казва, че познавали това чувство дори в старите времена, но всяка сутрин Слънцето изгрявало и го пропъждало. Вярвам му, макар че познавам Слънцето само като голяма звезда. Защото не съм бил роден, когато тъмната звезда ни е откъснала от Слънцето, а досега ни е замъкнала отвъд орбитата на Плутон, твърди Тате и продължава да ни влачи все по-надалеч.

Различаваме тъмната звезда, когато прекосява небето, защото закрива светлите звезди, особено пък когато се откроява пред Млечния път. Възголемичка е, защото според Тате сме по-близо до нея, отколкото планетата Меркурий до Слънцето, но не обичаме да я поглеждаме и той никога не си сверява часовниците по нея.

Усетих се, че умувам дали не може да има нещо на тази тъмна звезда, което ни иска и затова е пленило Земята. Тогава бяхме в края на коридора и излизах след Тате на балкона.

Не знам какъв е бил градът в старите времена, но сега си е красив. На звездната светлина се вижда съвсем добре — онези неподвижни точици в небето светят доста ярко. (Тате казва, че някога звездите трепкали, но тогава имало въздух.) Ние сме на хълм и блещукащият склон се спуска полегато, а нататък се изравнява в подредени квадрати между улеите, които преди са били улици. Понякога нарязвам така картофеното си пюре, преди да сипя отгоре заливката.

По-високите сгради стърчат от пухкавата равнина, увенчани със заоблени шапки от замръзнал въздух, досущ като качулката на коженото палто на Мама, само че още по-бели. По къщите личат по-тъмните квадрати на прозорците, очертани от бели ивици въздушни кристалчета. Някои здания са разкривени, защото са били усукани зле от трусовете и останалото, когато тъмната звезда пленила Земята.

Тук-там има висулки — вода от първите студени дни и въздух, който се стапял на покривите, стичал се и пак замръзвал. Случва се висулка да улови светлината на звезда и да я прати в очите ти толкова силна, че се чудиш дали звездата не е нахълтала в града. Едно от нещата, за които си помисли Тате, когато му разказах за яркото петънце. Аз също се сетих за това, обаче този път беше друго.

Той опря шлема си в моя, за да си говорим по-лесно, и ме помоли да му посоча прозорците. Сега нямаше светлина нито зад тях, нито другаде. Учудих се, че Тате не ме нахока, задето ми се привижда какво ли не. Дълго оглеждаше околността, след като напълни кофата, и тъкмо когато влизахме, извърти се рязко, сякаш се мъчеше да изненада някого.

И аз почувствах, че досегашния покой го няма. Нещо се спотайваше там, дебнеше, чакаше, готвеше се.

Вътре Тате ми каза, щом си опряхме шлемовете:

— Синко, ако пак видиш нещо подобно, не казвай на другите. Майка ти е доста изнервена напоследък, длъжни сме да й вдъхваме сигурност, доколкото можем. Някога, след като се роди сестра ти, бях готов да се предам и да умра, но твоята майка ме накара да продължа. Веднъж тя поддържаше цяла седмица огъня сама, защото се разболях.

Грижеше се и за мен, и за вас двамата. Знаеш как играем от време на време — сядаме в квадрат насред Гнездото и си подхвърляме топка. Синко, смелостта е като топката. Не можеш да я държиш вечно, трябва да я прехвърлиш на някого. А когато я подхвърлят на теб, трябва да я хванеш и да държиш здраво… и да се надяваш, че ще има на кого да я метнеш, когато се умориш да бъдеш смел.

Като ми поговори така, се почувствах пораснал и добър. Но не престанах напълно да мисля за нещото навън… и колко сериозно се отнесе към това Тате.

Трудно е да прикриеш, че си в такова настроение. Когато се върнахме в Гнездото и свалихме дрехите за излизане, Тате изкара всичко на шега, увери ги, че навън няма нищо, и ме подкачи за прекомерното въображение, но думите му звучаха кухо. Мама и Сестричката също не му повярваха. За малко изглеждаше, че всички ще изтървем топката на смелостта. Трябваше да направим нещо и преди да разбера какво ще сторя, чух се, че моля Тате да ни разкаже за старите времена и как се е случило всичко.

Понякога няма нищо против да разкаже историята, двамата със Сестричката обичаме да я слушаме, а сега той схвана какво съм намислил. Затова след малко всички се настанихме около огъня, мама побутна до пламъците няколко консерви да се разтопят за вечеря и Тате започна. Но първо го зърнах как нехайно взе един чук от рафта да му е под ръка.

Историята си остава същата (аз май мога да изредя наизуст най-важното и насън), само че Тате всеки път добавя по още някоя дреболия и поразкрасява това или онова.

Описа ни как Земята си се въртяла около Слънцето, била си устойчива и топла, а хората по нея се напъвали да изкарват пари, да воюват, да си гледат кефа, да се домогват до власт и да се отнасят помежду си добре или зле. Ненадейно от космоса нахлува онази мъртва звезда, изчерпаното слънце, и разваля всичко.

Да знаете, трудничко ми е да проумея как са се чувствали предишните хора и никак не ми е лесно да си представя такова гъмжило. Нито да преглътна, че са се готвели за такава ужасна война. Дори са я искали или поне са желаели да свърши веднъж завинаги, та

да се отърват от страховете си. Сякаш не е било нужно да се крепят един друг и да пазят всяка частичка топлина, за да оцелеят. И са се надявали да се отърват някак от опасностите, все едно ние да се надяваме, че ще се отървем от студа.

Честичко се чудя дали Тате не преувеличава и не описва предишните времена прекалено черни. Случва се да ни е сърдит, може пък и на всички онези хора да е бил сърдит. Но в старите списания прочетох какви ли не смахнати неща. Може и да е прав.

Тъмната звезда, продължаваше разказът на Тате, нахълтала твърде бързо и нямало време да се подготвят. Отначало някои се мъчели другите да не научат, но истината скоро излязла наяве заради земетресенията и наводненията — как да си представя цели океани от *незамръзнала* вода! — пък и хората виждали в ясните нощи, че нещо затъмнява звездите. Отначало помислили, че ще се блъсне в Слънцето, после решили, че ще удари Земята. Дори цели тълпи се опитали да поемат към някакво място, наречено Китай, защото хората смятали, че звездата ще се стовари върху другото полукълбо. Не че бягството щяло да ги спаси, просто обезумели от ужас. Накрая открили, че няма да връхлети никое полукълбо, а ще мине съвсем близо до Земята.

Повечето планети били от другата страна на Слънцето и останали незасегнати. Слънцето и новодошлата звезда се боричкали малко за Земята, дърпали я насам-натам по лъкатушна линия (досущ като две кучета, ръфащи се за кокал, вметна Тате този път), накрая натрапницата победила и ни отмъкнала. Но и Слънцето получило утешителна награда. В последния момент успяло да си задържи Луната.

Било време на чудовищни трусове и приливи, двайсетина пъти по-лоши от всичко, което се било случвало дотогава. Било време и на Голямото сграбчване, както го нарича Тате — Земята ускорила движението си и влязла в близка орбита около тъмната звезда.

Питал съм го дали Земята не е била издърпана, както той ме докопва за яката и тегли, ако съм се застоял по-далече от огъня. Той обаче възрази, че гравитацията не действала така. Било като дърпане, но никой не го усетил. Досещам се, че е все едно да те дръпнат насън.

Нали разбирате, тъмната звезда фучала през космоса по-бързо от Слънцето, и то в обратната посока, трябвало сериозно да пришпори нашия свят, за да го отнесе.

Голямото сграбчване не се проточило много. Свършило, щом Земята се настанила в новата си орбита около тъмната звезда. Но през това време земетресенията и наводненията били страховити, двайсет пъти по-лоши от всичко дотогава. Тате разправя, че всякакви върхове и сгради се срутвали, океаните се плискали, пустините и блатата се люшкали и погребвали околните земи. А въздушната обвивка на Земята, която още си била в небето, се размествала и толкова изтънявала тук-там, че хората падали в несвяст… разбира се, поваляли ги и трусовете, причинени от Голямото сграбчване, може би костите им се чупели или черепите им се пукали.

Често питаме Тате как са се държали хората тогава, дали са били уплашени, храбри, побъркани или стъписани, или пък всякакви наведнъж, но той избягва да говори за това, не поиска и тази вечер. Тогава бил прекалено зает, за да гледа какво става наоколо.

Сега да ви кажа, че Тате и негови приятели учени се досетили донякъде какво ще ни сполети — знаели, че ще бъдем отмъкнати и въздухът ще замръзне. Затова работели до изнемога да подготвят място с херметични стени и врати, с изолация срещу студа, с големи запаси от храна, гориво, вода и бутилиран въздух. Но мястото било премазано от последните трусове, всички приятели на Тате загинали тогава и при Голямото сграбчване. Трябвало да започне отначало и надве-натри да подготви Гнездото без никакъв избор, само с каквото имал.

Досещам се, че не пресилва много истината, нямал е време да зяпа как се държат другите хора нито по онова време, нито когато последвало Голямото замръзване. А то не се забавило, да знаете, защото тъмната звезда ни влачела с голяма скорост, пък и въртенето на Земята се забавило от боричкането и приливите, така че нощите се удължили.

Аз обаче понаучих какво е ставало, като разгледах замръзналите хора в околните стаи на нашата сграда и другите, скупчени около пещите на отоплението в мазето, където ходим за въглища.

Един старец е седнал на стол, а на едната си ръка и единия си крак има шини. Във втората стая мъж и жена са се гушнали на леглото под купчина завивки. Подават се само долепените им глави. В третата

хубаво момиче седи увито с какво ли не, гледа с надежда към вратата, сякаш още чака онзи, който тъй и не е донесъл топлина и храна. Всички са неподвижни и сковани като статуи, разбира се, но точно каквито са били приживе.

Тате ми ги показа веднъж, като светваше набързо с фенерчето. Още имаше резервни батерии и можеше да похаби малко светлина. Здравата се уплаших и сърцето ми се разтупка силно, особено при вида на момичето.

Тате ни разказваше все същото за не знам кой си път, за да не мислим за други страхотии, а аз пак се сетих за замръзналите хора. Изведнъж ми щукна нещо, от което се уплаших още повече. Да ви кажа, спомних си онова лице, дето уж го зърнах зад прозореца. Бях го забравил, защото се мъчех да скрия от другите.

И взех да се питам — ами ако замръзналите са оживели? Ами ако са като течния хелий, който наново се размърдва и започва да пълзи към топлината, а ти вече си помислил, че молекулите му са се смръзнали от студ завинаги? Или като електричеството, което вечно шава в същия студ? Ами ако този мраз, който смъква полека температурата към последните градуси преди последната нула, загадъчно е върнал онези хора към живот, но не топлокръвен, а друг, леден и ужасен?

Това беше по-зле, отколкото да си представям, че от тъмната звезда е слязло нещо да ни довърши.

Хрумна ми, че и двете страхотии може да са верни. Нещо е слязло от тъмната звезда и е накарало замръзналите хора да се размърдат, използва ги. Така си обясних видяното — красивата млада жена и светлината като пълзяща звезда.

Ледени хора с умове от тъмната звезда зад немигащите им очи — тътрят се, примъкват се, надушват, доближават топлината на Гнездото може би защото я жадуват, но по-вероятно я мразят и искат да я смразят завинаги, да угасят нашия огън.

Да знаете, щом си го помислих, и ми призля, прииска ми се неудържимо да споделя с другите страховете си, но си спомних какво ми каза Тате, стиснах зъби и не се обадих.

Всички седяхме смълчани, дори огънят гореше безшумно. Чуваха се само гласът на Тате и часовниците.

И тогава като че дочух тихичък звук иззад одеялата. Кожата направо се опъна по тялото ми.

Тате разказваше за първите години в Гнездото и стигна до философстването.

— И аз се попитах тогава — каква е ползата да отлагаме всичко още няколко години? Защо да проточваме обреченото всекидневие на тежък труд, студ и самота? С човечеството е свършено. И със Земята е свършено. Питах се… и изведнъж открих отговора.

Пак чувам звука, но е по-силен, някакво неуверено тътрене, то наближава. Не можех да дишам.

— Животът винаги е означавал усилна работа и борба със студа — продължаваше Тате. — А Земята винаги е била самотно място на много милиони километри от най-близката планета. И колкото и да бе живяло човечеството, краят щеше да настъпи някоя нощ. Тези неща нямат значение. Важното е, че животът е хубав. Той е прелестно усещане като гъста мъхната козина или цвете — не сте виждали цветя, но познавате нашите ледени цветчета, — или като пламъците, които никога не се повтарят. Заради него всичко останало има смисъл. И това е вярно както за първия човек, така и за последния.

Стъпките се тътреха още по-наблизо. И ми се стори, че едно от вътрешните одеяла се разклати и изду за миг. Във въображението ми сякаш бяха прогорени завинаги онези вторачени смразени очи.

— Именно в онзи час — говори Тате и проумявам, че той също е чул стъпките, иска да ги заглуши с гласа си — си казах, че ще продължа, все едно цялата вечност е пред нас. Ще имам деца и ще ги науча на всичко, което знам и умея. Ще ги накарам да четат книги. Ще обмислям планове за бъдещето, ще се опитам да разширя и уплътня Гнездото. Ще правя каквото мога, за да съхраня всичко красиво и растящо. Ще поддържам чувството си на изумление дори пред студа, мрака и далечните звезди.

Но тогава одеялото наистина се размърда и се вдигна. И зад него имаше ярка светлина. Тате млъкна, обърна се към разширяващата се пролука, а ръката му зашари, докато не напипа и стисна дръжката на чука.

Между одеялата влезе красивата млада жена. Спря и ни загледа твърде чудновато, протегнала напред нещо светло и немигащо. Над раменете й надничаха още две лица — бледи и облещени мъже.

Е, сърцето ми не може да е прескочило повече от четири-пет удара, преди да видя, че носи скафандър и шлем като мен и Тате, но по-добре изпипани. Мъжете също бяха в скафандри. А на замръзналите хора такива дрехи не са им нужни. Забелязах и че светлото нещо в ръката й е някакво фенерче.

Мама падна в несвяст кротичко.

Тишината продължи, докато преглътна на сухо два-три пъти, после настана врява и олелия.

Нали разбирате, бяха си най-обикновени хора. Ние не сме единствените оцелели, само си го мислехме, то се знае защо. Тези трима та също се спасили и мнозина други заедно с тях. И щом научихме *как* са оцелели, Тате нададе оглушителен крясък от радост.

Идваха от Лос Аламос, където извличали топлина и ток от атомната енергия. Просто използвали урана и плутония, приготвени за бомби, щели да им стигнат за хилядолетия. Имали си цяло малко градче с въздушни шлюзове и каквото още се полага. Дори си светели с електричество и на светлината отглеждали растения и животни. (Тате нададе втори вик и пробуди Мама от унеса й.)

Но колкото и да бяхме смаяни от тях, те бяха двойно по-смаяни от нас.

Единият мъж все повтаряше:

— Невъзможно е, чувате ли? Не можете да поддържате запаси от въздух без херметизация. Просто е невъзможно.

Подхвана тези приказки, когато си свали шлема и започна да диша от нашия въздух. А младата жена все ни разглеждаше, сякаш бяхме някакви светци, уверяваше ни, че сме постигнали нещо изумително, накрая изведнъж се прекърши и заплака.

Те претърсвали за оцелели, но изобщо не очаквали да намерят някого на такова място. В Лос Аламос имали ракетни кораби и предостатъчно химическо гориво. А за да си набавят течен кислород, трябвало само да излязат и да си сипят лед от най-горния слой. И щом си подредили всичко в Лос Аламос, което им отнело години, решили да обиколят там, където било вероятно да има оцелели. Естествено

нямало смисъл да опитват с радиосигнали на далечни разстояния, защото няма атмосфера и нейната йоносфера, за да ги пренесе около Земята. Затова не се чува нищо по радиото.

И ето — намерили други общности в Аргон и Брукхейвън, а от другата страна на света — в Харуел и Тана Тува. Дошли да огледат и нашия град, макар да не се надявали на нищо. Носели си обаче уред, който засича и най-слабичките топлинни вълни, той им показал, че долу има нещо топло, затова кацнали да проверят. Разбира се, не сме могли да чуем кацането, щом няма въздух да пренася звука, а те обикаляли дълго, преди да ни намерят. Уредите ги упътили погрешно и загубили време в сградата отсреща.

Петимата възрастни приказваха за петдесетина. Тате показваше на мъжете как поддържа огъня, маха леда от комина и всичко останало. Мама бе живнала до неузнаваемост и показваше на младата жена какво и как готви и шие. Непознатите се чудеха на всичко и го хвалеха до небето. По смръщените им носове познах, че Гнездото беше доста миризливо за тях, но нищо подобно не споменаха, а само ни затрупваха с въпроси.

Дори покрай разговорите и вълнението Тате взе да се разсейва и чак когато всички оклюмаха, той видя, че въздухът се е изпарил докрай от кофата. Веднага домъкна пълна кофа от онези зад одеялата. Разбира се, всички се разсмяха и пак забърбориха. Гостите дори се замаяха. Не бяха свикнали с такова изобилие от кислород.

Може да е странно, обаче аз не приказвах много, а Сестричката само се гушеше в Мама и си криеше лицето, ако някой я погледнеше. Твърде неловко ми беше, смущавах се дори от младата жена. Когато я зърнах навън, хрумнаха ми какви ли не глупотевини, а сега само се притеснявах и срамувах от нея, колкото и мило да се държеше с мен.

И някак ми се искаше да не причиняват повече такава теснотия в Гнездото, да ни оставят на спокойствие, за да разплетем бъркотията в главите си.

По едно време гостите заговориха всички да тръгнем към Лос Аламос, сякаш това се подразбираше, и видях как същото чувство споходи Тате и Мама. Той внезапно млъкна, а Мама все повтаряше на младата жена:

— Но аз не знам как да се държа там, нямам и никакви дрехи.

Непознатите останаха смаяни в първите минути, но накрая ни разбраха. Както Тате ни казва открай време: „Просто не е редно да оставим този огън да угасне.“

Е, непознатите си тръгнаха, но ще се върнат. Още не е решено как ще потръгне нататък. Може би ще поддържат Гнездото за „училище по оцеляване“, както го нарече единият мъж. Или ние ще тръгнем с първите групи, които ще се опитат да създадат нова колония в урановите мини при Голямото робско езеро или в Конго.

Разбира се, откакто те си тръгнаха, много си мисля за Лос Аламос и другите огромни селища. И копнея да ги видя всичките.

Ако питате мен, Тате иска същото. Взе да се замисля, като гледаше колко живнаха Мама и Сестричката.

— Съвсем различно е, откакто узнахме, че има и други живи хора — обясни ми той. — Майка ти вече не е лишена от надежда. Както и аз впрочем, защото не нося цялото бреме на отговорността за продължаването на човешката раса. А тази отговорност плаши.

Огледах стените от одеяла, огнището, кофите с кипящ въздух, Мама и Сестричката, заспали в топлината и играещата светлина.

— Не е лесно да напуснем Гнездото — казах и малко ми се приплака. — Толкова е малко и сме си само ние четиримата. Плаша се, като си помисля за големи градове и много непознати.

Тате кимна и сложи още едно парче въглища в огъня. После погледна малката купчинка, ухили се ненадейно и сложи още две шепи — както правеше на рождените ни дни или на Коледа.

— Синко, скоро ще ти мине. Лошото беше, че светът се смаляваше непрекъснато, докато остана само Гнездото. Сега ще е хубаво да започнем наново граденето му до истински огромен свят, какъвто си беше поначало.

Май е прав. Как мислите, дали красивата млада жена ще ме чака, докато порасна? Аз я попитах, тя се засмя и ми каза, че имала дъщеря, с която сме почти връстници, а в атомните градове живеели още много деца. Представете си само.

АЛЪН ДАНЦИГ
ГОЛЯМОТО МОРЕ НЕБРАСКА

Устойчивостта и неизменността на земята под краката ни е поредното нещо, което според нас се подразбира поначало. И дори ако в умовете ни се мерне мисълта, че тя би могла изведнъж да се надигне, разтресе и разцепи, повечето американци я отхвърлят с пренебрежение и си казват самодоволно, че земетресения има единствено в Калифорния.

Не е вярно. Не само че земетресения може да има навсякъде, далеч извън районите, където те се смятат за най-вероятни, но и геоложките сили са способни да разтърсят Земята в такъв мащаб и с такава ужасяваща мощ, каквито не сме виждали в писаната си история. А навярно и откакто хората са слезли от дърветата. Един излет в изтерзаната скалиста пустош на американския Югозапад обаче стига, за да ни докаже, че раздвижвания на пластовете с невъобразима сила са се случвали в миналото и нищо не пречи да се повторят.

Това е показано елегантно в класическия разказ на следващите страници — един от малкото, създадени от Алън Данциг през кратката му писателска кариера. Даже и този опус е достатъчен, за да му осигури видно място в историята на жанра. Изобщо не е остарял, макар да е написан преди повече от трийсет години, и ни напомня, че е по-добре да не се успокояваме излишно за нещата, които „завинаги си остават все същите“, дори за привидно неизменните като планините, прериите и моретата.

* * *

Всички — е, поне *всички* геолози — познаваха открай време разлома Кайова. И то още преди да има нещо интересно, което да се знае за него. Първото проучване на Колорадо го проследи на север и на

юг в тясната долина на рекичката Кайова на трийсетина километра източно от Денвър. На юг продължаваше до река Арканзас. И май дори професионалистите не горяха от желание да узнаят повече. Нямаше даже някое свлачище, за да привлече вниманието на широката общественост към разлома.

Темата оставаше в областта на умозрителните разсъждения, когато към края на 40-те години геолозите правеха догадки за връзката между разломите Кайова и Кончас — разположен по̀ на юг в Ню Мексико и достигащ успоредно на река Пекос чак до Тексас.

Не се появи кой знае какво във вестниците и няколко години по-късно, когато бе изказано предположението, че разломът Ниобрара (горе-долу следващ източната граница на щата Уайоминг) е северното продължение на разлома Кайова. До средата на 60-те години бе установено безспорно, че трите разлома всъщност представляват непрекъсната линия на разцепване в основните скални пластове, която започва почти от канадската граница и стига далеч на юг отвъд линията Ню Мексико — Тексас.

Не че трябва да се чудим на многото време, изминало до установяването на връзката помежду им. Тук-там населението на щатите, през които минаваше разломът, не превишаваше двама души на квадратен километър! А земята беше толкова суха, че изглеждаше немислимо някога да бъде използвана за друго, освен за овцевъдство.

Днес откриваме ирония във факта, че в края на 50-те години изразявали сериозна загриженост от ниското ниво на подпочвените води в цялата област.

А още по-ироничното решение на проблема започна през лятото на 1973 година. Месец август се оказа особено горещ и сух, лесничействата напрегнато оглеждаха за пожарите, които имаха основание да очакват. Получи се съобщение за гъст дим, издигащ се над практически безлюден район близо до Ручея на черната катерица, и изпратиха самолет да огледа.

От самолета докладваха, че изобщо няма огън. Кълбящите се облаци били не от дим, а от прах. Хиляди кубически метри пресъхнала пръст, люшкащи се лениво в летните въздушни течения. Предположиха, че е имало свлачища. Поне беше ясно, че липсва пожар. Лесничействата си имаха предостатъчно други грижи в момента, затова прибраха доклада в архива.

Но и след седмица в градчето Едисън, на цели трийсетина километра от свлачищата, се оплакваха от прахоляка. Освен това пресъхваха извори, явно заради разместванията под земята. Дори кореняците в Скалистите планини не си спомняха толкова лоша поредица от свличания.

Вестниците в планинските щати отделиха на новината по двайсетина реда на първите си страници. В края на август всичко става новина. И любопитството на геолозите се събуди. Сеизмолозите съобщаваха за по-голяма от нормалната активност в тази област, трусовете бяха прекалено силни, за да са резултат от свлачища. Вулканична дейност ли беше? И то по-конкретно на прахов вулкан? Знаеха, че е необичайно, но щом ставаше точно в разлома Кайова… защо не.

В Деня на труда хората четяха научните умувания с апатията на късното лято. Приложенията към неделните броеве поместиха цветните представи на художниците за предполагаемия вулкан. „Единственият действащ вулкан в САЩ?“ — подпитваха заглавията, а някои вестници дори спестиха въпросителния знак.

Може и да изглежда странно, че най-простичкото обяснение на практика не беше споменато. Само Джоузеф Шварцбърг, старши географ в Министерството по вътрешните проблеми, се питаше дали смущенията не се дължат на слагания в разлома Кайова. Хипотезата му бе публикувана на девета или десета страница в понеделнишките вестници („Ню Йорк Таймс“ я отпрати чак на 27-а страница). Не беше вълнуваща като идеята за вулкана, ако ще и да е лишен от лава, пък и не можеш да я онагледиш с особено драматична картина.

За оправдание на останалите геолози трябва да изтъкнем, че дотогава разломът Кайова не се бе проявявал изобщо. Никога не помръдваше, никога не подскачаше, никога, ама никога не изпълняваше редовните представления на малкото си братче в Калифорния, което почти всеки ден подрусваше Сан Франциско или Лос Анджелис, или някое място помежду им. Така праховият вулкан привидно се превръщаше в по-правдоподобно обяснение.

И все пак беше само теория. Трябваше да бъде проверена. Трусовете се засилваха, засегнатият район се разширяваше, няколко градчета — сред тях и Едисон — се разпаднаха на отломки от невероятни земетресения. Затова автобуси и самолети, претъпкани с

геолози, се отправиха към Колорадо, без да дочакат техните университети или държавни учреждения да одобрят разходите.

Разбира се, там установиха, че Шварцбург е бил абсолютно прав.

Попаднаха в разгара на онова, което бързо се превръщаше в най-страшното и всеобхватно земетресение, което Северна Америка — а вероятно и светът — бяха виждали през човешката история. Ако опишем ставащото простичко, земята източно от разлома потъваше, и то със страхотна бързина.

Скали чегъртаха в скали с виещ рев. Шумът беше оглушителен и пресекваше като скрибуцането на корав тебешир по черната дъска. Земните повърхности западно и източно от разлома, изглежда, вече нямаха нищо общо помежду си. На запад изтерзаните камъни се издигаха в зъбери. На изток, където резки гърмежи и приглушени хрипове отбелязваха неспирното разместване и свличане, земята пропадаше все по-надолу. А върху новите възвишения, които май нарастваха внезапно с немалко сантиметри от подскачащите отломки, сухата пръст се ронеше и трепереше, цели декари наведнъж се свличаха с пушилка в мятащото се дъно на падината.

Там разрухата беше още по-неумолима, макар и не толкова зрелищна. Пресъхналата почва бълбукаше като кал, скални парчета, тежащи много тонове, се блъскаха и търкаляха като чакъл, подскачаха и накрая наистина се разпадаха на чакъл.

— Прилича на пясък, подмятан в детско сито — разказваше иначе невъзмутимият Шварцбург в репортаж от мястото на бедствието, предаван в цялата страна. — Никой от нас не е виждал нищо подобно.

Пропадането пълзеше на север и на юг по линията на разлома.

— Измъкнете се, докато имате време — настойчиво подканяше Шварцбург населението на засегнатата област. — Когато всичко утихне, можете да се върнете и да започнете възстановяването.

Но екипите от учени, които се стекоха под негово ръководство, тайничко се питаха ще има ли какво да се възстановява.

При Ейвъндейл и Северен Ейвъндейл река Арканзас мудно отстъпваше на север в хлътващото корито. Както беше тръгнало, не бе изключено да се появи ново езеро по цялата дължина на окръзите Ел

Пасо и Пуебло. А Шварцбърг предупреждаваше, че това може би е само началото.

Към 16 септември пропадането бе изпълзяло по река Хуерфано отвъд Сидъруд. Ейвъндейл, Северен Ейвъндейл и Буун изчезнаха безследно. Земята западно от разлома се крепеше, макар че в Денвър отбелязаха няколко незначителни труса. Източно от разлома, навсякъде на ширина трийсетина километра, станалите привични подмятания и неотклонно слягане накараха няколко хиляди жители на Колорадо да побягнат в търсене на безопасност.

Забраниха всякакво катерене на алпинисти по източните склонове заради заплахата от свлачища при по-слабите трусове. Геолозите се разотидоха по домовете си и зачакаха.

Не че имаше какво толкова да чакат. Новините ставаха все по-лоши. Сега река Хуерфано създаваше грамадна кална локва на мястото на градчето Орчард. А точно под Мастърс в щата Колорадо реката скачаше от двайсетметрови канари и даваше своя принос за мятащия се хаос долу. Зъберите пък се издигаха всеки ден, докато подножията им се слягаха със стонове на порции от квадратни километри.

Разломът се удължаваше на север и на юг, нови райони се размърдваха крайно нежелателно. Ниви и цели планински склонове се смъкваха надолу с измамна тромавост. Подскачаха досущ като „пясък, подмятан в детско сито“. Както си бяха сухи, кипваха до разпадане на дребни камъчета. Телефонни кабели, железопътни линии и пътища се разкъсваха и просто изчезваха. Всички наземни връзки между източната и западната половина на Щатите на практика прекъснаха и президентът обяви извънредно положение в цялата страна.

Към 23 септември активността на разлома задълба в Уайоминг на север и трескаво доближаваше границата на Ню Мексико на юг. Тринчера и Брансън бяха напълно евакуирани, но въпреки това броят на жертвите надхвърли хиляда.

По-далече на изток положението оставаше спокойно, но изглеждаше дори още по-зловещо. Перпендикулярно на Разлома зейваха огромни пукнатини и общото слягане на повърхността се забелязваше чак в Канзас и Небраска. Западните граници на тези два щата, а скоро и на двете Дакоти и Оклахома бавно потъваха.

На самата сцена на бедствието (или по-скоро на *сцените* — немислимо е да описваш нещо с такъв мащаб в единствено число)

настъпи страховита бъркотия. Прерия и хълмове се разцепваха от непреодолимо напрежение, докато земята се тресеше и слизаше надолу на тласъци и подскоци. Извори бликваха на повърхността в горещи гейзери и изригнала пара.

Центърът на Норт Плат в щата Небраска пропадна два метра и половина, просто така, в следобеда на 4 октомври.

— Трябва да запазим спокойствие — заяви губернаторът на Небраска. — Нека проявим търпение. Уверявам ви, че се прави всичко възможно.

Но какво можеше да се направи, когато неговият щат потъваше право надолу с трийсетина сантиметра на ден?

Разломът отмъкна югоизточния ъгъл на Монтана. Напредна на север по Литъл Мисури. На юг изфуча край Розуел в щата Ню Мексико и нахлу по течението на Пекос към Тексас. От горното течение на Мисури бяха останали застояли локви, а Червената река на запад от град Париж в щата Тексас потече в обратната посока.

Скоро Мисури започна полека да се хлъзга на запад по бавно кипящата земя. Реката напусна коритото си и неуверено се разля по ниви и ливади, стана море от тиня под назъбените нови скали, щръкнали в начупена ивица, все по-високи с всяко хлътване — почти от Канада до границата с Мексико. Всъщност нямаше наводнения в нормалния смисъл на думата. Реката се мъкнеше, без да бърза, разпростираше се без посока или напор. Но огромните простори от мътна вода и гъста кал образуваха гибелни капани за безбройните бежанци, устремили се на изток.

Сигурно нещастието в Норт Плат се оказа решаващо. При това единично пропадане загинаха сто деветдесет и трима души. Определено към 7 октомври вече трябваше официално да се признае, че се извършва преселение с епичен размах. Едва ли не два милиона души тръгнаха на път и на Съединените щати им се наложи да се справят с гигантска вълна от бежанци. Железопътните линии, пътищата и самолетите бяха препълнени с уплашени орди, които зарязваха всичко, за да запъплят на тълпи към източните земи.

През целия октомври коли с изцъклени пътници приждаха неспирно в Тълса, Топика, Омаха, Сиукс Фолз и Фарго. Сейнт Луис се превърна в разпределителен център за спешните екипи, които летяха навсякъде, за да разнасят мляко за бебета и храна за кучета. Цистерни

ръмжаха на запад, за да задоволят потребностите от бензин, но попаднеха ли в „зоната на ужаса“, както я нарекоха вестникарите, не можеха да продължат заради плътните потоци коли, заели пътищата от канавка до канавка в устрема си на изток. Изоставените от собствениците си магазини бяха разграбвани от следващите бежанци, идващи от по-далечния запад. В Бисмарк, щат Северна Дакота, самолет на „Американ Еърлайнз“ бе повреден от тълпата, която жадуваше да се напъха вътре. Бяха докарани федерални и щатски войскови части, но преместването на два милиона души нямаше как да бъде извършено по план.

А територията на пропадането се разширяваше. Нови зъбери лъщяха под есенното слънце и височината им нарастваше с неумолимото свличане на земята до тях.

На 21 октомври в Лъбок, щат Тексас, се разнесе шум, който различни хора описаха като кух тътен, вой или басов мелодичен звън, сякаш от черковна камбана. Просто измъчените по-дълбоки скални пластове поддадоха. Започваше втората фаза от националното бедствие.

Шумът се разпространяваше право на изток с около сто и петдесет километра в час. А земята на север „просто се смачкваше като пробит балон“, сподели репортерът на един вестник.

— Като оплескан кекс — предложи свое сравнение домакиня от Тексаркана, която за късмет живееше една пресечка *южно* от улица „Тейър“, по която плъзна процепът. Чу се въздишка, вдигна се прашен облак и Оклахома започна да се свлича надолу с изумителната скорост два метра в час.

В Билокси на брега на Мексиканския залив хората усещаха под краката си неспокойно шаване през целия ден.

— Не че бяха трусове — обясни по-късно капитанът на риболовния траулер, който някак се пребори с последвалия потоп, — а все едно земята искаше да е другаде тогава.

За всекиго в обречения Билокси щеше да е по-добре, ако се намираше другаде през онази вечер. Около осем и половина градът се разтресе, надигна се мъничко като края на килим от въздушно течение и потъна. Заедно с целия бряг на Мисисипи и Алабама в същия миг.

Приливната вълна, която щеше да погълне средната част на Съединените щати, нахлу в сушата.

От езерото Поншартрен до река Апалачикола във Флорида брегът на Залива изчезна. Гълфпорт, Билокси, Мобил, Пенсакола, Панама Сити… Нямаше ги триста километра брегова ивица заедно с два и половина милиона жители. Час по-късно стена от вода бе помела всеки град от Дотън в Алабама до Богалуза на границата между Луизиана и Мисисипи.

— Длъжни сме да прогоним паниката от умовете си — увещаваше губернаторът на Алабама в послание, излъчено от всички набързо съгласували усилията си радиостанции. — Ние, хората от храбрите южни щати, и преди сме се борили с нашествия.

После зловещите проскърцвания и стенания на земята оповестиха наближаващата приливна вълна и той избяга със самолет от Монтгомъри половин час преди градът да бъде погълнат завинаги.

Едното чело на вълната нахълта на север, за да загуби силата си накрая сред възвишенията южно от Бърмингам. Основната водна маса напредваше в низините. На запад потопи Виксбърг и закачи единия край на Луизиана. Целият окръг Ийст Керъл бе заличен от картата.

Река Мисисипи в момента свършваше някъде около Юдора в Арканзас, а минута след минута напиращият потоп отнемаше километри от коритото й, набъбвайки на север. В Чикът, Джени, Лейк Вилидж, Арканзас Сити, Сноу Лейк, Илейн, Хелена и Мемфис усещаха как земята трепери. Изтормозените градове се тресяха цяла нощ. Земята продължи да потъва и накрая се наклони с два и половина градуса на запад. „Мемфиският наклон“ сега е една от уникалните и очарователни забележителност на Стария град, но през онези панически часове на мрак хората в Мемфис бяха убедени, че с тях е свършено.

На юг и на запад напиращата вода се вряза дълбоко в Арканзас и Оклахома. До сутринта стана ясно, че целият Арканзас ще бъде погълнат. Вълните настъпваха към Литъл Рок със сто и петдесет километра в час, като над челото на приждащото море се надигаха нови гребени, когато градчета, хълмове и жадна пръст временно прекъсваха яростната атака.

От Вашингтон обявиха официално надеждата си, че платото Озарк ще спре дивия галоп на разбеснелия се залив, защото

северозападната територия на Арканзас се издигаше на около шестстотин метра над морското равнище. Но нищо не можеше да спаси Оклахома. До пладне водата вкопчи пръсти около връх Скот и Лосовата планина, заля Хобарт и почти целия окръг Гриър.

Въпреки оптимистичните съобщения, че устремът й намалява и на практика се е изчерпал след потапянето на Оклахома Сити и се е изтощил в пустинята до Амарильо, водната стена напредваше. Защото земята се слягаше, а заливът неуморно подхранваше потопа. Шварцбург и неговият екип от геолози съветваха незабавно и спешно да бъде евакуирана цялата област между Колорадо и Мисури — от Тексас до Северна Дакота.

Лъбок в щата Тексас също бе погълнат. Вълната се люшна, придойде и заличи Суитуотър и Бит Спринг. Издаденият северен край на Тексас потъна в един-единствен грамаден порив на водата.

Завихриха се водовъртежи. Огромна бъркотия от нацепено дърво и човешки останки бе засмукана, изплюта и смазана на парченца. Водите на Залива се блъснаха гръмовно в канарите на Ню Мексико и отстъпиха разпенени. Неуспели спасители по скалите край някогашния западен бряг на Пекос по-късно си спомняха съскане и писък като от разкъсана коприна при бесните удари на вълните по отскоро оголените зъбери. По-ужасен звук не били чували.

— Не можехме да доловим никакви викове, разбира се, при такъв шум, а и бяхме далеч — разказваше Дан Уивър, кмет на Карлсбад. — Но знаехме, че долу има хора. Когато водата се стовари върху скалите, все едно се сблъскаха две твърди тела. Поне час нищо не се виждаше заради пръските във въздуха.

Солените пръски. Океанът дойде в Ню Мексико.

Канарите се оказаха единствената непреодолима преграда срещу настъпващата на запад вода, която се обърна на север, изтръгвайки каменни отломки и стоварвайки отгоре си великански буци пръст. Тук-там изтребваше вдлъбнатини в гранита, сякаш правеше формички за сладолед. Сегашното риболовно пристанище Рокпорт в Колорадо е построено върху брега на подобен залив.

Водата достигна най-далечната си ограничителна линия на запад. Продължаваше обаче да приижда на север по очертанията на предишния разлом. Непреклонни пръсти сграбчиха Стърлинг в Колорадо, Сидни в Небраска, Хот Спрингс в Южна Дакота. Цялата

редица от щати се настаняваше от юг към север в крайното си устойчиво положение триста метра под морското равнище.

Мемфис вече беше крайбрежен град. Възвишенията на платото Озарк, останали като острови над побеснялото море, даваха несигурен подслон на едва спасили се от удавяне хора. Вълните отхапаха късче от Мисури и се нахвърлиха върху Уичита. Топика, Лорънс и Белвил бяха последните погълнати градове в Канзас. И губернаторът потъна във вълните заедно със своя щат.

Дениъл Бернд от Линкълн бе изхвърлен полумъртъв в заливче сред скалите в Уайоминг, след като вълните го пренесли от единия край на изчезналия щат Небраска до другия. За такива избавления на косъм се разказваше надълго и нашироко по телевизията и радиото.

Единствените оцелели от цялото население на Пиер в Южна Дакота бяха шестимата от семейство Крийт. Храбрият Тимъти Крийт отнесъл и завлякъл възрастните си родители до тавана на хамбара в покрайнините на града. Брат му Джефри се погрижил да доведе по-малките деца и да домъкне каквито припаси намерил.

— Имахме един пушен бут и горе-долу половин тон ванилени курабийки — обясни той след време на спасителите си.

За късмет хамбарът се откъснал, когато бил разтърсен от вълните, и се превърнал в нов Ноев ковчег, с който се отървали от бедите.

— Май играхме карти четири дни наред — спомняше си благата госпожа Крийт, когато после я поканиха в популярно телевизионно шоу. Провинциалната й невъзмутимост не бе пострадала от изпитанието, срещу което съвсем малко жени са могли да се опълчат. — Все се чудехме защо нещо не е наред с купите. Да му се не види, бяхме забравили поп купа от бързане!

Само че подобно безгрижие и щастлив завършек не бяха обичайни. На света не му оставаше друго, освен да наблюдава смразен как водата фучи на север в сянката на високите скали, които понякога се свличаха с грохот в ревящите вълни. Ден след ден неумолимият напор поглъщаше каквото бе останало от прашните ниви и градчета.

Някои хора бяха спасени от хеликоптери, които се мъчеха да изпреварят настъпващото море. Други намериха безопасност по върховете на Западна Небраска и двете Дакоти. Но когато водата се успокои горе-долу по сегашната брегова линия на нашето вътрешно

море, по първоначални оценки четиринайсет милиона души бяха погубени.

Никой не успя да изчисли материалните щети. Почти цялата територия на осем щата и части от още дванайсет просто бяха завинаги изтръгнати от сърцето на Северна Америка.

С такъв катаклизъм се роди сега спокойното море Небраска и стана част от Америка.

Днес, почти сто години след единственото по рода си — за щастие — бедствие, е много трудно да си припомним ужаса и отчаянието на онези седмици през октомври и ноември 1973 година. Немислимо е да си представим Съединените щати без прекрасната и жизненоважна за икономиката дъга на вътрешния океан. С две трети от дължината на Средиземно море, той се простира от топлите води на Мексиканския залив до също толкова сините вълни в залива Мисисипи, а на север и на запад е по-хладен и зеленикав при прелестните риболовни острови на Озаркския архипелаг, за да премине накрая в сиво-зеления прибой на залива Дакота.

В какво ли щяха да се превърнат Щатите без проточилия се на девет хиляди километра бряг на вътрешното ни море? Едва през последните двайсетина години всички водни слоеве без най-горния се избистриха достатъчно, за да процъфти наистина риболовът. Подмятаната от немирните вълни мътилка няма да се утаи и през живота на нашето поколение. Въпреки това заводите за преработка на риба в Мисури и Уайоминг допринасят немалко за икономиката на страната.

Кой би успял да си въобрази какъв е бил Средният запад, преди климатът му да се смекчи от близостта на топлото море? Радващият се на умерени температури щат Минесота (да не говорим пък за потъналите Дакоти) сигурно е приличал на Сибир. Ако съдим по впечатленията на хора от онова време, Мисури — нашата втора Калифорния — е бил почти необитаем заради непоносимо задушния си въздух през летните месеци. Днешният ни климат от Охайо и Северна Каролина до плодородните поля на Ню Мексико и овощните градини на Монтана е пряко повлиян благоприятно от морското сърце на континента.

Кой би искал да види Съединените щати без величествените крайбрежни скали, наредили се като за парад от Ню Мексико до Монтана? Или без плажовете на Уайоминг, тази американска Ривиера, където плодните дръвчета растат чак до водата? Или без невероятния Колорадо, където сутринта отиваш на ски, а следобед се приличаш на пясъка благодарение на монорелсовата линия, свързала най-високите върхове със сияйните бели плажове?

Разбира се, загубите уравновесяват донякъде тези сериозни облаги. Преди 1973 година Мисисипи е била една от най-големите реки в света. Заедно с основния си приток Мисури е била сравнявана равноправно с гигантските водни системи на Амазонка и Ганг. Сега свършва при Мемфис и се пълни преди всичко от Апалачите, затова е жалък остатък от някогашната река. И макар че по морето Небраска минава неспирен поток от кораби с несравнимо повече товари, загубихме старовремската романтика на речните параходи. Остава ни само да правим догадки как е било някога, когато гледаме Охайо и скъсената Мисисипи.

Трансконтиненталните доставки се позатрудниха — камионите и влаковете по принуда използват фериботите, които ги превозват по морето Небраска. Никога няма да възстановим в умовете си картината на Щатите с многобройните магистрали от бряг до бряг, запълнени от камиони и леки коли. Все пак плаването на ферибот е желана отмора след неколкодневно шофиране. А онези, които искат да си представят частичка от миналото, винаги могат да минат по Трансканадската артерия и по чудесната щатска магистрала 73, описваща дъга на север през Минесота и минаваща през гигантското пристанище Алексис в Северна Дакота, товарен център за зърното от Манитоба и същински национален кръстопът.

Политическите затруднения задълго останаха като трън в петата. След потопа имаше само оръфани късчета от потъналите осем щата, но никой от тях не пожела да се откаже от автономията си. Мъничкото ръбче от Канзас отначало като че бе готово да се слее със съседния Мисури, но предвождано от фракцията „Арканзас завинаги“, оцелялото население реши да съхрани политическата си цялост. Така се стигна до продължаващата аномалия на седемте „остатъчни щати“,

представени в Конгреса както обикновено от по двама сенатори, макар че най-големият от тях едва се мери по големина с Кънектикът, а икономически са неразличими от съседните им щати.

За щастие бе решено преди години, че Оклахома — единственият напълно заличен щат сред осемте — не може в никакъв смисъл да бъде смятан за все още съществуващ политически. И макар че и досега има семейства, които гордо се провъзгласяват за оклахомци, а „Оклахома ойл кампани“ продължава да изпомпва нефт от подводните си полета, щатът на практика изчезна от американската политическа сцена.

Всичко това вече е само дребен повод за препирни, а и за усмивки, щом стане дума за правата на щатите. Дори неимоверната цена, платена от страната за новото море — четиринайсет милиона живота, неописуеми разрушения и загуби, — не обезценява значително благата, на които се радваме днес. Сърцето на континента, достъпно за корабите от цял свят, някога е било безводно и затворено насред сушата, откъснато от оживлението на търговията и кипежа на световната култура.

За американеца от 50-те и 60-те години на миналия век би прозвучало смахнато моряци от търговските флотилии на коя ли не страна да се разхождат по улиците на Денвър, току-що стъпили на брега в Нюпорт, на някакви си двайсетина километра. Как би си представил Линкълн, Фарго, Канзас Сити и Далас като пристанища със световно значение и големи промишлени центрове? За въображението му щяха да останат недостъпни Розуел в Ню Мексико, Бентън в Уайоминг, Уестпорт в Мисури и другите пристанища с по над един милион жители, които се развиха по новите брегове на вътрешното море.

Не би предвидил и общото нарастване на населението в щатите около морето. Нивата на подпочвените води се надигнаха, а промишлеността и търговията се събраха около брега, за да извлекат полза от внезапно възникналото средище на световния транспорт. Това доведе до взривообразно умножаване на жителите, чието укротяване наблюдаваме чак сега. Новото нашествие на запад може да се сравни само с началната вълна от заселници, която е създала американския Запад. Но каква разлика има с онези времена! Процъфтяват туристически райски кътчета, благоденства риболовната промишленост. Този воден път е основната търговска артерия на

Америка и по него плават кораби от целия свят… тук, където някога скрибуцащите каруци бавно са напредвали на запад през прашните прерии!

ЛАРИ НИВЪН
НЕПОСТОЯННА ЛУНА

Даряващото ни с живот слънце е още едно от онези неща, като въздуха и почвата под краката ни, които приемаме за даденост, на чието постоянство разчитане, без в действителност да се замисляме особено върху това. Ала както допуска следният предизвикателен разказ, спечелил „Хюго“, при съответни обстоятелства нашето слънце може да стане твърде капризна звезда на практика, сеещо смърт вместо живот, като залее беззащитната Земя с твърда радиация, което би означавало края на света — освен ако не сте достатъчно съобразителни, за да намерите начин как да оцелеете…

Лари Нивън продава първия си разказ на списанието „Уърлдс ъф Иф“ през 1964 г. и скоро се налага като един от най-добрите нови автори на „твърда“ научна фантастика след Робърт Хайнлайн. До края на 70-те години Нивън вече е спечелил няколко награди „Хюго“ и „Небюла“, публикувал е „Пръстенов свят“ — един от най-прочутите технологично ориентирани романи на своето десетилетие — и е написал няколко бестселъра в съавторство с Джери Пърнел, между които „Прашинка в Божието око“. Книгите на Нивън включват романите „Протектор“, „Светът на Птавите“, „Подарък от Земята“, „Създателите на Пръстеновия свят“, „Тронът на Пръстеновия свят“, „Колелце от дим“ и „Пътят на съдбата“, както и сборниците „Разкази от известното пространство“, „Непостоянна луна“, „Неутронна звезда“, „Н-пространство“ и „Арена за игра на разума“. Сред последните му книги е новият роман „Дъга на Марс“.

* * *

I

Гледах новините, когато настъпи промяната, като някакво бегло движение, което забелязах с периферното си зрение. Обърнах се към прозореца на балкона. Каквото и да беше, реагирах твърде късно, за да го хвана.

Тази вечер луната беше много ярка.

Забелязах го и се усмихнах, после се обърнах. Джони Карсън тъкмо започваше монолога си.

Когато първите реклами го прекъснаха, станах да си претопля малко кафе. Рекламните клипове се излъчваха по три-четири един след друг, като това продължаваше до полунощ. Имах време.

Лунната светлина привлече вниманието ми, когато се върнах. Ако преди беше ярка, сега бе още по-ярка. Хипнотична. Отворих плъзгащата се врата и излязох на балкона.

Балкончето всъщност бе по-скоро перваз с перила, с място, колкото да застанат прави мъж и жена, плюс преносима скара за барбекю. През последните месеци изгледът беше прекрасен, особено около залез. Енергоснабдителната фирма издигаше сега административна сграда от типа на плоските стъклени кутии. Дотук постройката представляваше само стоманена решетка от трегери. Затъмнена от сенки на фона на червеното небе на залеза, тя изглеждаше възгруба, сюрреалистична и адски внушителна.

Тази вечер…

Никога не бях виждал луната толкова ярка, дори и в пустинята. „Достатъчно ярка, за да може човек да чете на нейната светлина — помислих си и веднага се поправих: — Ала туй е илюзия.“ Луната никога не ставаше по-голяма (бях го чел някъде) от монета от четвърт долар, държана на два метра. Невъзможно бе да е достатъчно ярка, за да се чете.

Освен това й оставаше цяла четвърт до пълнолуние!

Но като грееше високо над магистралата за Сан Диего на запад, луната сякаш караше да бледнеят дори потоците от автомобилни фарове. Премигнах срещу светлината й и си помислих за хората, които

са ходили по повърхността й и са оставили набраздени стъпки. Веднъж, заради една статия, която пишех, ми позволиха да вдигна сух като кост лунен камък и да го подържа в ръката си.

Чух, че шоуто започва отново, и се прибрах вътре. Като хвърлих обаче последен поглед зад себе си, ми се видя, че луната става още по-ярка — сякаш бе изскочила иззад тънка ивица бягащ облак.

Сега светлината й беше пронизваща мозъка, лунатична.

Телефонът иззвъня пет пъти, преди тя да го вдигне.

— Здрасти — рекох. — Слушай…

— Здрасти — отвърна сънено Лесли, укорително. По дяволите. Надявах се, че гледа телевизия като мен.

— Не викай и не крещи — казах. — Защото имах причина да ти се обадя. В леглото си, нали? Стани и… Можеш ли да станеш?

— Колко е часът?

— Дванайсет без четвърт.

— О, Господи!

— Излез на балкона си и се огледай.

— Добре.

Чу се издрънкване на телефонната слушалка. Зачаках. Балконът на Лесли също гледа на север и на запад като моя, само че е с десет етажа по-високо и съответно с по-добра видимост.

През моя собствен прозорец луната светеше като филтриран прожектор.

— Стан? Там ли си?

— Да. Какво мислиш за това?

— Великолепно е. Досега не съм виждала подобно нещо. Какво може да накара луната да засвети тъй ярко?

— Не знам, но не е ли прекрасно?

— Ти като местен по-добре би трябвало да знаеш. — Лесли се бе преместила тук само преди година.

— Слушай, *никога* не съм виждал такова явление. Ала има едно старо поверие — продължих. — Веднъж на всеки сто години смогът над Лос Анджелис се отдръпва за една нощ, като оставя въздуха чист като междузвездно пространство. По този начин боговете могат да проверят дали градът все още е там. Ако е там, връщат покривалото на смога, така че да не трябва да го гледат.

— Едно време знаех всичките тези приказки. Е, виж, радвам се, че ме събуди, за да го видя, но трябва да ставам за работа утре.

— Горкото дете.

— Такъв е животът. Лека нощ.

— Лека.

След това останах да седя в мрака, като се опитвах да измисля на кого другиго можех да се обадя. Обадете се на момиче посред нощ, накарайте го да излезе навън и да погледне към луната — то може да си помисли, че е романтично, или пък може да побеснее, ала няма да предположи, че сте се обадили вече на шест други.

Така че се замислих над някои имена. Но момичетата, които принадлежаха към тях, се бяха изгубили всичките през последната една година, откакто започнах да прекарвам цялото си време с Лесли. Човек трудно може да им се сърди. Сега Джоан бе в Тексас, Хилди щеше да се омъжва, а ако се обадех на Луиза, навярно щях да попадна също и на Горди. Англичанката ли? Не можех да си спомня номера й. Нито пък фамилията.

Освен туй всички, които познавах, пъхаха някакви карти в система за следене на работното време. Колкото до мен, аз работех, за да си изкарвам прехраната, само че като писател на свободна практика сам си избирах времето. На всяка, на която се обадя тази нощ, ще й съсипя утрешния ден. Е, добре…

Когато се върнах във всекидневната, от шоуто на Джони Карсън се виждаха само сиви сенки на фона на статичен пукот. Изключих телевизора и излязох пак на балкона.

Луната бе по-ярка от върволиците от фарове по магистралата, по-ярка от Уестуд Вилидж вдясно от нея. Планината Санта Моника излъчваше магическо перлено сияние. Около луната не се виждаха никакви звезди. Те не можеха да оцелеят на такъв блясък.

За да си изкарвам прехраната, пишех научни и практически статии. Трябваше да съм в състояние да разгадая какво кара луната да прави това. Възможно ли бе луната изведнъж да е станала по-голяма? Надула се като балон? Не.

Навярно по-близка. Падаща върху ни?

Приливите! Вълни, високи петнайсет метра… и земетръси! Разломът Сан Андреас се разтваря като Големия каньон! Да скоча в колата, да карам към височините… Не, вече е твърде късно…

Безсмислици. Луната бе по-ярка, не по-голяма. Това можех да го видя. А и какво би могло да накара луната да падне върху главите ни по такъв начин?

Мигнах и луната остави отражение на образа си върху ретината ми. *Толкова* бе ярка.

Милиони хора сигурно наблюдаваха луната тъкмо сега и се питаха като мен. Статия по темата би се продала добре… Ако успея да я напиша, преди някой друг да го стори…

Трябваше да има някакво просто, очевидно обяснение.

Добре, как може луната да засвети по-ярко? Лунната светлина представлява отразена слънчева светлина. Може ли Слънцето да е станало по-ярко? Трябва да е станало след залеза в такъв случай, защото иначе щеше да е забелязано…

Предположението не ми хареса.

Освен всичко друго, половината Земя бе изложена на директна слънчева светлина. Хиляди кореспонденти на „Лайф“, „Тайм“, „Нюзуик“ и Асошиейтид Прес щяха да звънят от Европа, Азия, Африка… освен ако не се криеха всичките в мазетата. Или бяха мъртви. Или бяха останали без глас, защото Слънцето екраниираше всичко със статика — радиото, телекомуникациите, телевизията… Телевизията. О, Боже!

Лека-полека започваше да ме обзема страх.

Добре, да видим пак отначало. Луната е станала много, много по-ярка. Лунната светлина, е, лунната светлина представлява отразена слънчева светлина, всеки идиот го знае. Тогава… нещо се е случило със Слънцето.

II

— Ало?

— Здравей. Аз съм — оповестих и после гърлото ми направо се вкамени. Паника! Какво щях да й кажа?

— Наблюдавах луната — рече Лесли замечтано. — Чудесна е. Дори се опитах да използвам телескопа си, но не можах да видя нищо. Твърде ярка е. Осветява целия град. Хълмовете са залети в сребро.

Вярно, тя наистина държи телескоп на балкона си. Бях забравил.

— Не се опитах да заспя отново — заяви тя. — Прекалено е светло.

Накарах гърлото ми да проработи отново.

— Слушай, любов моя, започнах да си мисля как те събудих и как не можеш навярно пак да заспиш на тази ярка светлина. Затова нека излезем да похапнем някъде полунощно.

— Ти с всичкия си ли си?

— Не, не се шегувам. Говоря сериозно. Тази нощ не е за проспиване. Възможно е никога да нямаме подобна нощ отново. По дяволите твоята диета. Хайде да празнуваме. Мелба с горещ шоколад, ирландско кафе…

— Това е различно. Ще се облека.

— Идвам тутакси да те взема.

Лесли живееше на четиринайсетия етаж на сграда С на Барингтън Плаза. Почуках, за да ми отвори, и зачаках.

А докато чаках, се запитах без никакво чувство за спешност: „Защо именно Лесли?“

Трябваше да има и други начини, по които да прекарам последната си нощ на Земята, отколкото само с едно определено момиче. Можех да си избера друго определено момиче или дори няколко не особено определени момичета, с изключение на факта, че това на практика не се отнасяше за мен, нали? Или можех да се обадя на брат си или на всяка от двойките родители…

Хубаво, само че брат ми Майк щеше да иска много сериозна причина да бъде изваден от леглото в полунощ. „Виж, Майк, луната е толкова красива…“ Едва ли. Който и да е от родителите ми би реагирал по подобен начин. Е, имах сериозна причина, но щяха ли да ми повярват?

И дори да го направеха, тогава какво? Щях да организирам нещо като бдение. Нека го проспят. Това, което желаех, бе някой, който да сподели с мен моето… прощално парти, без да задава погрешни въпроси.

Туй, което исках, бе Лесли. Почуках отново.

Тя отвори вратата само на педя. Беше по гащички. Усетих твърд, безформен сутиен в едната й ръка да потрива гърба ми, когато Лесли ме взе в прегръдките си.

— Тъкмо щях да си го слагам.

— Значи съм дошъл точно навреме.

Издърпах сутиена от ръката й и го пуснах на пода. Клекнах, за да я хвана през кръста, изправих се с усилие и я отнесох в спалнята, като ходилата й ме подритваха по глезените.

Кожата й бе студена. Трябва да е стояла повечко навън.

— Така значи? — възкликна Лесли. — Нима мислиш, че можеш да се конкурираш с мелба с течен шоколад?

— Определено. Гордостта ми го изисква.

И двамата бяхме останали донякъде без дъх. Веднъж по-рано се бях опитал да я вдигна, сгушена в обятията ми, по традиционния стил от филмите. За малко да си счупя гръбнака. Лесли бе едро момиче, висока колкото мен и възтежичка под талията.

Стоварих и двама ни върху леглото, един до друг. Обхванах я с ръце от двете й страни, за да я почеша по гърба, като знаех, че това ще я направи безпомощна да ми се съпротивлява, а-ха-ха-ха. Издаваше звуци от удоволствие, за да ми укаже къде й е най-приятно. Тя издърпа ризата ми нагоре и започна да ме чеше по гърба.

Сваляхме по някоя дреха от себе си и един от друг, както дойдеше, и ги пускахме отвъд краищата на леглото. Кожата на Лесли вече бе топла, почти гореща…

Хубаво, именно затова не можех да избера друго момиче, което да изведа. Щеше да се наложи да я науча как се чеше. А за туй просто нямаше време.

Някой път бях обземан от нервна припряност да ускоря любенето ни. Тази вечер изпълнявахме ритуал, обред за преминаване. Опитах се да го забавя, да го накарам да продължи по-дълго. Исках да се хареса повече на Лесли. Възнаграждението бе невероятно. Забравих за луната и за бъдещето, когато Лесли сложи петите си в сгъвката на коленете ми и започнахме да се движим в древния ритъм.

Ала картината, която ми се привидя във върховния момент, бе твърде жива и застрашителна. Намирахме се в обръч от нажежен до синьо огън, който ни затваряше като в примка. Ако простенах в ужас и екстаз, тя сигурно си е помислила, че е било само от удоволствие.

Лежахме един до друг, замаяни, изтощени, притиснати един о друг. Тогава бях готов да се отдам отново на съня, да не изпълня обещанието си, да заспя и да оставя Лесли да спи… Но вместо това прошепнах в ухото й:

— Мелба с горещ шоколад.

Тя се усмихна, размърда се и се изтърколи от леглото.

Не й позволих да си сложи сутиена.

— Минава полунощ. Никой няма да се опита да те сваля, защото ще му счупя врата, нали? Защо тогава да не се чувстваш по-свободно?

Лесли се засмя и се съгласи. Притиснахме се още веднъж един о друг, силно, в асансьора. Усещането бе много по-приятно без сутиена.

III

Сивокосата сервитьорка на бара бе весела и възбудена. Очите й блестяха. Говореше, сякаш споделяше тайна:

— Забелязахте ли как свети тази вечер луната?

„Кораба“ бе доста пълен, по това време на нощта и толкова близо до Калифорнийския университет на Лос Анджелис. Половината от посетителите бяха студенти. Тази вечер разговаряха с приглушени гласове, като се обръщаха да погледнат през стъклените стени на денонощния ресторант. Луната се бе спуснала ниско на запад, достатъчно ниско, че да се конкурира с глобусите на уличното осветление.

— Забелязахме — отвърнах. — Затова празнуваме. Ще ни дадете ли две мелби с горещ шоколад?

Когато тя обърна гърба си към нас, пъхнах десетдоларова банкнота под хартиената покривчица. Едва ли щеше да успее да я похарчи, но поне щеше да има удоволствието да я намери. Аз също никога нямаше да я похарча.

Чувствах се свободно, непринудено. Много проблеми изглежда сами се бяха разрешили изведнъж.

Кой би повярвал, че мирът би могъл да настъпи във Виетнам и Камбоджа за една нощ?

Това нещо бе започнало около единайсет и половина тук, в Калифорния. Което означаваше, че Слънцето тогава се е намирало точно над Арабско море, като под директната му светлина, с малки изключения по края, са попадали цяла Азия, Европа, Африка и Австралия.

Германия вече бе обединена, Стената бе стопена или смазана от ударните вълни. Израелци и араби бяха сложили оръжие. Апартейдът бе изчезнал в Африка.

А аз бях свободен. За мен нямаше да има никакви последствия. Тази нощ можех да удовлетворя всичките си тъмни желания, да грабя, да убивам, да укривам данъци, да хвърлям камъни по витрините, да си изгоря кредитните карти. Можех да забравя статията за експлозивното

формоване на метали, която трябваше да предам във вторник. Тази нощ можех да подменя противозачатъчните хапчета на Лесли с бонбончета. Тази нощ…

— Мисля, че бих изпушил една цигара.

Лесли ме изгледа странно.

— Смятах, че си ги отказал.

— Помниш. Казах си, че ако някога почувствам непреодолимо желание, ще запаля цигара. Направих го, защото не издържах на мисълта, че никога повече няма да пуша.

Тя се засмя.

— Оттогава минаха месеци!

— Само че те продължават да публикуват реклами за цигари в списанията, които чета.

Пуснах монети в машината, поколебах се при избора, накрая взех меки цигари с филтър. Не че много ми се пушеше. Просто някои събития трябва да се отбележат с шампанско, други — с цигари. Като например изпушването на традиционната последна цигара пред стрелковия отряд…

Запалих. *Да живее ракът на белия дроб.*

Ароматът й бе толкова хубав, колкото си го спомнях. Макар да имаше слаб привкус на застояло, като на пълен пепелник угарки. Третото вдишване ме порази смайващо. Зрението ми се замъгли и всичко рязко притихна. Сърцето ми пулсираше гръмко сякаш в гърлото ми.

— Как ти се струва?

— Странно. Зашеметен съм — отвърнах.

Зашеметен! Не бях чувал тази дума от петнайсетина години. В гимназията пушехме, за да усетим онова зашеметяване, онова опиянение, предизвикано от стесняването на капилярите в мозъка. След първите няколко пъти зашеметяването бе изчезнало, ала ние продължихме да пушим, повечето от нас…

Изгасих цигарата. Келнерката сложи на таблата си нашите мелби.

Горещо и студено, сладко и горчиво, няма друг вкус като този на мелба с горещ шоколад. Да умрем, без да му се насладим поне още веднъж, щеше да е голям пропуск. Обаче Лесли превръщаше това в

събитие, в символ на всички живи богаташи. Да я гледам как нагъваше мелбата бе по-забавно, отколкото сам да я изям.

Освен туй… бях угасил цигарата, за да усетя вкуса на сладоледа. Сега обаче, вместо да му се наслаждавам, очаквах ирландското кафе.

Твърде малко време.

Купата на Лесли бе празна.

— Уха! — прошепна тя театрално и се потупа по коремчето.

Някакъв клиент на една от малките маси започна да полудява.

Бях го забелязал, когато влезе. Възслаб университетски тип на учен с бакенбарди и очила със стоманени рамки, той непрекъснато се въртеше насам-натам, за да погледне навън луната. Подобно на останалите по другите маси, той изглеждаше възбуден от гледката на рядък и красив природен феномен.

После проумя. Видях как лицето му се промени, по него се изписа съмнение, после отказ да повярва, след това ужас, ужас и безпомощност.

— Да вървим — рекох на Лесли. Оставих няколко монети на бара и се изправих.

— Няма ли да си изядеш мелбата?

— Не. Чакат ни още неща. Какво ще кажеш за ирландско кафе?

— А за мен „Розова лейди“? О, виж! — Тя се извърна цялата.

Ученият се качваше на една маса. Като се опитваше да пази равновесие, той разпери широко ръце и ревна:

— Погледнете през прозорците!

— Слизай оттам! — викна келнерка, като го задърпа за крачола на панталона.

— Настъпва краят на света! Далеч, от другата страна на океана, смърт и адски огън…

Ала ние вече бяхме излезли и се смеехме, докато тичахме. Лесли се задъха.

— Май успяхме… да се отървем там… от религиозна свада!

Помислих си за десетачката, която бях оставил под хартиената покривчица. Сега тя нямаше да зарадва никого. В заведението един пророк огласяваше вестта си за предстоящата гибел на всички, които го слушаха. Сивокосата жена с бляскавите очи ще намери парите и ще си каже: „Те също са знаели!“

На паркинга на „Червеният хамбар“ няколко сгради скриваха луната. Уличните лампи и отразената лунна светлина даваха почти един и същи цвят. Нощта само изглеждаше малко по-светла от обикновено.

Не разбрах защо Лесли спря изведнъж на пътя. Но проследих погледа й, право нагоре към звезда, която грееше много ярко малко на юг от зенита.

— Красива е — казах.

Тя ме изгледа доста странно.

„Червеният хамбар“ нямаше прозорци. Бледо изкуствено осветление, доста по-бледо от фееричната студена светлина навън, се отразяваше по тъмното дърво на мебелите и спокойните, жизнерадостни лица на клиентите. Сякаш никой не си даваше сметка, че тази нощ бе различна от останалите досега.

Рядката среднощна тълпа във вторник се бе събрала предимно в залата с пианото. Някакъв посетител държеше микрофона и пееше полупозната песен с треперещ слаб глас, докато чернокожият пианист се усмихваше и дрънкаше сладникав акомпанимент.

Поръчах две ирландски кафета и „Розова лейди“. На въпросителния поглед на Лесли само се усмихнах загадъчно.

Колко обичайна чувствах атмосферата в „Червеният хамбар“. Колко отпускаща, колко щастлива. Държахме ръцете си през масата и аз се усмихвах, докато всъщност ме бе страх да заговоря. Ако нарушах магията, ако кажех нещо грешно…

Питиетата пристигнаха. Вдигнах чашата ирландско кафе за дръжката. Захар, ирландско уиски и силно черно кафе с дебел каймак от бита сметана отгоре. То се вля в мен като вълшебен еликсир, придаващ сила, тъмно, горещо и могъщо.

Келнерката махна с ръка, отказвайки парите ми.

— Виждате ли онзи мъж в пуловера с високата яка, там в дъното зад пианото? Той черпи — рече тя с охота. — Дойде преди два часа и даде на бармана банкнота от сто долара.

Ето значи откъде идваше цялото туй щастие! Безплатна пиячка! Погледнах натам, като се питах какво ли празнува онзи тип.

Мъж с дебел врат и широки рамене, облечен в пуловер с висока яка и спортно яке, седеше на бара, превит на две, и стискаше голяма

стъклена чаша в едната си ръка. Пианистът му предложи микрофона и той махна с ръка, като жестът му ми позволи да видя добре лицето му. Четвъртито, силно лице, сега подпийнало, нещастно и уплашено. Беше готов да се разплаче от страх.

Така че разбрах какво празнуваше.

Лесли направи физиономия:

— Не приготвят „Розовата лейди“ както трябва.

На света има само един бар, който прави „Розова лейди“ така, както Лесли я обича, и той не е в Лос Анджелис. Подадох й другото ирландско кафе, като пуснах усмивка „нали ти казах“. Насилвайки се. Страхът на онзи мъж бе заразен. Тя се усмихна, вдигна чашата си и рече:

— За синята лунна светлина!

Вдигнах също чаша и отпих. Макар тостът да не бе този, който аз бих избрал.

Мъжът в пуловера се смъкна от високото столче. Тръгна внимателно към вратата, като се носеше бавно и праволинейно подобно на океански кораб, влизащ в док. Отвори широко вратата и се обърна, докато я държеше отворена, така че чудноватата синьо-бяла светлина струеше около широкия му черен силует.

Копеле. Чака някой да схване какво става, да извика истината в лицата на останалите. *Огън и гибел…*

— Затворете вратата! — викна някой.

— Време е да вървим — казах меко.

— Закъде бързаме?

Бързаме ли? Онзи можеше да *проговори*! Ала не можех да кажа това…

Лесли сложи ръка върху моята.

— Знам. Аз *знам*. Ние обаче не можем да избягаме от това, нали?

Сърцето ми се сви, сякаш стиснато от юмрук. Тя е знаела и аз не съм го забелязал?

Вратата се затвори, оставяйки „Червеният хамбар“ в червеникав сумрак. Мъжът, който бе платил напитките, си бе отишъл.

— О, Господи. Кога го разбра?

— Преди да дойдеш — отвърна тя. — Но когато се опитах да го проверя, не стана.

— Да го провериш ли?

— Излязох на балкона и насочих телескопа към Юпитер. Тези нощи Марс е под хоризонта. Ако Слънцето се е превърнало в Нова, всички планети трябва да светят като луната, не е ли така?

— Правилно. По дяволите. — Трябваше сам да се сетя за това. Все пак Лесли бе познавачът на звездите. Аз разбирах малко от астрофизика, но не бих могъл да открия Юпитер, ако ще животът ми да зависи от туй.

— Само че Юпитер не бе по-ярък от обикновено. Тогава не знаех какво да си мисля.

— Което означава… — почувствах искрата на надеждата да пламва като огън. После си спомних. — Онази звезда, точно над нас. Онази, която гледаше преди малко.

— Юпитер.

— Беше грейнала цялата като проклет неонов знак. Е, нещата значи са ясни.

— Говори по-тихо.

Говорех тихо. Ала за един налудничав миг ми се дощя да се изправя на масата и да се разкрещя. *Огън и гибел…* Какво право имаха другите да бъдат невежи в такъв момент?

Ръката на Лесли стисна здраво моята. Пристъпът отмина, като ме остави целия разтреперан.

— Да се махаме оттук. Нека си мислят, че утрото ще настъпи.

— Ще-ще — Лесли се засмя с горчив, сприхав смях, какъвто досега не бях чувал от нея. Тя излезе навън, докато се бърках за портфейла — а после си спомних, че нямаше нужда.

Горката Лесли. Когато е открила, че Юпитер изглежда нормално, това трябва да й се е сторило като отмяна на смъртната присъда — докато бялата искрица не пламна ярка като звезда час и половина по-късно. Час и половина, докато слънчевата светлина, вече отразена от повърхността на Юпитер, се върне обратно до Земята.

Когато стигнах вратата, Лесли се спускаше, потичвайки, надолу през Уестуд към Санта Моника. Изругах и се втурнах да я настигна, като се чудех дали изведнъж не бе полудяла.

Тогава забелязах сенките пред нас. По цялата дължина от другата страна на булевард Санта Моника: лунни сенки в хоризонтални ивици от мрак и синьо-бяло.

Настигнах я на ъгъла.

Луната залязваше.

Залязващата Луна винаги изглежда огромна. Тази нощ тя блестеше насреща ни от парченцето небе под магистралата, ужасно ярка, като хвърляше невероятно сложни лъчи и сенки. Дори неосветеният от Слънцето полумесец грееше перленобял на светлината от Земята.

Последното ми каза всичко, което исках да знам за случващото се на осветената страна на Земята.

Ами какво ставаше на Луната? Мъжете от Аполо 19 трябваше да са загинали още през първите минути на светлина от Новата. Застигнати насред лунната равнина, скрили се навярно зад разтопяваща се скала… Или не бяха ли сега на тъмната страна? Не можех да си спомня. По дяволите, те можеха да надживеят всички ни. Изпитах остра завист и омраза.

И гордост. Ние ги бяхме пратили там. Бяхме стигнали Луната, преди Слънцето да стане Нова. Още малко и щяхме да сме стигнали звездите.

Лунният диск се промени необикновено, докато залязваше. Купол, летяща чиния, лупа, черта…

И изчезна.

Изчезна. Е, това бе всичко. Сега можехме да го забравим. Сега можехме да се разхождаме навън, без непрестанно да ни напомнят, че нещо *не е наред*. След залеза на Луната всички неестествени сенки бяха напуснали града.

Ала облаците грееха странно. Тъй както греят след залеза на Слънцето, тази нощ облаците светеха яркобели по западните си краища. И се носеха твърде бързо по небето. Сякаш се опитваха да избягат…

Когато се обърнах към Лесли, едри сълзи се стичаха по бузите й.

— О, дявол да го вземе — хванах ръката й. — Престани! Чуваш ли?

— Не мога. Знам, че не мога да спра да плача, след като веднъж започна.

— Идеята ми не беше такава. Помислих си, че ще направим неща, които винаги сме отлагали, неща, които харесваме. Това е последният ни шанс. Така ли искаш да умреш, плачеща на уличен ъгъл?

— Изобщо не искам да умра.

— Ама си упорита!

— Много благодаря!

Лицето й бе зачервено и изкривено. Лесли плачеше както го правят бебетата, без оглед на достойнство или външен вид. Чувствах се ужасно. Чувствах се виновен, а *знаех*, че не аз бях виновен за Новата, и това ме ядосваше.

— И аз не искам да умра! — троснах й се. — Покажи ми как можем да го избегнем и всичко ще направя. Къде да отидем? На Южния полюс ли? Просто ще отнеме малко повече време. Луната трябва цялата да е разтопена от осветената си страна. Марс ли? Когато всичко свърши, Марс ще е част от Слънцето, както и Земята. Алфа Центавър ли? При ускорението, което ни е нужно, ще сме размазани на стената като фъстъчено масло и конфитюр…

— О, млъкни!

— Така де.

— Хавай. Стан, можем да стигнем до летището за двайсет минути. Ще спечелим още два часа, пътувайки на запад! Два часа повече до изгрева на Слънцето.

Беше права, идеята й беше добра. Два часа си заслужаваха на всяка цена. Но бях пресметнал това още по-рано, докато наблюдавах Луната от балкона си.

— Не. Така ще загинем по-скоро. Слушай, любов моя, видяхме, че Луната стана по-ярка към полунощ. Което означава, че Калифорния е била на обратната страна на Земята, когато Слънцето се е превърнало в Нова.

— Да, правилно.

— Значи трябва да сме най-далеч от ударната вълна.

Тя премигна.

— Не разбирам.

— Погледни случилото се по следния начин. Най-напред Слънцето избухва. Това загрява въздуха и океаните, всичко едновременно по цялата осветена страна. Парата и свръхнагретият въздух се разширяват *бързо*. Огнена ударна вълна се понася с рев през тъмната страна. Тъкмо сега се приближава към нас. Стяга се като примка. Но тя ще стигне по-напред до Хавай, който е с два часа по-близо до линията на залеза.

— Тогава няма да видим утрото. Няма да доживеем и толкова.

— Няма.

— Толкова добре обясняваш нещата — каза с горчивина Лесли. — Огнена ударна вълна. Тъй образно.

— Съжалявам. Твърде много мислих за това. Питах се какво ли ще бъде.

— Е, престани.

Тя дойде до мен и сложи глава на рамото ми. Плачеше тихо. Държах я с едната ръка, а с другата разтривах врата й, докато наблюдавах забързаните облаци и вече не мислех какво ще бъде.

Не мислех за огнения обръч, който се свиваше около нас.

Във всеки случай картината не бе вярна.

Представих си как океаните трябва да са заврели на осветената страна, така че отначало ударната вълна сигурно е била предимно от пара. Замислих се за милионите квадратни километри океан, които най-напред трябва да премине. Ще е по-хладна и по-влажна, когато стигне до нас. Освен това въртенето на Земята ще я завихри като водовъртеж във вана.

Два урагана от прясна пара, въртящи се в противоположни посоки, единият на север, другият на юг. Ето как щеше да налети вълната. Имахме късмет. Калифорния щеше да е близо до окото на северния.

Ураганен вятър от прясна пара. Ще повдигне човек и ще го опече във въздуха, ще свали свареното месо от него и ще го захвърли настрана. Сигурно щеше адски да боли.

Така и нямаше да видим изгрева. В известен смисъл това бе жалко. Щеше да е впечатляващ.

Дебели успоредни ивици от облаци се носеха по небето — твърде бързо, а тръбусите им бяха бели от светлината на града. Юпитер избледня, после изчезна. Можеше ли вече да се започва? Проблесна гореща светкавица…

— Сияние — рекох.

— Какво?

— Трябва да има ударна вълна и от Слънцето. Около него трябва да има пръстен на сияние, каквото никой досега не е виждал.

Изведнъж Лесли се разсмя гръмко.

— Изглежда толкова странно, да стоим на ъгъл на улицата и да си говорим така. Стан, да не сънуваме всичко това?

— Можем да се престорим…

— Не. По-голямата част от човечеството сигурно вече е мъртва.

— Аха.

— И няма къде да отидем.

— По дяволите, отдавна си разбрала всичко, и то съвсем сама. Защо го правиш сега на въпрос?

— Можеше да ме оставиш да спя — рече тя горчиво. — Тъкмо заспивах, когато зашепна в ухото ми.

Не отговорих. Беше права.

— „Мелба с горещ шоколад“ — цитира тя. После добави: — В действителност идеята не бе лоша. Наруши ми диетата.

Разхихиках се.

— Престани!

— Можем да се върнем вече у вас. Или при мен. И да поспим.

— Предполагам. Ала няма да можем да заспим, нали? Не, не го казвай. Ще вземем приспивателни и след пет часа ще се събудим с писъци. Предпочитам да остана будна. Така поне ще знаем какво става.

Ако глътнехме обаче всички хапчета… но не го казах. Вместо това рекох:

— Тогава какво ще кажеш за пикник?

— Къде?

— На плажа, може би. Има ли значение? Ще решим по-късно.

IV

Всички супермаркети бяха затворени. Но аз от години използвах магазина за напитки в съседство до „Червеният хамбар“. Там купихме гъши пастет, бисквити, две бутилки изстудено шампанско, шест вида сирене и адски много ядки — взех по един пакет от всички видове, — още бисквити, торба лед, замразени гръцки предястия, четвъртинка бутилка старо бренди, което струваше двайсет и пет долара, съпоставима четвъртинка черешов ликьор за Лесли, две опаковки от по шест кутийки бира и битер лимон…

Когато натрупахме всичко това в разнебитената количка за пазаруване, вече валеше. Едри тлъсти капки се размазваха на пориви върху огромния стъклопакет, който представляваше лицевата страна на магазина. Вятърът виеше около ъглите.

Търговецът бе в приповдигнато настроение, кипящ от енергия. Бе наблюдавал Луната през цялата нощ.

— А отгоре на всичко и това! — възкликна той, докато пъхаше плячката ни в хартиени торби. Беше нисък, мускулест старец със здрави ръце и широки рамене. — В Калифорния *никога* не вали така. Капките падат отвесно и тежко, ако изобщо завали. Нужни са дни, докато се насъбере.

— Знам — отвърнах.

Написах му чек, като се чувствах гузен. Човекът ме познаваше отдавна, за да ми има доверие. Чекът обаче бе съвсем редовен. Имаше пари за осребряването му. Ала още преди да настъпи работният ден, той щеше да стане на пепел, а всички банки по света щяха да бълбукат, разтопени под жегата на Слънцето. Но за това вината не бе моя.

Търговецът сам нареди торбите ни в количката и застана на вратата.

— Когато дъждът попрестане, ще изтичаме навън. Готови ли сте?

Приготвих се да отворя вратата. Дъждът придойде така, сякаш някой изля кофа вода срещу прозореца. След миг спря, макар по стъклото да продължаваше да се стича вода.

— Сега! — викна той, аз отворих вратата и изскочихме навън.

Стигнахме колата, смеейки се като полудели. Вятърът виеше наоколо, като повдигаше от земята пръски и ги хвърляше върху нас.

— Избрахме добра пауза. Знаете ли на какво ми напомня това време? На Канзас — заяви търговецът. — По време на торнадо.

После внезапно от небето се изсипа чакъл. Ние изпищяхме и се снишихме, а по колата се чу звън от милиони малки удари. Отключих вратата и издърпах след себе си Лесли и стареца. Потрихме очуканите си глави и се огледахме навън, където навсякъде подскачаше бял чакъл.

— Град! — възкликна търговецът. — Вече наистина нищо не разбирам.

Нито пък аз. Единственото, което можех да си мисля, бе, че имаше някаква връзка с Новата. Но каква? Как?

— Трябва да се връщам — рече старецът.

Градът се изчерпи в една кратка вихрушка. Мъжът се стегна, после изскочи от колата като морски пехотинец, превземащ баир. Повече не го видяхме.

Облаците бушуваха на небето, като ту се събираха, ту изчезваха. Разминаваха се един с друг по-бързо, отколкото бях виждал някога да се движат облаци. Търбусите им бяха осветени от светлините на града.

— Трябва да е от Новата — каза Лесли, като потрепери.

— Само че как? Ако ударната вълна бе стигнала тук, вече щяхме да сме мъртви… или поне глухи. Ама град?

— На кой му пука? Стан, нямаме *време*!

Аз също потреперих.

— Добре. Какво ти се иска най-много да направиш тъкмо сега?

— Да гледам бейзболен мач.

— Два през нощта е — напомних й аз.

— Така отпадат много неща, нали?

— Да. Посетихме последния си бар. Видяхме последната си пиеса и последния си филм. Какво ни остава?

— Да разгледаме витрините на бижутерските магазини.

— Сериозно ли? През последната ни нощ на Земята?

Тя се замисли, после кимна:

— Да.

По дяволите, Лесли наистина го искаше. Не можех да измисля нищо по-тъпо.

— В Уестуд или Бевърли Хилс?
— И двете.
— Виж сега…
— Значи Бевърли Хилс.

Карахме през друг навей на дъжд и град — истинска буря в капсула. Паркирахме на половин пресечка от магазина на „Тифани“.

Тротоарът представляваше една безкрайна локва. Дъждовни пръски от втора ръка се сипеха върху ни от различни нива на сградите над главите ни.

— Чудесно! — възкликна Лесли. — Само на няколко крачки оттук трябва да има половин дузина бижутерски магазини.

— Мислех да отидем с колата.

— Не, не. Липсва ти подобаващо отношение. Човек трябва да зяпа витрините пеша. Така е по правилата.

— Само че дъждът…

— Няма да умреш от пневмония. — После добави навъсено: — Няма да имаш време.

„Тифани“ имаше малък клон в Бевърли Хилс, но на витрината му не оставяха изложени скъпи неща нощем. Видяхме няколко забележителни играчки и туй бе всичко.

Свихме нагоре по Родео Драйв и налетяхме на истинско богатство. „Тибор“ предлагаше неизчерпаем избор на пръстени — украсени и модерни, малки и големи, с всякакви видове скъпоценни и полускъпоценни камъни. Оттатък улицата „Ван Клеф & Арпелс“ демонстрираше брошки, мъжки ръчни часовници с елегантен дизайн, гривни с миниатюрни часовничета в тях, а една от витрините бе отрупана само с диаманти.

— Ах, колко е красиво! — въздъхна Лесли, завладяна от искрящите диаманти. — Как ли изглеждат на дневна светлина… Хм…

— Не, това е добра идея. Представи си ги призори, запалени от лъчите на Новата, докато витрините се пръсват, за да пуснат грубата дневна светлина вътре. Искаш ли нещо? Огърлицата?

— О, нима мога? Хей, хей, просто се шегувах. Пусни това, идиот такъв, стъклото трябва да е свързано с аларма.

— Виж, никой няма да носи каквото и да е от тези неща между сегашния момент и сутринта. Защо да не извлечем някаква полза от това?

— Ще ни хванат!

— Добре, ти сама каза, че искаш да разгледаме витрините…

— Не желая да прекарам последния си час в килия. Ако беше взел колата, щяхме да имаме *някакъв* шанс…

— Да избягаме оттук. Правилно. Аз *исках* да докарам колата…

Но в този момент и двамата се сринахме напълно и се наложи да вървим, като се подпираме един на друг, за да пазим равновесие.

На Родео Драйв имаше поне половин дузина бижутерски магазини. И не само това. Играчки, книги, ризи и вратовръзки с чудноват модерен дизайн. На витрината на „Франсис Ор“ се виждаше огромен пластмасов куб, пълен с нови монети. Малко по-нататък забелязахме няколко дяволски шантави часовници. Нашето зяпане по витрините имаше допълнителен чар, като знаехме, че бихме могли да счупим стъклото и да си вземем всичко, което ни се иска ужасно много.

Вървяхме ръка за ръка, като ги размахвахме напред-назад. Тротоарите бяха единствено наши — всички други се бяха скрили от лошото време. Облаците продължаваха да бушуват над главите ни.

— Иска ми се да знаех предварително какво се задава — заяви изведнъж Лесли. — Прекарах целия ден, оправяйки някаква грешка в програмата. Сега никога няма да разберем дали работи.

— И какво щеше да направиш със спечеленото време? Да гледаш бейзбол?

— Може би. Не, резултатите вече нямат значение. — Тя се намръщи при вида на рокли в една витрина. — А ти какво щеше да направиш?

— Щях да отида в „Синята сфера“ да изпия няколко коктейла — отговорих веднага. — Келнерките там са голи до кръста. Преди редовно ходех там. Чух, че сега сервирали съвсем голи.

— Никога не съм влизала в такъв бар. Докога са отворени?

— Забрави. Вече е почти два и половина.

Лесли се умисли, докато гледаше огромните плюшени животни в магазин за играчки.

— Има ли някой, когото би убил, ако имаше време?

— Е, знаеш, че агентът ми живее в Ню Йорк.

— Защо него?

— Господи, защо един писател ще иска да убие агента си? Заради ръкописи, които онзи губи, затрупани от други ръкописи. За неговите незаслужени десет процента и за останалите деветдесет, които ми изпраща с нежелание и закъснение. Заради…

Внезапно вятърът изрева и се надигна срещу нас. Лесли посочи напред и ние се затичахме към дълбокото преддверие на вход, който се оказа на магазин на „Гучи“. Сгушихме се до витрината.

Изведнъж вятърът донесе парчета град с размерите на орехи. Някъде се счупи стъкло и алармите нададоха тънки, слаби гласове на фона на бурята. Вятърът носеше не само град. В него имаше и камъни!

Долових мириса и вкуса на морска вода.

Притискахме се един о друг в скъпо струващото празно място пред „Гучи“. Измислих нов термин, обречен на кратък живот, и изкрещях:

— Сезонът на Новата! Как, мътните го взели, може…

Но дори аз не се чувах, а Лесли изобщо не разбра, че викам.

Сезонът на Новата. Как стигна дотук толкова бързо? Ако мине през полюса, ударната вълна на Новата ще трябва да измине около шест хиляди километра — най-малкото за пет часа.

Не. Ударната вълна ще се придвижи в стратосферата, където скоростта на звука е по-голяма, а после ще се спусне надолу. Три часа бе достатъчно време. Все пак, помислих си, не трябваше да се прояви като надигащ се вятър. От другата страна на Земята избухналото Слънце разкъсваше атмосферата ни и я разпръскваше към звездите. Ударната вълна трябваше да дойде с един-единствен гигантски гръм.

За момент вятърът утихна и аз се затичах по тротоара, дърпайки Лесли след себе си. Намерихме заслон при друг вход, когато вятърът отново се засили. Стори ми се, че чух сирена, която идва да се отзове на алармите.

При следващата пауза преджапахме през булеварда и стигнахме до колата. Седяхме задъхани и чакахме парното да ни постопли. Обувките ми бяха прогизнали. Мокрите дрехи лепнеха по тялото ми.

— Колко още? — викна Лесли.

— Не знам. Сигурно имаме *известно* време.

— Ще трябва да си направим пикника вкъщи!

— При теб или при мен? При теб — реших и подкарах колата.

V

Булевард Уилшайр бе наводнен на места до тасовете на колелата. Вихрушките от град и суграшица се бяха превърнали в равномерен, барабанящ дъжд. Пред нас се стелеше плътна ниска мъгла, стигаща до кръста. Тя се разбиваше в колата, минаваше над покрива и се завихряше след нас. Шантаво време.

Сезонът на Новата. Ударната вълна от нажежена, свръхнагрята пара не дойде. Вместо нея се появи само горещ вятър, бушуващ из стратосферата, чиято сила затихваше, за да образува странни вихрушки над самата повърхност на Земята.

Паркирахме незаконно на горното ниво на паркинга. Бегъл поглед към долното ми бе достатъчен, за да видя, че е наводнено. Отворих багажника и вдигнах две тежки хартиени торби.

— Трябва да сме луди — рече Лесли, като поклати глава. — Няма да успеем да изядем всичко туй.

— Нека все пак го отнесем горе.

Тя ми се изсмя.

— Ама защо?

— Просто прищявка. Ще ми помогнеш ли да ги вземем?

С по две пълни ръце се качихме на четиринайсетия етаж. В багажника останаха още две торби.

— Зарежи ги — каза Лесли. — Взехме предястията, бутилките и ядките. Какво друго ни е нужно?

— Сирената. Бисквитите. Гъшия пастет.

— Забрави ги.

— Няма.

— Ти не си с всичкия си — обясни ми тя, като говореше бавно, за да разбера. — Можеш жив да бъдеш сварен, докато слизаш. Възможно е да не ни остават повече от няколко минути, а ти си хукнал за храна за цяла седмица. Защо?

— По-добре да не казвам.

— Върви тогава! — и тя трясна вратата със страшна сила.

Пътуването с асансьора си бе истинско изпитание. Не преставах да се чудя дали Лесли не беше права. Свистенето на вятъра бе приглушено тук, в сърцевината на сградата. Имаше вероятност бурята да скъса някъде електрически кабели и аз да си остана в тъмната затворена кабина. Но успях да стигна долу.

Горното ниво вече бе залято до колене във вода.

Втората ми изненада беше, че тя бе хладка като вода във вана след къпане, в която не е много приятно да се кисне. Над повърхността й се стелеше пара, докато не бе отнесена от вятър, чието виене прокънтя из бетонната камера като писъците на обречените.

Изкачването бе поредното изпитание. Ако онова, което си представях, бе станало, ако ураганен вятър от прясна пара ме застигнеше сега… Чувствах се пълен идиот… Ала вратите се отвориха и лампите дори не премигнаха.

Лесли не искаше да ме пусне.

— Махай се! — викна тя през заключената врата. — Върви да си ядеш сиренето и бисквитите някъде другаде!

— Да нямаш друга среща?

Направих грешка. Изобщо не получих отговор.

Почти можех да схвана гледната й точка. Допълнителната разходка за останалите торби не бе нищо особено, за което да се караме, но и защо пък трябваше да бъде? Колко ли щеше да продължи любовната ни връзка във всеки случай? Още час, с късмет. Защо да отстъпвам при напълно сериозна причина, за да се запази такова преходно нещо?

— Нямаше да го споменавам! — изревах аз, като се надявах, че може да ме чуе през вратата. Вятърът трябваше да е три пъти по-шумен от другата й страна. — Може да ни дотрябва храна за цяла седмица! Както и място, където да се скрием!

Мълчание. Започнах да се питам дали ще успея да избия вратата с ритник. Нямаше ли да е по-добре да изчакам в коридора на етажа? В края на краищата на нея щеше да й се наложи да…

Вратата се отвори. Лесли изглеждаше бледа.

— Това бе жестоко — каза тя спокойно.

— Не мога нищо да обещая. Исках да изчакам, но ти ме принуди. Чудех се дали Слънцето наистина е избухнало.

— Жестоко е. Тъкмо бях започнала да свиквам с мисълта.

Обърна лице към вратата. Уморена, беше уморена. Бях я държал на крак до твърде късно…

— Чуй ме — рекох. — Всичко е грешно. Трябваше да има северно сияние от полюс до полюс, което да освети нощното небе. Ударна вълна от частици, тръгнала от Слънцето и носеща се само със сантиметри по-бавно от скоростта на светлината, която да се вреже в атмосферата като… е, щяхме да видим сини огньове над всички сгради!

Вече крещях, за да бъда чут над гърма на бурята.

— После вятърът дойде доста по-слаб. Новата щеше да разкъса небето над половината Земя. Ударната вълна щеше да се понесе из тъмната страна със звук, който да изпочупи всички стъкла по света, и то наведнъж! Също да напука бетон и мрамор… Лесли, скъпа, туй просто не се случи. Затова започнах да размишлявам.

След минута тя промълви:

— Тогава какво е?

— Изригване. Най-страшното…

Лесли се развика срещу мен, сякаш ме обвиняваше:

— Изригване! Слънчево изригване! Нима мислиш, че Слънцето може да засвети така, че…

— Успокой се, моля те…

— … да превърне Луната и планетите във факли, а после да се върне към нормалното си състояние, като че ли нищо не се е случило? Ах, ти, идиот такъв…

— Мога ли да вляза?

Погледна ме изненадано. Отстъпи встрани, наведох се, вдигнах торбите и влязох.

Стъклените балконски врати се разтресоха, сякаш великани се опитваха да влязат през тях. През процепи се бе процедил дъжд, за да направи тъмни локви върху килима.

Оставих торбите върху плота, отделящ кухнята. Намерих хляб в хладилника, пуснах две филии в тостера. Докато се печаха, отворих гъшия пастет.

— Телескопът ми е изчезнал — забеляза Лесли.

Съвсем естествено. Паднала на балкона се виждаше само трикраката му стойка.

Развих телчето на бутилка шампанско. Филиите изскочиха, Лесли взе нож и намаза и двете с пастет. Поднесох бутилката близо до ухото й, като се надявах да събудя условен рефлекс.

Тя се усмихна леко, когато тапата изскочи, и рече:

— Ще трябва да си приготвим място за пикник тук. Зад плота. Рано или късно вятърът ще счупи балконските врати и ще посипе всичко със стъкла.

Предложението бе добро. Проврях се зад преградата на кухненския бокс, събрах всички възглавници от пода и дивана и се върнах с тях. Направихме си гнездо.

Беше донякъде уютно. Разделителният плот бе висок малко повече от метър, точно над главите ни, а самата ниша на кухнята бе достатъчно широка, за да не си удряме лактите. Целият под бе застлан с възглавници. Лесли наля шампанско в чаши за коняк, като ги напълни до ръба.

Помислих си за тост, ала имаше твърде много възможности, всичките потискащи. Отпихме и без тост. После внимателно оставихме на пода конячените чаши и се притиснахме в обятията си. Можехме да седим така, лице в лице, като се подпираме един о друг.

— Ще умрем — заяви Лесли.

— Може би не.

— Примири се с мисълта като мен — рече тя. — Виж се само, изнервил си се целият. Страх те е от смъртта. Не прекарахме ли чудесна нощ?

— Неповторима. Съжалявам, че не знаех по-рано, че да те изведа и на вечеря.

Разнесе се гръм — цяла верига от шест експлозии. Като бомби при въздушно нападение.

— Аз също — каза тя, когато отново можехме да се чуваме.

— Иска ми се да го знаех още следобед.

— Бонбони с орехов крем!

— На зеленчуковия пазар. Двойно препечени фъстъци. А ти кого би убила, ако имаше време?

— Има една девойка в университета…

… която била съперница на нейна приятелка, така смяташе Лесли. Аз се сетих за един редактор, който постоянно променяше решенията си. Лесли назова една от старите ми приятелки, аз на свой

ред единствения й бивш приятел, за когото знам, така че ще е доста забавно, преди да ги изчерпим всичките. Брат ми Майк забрави веднъж рождения ми ден, мръсникът.

Лампите премигнаха, после светнаха пак.

Опитвайки се да го направи сякаш небрежно, Лесли попита:

— Наистина ли смяташ, че Слънцето може да се върне в нормалното си състояние?

— Иначе и без друго ще сме мъртви. Де да можехме да видим Юпитер…

— По дяволите, отговори ми! Мислиш ли, че е било изригване?

— Да.

— Защо?

— Жълтите джуджета не се превръщат в Нови.

— Ами ако нашето го стори?

— Астрономите знаят много по въпроса за Новата — отвърнах. — Повече, отколкото би предположила. Могат да предскажат появата й цели месеци по-рано. Слънцето е от типа на жълтите джуджета. Те изобщо не могат да избухнат като Нови. Най-напред трябва да изпаднат от основната последователност, а това отнема милиони години.

Лесли леко заби юмрук в гърба ми. Бяхме долепили бузи, не можех да видя лицето й.

— Не искам да го вярвам. Не смея. Стан, нищо подобно на това не се е случвало досега. Откъде можеш да знаеш?

— Случвало се е.

— Какво? Не го вярвам. Щяхме да помним.

— Спомняш ли си първото кацане на Луната? Олдрин и Армстронг?

— Разбира се. Гледахме го по Лунното парти на Ърл.

— Те кацнаха на най-голямата, най-гладката равнина, която успяха да намерят на Луната. Изпратиха няколко часа подскачащи домашни филмчета, направиха множество съвсем ясни фотографии, оставиха безброй нащърбени отпечатъци наоколо. И се върнаха у дома с купчина камъни. Помниш ли? Някои хора казаха, че са ходили твърде далеч, за да събират камъни. Само че първото нещо, което всички забелязаха по тези камъни, бе, че са наполовина разтопени. Някога в миналото — о, да кажем през последните неколкостотин хиляди

години, няма начин да го приемем, че е било по-скоро — е имало изригване на Слънцето. Горещината не е продължила твърде дълго, не достатъчно, че да остави следи по Земята. Луната обаче няма атмосфера, която да я защитава. Всички камъни са се разтопили от едната страна.

Въздухът бе топъл и влажен. Съблякох якето си, което бе напоено от дъжда. Извадих цигарите и кибрита, запалих една и пуснах дима покрай ухото на Лесли.

— Щяхме да помним. Не може да е било толкова зле.

— Не съм съвсем сигурен. Да приемем, че е станало над Тихия океан. Тогава не би причинило особено големи щети. Или над американските континенти. Щеше да стерилизира някои растения и животни, щеше да изгори много гори, а кой би го разбрал? Онзи път Слънцето се е върнало към нормалното си състояние. Възможно е отново да го стори. Слънцето е променлива звезда само на четири процента. Навярно понякога става малко по-променливо, от време на време, не по-често от това.

Нещо се разби във всекидневната. Прозорец? Влажен повей ни погали, а писъкът на вятъра се усили.

— Значи можем да преживеем това — каза колебливо Лесли.

— Мисля, че уцели право в десятката. Наздраве!

Намерих чашата си с шампанско и я пресуших. Минаваше три сутринта, във вратите ни се блъскаше ураган.

— В такъв случай не трябва ли да направим нещо?

— Правим го.

— Например да се опитаме да се качим на планината. Стан, ще има големи наводнения!

— Можеш да се обзаложиш, че ще има, но няма да стигнат толкова високо. Цели четиринайсет етажа. Слушай, обмислил съм го внимателно. Намираме се в сграда, която е проектирана да устои на земетресения. Самата ти си ми го казала. Ще е нужно нещо повече от ураган, за да я събори. Колкото до бягство в планината, коя планина? Тази нощ няма да стигнем далече, не и след като улиците вече са наводнени. Да предположим, че успеем да се изкачим на планината Санта Моника, после какво? Чакат ни блатни свлачища, ето какво. Тази област няма да издържи на това, което се задава. Изригването трябва да е изпарило достатъчно вода, че да образува нов океан. Ще

вали четирийсет дни и четирийсет нощи! Любов моя, тук е най-сигурното място, което можехме да достигнем тази нощ.

— Да предположим, че полярните шапки се разтопят?

— Аха… добре, доста сме нависоко, дори за това. Хей, навярно онова последно изригване, за което говорех, е предизвикало потопа на Ной. Вероятно сега се случва отново. Можем да сме съвсем сигурни, че няма място на Земята, което да не е в центъра на буря. Тези два огромни урагана, въртящи се в противоположни посоки, вече трябва да са се разпаднали на стотици малки вихрушки…

Стъклените врати се пръснаха навътре. Наведохме се, вятърът се изви с вой около нас и ни засипа с дъжд и стъкла.

— Поне имаме храна! — провикнах се. — Ако наводненията ни блокират тук, ще успеем да преживеем!

— Само че ако електричеството спре, няма да можем да я приготвим! А и хладилникът…

— Ще сготвим още сега всичко, което можем. Ще сварим твърдо яйцата…

Вятърът се надигна още по-силно край нас. Престанах да се мъча да говоря.

Топъл дъжд ни изпръска хоризонтално и ни намокри от глава до пети. Опитай се само да готвиш при ураган! Много съм глупав, чаках прекалено дълго. Вятърът ще ни залее с вряла вода, ако се пробваме. Или с гореща мазнина.

— Ще трябва да използваме фурната! — изкрещя Лесли.

Разбира се. Фурната няма как да се стовари върху ни.

Настроихме я на 220 градуса и пъхнахме вътре яйцата в тенджера с вода. Извадихме всичкото месо от фризера и го хвърлихме в голям тиган. Два артишока в друга тенджера. Останалите зеленчуци можехме да ядем сурови.

Какво друго? Опитах се да помисля.

Вода. Ако електричеството угасне, навярно ще спрат също водата и телефоните. Отворих крана и започнах да пълня каквито съдове намеря: тенджери с похлупаци, миксера за трийсет чаши на Лесли, който тя използваше за партита, кофата й за миене. Очевидно тя мислеше, че съм се побъркал, но не разчитах на дъжда като източник на вода — не можех да го контролирам.

Шумът. Вече се бяхме отказали от опитите да го надвикаме. Ако продължеше четирийсет дни и четирийсет нощи, щяхме да оглушеем. Памук? Твърде късно бе да се докопаме до банята. Хартиени салфетки! Накъсах една, навих парченцата и направих четири тапи за ушите ни.

Санитарни помещения? Още една причина да предпочета апартамента на Лесли пред моя. Когато канализацията се запушеше, винаги можехме да използваме балкона.

Ако наводненията се покачаха по-високо от четиринайсетия етаж, оставаше ни покривът. Още двайсет етажа по-нагоре. Ако водата се надигнеше над това, щяха да оцелеят твърде малко хора, когато всичко отмине.

Ами ако все пак беше Нова?

Придърпах Лесли още повече към себе си и запалих нова цигара с една ръка. Всичко планирано щеше да е напразно, ако беше Нова. Но във всички случаи щях да продължа да го правя. Човек не престава да планира просто защото няма никаква надежда.

А когато ураганът се превърнеше в прясна пара, балконът винаги бе изход. Последен напън, изтичване и скок през парапета — за предпочитане пред това да бъдем сварени живи.

Сега обаче не бе моментът да го споменавам.

Както и да е, вероятно тя сама се бе досетила.

Осветлението изгасна около четири. Спрях фурната, в случай че токът се върне отново. Нека поизстине около час, после щях да прибера всичката храна в пликчета.

Лесли спеше, полуизправена в прегръдките ми. Как можеше да спи на фона на неизвестността? Натрупах възглавници зад гърба й и я положих внимателно върху тях.

Известно време полежах по гръб, като пушех и наблюдавах сенките, които светкавиците хвърляха по тавана. Бяхме изяли всичкия пастет и изпили една бутилка шампанско. Хрумна ми да отворя брендито, но се въздържах, макар и със съжаление.

Мина доста време. Не съм сигурен за какво си мислех. Не спях, но мозъкът ми определено бездействаше. Едва постепенно осъзнах, че между отблясъците на светкавиците таванът бе станал сив.

Обърнах се предпазливо, прогизнал. Всичко бе мокро.

Ръчният ми часовник показваше девет и половина.

Пролазих покрай ръба на преградата във всекидневната. Толкова дълго бях игнорирал шума на бурята, че трябваше малко топъл дъжд да ме плесне по лицето, за да ми напомни. Навън бушуваше ураган. През черните облаци обаче си пробиваше път пепеливосива светлина.

Така значи. Бях прав, че запазих брендито. Наводнения, урагани, силна радиация, огньове, запалени от изригването — ако нивото на разрушенията бе толкова високо, колкото очаквах, парите щяха да загубят стойността си. Щяха да са ни нужни стоки за разменна търговия.

Бях гладен. Изядох две яйца с малко бекон — все още топъл — и започнах да прибирам останалата храна. Разполагахме с храна за около седмица, може би… но не особено разнообразна. Навярно щяхме да си разменим нещо с другите апартаменти. Сградата бе огромна. Сигурно имаше и празни апартаменти, в които можехме да мародерстваме за супа на прах и тем подобни. Както и бежанци от ниските етажи, за които човек трябваше да се погрижи, ако водата се покачи достатъчно високо…

По дяволите! Липсваше ми Новата. Животът изглеждаше самата простота миналата нощ. Сега… Намираха ли ни се лекарства? Имаше ли лекари в сградата? Щеше да плъзне дизентерия и други зарази. Както и глад. Наблизо имаше супермаркет. Щяхме ли да намерим подводен моторен влекач из етажите?

Най-напред обаче трябваше да поспя. По-късно щяхме да пристъпим към изследване на сградата. Денят бе с цвета на светлосива пепел. Нещата можеха да са по-зле, много по-зле. Помислих си за радиацията, която трябваше да се е напластила от другата страна на света, и се запитах дали децата ни щяха да колонизират Европа, Азия или Африка.

ДЖОФРИ А. ЛАНДИС
ПОСЛЕДНИЯТ ЗАЛЕЗ

И когато най-накрая настъпят последните дни, когато краят на света наистина предстои и човешката раса скоро ще изчезне от Земята, навярно последното нещо, което има значение, е поведението, с което ще посрещнете Края…

Физик, работещ за НАСА и участващ в програмата за кацане на Марс, Джофри А. Ландис е редовен сътрудник на „Аналог“ и „Азимовс Сайънс Фикшън“ и е продал също разкази на такива пазари като „Интерзон“, „Амейзинг“ и „Пълпхауз“. Ландис няма обемисто творчество, ако се имат предвид високопроизводителните стандарти на жанра, но той е известен. Разказът му „Разходка под Слънцето“ му донесе наградите „Хюго“ и „Небюла“ през 1992 година, разказът „Вълнички в Морето на Дирак“ спечели „Небюла“ през 1990, а друг — „Елементарен“, беше сред финалистите за „Хюго“ преди няколко години. Първата му книга е сборникът „Митове, легенди и истинска история“, а наскоро продаде и първия си роман. Живее в Брук Парк, Охайо.

* * *

Подобно на вражески изтребител в стар филм за асовете сред летците, кометата изскочи от Слънцето, невидима в блясъка му, докато не стана твърде късно. Нищо друго не може да се направи, помисли си Кристофър, освен да се чака неизбежният сблъсък и да се изчислява къде точно ще е той.

Крис бе галеният компютърен гений на групата по астрономия. Кометата бе открита от астрономите, но за изчисляването на орбитата й и следователно за определяне на времето и мястото на сблъсъка отговаряше той. Беше изключително внимателен при пресмятането,

като провери критичната лунна пертурбация по три различни метода, преди да е сигурен в резултата. Да беше Земята само на десет минути по-далеч по орбитата си, щеше да се размине.

Така обаче бе като удар в целта.

— По дяволите! — рече Мартин, един от астрономите. Бяха се събрали в конферентната зала на компютърния отдел, не че резултатите не можеха да се отпечатат в който и да е от техните офиси. — Шейсет километра? Сблъсъкът ще е на шейсет километра източно оттук? Сигурен ли си?

Кристофър кимна:

— Съжалявам.

— Ха! Вината не е твоя — отвърна астрономът. — Каква ирония само! Значи ще сме в епицентъра или почти в него. Огненото кълбо ще е с диаметър близо двеста километра. Няма дори да го видим.

— Едва ли е утешение — обади се Тибор, вторият астроном в екипа, — но ако има значение за вас, да, ще го видим. На огненото кълбо ще му отнеме около минута, за да се разшири.

— Жалко — въздъхна първият астроном, — много исках да видя децата си пораснали. Наистина. — Вече плачеше горко. — Не че сега има някакво значение какво съм искал. Съжалявам. Прибирам се у дома. Мисля, че искам да бъда със семейството си.

Тибор погледна часовника си.

— Върви и се обади на вестниците, ако желаеш.

— Защо да си правя труда? — отвърна Мартин от прага на вратата. — Не виждам особен смисъл в това.

Тибор хвърли разпечатаните страници на пода.

— Да. Предполагам, че аз също ще си отида у дома. — Погледна към Кристофър. — Знаеш ли, ти си късметлия — заяви той, като поклати глава. — Не си женен. Никога не съм смятал, че ще завидя някому за това.

— Какъв ти късмет! — рече тихо Кристофър, но и двамата астрономи вече си бяха тръгнали и той бе сам в пълната тишина на конферентната зала.

До края на света оставаше час и половина. Нямаше смисъл да се бяга, Кристофър го знаеше. Когато краят на света се стовари като меча

на Бог от небето, няма достатъчно отдалечено място, на което да избяга човек. Върна се в офиса си и погледна книгите и докладите, струпани безредно върху бюрото му. Те вече нямаха значение. Сега нищо нямаше значение, абсолютно нищо.

Затвори вратата.

Кара бе в офиса си през две врати и четеше списание. Беше най-новото попълнение в компютърния отдел на Университетския изследователски център — работеше тук едва от година, — ала от цялата група той най-много обичаше да работи с нея. Понякога излизаха заедно на кафе. Веднъж ходиха и на кино.

Тя вдигна поглед, когато той подмина вратата й.

— Кажи, Крис, накъде се запътиха всички астрономи? — попита. — Току-що търсих Тибор, но го няма, а и колата му не е на паркинга.

— Днес си тръгна рано — отвърна Крис. — Както и Мартин.

— О! — възкликна Кара. — Е, не е спешно. Предполагам, че ще го хвана утре. — И се върна отново към четенето си.

Кристофър работеше добре с нея, но понякога си мислеше, че в действителност не я познава. Кара бе четири години по-млада от него и в определени моменти разликата във възрастта им изглеждаше като пропаст. Понякога му се струваше, че тя леко флиртува с него, а миг по-късно ставаше напълно сериозна, приятелски настроена и непринудена в рамките на чисто професионалните взаимоотношения. Беше умна и изключително способна — никога не му се налагаше да й обяснява нещо два пъти. Обичаше да работи с нея.

Бе малко свенлива, той го знаеше, въпреки че тя го криеше добре. Веднъж бе видял Кара с малката й сестра и разликата бе поразителна. Изглеждаше едновременно по-възрастна, както и по-млада, отдадена на смях и шеги. Вероятно именно през онзи ден, помисли си Кристофър, се бе влюбил в нея. Но много добре разбираше, че не бива да започва връзка с някого, с когото работи. Твърде често това водеше до катастрофа.

През последната година обаче доста често бе размишлявал върху това. Сега, реши, сега би могъл да го направи. Сега, след като нищо нямаше значение.

— Хей, Кара — рече и я изчака да вдигне отново очи. — Кафе?

Тя погледна часовника си.

— Ами…

— Ела! — подкани я той. — Имаш нужда от почивка. Минава четири.

Кара хвърли поглед към камарата хартии върху бюрото й, малко по-подредени от купчините върху неговото, но все така ужасни.

— Благодаря, ала не мога. Наистина имам много работа.

— Хайде стига! Ако настъпваше краят на света, щеше ли нещо от това да има някакво значение?

Тя се усмихна.

— Е, добре. Дай ми пет минути.

Минаха близо двайсет, преди да се появи в офиса му. Крис запълваше времето, като правеше списък на хората, на които би трябвало да се обади, после зачеркваше имената им.

Слязоха по Тайър Стрийт до едно кафене, предпочитано от студентите, и се настаниха на масичка в ъгъла. Цял ден бе валяло, но накрая небето се прочисти и в късния следобед лъчите на слънцето блестяха в локвите. Стомахът на Крис се бе свил. Трябваше да каже нещо сега, обаче не намираше думи. Чувстваше се, сякаш бе отново в гимназията, с пресъхнала уста при мисълта да покани някое момиче на танц. А и какво можеше да каже всъщност? Даде си сметка, че не иска да застрашава приятелството им с интимничене и внезапно разбра, че няма да я попита нищо. Щеше да е прекалено грубо. Твърде много искаше тя да го хареса. Чувстваше се като глупак. Беше краят на света и дори тогава езикът му бе вързан. Нищо не можеше да го промени.

Кара сякаш не забелязваше мълчанието му. Навярно на нея също й минаваха разни мисли през главата. Той даже не знаеше дали тя има приятел. Никога не бе споменавала за такъв, но нима трябваше? Толкова много неща не знаеше за нея, толкова много, които никога нямаше да има възможност да научи.

Кристофър се извърна, като се престори, че гледа залеза, отразен в локвите, и с усилие задържа сълзите си. Оставаха две минути. Когато реши, че може да говори, без гласът му да трепери, предложи:

— Защо не си вземеш кафето и не отидем край обсерваторията, за да наблюдаваме залеза?

Кара вдигна рамене.

— Добре.

Докато се разхождаха по улицата, внезапен импулс го накара да протегне ръка и да хване нейната. Тя го изгледа странично, но не се

дръпна. Ръката й бе хладна, пръстите учудващо малки в дланта му. Беше достатъчно, реши той, достатъчно бе да върви по улицата с нея и да държи ръката й в навечерието на края на света. Не беше това, което желаеше. Той искаше да я притисне до себе си, да прекара живота си с нея, да сподели всички нейни тайни и радостни мигове. Да се държат за ръце обаче бе достатъчно. Беше обещание, обещание, загатващо за някой ден, който вече никога нямаше да настъпи. Да държи ръката й трябваше да му е достатъчно за цял живот.

От срещуположната посока на залеза тъмночервено зарево се издигаше мълчаливо в небето, като осветяваше отзад облаците ниско над хоризонта.

— Виж! — рече той, Кара се обърна и спря. Очите й блестяха от сиянието.

— Нали е хубаво? — каза тя. — Никога не съм виждала такова нещо на залез. Какво е то?

Червенината се простираше вече от единия край на хоризонта до другия, а на изток ставаше наситено синьо-виолетова, по-ярка от слънцето.

— Това е краят на света — обяви той и след това нямаше какво друго да се каже повече.

УИЛЯМ БАРТЪН
ДОЛУ В МРАКА

Но, както казва един съвременен мъдрец, „Нищо не е свършило, докато не свърши“.

В този разказ ние посещаваме замръзналите луни на Сатурн в зората на космическа катастрофа, която е унищожила целия живот на Земята, по време, когато човешката раса е натикана в най-тясното от всички ъгълчета и е на ръба на унищожението. Това е едно предизвикателно и печално лирично изследване как искрици светлина могат понякога да се появят от най-неочакван източник дори в най-тъмните времена, дори когато се намирате долу в мрака и изглежда, че всяка надежда е загубена.

Уилям Бартън е роден в Бостън през 1950 година и понастоящем живее в Дърам, Северна Каролина. През по-голямата част от своя живот той е бил машинен инженер, специалист по военна и промишлена технология. По едно време служи в Министерството на отбраната, работейки върху националната ядрена подводна флота, а сега е писател на свободна практика и компютърен консултант. Негови разкази се появяват в „Абориджинъл Сайънс Фикшън“, „Азимовс Сайънс Фикшън“, „Амейзинг“, „Интерзон“, „Томороу“, „Фул Спектрум“ и други издания. Написал е романите „Лов на Кундърър“, „Чума за всички страхливци“, „Легиони на мрачното небе“, „Когато небето падна“, „Преселението на души“ (който е бил финалист за наградата „Филип К. Дик“), „Действия на съвестта“ и, в сътрудничество с Майкъл Капобианко, „Ирис“, „Пътешественикът“ и „Алфа Центавър“. Най-новите му книги са „Бяла светлина“, пак заедно с Капобианко, и последният му самостоятелен роман „Когато бяхме истински“.

* * *

Вчера, 4 август 2057 година, беше моят петдесет и трети рожден ден. Не мисля, че някой забеляза това. Никой не каза нищо. Може би на рожденте дни вече не се обръща внимание.

Седях в кабината на бронираната кола, облечен в скафандъра си, със свалени ръкавици и отметнат назад шлем, и управлявах по памет, сякаш уловен в някакъв сън. Четири месеца. Още четири месеца и щях да се прибера у дома при Лайза, чиито писма гласяха, че тя, след всичките тези години, все още ме чака. Но после дойде краят на света и заедно с него всичко свърши.

Понякога, когато съм заспал, все още виждам самия край, виждам новинарските прегледи, предавани след този факт от Лунната база. Просто един никело-железен астероид с диаметър двайсет и три километра, това е всичко. Говори се, че за катастрофата се знаело отпреди повече от година, но тази информация се пазела в тайна, за да няма паника. Съставяли се тайни планове и се осъществявали по същия начин.

За голяма скала като тази ще си помислите, че се е знаело от десетилетия, но дългата й елиптична орбита, която я е отвеждала отвъд Нептун… нямала е никакъв номер и никакво име освен нашето.

Виждате ли тези шест ярки святкания? Шест трийсетгодишни термоядрени бомби избухват и взривяват на парчета проклетото нещо. Виждате ли сега красивите парчета? Забелязвате ли как те продължават да се движат по своя път? Дванайсет от тях удариха Земята непосредствено едно подир друго в хода на един дълъг и интересен ден.

Представях си как хора, как мои стари приятели, виждат тези тайни ядрени святкания да продължават в дълбините на нощното небе. Какво, по дяволите…?

Най-голямото парче удари Южния полюс. Попадна в него почти хоризонтално и, дявол да го вземе, можеше да се види как ледената покривка на Западна Антарктика се издигна право нагоре, разчупвайки се на един трилион парченца, докато влизаше в орбита.

Последното парче падна точно в средата на Северна Америка, недалеч от Канзас Сити. Недалеч от моята къща. Аз продължих да си представям, да се надявам поне, че точно тогава Лайза е спяла. Но тя вероятно е била навън в задния двор с всички наши стари приятели, наблюдавайки може би с моя бинокъл, когато…

Бях изгасил осветлението в кабината, обграден от слабото червено сияние на няколко необходими циферблата и по-мрачната светлина на половин дузина малки плазмени екрани, така че можех да виждам навън, да наблюдавам как части от пейзажа подскачат в лъчите на фаровете — ниски хълмчета от подобен на восък лед и розов сняг, с цвета на веществото, което понякога се натрупва в клозетната чиния на мръсна тоалетна.

Следвах старите коловози отвън — мои собствени следи, по които бях минавал многократно.

Появи се седловината. Теренът се изравни, образувайки много плитък кратер. Спрях на познато ми място — утъпкан розов сняг, жълтеещ от околното загряване, — паркирах на мястото, където бях паркирал вече стотици пъти, угасих фаровете, намалих максимално светлините на таблото и зачаках очите ми да се приспособят.

Светът се появи от своя собствен мрачен фон, подобно на призрачен кораб, който изплува от мъгла. Пейзажът се отдалечаваше от мен. Тъжни пурпурни хълмове и сини полупланини изчезваха в мъглата като планинската верига Адирондак през пролетта, по целия път до бреговете на Восъчно море. Там имаше още мъгла, после бледа безжизнена червена пустота, изчезваща дълго преди да стигне до мястото, където би трябвало да бъде хоризонтът.

От височините на Еърхърст Рейндж, ръба, набраздяващ сложно средната линия на Тера Нурса, може би на седем клики от мястото, където е кацнал „Хюйгенс“, само няколко седмици преди да се родя, се разкрива една от най-хубавите гледки в Слънчевата система. Ето защо може би спирам тук всеки път.

Сега небето горе беше светло, въпреки че наближаваше средата на осемдневната нощ. Изглежда, очите ми свикват да се адаптират все по-бързо с всеки изминал ден. Може би вече тук съм си у дома.

Адски сигурно е, че не мога да си бъда у дома никъде другаде.

Всеки казва, че небето е оранжево, дори по-оранжево от небето на Венера, но не е. Дявол да го вземе, бил съм на Венера. Зная как изглежда небето там. Въобще не е същото.

Понякога се опитвам да си представя, че небето трябва да изглежда както от моя стар заден двор. Понякога си го представям точно каквото е било, когато го видях за последен път преди толкова много години. Друг път ми се мярва образът на всички тези метри

изхвърляно вулканично вещество, което трябва да е… добре. Няма да описвам това.

Погледнато отгоре, земното небе изглежда еднообразно сиво-кафяво, осветено тук и там ден и нощ от мътно червено-оранжево сияние. В новинарските телевизионни прегледи на Лунната база се твърди, че там, долу, вече няма свободен кислород, така че сиянието трябва да е от лава. Нещо подобно.

Далеч отгоре, на стотици метри височина, плуваше хоризонтална пряспа. Подобни на картофен чипс восъчни люспици се премятаха в бавно движение, проблясваха, лъскави, отскачаха една от друга и продължаваха да се носят, запазвайки своята форма по начина, по който един земен облак я запазва във вятъра. Превключих стърлингите[1] и намалих оборотите до най-ниското безопасно равнище. Изключих кабинния вентилатор и се заслушах в онова, което чуваха корпусните микрофони.

Там.

Най-напред сухото скърцане на пейзажа, който кротко се разпъваше и свиваше под приливно-отливното притегляне на Сатурн. После глухото далечно стенание на вятъра, съвсем различен от земния, духащ покрай стрехите на вашата къща и пъшкащ като призрак през клоните на мъртви дървета. Тук звукът е много по-дълбок, почти недоловим от вятър, който никога не е бил жив.

И накрая… подобно на сухи мъртви листа, паднали и духани по каналите в някое студено сиво утро, шумът от снега, носещ се по небето.

Сатурн беше едва видим зад леката мъгла, почти пълен, като огромна неизразителна жълта луна, на ивици и без ръбове. Когато тук, горе, е ден и знаете как да гледате, можете да видите пръстените посредством разпръсканата от тях радиация като диаманти в небето, оградили черната като сажди нощна страна на планетата. Но не сега, когато жълтият диск там, горе, прилича на лице без очи.

Бил съм само веднъж на Феба[2], за да поправя повреден хардуер. Сто и петдесет градуса наклон към еклиптиката. Господи. Гледката беше страхотна, дори от разстояние тринайсет милиона клики. Може би някой ден…

Ставаше късно. Включих системите на бронираната кола и продължих. В светлината на фаровете Титан приличаше просто на

мрачен лунен пейзаж под смътно оранжево, тъмносиньо небе.

Долу, до Восъчното море, където атмосферното налягане може да достигне две хиляди милибара, небето е непрозрачно. Слънцето, Сатурн, звездите и бледият, дъгоцветносин Риа — всичките са загубени. Дори тук не е истински оранжево. Кафяво е може би по-точна дума.

Измъкнах се от едно сиво дефиле, което бе станало по-тясно в сравнение с последното ми пребиваване тук, когато бях включил ръчно подпорните гуми, за да преодолея малко било от восъкоподобен сняг — всъщност не съвсем замръзнали метан и етан, — но попаднах в капана на лепкава каша от органични полимери, извиваща се около димящо езеро от безцветен течен азот, който с времето щеше да изчезне.

Пред мен, върху наклонената повърхност, която отдавна бе загубила своите летливи реголитни съставки, Работен пункт 31 изглеждаше по-стар отпреди. Куполът за обитаване бе обезформен на места, а мехурът на въздушния шлюз беше леко спаднал. Все пак метеорологичната станция изглеждаше чудесно със своите антени, стърчащи нагоре точно по начина, който си спомнях, и с бавно въртящия се анемометър. Спрях до енергийния преобразувател, изпънах своята електрическа сонда и паркирах в депото с плавно движение. После изключих двигателите, светлините… всичко, което можеше да се изключи.

Неподвижна и обърната към мен, до един снегомобил стоеше облечена в скафандър фигура със зеещо отворено батерийно отделение. Вгледах се по-внимателно и успях да видя бледо лице, което едва се забелязваше. Никакъв радиопоздрав или каквото и да било друго. Нямам нищо против. Облякох останалата част от скафандъра си, затворих се в твърде малкия въздушен шлюз на бронираната кола и натиснах активатора на изпускателния клапан. Чу се тихо „пуф“, когато въздухът излезе през дюзата, възпламенен, проблясвайки като кратка синя светкавица, която освети малкия колкото отвора на чаена чаша илюминатор на шлюза.

Отвън изглеждаше тъмно, когато се отправих към снегомобила. Небето не беше съвсем… навъсено. Спускаше се лека мъгла и…

някаква сребърна топка за голф се материализира сякаш от нищото, плъзна се по полегатия склон и се насочи между мен и чакащата фигура. Конструкцията на работния пункт се отразяваше наопаки в нейната повърхност.

Бавно. Бавно. Почти сякаш намаляваше скоростта си с приближаване на терена. Може би беше така. Тук, долу, въздухът бързо става по-гъст. Топката удари земята и експлодира в кратка кратеровидна форма в комплект с централен връх.

Пльок.

Върху снега се появи за кратко вълнообразно огледало и после нищо.

Радиогласът, мек женски глас, каза:

— Започва да вали. По-добре ще е да влезем вътре.

Докато сваляхме с мъка скафандрите си, жилището изглеждаше невероятно претрупано. Хората донасяха тук вехтории и ги оставяха с години. Просто ги оставяха. Не зная. Може би някой ден щяха да бъдат изхвърлени. Сега? Не.

Вътрешната повърхност на херметизиращата обвивка, арковидно извита над главите синя пластмаса, бе станала на буци на места. Бавно падаха още дъждовни капки. За кратко време, ако интензивността на бурята се увеличеше, вътрешната повърхност щеше да заприлича на гладък, леко сварен, син пудинг.

Жената, която изглеждаше безформена и безполова в долния комбинезон, но имаше красиво овално лице, тъмнозелени очи и къси прави коси с цвят на слама, протегна ръка:

— Кристи Мейтнър.

Поех дланта й и за кратко усетих слабата топлина на нейните пръсти в моите.

— Ходжа Максуел.

Странно, на Титан има по-малко от сто души. Човек би помислил, че след четири години би трябвало да ги познавам всичките.

— Хо-джа? — попита тя, без да се усмихне, просто от любопитство.

В нея се чувстваше нервност, сякаш се страхуваше от мен или нещо подобно.

Произнесох й името си по букви.

— Кръстен съм на двусричното име на някакъв албански диктатор от родители социалисти, които мислеха, че някой ден може марксизмът отново да се изправи на крака. — 2004? Сега това време ми се виждаше доста отдавна отминало. Усмихнах се и казах: — Боклукчийско кошче на историята и прочие.

Тя отвърна поглед за момент, после махна с ръка към кухненския модул на жилището, голяма част от който беше заровена под купища неразпознаваем хардуер.

— Готвех се да обядвам. Ти, ъ… по-късно, ако дъждът отслабне, мисля, че бихме могли да слезем към платформата с уреди и да започнем.

Дъждът тук никога не продължава дълго.

— Пътувал съм почти трийсет часа без прекъсване — поклатих глава аз. — Ако не поспя малко, ще чупя всичко, до което се докосна.

— Не спиш ли, ъ, в колата? — попита тя, гледайки ме, сякаш ме поглъщаше.

— Батериите не се зареждат, ако системите не останат включени най-малко шест часа. — Това е всеизвестно. Какъв е проблемът тук?

В очите й имаше нещо като отчаяние.

Заспала, тя дишаше с отворена уста, издавайки глух звук, който не беше съвсем хъркане. Бавно, тихо вдишване. Дълга пауза. Бързо издишване, по-високо, почти като някаква дума.

Сложила ме бе на нейното легло, единствено в жилището, и после се бе свила на пода, загърната в резервна покривка за легло, изоставена от някого незнайно кога. Завивките на леглото бяха нейните, просмукани от нейната миризма. В нея нямаше и следа от парфюм, нищо женствено. Просто някаква човешка миризма.

Чувствах очите си, като че ли можеха всеки момент да изпаднат, но бях твърде изтощен, за да спя, за да правя каквото и да било, освен да лежа там, взирайки се в нея, осветена от слабата светлина на уредите. Когато изгаси лампите в жилището, то изглеждаше тъмно като в рог, но след известно време тази синя светлинка, онази червената, една малка зелена по-нататък…

Сега ми изглежда почти като изпълнено с дневна светлина.

Внезапно си спомних една нощ, когато наблюдавах Лайза да спи гола до мен. Буйна златиста коса, разпиляна върху чаршафа; глава, отметната назад, за да показва дългата нежна извивка на нейната шия; затворени черничеви ясни очи, движещи се насам-натам под тънки като хартия клепачи.

Илюзия.

Какво сънуваше ти тогава, преди години, когато бяхме толкова млади?

Забравих да попитам.

Вече никога няма да разбера.

В нощи като онази ми се искаше изобщо да не излизам в космоса. Но космосът бе единственият начин, по който един машинен техник можеше да стане богат, да ни придвижи към стила на живот, в който можехме да имаме това семейство.

— Един милион долара на година — спорех аз, опитвайки се да спра сълзите й. — Един милион долара!

Колко дълго?

Договорът е за дванайсет години, Лайза. Помисли. Помисли си какво е да притежаваш дванайсет милиона долара… И аз няма да отсъствам през цялото време. Имам предвид една година на Луната, може би две на Марс. От време на време ще си идвам у дома.

У дома, за да ти помогна да купим нашия нов живот, да оправим нещата. А когато всичко свърши… вместо това подписах договор за още четири години на Сатурн. Четири години на тройно по-високо заплащане. А през времето, докато стигна тук, някой някъде вече е знаел какво предстои.

Ад.

Можехме да умрем заедно, застанали в задния двор, хванали се за ръце и наблюдаващи как краят на света се стоварва върху нас от едно обсипано със звезди среднощно небе.

Разбира се, после беше все още нощ, а Кристи неохотно ми даваше закуска от слаб чай и кифла от водорасли. Никакво желе, никакво масло. Тя ме слиса, когато сплеска торбичките с чай и ти окачи да съхнат.

Естествено. Когато този чай свърши, повече няма да има друг. Съмнявам се да има масло или желе някъде по-близо от Марс. Харесвах Марс с неговото червено небе и светлосини облаци. Част от базата, където бях настанен, Оудеманс 4, с нейния красив изглед към Иус Чазма, беше под прозрачен купол. Там имаше малка градина, в която някои хора се опитваха да отглеждат риган и макове. Обикновено закусвах там, навън. Седях и пиех нескафе, хапвах плодов пай и мечтаех.

Колко чаши слаб чай можеш да получиш от една торбичка?

След закуска облякохме скафандрите и влязохме в бронираната кола, промушвайки се с мъка един по един през въздушния шлюз. После излязохме от депото и се спуснахме по стръмнината от терминала до мястото, където някакво старо евтектично срутване бе направило наклонен път до брега на морето.

Освен да ми отговори на няколкото въпроса, за които успях да се сетя, технически неща относно проблеми на нейната екипировка, Кристи мълчеше, отвърнала поглед от мен, загрижена. Докато наблюдавахме мрачния пейзаж, неясен от преминаващата покрай нас азотна мъгла при налягане два бара, аз попитах:

— От колко време си тук?

Бях срещал хора, дошли с първата експедиция преди девет години, повечето учени като Кристи Мейтнър, които бяха прекарали на открито по-голямата част от това време. Някои от тях са с малко размътени мозъци.

— От три месеца — отвърна тя, без да ме поглежда. — Преди това бях на Платформа Делта.

Платформа Делта е от другата страна на Титан, където Восъчното море се шири безкрайно, безинтересно, без никаква суша — безлична пустош, обагрена в червено сребърно-сиво.

— От колко време си на Титан?

Тя се обърна и ме погледна с леко възмущение. Някои хора не искат да… мислят повече за това.

— От една година. Дойдох с последния курс на „Оберт“.

Последният курс на „Оберт“. Корабът е бил все още по своя път за дома от Сатурн, на половината път между Земята и Марс, когато се случи всичко. Ето защо почти двете хиляди души, оцелели от човечеството, все още притежаваха междупланетен съд. Чух за

„Оберт“ последния път, когато бях в база „Аланхолд“. Корабът се бе повредил при спирането си в задръстената от пепел стратосфера, бе ремонтиран и после заминал да спасява персонала на Венерианската орбитална станция.

Две хиляди. Две хиляди от всичките тези милиарди. Господи.

Но всичко, което чувствам, е тази единствена проклета смърт.

Обикновено три совалки поддържаха нашата така наречена пътуваща в космоса цивилизация, снабдяваха с провизии неколкостотин души на Марс и по две дузини на Венера, Калисто, база „Меркурий“ и „Фор Троянс“. Деветдесет човека тук, на Титан. Сега има само една совалка.

„Циолковски“ беше заварен в НОО[3], прибран на док в космическата станция за ремонт и снабдяване с нови съоръжения. Не мога да си представя защо, по дяволите, хората мислеха, че корабът ще е в безопасност там, че станцията ще оцелее. Екипажът на „Циолковски“ истински се изнервил, когато видял какво става. Извели кораба от дока и потеглили на път. Но.

Те предавали до Лунната база през цялото време, което допринесло за направата на един адски видеорепортаж. Всичките големи стълкновения били от противоположната страна на Земята спрямо мястото, където по това време са се намирали корабът и станцията, но дълго преди те да обиколят планетата, можели да видят скали, издигащи се в траекторията пред кораба.

Командирът Болтано продължил да предава, продължил да говори спокойно с дълбок бавен глас, сякаш не ставало нищо необичайно, насочвайки своята ръчна камера от прозореца на командния модул. Скалите ставали все по-големи, докато не можело да се види нищо друго. Гласът му секнал с изсумтяване, а камерата направила внезапно бързо отклонение точно преди картината да се превърне в атмосферни смущения.

„Годард“, все още на разстояние няколко дни, заснемал всички тези чудесни видеокартини на последователните сблъсъци, но експлодирал, когато се опитал да спре. Мисля, че до времето, когато „Оберт“ се прибрал у дома, два месеца по-късно, нещата малко са се били уталожили.

Стигнахме до брега на морето, спускайки се по дълъг детритов склон, и се изтеглихме нагоре до изследователската платформа, която

приличаше малко на един от онези старомодни безпилотни ландери[4], някои от тях чак от 1970-те, които можете да видите пръснати по повърхността на Марс.

Отвъд нея хоризонталната пуста повърхност на Восъчното море се простираше като безкрайна маса, докато се загубеше в ниската тъмночервена мъгла. Зад нас изящно набръчканото лице на терминала на Тера Нурса се извисяваше като завеси със синия цвят на метличина, най-вече от изложен на открито воден лед. Натрошени ледени парчета се нижеха с въжета от полимери с цвета на праскова и черни асфалтови нишки през брега, на който стояхме.

Долу, до средната основа за измерване, небето на Титан е наистина оранжево, тъмнооранжево дори през нощта, с единствено блясъка на Сатурн за светлина, и изглежда ужасно далеч над главите.

Кристи ме търсеше с лице, от което през визьора на скафандъра й не се виждаше повече от загатнати очи.

— Може ли да започваме? — попита тя. — Бих желала да се върна към работата.

— Разбира се.

Странно нещо. Стари снегомобилни батерии бяха пръснати като ограда по периметъра около пакета уреди. Те стояха в бреговия „пясък“, наклонени под разни ъгли подобно на така голям брой мълчаливи стражи. Докато ми показваше какви са повредите, тя продължаваше да гледа настрана, взирайки се в брега отвъд.

Започнах работа по нейните проблеми. Бяха лесни за оправяне. Състояха се най-вече от пробити кондензатори и други подобни. Поставях в куфарчето си с инструменти всеки повреден компонент, след като го подменях. Обикновено изхвърляхме тези неща, но… е, някой може да измисли как да ги поправя по един или друг начин. Съвсем сигурно е, че не възнамеряваме да правим нови тук. Поне за доста дълго време, дори ако…

Лунната база продължава да говори за произвеждане на компоненти, но това е просто като пикаене срещу вятъра. Наблюдавайки *този* видеорепортаж, моят приятел Джими Торнтън, който пристигна със същия полет, с който пристигнах и аз, и бе определен по график да се върне у дома заедно с мен, коментираше, че в срутените, полустопени складове на Земята сигурно има в изобилие добър хардуер.

Разбира се. Вероятно *бихме могли* да пренасочим някой венериански ландер и да го върнем към НОО. Щяхме да измислим къде да го приземим, да вземем онова, от което се нуждаем, и да си го приберем.

По-късно същата нощ Джими се самоуби с един универсален нож, без да остави никаква бележка.

Може би е мислил, че няма да ми липсва.

Може би е мислил, че скоро ще го последвам.

Кристи ме наблюдаваше как работя. Сигурно не ми се доверяваше, че разбирам от тези работи. Учените са си такива. След известно време тя се отдалечи и докато работех, можех да забележа скафандъра й да се носи по брега, бял на фона на пейзажа на Титан, отвъд пръстена на изоставените хардуерни стражи.

Трябваше да спасим още нещо. Повредените батерии бяха съвсем лесни за поправка особено когато наоколо има изобилие от химикали.

Завърших, обърнах се и я наблюдавах известно време.

Гърбът й бе под ъгъл към мен. Тя се движеше по периметъра полуизвърната и гледаше в земята. От време на време правеше бърза крачка встрани и навън от периметъра, сякаш да танцува като дете. После стоеше и наблюдаваше.

Побъркваш ли се вече, д-р Мейтнър?

Ами, може би да. Повечето от учените просто продължаваха да си вършат работата, да събират данни, да ги тълкуват точно както… добре. Техниците продължаваха да си вършат работата, защото ако не го правят, всички незабавно ще умрем.

Тя стоеше обърната напълно с гръб към мен с ръце на кръста и гледаше към морето. Там, над повърхността му, имаше слой лека мъгла. Восъчното море прилича малко на езерото Мичиган, наблюдавано от Чикаго в студено ноемврийско утро.

Тръгнах към нея в полумрака, питайки се в каква ли посока биха падали нашите сенки, ако имахме такива. Мисля, че видях нещо точно зад нея, жълто петънце върху восъчната ледена кора. Мърдаше ли? Някаква вълничка, причинена от температурен градиент в плътен въздух? Бе трудно да се каже. То… жената направи бърза крачка напред и стъпи право в жълтата локвичка, която изчезна като мираж.

На известно разстояние от едната страна, може би извън ограниченото от скафандъра й периферно зрение, имаше друго петно, червено, с малко син нюанс. Докато наблюдавах, то започна бавно да се дипли, движейки се в посоката на хардуерната платформа и паркираната бронирана кола. Насочваше се към една точка по средата между двете най-близко стоящи батерии. Когато направих крачка към него, нещото се отдръпна, следвайки дълга крива.

Чух в микрофоните си приглушено ахване.

Кристи мина бързо покрай мен, запътена към него със стандартното за ниска гравитация подскачане като кенгуру. За секунда червената вълничка остана неподвижна. После, точно когато тя стигна до нещото, то сякаш се разтвори в пясъка.

— Какво, по дяволите, става тук? Какво е това нещо?

Тя се обърна, за да ме срещне с бледа кожа около очите й зад лицевото прозорче на скафандъра и ръце зад гърба, подобно на непослушно дете, хванато по време на пакост.

Стоях неподвижно, вцепенен от ужаса в очите й. Много хора полудяват тези дни. Никой не трябва да се изненадва.

— Добре ли си?

Тя кимна в скафандъра, вдигайки и свеждайки поглед.

— Разбира се. Разбира се, аз… те са… — Погледът й се отмести от моя, обгърна за секунда пейзажа зад мен, но аз се страхувах да се обърна и погледна. — Те са един вид… с някакъв сложен восъчен полимерен строеж. Очевидно се образуват в разделящата повърхнина между Восъчното море и Тера Нурса. Просто на брега, въпреки че открих няколко под ледената кора на морето. — Кристи внезапно млъкна, стисна за момент здраво очи и гледаше настрана от мен, когато ги отвори отново.

— Какво ги кара да се движат?

— Нашата отработена топлина. — Пауза, стрелкащ се поглед и после: — Направих някакъв уред със студена течност, който показва, че те обикновено текат по дължината на пукнатини от приливни удари в брега.

Бродеща слуз.

— Защо ти… — Всичко, което можах да направя, бе да махна с ръка. Криеше от мен? Как бих могъл да попитам това и да продължа да изглеждам… че съм с разума си?

Последва дълга пауза, изпълнена с моето сърцебиене и стона на далечния вятър. После тя каза:

— Още не съм готова… за публикуване.

Опитах се да си замълча, но не успях.

— Публикуване ли? Кристи, тук няма нищо… Искам да кажа… уф.

— Млъкни! — отсече тя с блестящи очи.

Почувствах за кратко в скафандъра да ме избива студена пот.

— Разбира се. Извинявай. Аз… хм. Разбира се.

В бронираната кола тя мълча по време на целия път, сякаш бе престанала да съществува.

Подхождайки от юг към база „Аланхолд“, пристигате в космодрума „Боунстел“ на около дванайсет клика извън нея. Това е мястото, където на 20 април 2048 година за пръв път е било осъществено пилотирано кацане, въпреки че когато две години по-късно пристигна втората експедиция, тя донесе компонентите за нова база, отдалечена на известно разстояние. Добра идея, като се имат предвид замърсяването, рискът от експлозия и всичко останало.

Заобиколих ръба на нащърбения диск от нискотемпературна пяна, който предпазваше изстрелванията и каранията от бавното, все по-дълбоко вкопаване на кратера на базата в леда, без намерение да спирам, поглеждайки от време на време хода на работата през едно от страничните прозорчета.

ТЛ-1, първоначалният ландер, тези дни почти винаги долу за ремонт, бе скрит в своя хангар. Греещата през пластмасата жълта светлина проектираше сивите сенки на работниците подобно на привидения от куклено шоу. ТЛ-2 беше изтеглен на нашето единствено съоръжение за подготовка на кораби преди изстрелване.

Разбира се, всичко това не беше нужно. Когато тези неща се повредят, можем да използваме малките кораби по начина, по който са били конструирани да бъдат използвани — безкрили издигащи се тела, спускащи се леко като перца върху къси дебели крака за кацане и излитащи отново нагоре в купа от син пламък.

Велика идея, местни ракети с термоядрено гориво. Питам се, колко ли дълго ще издържат? Не по-дълго от нашата последна пратка

радиоактивни изотопи. А после? Няма отговор.

Накратко, мислех за разговора, който бяхме водили с Джими относно преустройването на ТЛ-1 за тази цел. Мисля, че можеше да бъде направено. Бездруго ТЛ-1 нямаше да издържи още дълго.

За три години се бях качвал три пъти на ландери. Най-напред дойдох тук. Излизах да обслужвам хардуера на Феба. Правех аварийни ремонти на станция „Рингплейн“.

Господи, колко беше хубаво. Все едно си муха върху стена с височина трийсет хиляди километра и гледаш право надолу към горната повърхност на редките жълти облаци на Сатурн. Чувствах замайване само при мисълта за падане.

Мисля, че очаквах с един последен полет да се издигна над оранжевата облачна супа на Титан в едро небе с цвят на истинско синьо индиго, после черно и осеяно със звезди, да отида на док с „Оберт“ и после да замина за дома.

Обратно в „Аланхолд“, паркирах бронираната си кола в нехерметизирания гараж на базата, представляващ вид гофрирана арка, подобна на отворена от двете страни хижа на Куонсет. Оставих я до един пост за зареждане и излязох. Винаги хвърлям бърз поглед нагоре, когато излизам през вратата на шлюза, защото можеш да видиш последните частици от отслабващия зад теб огън да кипят наоколо под тавана като неясен облак, излъчващ синя светлина.

До единия край на гаража видях, че някой бе нанизал чисто нов флаг на Обединените нации на пилона на базата. Плетената пластмасова тъкан леко се вееше от ветреца. От време на време се изпъваше малко, така че можеха да се видят белите линии на картата. Може би трябваше да се преразгледа и въпросът с флаговете? Рано или късно щяха да свършат.

Валеше оскъден сняг. Големи бели проблясващи снежинки, наподобяващи вълнички картофен чипс, се премятаха и видимо се смаляваха, докато падаха право надолу. Не мисля, че някоя от тях достигаше земята непокътната. В тази околност ние изхвърляхме голямо количество отработена топлина, независимо дали това ни харесваше или не.

Извърнах глава, спомняйки си един пикник, на който бях с моите родители. Просто някакъв градски парк, лято, синьо небе с няколко лентички бели облаци, тичащи наоколо деца, които крещяха и викаха. Ние върху едно одеяло. Вълнички картофен чипс. Френски лук, подправен с толкова много мононатриев глутамат, че след това ми се доспа. Бира.

Баща ми загина при верижна катастрофа на една магистрала през двайсетте. За инцидента съобщиха в националните новини. Беше премазан заедно с още около трийсет нещастници. Изложението в пресата принуди Конгреса да отмени проекта.

Мама… Не знам. Тя и Лайза на практика изобщо не се погаждаха…

Влязох през въздушния шлюз на базата.

След като се преоблякох в моята бърлога, където дори нямаше достатъчно място да се изправя в цял ръст, се отправих към кафенето, минавайки по коридорите покрай мълчаливи хора, които ми правеха път и извръщаха очи. Лица на мъже и жени минаваха на сантиметри от моето, винаги със сведен поглед. В кафенето нямаше никой. Празни прашни маси и обърнати на всички страни столове, които вече никой не си правеше труда да прибере обратно към масите.

Отидох при фризера и взех две тако[5], питайки се как щеше да се живее, когато те се свършеха. Взех торбичка черешов „Хай-Си“ и тръгнах към съседната врата, водеща към дневното помещение. Тук имаше повече хора и включен телевизор, който показваше диск с най-последните новини.

На екрана се виждаше леко заоблен ръб на планета и слой синкава мъгла, увиснала като дъга над неизразителни сиви облаци от пепел. Докато наблюдавах, в облаците проблесна светлина — първо една слаба искра, после други, разпространяващи се около нея, и после нищо.

Светкавица.

Седнах до Рон Смитфилд, отпуснал се на един стол с крака, разкрачени върху износения зелен килим на пода. Зелен като трева. Зелен, гласяха учебниците по психология, така че да се чувстваме уютно, когато сме далеч, далеч от дома.

— Пропусна Дюрел — каза той. — Трябва да чакаш повторението.

На екрана ръбът на планетата бе изчезнал. Сега на него нямаше нищо друго, освен непрекъснато приближаващи се сиви облаци. И един ред текст от жълто-зелени букви. По дъното на изображението пълзяха стойности за намаляване на скоростта.

— Какво трябва да каже този път в своя защита копелето?

В миналото Родриго Дюрел беше министър на космическите работи във втората администрация на Джолсън. Той и помощник-министърът за изследване на по-далечните части на системата, някоя си госпожа Райнхарт, бяха ръководили един „инспекционен тур“ на Лунната база заедно със своите семейства точно преди да бъде предприета мисията за пресрещане на астероида.

Разбрах, че госпожа Райнхарт имала петгодишна дъщеря.

Питам се, какво ли е усещането да си единственото петгодишно момиче във вселената?

Питам се, дали президент Джолсън е знаела? От храброст или невежество бе останала на работа? Бяха ли се сгушили тя и нейните малолетни деца заедно в Белия дом или в онова старо убежище във Вирджиния в очакване това да се случи? Известно време Лунната база продължи да се опитва да вдигне Националния команден пост в Колорадо. Нищо. Може би планината Чайен е била ударена.

— Персоналът на база „Меркурий“ е мъртъв — въздъхна Рон.

Сега, когато облаците пепел дойдоха по-близо, изображението върху екрана започна да потъмнява. Можеше да се види леко порозовяване там, където около въздушната обвивка на сондата бе започнала да се образува плазмена дъга.

— Мислех, че имат въздух за още няколко седмици.

Той кимна.

— Очевидно, щом са разбрали, че „Оберт“ няма да може да дойде още пет месеца, за да ги прибере, са прибягнали до гласуване. Лекарят на базата им е инжектирал операционна упойка. Обадил се е по радиото, за да съобщи решението им, и после сам се е инжектирал.

— Хм. — Не можеш да кажеш нищо за подобно нещо. Образът на екрана се разкъса и превърна в цветни атмосферни смущения, заместени бързо от някакви цветни ивици.

— Дюрел казва, че възнамеряват да ни заведат поред всички у дома. Първо Венера, после обитателите на „Троянс“, след това Калисто. После Марс и накрая нас.

У дома. Представях си как седя на мъртвата Луна до края на живота си и наблюдавам мъртвата Земя.

— Предполагам, че са ни оставили последни, в случай че „Оберт“ се повреди — казах аз.

Рон кимна. Сега на екрана се появи мъж, някакъв учен, но аз станах и напуснах помещението, не желаейки да слушам неговите извинения. Последния път той каза, че вероятно ще измине година, преди да бъде възможно пилотирано кацане, преди да се свали там екипаж, за да види с какви трудности, по дяволите, ни остава да се справяме.

Този срок, мисля си, ще бъде увеличен. И после ще продължи да се увеличава.

Нямаше какво друго да правя, освен да отида при душовете, после да си легна в леглото и да изкарам един хубав нощен сън, така че да мога да подновя работа на сутринта. Взех хавлия и таблетка шампоан от разпределителя, съблякох работните си дрехи, окачих ги на закачалката и застанах под един душ в далечния ъгъл на помещението. Гореща вода обливаше врата ми, изсипваше се обилно върху раменете ми и се спускаше по гърба като топли мокри ръце, каращи ме да потръпвам.

Едно нещо никога няма да ни се свърши тук, на Титан: горещата вода. Изобилие от лед. Изобилие от гориво за ядрените реактори.

Влезе някаква призрачна фигура, съблече работните си дрехи и ги окачи на съседната закачалка. После прекоси помещението към мен.

— Ходжа — каза тя. Стоеше неподвижно и ме гледаше с големите си черни очи. Може би чакаше да й направя място под моя душ?

Стоях неподготвен и я гледах, поглъщайки хилядите подробности на едно голо женско тяло.

— Здравей, Джена.

Тя ме наблюдава още няколко секунди, после сведе поглед. След това пусна душа, съседен на моя, издигна се облак от пара и направи мъглата още по-гъста. Подът изглеждаше лепкав под стъпалата ми. Който и да бе поставял плочките, не си бе свършил добре работата.

Обърнах се, за да я наблюдавам. Беше красива жена с дълга къдрава черна коса, въртяща се бавно под фината струя. Може би позираше пред мен, а може би не. Вода струеше върху раменете й, провокиращо течеше от зърната на гърдите й и се спускаше по корема, за да плисне в краката й.

След известно време Джена отново вдигна поглед към мен, изпъна ръце над главата си и изви гръб.

— По-рано те интересувах, Ходжа — каза тя.

Разбира се. По-рано ме интересуваше много. Лайза и аз сме говорили за това. Съгласихме се, че четири години са просто твърде дълго време, че ще си кажем всичко, когато това премине и свърши, и ще се извиним един на друг, ако има за какво.

Свих рамене.

— Извинявай — казах. Тя ме гледа още няколко секунди, после кимна, отвърна поглед, спря своя душ и се отдалечи.

Останах в мъглата още известно време, мислейки за провала на моя интерес от… добре. Отидох в стаята си и си легнах. Не исках да сънувам, но въпреки това сънувах.

На сутринта, уморен от нощния сън, накъсан от частични изображения на неща, които вече не съществуваха, спрях при бърлогата на Тони Гуалтери по пътя си надолу към хангара на бронираната кола. Тони беше геохимик, който е бил на ТЛ-1 в деня, в който е кацнал на Титан. Оттогава беше тук и бавно се превръщаше в дребното жилаво старо плешиво момче, което срещнах най-напред преди почти четири години.

Когато му казах за цветните, приличащи на восъчни, създания, които бях видял да плават по бреговата повърхност при Работен пункт 31, той, изглежда, се озадачи и се почеса по едва наболата си гъста черна брада.

Каза, че на Титан има всякакъв вид ненормални неща и че всичко е възможно.

Стоях нетърпеливо и чаках. Е?

Той сви рамене. Това е неин проект. Не е моя работа. После се обърна отново към екрана на своя компютър, вършейки онова, каквото и да беше то, което геохимиците вършат със своите данни.

Вършат дори когато…

Моята собствена работа за деня бе нагоре по брега, така че предприех приятно пътуване по терминалния склон към мястото, където една от отдалечените автоматични продоволствени станции необяснимо бе замлъкнала. Вероятно никаква изненада не ме очакваше там. Нещата се развалят. Аз съм тук, за да ги ремонтирам.

Докато пътувах, времето се оправяше и слънцето бе започнало да изгрява. Дълги струи златиста светлина опипваха оранжево-кафявото небе, а златно-червени петна проникваха през мъглата, която скриваше хоризонта на Восъчното море.

Тази картина щеше да остане дълго време, защото на слънцето му бяха необходими часове, за да прочисти мъглата и изчезне в небето, ставайки просто някаква дифузна светла област, превърнала своята част от небето в нюанси на портокалова кора, наслоена като седеф.

Станцията беше на ръба на склона. Уредите за отчитане на атмосферните условия се въртяха и кимаха. Не изглеждаше да има някаква повреда. Сензорите, провесени на кабели, се спускаха покрай страната на скалата по целия път до брега далеч по-долу. Стоях и гледах отвъд ръба в продължение на няколко минути, въобразявайки си, че бих могъл да видя странните цветове, проблясващи в пясъка, но… правилно. Само въображение. Брегът бе твърде далеч, за да може да се види нещо. Не се виждаше изобщо нищо.

Проблемът се оказа прост, но дразнещ. Нещо бе дало на късо в сензорната глава, която висеше в края на един от кабелите, изпращайки енергиен пик обратно нагоре по линията, и това бе накарало записващото данните устройство да се изключи като предпазна мярка. То не можеше да се включи отново, защото със сензора долу все още нещо не бе наред.

Да се рестартира компютърът беше лесно, но ми отне четири часа, за да навия кабела. Някак си някакъв вид черно смолисто вещество бе попаднало в уреда, проникнало в електрониката и после действаше като чудесен проводник, точната дефиниция за късо съединение. Очистването му ми отне секунда време, запазих парченце от мострата в едно шише, в случай че някой се заинтересува, и това бе всичко.

Обратно в бронираната кола седнах на седалката на водача, погледнах навън обширното сребристо-червено пространство на Восъчното море към тъмната мъгла на хоризонта и вдишах леките миризми на Титан, които бяха проникнали заедно с мен през шлюза.

Миризмите не са лоши. Изобщо не са лоши. Определено не са органичните миризми на гнило, които някои стари писатели си въобразяваха. Въображението едва ли се оцветява от рационална мисъл. Просто някаква слаба свежа миризма като от газ на котлон за пикник, незамърсен от окислени съставки. Спомням си как баща ми говореше за приятната миризма на газовата помпа преди години, когато е бил момче, преди да обременят горивата с етер и алкохол. С този аромат и с лек дъх на креозот Титан миришеше подобно на старомоден телефонен стълб, от който капе черна смола на горещото лятно слънце.

Докато мислех за черна смола с натежали клепачи, пейзажът на Титан сякаш се разширяваше в очите ми, изпълваше ги догоре и изхвърляше навън вътрешностите на бронираната кола. Все едно, че бях отвън и можех да се разхождам там, да чувствам вятъра в косите си и тупкането на ледения сребърен дъжд от капки като топки за голф по кожата, а восъкоподобните снежинки да трепкат като пеперуди в лицето ми.

Какво, по дяволите, бе това вещество в сензорната глава?

Наистина не бях научил достатъчно за Титан въпреки годините, прекарани тук. Бях твърде заетият господин Поправитова. Учените не ги беше грижа какво зная или какво не зная.

Джена. Джена понякога се опитваше да разговаря с мен, когато бяхме свършили онова, което правехме съвместно, и лежахме сгушени на нейното легло или на моето. Опитваше се да разговаря с мен за нейната специалност, някакъв клон от метеорологията, изследвания върху атмосферите с високо налягане на газови гиганти.

Не мога да стигна там оттук, бе казала тя. Няма пътувания до Юпитер, до Сатурн. Не и по време на моя живот. Може би някой ден ще се работи и в небесата на Уран или Нептун? Може би след едно поколение? Твърде дяволски късно за мен, бе казала тя. Титан. Титан е всичко, което ще имам някога.

Пророчески думи?

С цялата им невинност, мисля аз.

И с думите си тя караше всичко това да звучи като някакви обикновени числа, редуцираше красота, която имаше силата да замъглява очите ми в нещо като домашна работа по математика.

Веднъж, докато се клатушках под товара на тежка укрепителна конструкция, погледнах от върха на Булото на Ищар високо в Максуелските планини на Венера и видях оцветено великолепие, въртящо се във вълничките на Кирлианова аура, от което останах смаян. Там нямаше никакви числа. Съвсем никакви.

Затварях устата на Джена с нови целувки и я отрупвах с исканията на неограничената от числа плът. След известно време тя преставаше да ми разказва за аритметиката на мечтите си.

Постепенно заспах, с надеждата най-после да сънувам Джена. Да сънувам нещата, които вършехме заедно, простите забавления, които имахме в тези малки помещения. Може би ако сънувах този сън, щях да се събудя през нощта, за да открия, че съм обладан от подновена страст. Може би на сутринта щях да променя нещо и да се върна в базата. Да се върна, да се полюбувам на Джена и… какво, по дяволите, ще ми направят, ако си взема допълнителна почивка? Ще ме уволнят?

Вместо нея сънувах Кристи Мейтнър, безформена в комбинезона, едва приличаща на човек в херметичния си скафандър. Кристи Мейтнър и нейните цветни полета. Кристи Мейтнър, надяваща се като маниак, надяваща се на локви стопено кредоподобно вещество, пропъждаща цветовете.

Събудих се на сутринта, разглеждах известно време моята замразена мостра и после се отправих за Работен пункт 31, като се обадих в базата, за да ги уведомя, че съм се отклонил и ще им се обадя по-късно с променен график.

Помислих си, че отклонението не е много голямо. Няколко часа, това е всичко.

Тя не беше в жилището, чийто син купол изглеждаше по-безформен от всякога и твърде занемарен на дневна светлина, и не отговаряше на моя радиопоздрав. Добре. Във всеки случай снегомобила го нямаше. Тъй като в батериите разполагах с достатъчно енергия, обърнах колата, продължих по следите към ръба на склона и се насочих към чакълестия склон и нейното място с уредите.

По някаква причина спрях на неколкостотин метра. Не се решавах да преваля билото и да се покажа. Вслушвах се в тихия шум от отработените газове и се питах, дали тя ще види облака син пламък, докато той се разсейва, издигайки се над ръба на скалата.

Заслизах надолу. Восъкоподобната повърхност скърцаше под ботушите ми. Около мен започна да се издига пàра веднага щом се отклоних от утъпканата следа и започнах да смущавам девствения реголит. Накрая спрях точно до ръба. Погледнах към откритото пространство. Бряг от сребърни захарни кристали с вплетени оранжеви и черни нишки. Сребристочервено море. По-нататък червено-оранжево-кафява мъгла. От небето, оранжево и кафяво с червени облаци и тъмен в далечината сняг, подобно на сенки в мъглата се спускаха сини ленти дъжд.

Един тих глас вътре в мен прошепна: *чужд свят*. Истински чужд. Луна, Венера, Марс — всичките бяха просто мъртви скали независимо дали под черно, жълто или розово небе. Това място все пак… Леко потръпнах, въпреки че в скафандъра ми беше горещо и вадички пот бавно се стичаха по ребрата ми, под мишниците, продължаваха надолу, докато хигроскопичният комбинезон не ги попиеше и изпратеше към системите на скафандъра, които ги превръщаха обратно в питейна вода.

По-долу, чужди в средата на брега, купчината уреди на Кристи бяха неестествено неподвижни, с *отслабнала мощност*, установих аз. Самата Кристи представляваше облечена в скафандър миниатюрна бяла кукленска фигура, кацнала несигурно върху платформата за достъп до метеорологичната станция.

Батерии. Изтощените батерии също бяха изчезнали. А, ето ги там, на купчина в подножието на евтектичния[6] склон, където бе паркирала и снегомобила си. Може би смяташе да ги вземе със себе си, за да ги донесе. Добра идея. Много мило от нейна страна да…

Зад нея на брега, точно долу, до ръба на водата, имаше някаква гърчеща се цветна разливка. Синьо. Зелено. Червено. Широка сиво-маслинена лента, подобно на основа между другите, караше всичко да прилича почти на… добре, не. Само за мен. Кристи е долу на брега. Какво вижда тя?

Цветовете се движеха бавно като завихряния от течно масло в лавалит.

Извадих пръчковидната антена на моя скафандър и увеличих силата на предавателя, възнамерявайки… цветовете внезапно започнаха да потрепват и Кристи изглеждаше приведена, сякаш свита от напрежение. Като че ли тя очакваше… нещо? Господи. Въображението ми се разпали.

— Кристи? — казах аз. В слушалките ми имаше шумов фон, обратна връзка от комуникационната система на бронираната кола.

Цветовете подскачаха подобно на водно разплискване от хвърлен камък, но Кристи не вдигаше поглед. Изглеждаше изцяло съсредоточена върху онова, което виждаше.

— Кристи? Чуваш ли ме? — Възможно ли бе да е изключила радиото на скафандъра си! Глупаво. Фатална глупост на това място.

А цветовете? Докато говорех, те започнаха да се раздробяват на назъбени късове и зигзагообразни линии.

Отработена топлина. Радиовълните са някаква форма на топлина. Просто още един вид електромагнитно излъчване, нагнетяващо енергия в околната среда.

Кристи се изправи, загледана в своите хаотични цветове. Тя докосна шлема си, сякаш се опитваше да се почеше по главата. Погледна надолу, прегъвайки се леко в кръста, така че да може да види и провери уредите на своя скафандър. Какво? Проверка, за да се увери, че всичко, което може да се изключи, е изключено ли?

— Кристи! — Цветовете се разпръснаха на стотици мънички капчици, които започнаха бързо да изчезват една по една, после на групи.

Кристи внезапно се вцепени и завъртя на място. Вдигна поглед първо към разпадането на клатрейта[7], после огледа горния ръб на скалата. Тук аз изглеждах просто като петънце, но бях съвсем чуждо тяло на фона на небето и тя за секунди ме забеляза.

Дълъг момент на неподвижност. Бърз поглед към мястото, където преди малко бяха цветовете, сякаш да се увери, че са изчезнали, после ми махна с ръка. Отне й около минута да се сети да включи радиото.

Докато прекарвах бронираната кола към дъното на склона, питайки се дали трябва да наруша мълчанието с някакви думи и не

успявайки да взема каквото и да било решение, Кристи вече бе включила системата за управление. Метеорологичната станция се въртеше и накланяше, моят комуникационен възел улавяше сигнала й, който изпращаше данни към Работен пункт 31, после, назад през микровълновата връзка, към „Аланхолд“.

Какво количество енергия има в един микровълнов лъч?

Мисля, че е в изобилие. Човешката наука си играе на весел ад с титанската… о, по дяволите. Екосистема не е правилната дума, нали? Не и в това мъртво място. Добре. Нашата наука тук далеч не правеше кашата, която Майката Природа бе направила на Земята.

Когато ние изчезнем, Титан ще я превъзмогне.

Интересно е да си представим слънчева система, изпразнена от всичко, освен от нашите няколко жалки руини.

Помогнах й да натовари всички изтощени батерии в нехерметизирания кош за товари на бронираната кола, после я последвах до дома й в дирята на снегомобила, наблюдавайки неговата неясна петелска опашка да става все по-малка, когато тя потегли напред.

През времето, докато стигнах до жилището, тя вече се бе съблякла по долния комбинезон и, наведена пред отворената врата на хладилника, ровеше в оскъдна купчина от микровълнови удоволствия. Хванала пластмасовата торба на квакерския заместител на кюфтенца в едната ръка, тя се полуобърна със странно бледо лице и попита:

— Искаш ли нещо? Имам, ъ… — изви се, за да погледне отново в хладилника.

Всички видове лакомства.

Дявол да го вземе.

— Кристи — казах аз, — необходимо е да поговорим за онова, което ти току-що направи. Имам предвид, изключвайки радиото си…

Тя се обърна с гръб към мен и прибра заместителя. После бавно затвори вратата на хладилника и застана сковано с лице към стената. Накрая прошепна:

— Какво видя, Ходжа? Колко дълго беше…

Колко странно. Какво съм видял аз? Докато размишлявах, Кристи се обърна и ме погледна. Сепнах се от дълбочината на страха в очите й. Какво, по дяволите, може да съм видял, че…

— Не съм сигурен. Ти наблюдаваше… цветове на брега, там, до самата вода.

Леко облекчение.

— Знаеш ли, много е странно — заговори тя, като ме наблюдаваше внимателно. — Тези цветове изглеждат почти като че ли са… Не зная. Правят някаква картина. Вихрушки. Подобно на абстрактно изкуство.

Страхът се изостри.

— Споменавал ли си за онова… което се случи последния път, на… някого? — попита.

Казах й за Гуалтери и я видях да преглъща, преди да заговори отново.

— Какво каза той?

— Каза, че това не му влиза в работата — свих рамене аз. — Каза да ни уведомиш, когато си готова да… пу-публикуваш. — *Публикуваш!* Господи.

Доловима въздишка. После тя вдигна поглед към мен, пристъпи по-близо и каза:

— Правилно, Ходжа. Това е моя работа. Хм. Бих желала да ми обещаеш, че няма…

— Кристи, искам да знам, защо бе изключила радиото. Веднага. Хора, готови да нарушат правилата за безопасност за свои собствени цели, могат да убият всички ни. И ти знаеш това, доктор Кристине Мейтнър.

Погледът в очите й стана почти отчаян.

— Ходжа, ще ти дам всичко, което поискаш, за да си държиш устата затворена.

Смехът ме накара да заекна отново.

— Ти ми предлагаш *подкуп*? Какво, по дяволите, имаш предвид, твоя сметка в швейцарска банка ли? — Учен като нея би получил доста пари за едно пътуване дотук. Много повече, отколкото някой нещастен дребен машинен техник. — Да не мислиш, че е *останало* нещо от проклетите Алпи?

Това я накара да трепне за секунда, не можа да схване веднага какво говоря. Колкото до мен, аз внезапно видях Женева в пламъци, докато небето изгаряше синьо-бяло от метеоритен дъжд.

Кристи отвърна поглед. Дишаше тежко с отворена уста и се поклащаше леко. Когато се обърна отново към мен, бях шокиран да видя сълзи в очите й.

— За Бога, Ходжа — каза тя. — Моля те. Ще ти дам всичко, каквото поискаш! Само го назови!

Тя хвана пръстена на ципа на комбинезона си и го отвори чак додолу, показвайки ми големи увиснали гърди и възглавници тлъстина около корема. Мизерно кичурче червеникавокафяви лонни косми надзъртаха през най-долната част на ципа.

Застанала така, ме загледа с умоляващи очи.

Почувствах, че дъхът ми спря в гърлото, уловен от непознато усещане.

Протегнах ръка с дланта към нея и казах много тихо:

— Кристи. Просто ми кажи какво става, съгласна ли си?

Тогава тя погледна надолу с помръкнало лице. Бавно затвори ципа и едва успях да доловя какво прошепна след това.

А то беше: „Мисля, че нещата от разтопен пастел са живи.“

Сдържах смеха си, втренчен в нея, с широко отворена уста.

Всичко това бе преди един цял живот, за всички нас.

Спомням си, когато бях малко момче, мисля на седем години, как седях с моя дядо, който тогава трябва да беше в началото на шейсетте, и двамата наблюдавахме съобщенията за ландера „Дискавъри“, който кацна на Европа и заби своята сонда дълбоко в бледочервения лед на лишеното от слънце море.

Спомням си как дядо ми казваше, че когато той бил седемгодишен и по телевизията показвали „Спутник“, неговият дядо бил ужасен до краен предел от тази направляема звезда — неговият дядо, родил се в годината, когато са летели братя Райт; човек, който си спомнял, че е бил седемгодишен, когато Блерио извършил своето легендарно прелитане над Ламанша.

Под ледената кора на Европа нямаше никакъв живот, а само кишаво море от органични бълбукащи водни мехури около безжизнени черни димки. Дядо ми почина няколко месеца преди първият човек да стъпи на Марс и да докаже, че там също няма живот и може би никога

не е имало, точно както неговият дядо е починал малка преди „Аполо“ да докосне лунната повърхност.

Представях си, че аз вероятно ще умра, преди човек да достигне до най-близката звезда, който факт ще остане в паметта на някое малко момче.

Това показва колко неправ може да бъде човек.

А сега стоях тук, в безжизнената страна на химически чудеса на Титан, срещу една обезумяла жена и се задушавах в силно вълнение от недоумение и отказ.

Кристи не започна да спори с мен. В очите й нарастваше гняв, заместваше страха и го прикриваше с познатото его на учен, което бях виждал върху толкова много надути лица, така често преди понякога да кажат: „Е, ти си просто един техник“, и да се отвърнат. Мисля, че това се случваше по-скоро често, отколкото рядко.

Кристи ме поведе навън към бронираната кола и ми нареди да я закарам обратно долу на брега. Паркирахме превозното средство доста далеч от пункта с уредите, а тя ми каза да застана върху товарния кош.

— Стой тук и наблюдавай. Иначе ще излъчим твърде много отработена топлина и…

После се отдалечи без повече думи за мен.

При пункта взе чифт щипци и се зае с нещо, което, доколкото можех да видя, стърчеше от реголита на брега. Бърз поглед… да. Върхът на малко вакуумно шише. Когато го отпуши, от него бликна лека мъгла, подобно на дим от бутилка с дух, и се заизвива за кратко на кълба. Крайбрежният пейзаж отвъд стана сивкав на вид от изпарението.

— Какво е това вещество?

Тя дишаше тежко по радиовръзката, бе задъхана, а гласът й прозвуча високо в ушите ми, когато измъкна шишето от леда.

— Дестилат от брегови инфилтрати. Това… което те ядат.

Вече го бе измъкнала и бързаше към заскрежения район, където брегът с начупен лед се превръщаше в повърхност на Восъчното море.

— Какво смяташ…

— Мълчи. Наблюдавай.

Тя внезапно изтръска от шишето няколко капки прозрачна течност, която бързо коагулира и потъмня. Голяма вълна мазна мъгла моментално развали въздуха. После Кристи се затича обратно към мен,

захвърляйки щипците и празното шише, докато минаваше покрай пункта.

И не измина много време, преди цветовете да разцъфнат.

Още преди да стигне до мен, на повърхността до ръба на брега започнаха да се появяват червени, жълти, зелени и сини капки. Излизаха на повърхността и после се плъзгаха навътре, слагайки началото на разпокъсани вихрушки около химическата разливка. Наоколо и надолу, те се спускаха под повърхността, без да изчезнат напълно, след това се показваха отново.

Димящата локвичка слуз започна да се свива.

А Кристи, която вече стоеше до мен, каза:

— Виждаш ли? *Виждаш ли?*

— Не зная какво виждам — отвърнах. — Аз…

Скочих долу от бронираната кола и с бавни подскоци в слабата гравитация се отправих през брега.

— *Стой!* — извика Кристи. — Спри, ще ги…

Спрях съвсем близо до бавно виещия се пожар от цветове, удивлявайки се как те оставаха отделени един от друг. Човек би помислил, че когато синият цвят докосне жълтия, линията на допира им леко ще позеленее. Нищо. Нито дори линия. Нито дори илюзия за зелено, регистрирано от моите земни очи.

Приличаха на рисувани амеби, както си ги представя едно дете, преди да погледне за пръв път през микроскоп и да установи, че „пипало“ означава точно това, което показва името.

Наистина изглеждаше, като че ли ядяха слузта.

Изведнъж синята капка, която се намираше най-близо до мястото, където стоях, стана неподвижна. Създаде краткотрайно петънце от оранжеви точки, което, изглежда, само за момент се издигна над повърхността й, после се махна и капката изчезна в бреговия лед.

Всичко стана за едно мигване на окото, твърде бързо за мен, за да разбера какво точно бях видял.

За около секунда другите я последваха в нищото, като изоставиха пушещата слуз, една изпаряваща се локвичка с по-малко от половината на първоначалната си големина.

Мисля, че стоях и се взирах около трийсет секунди с празна глава, преди да се опитам да си представя начини, по които човек би

могъл да се справи с това, без да потърси магическата дума „живот“.

— Кристи?

Нищо. Но можех да чуя дрезгавото й дишане, което идваше незабавно до мен чрез радиовръзката, въпреки че тя можеше да се намира на километри от мен.

— Кристи… — огледах се наоколо.

Стоеше точно зад мен, на разстояние по-малко от два метра, и ме гледаше с огромните си очи през тъмното лицево прозорче на скафандъра си. Държеше брадвичката ми за разбиване на леда, взета от стойката й отстрани на бронираната кола. Стискаше я с две ръце косо до гърдите си.

Застинах възможно най-неподвижно, взрях се в очите й, опитах се да проумея… Накрая преглътнах и попитах:

— От колко време стоиш там?

— Достатъчно дълго — отвърна тя. После остави брадвичката да падне, като продължаваше да я прикрепя с една ръка, при което острието й се заби и вдигна във въздуха няколко парченца лед от брега. — Достатъчно дълго, но… не можах да го направя.

Обърна се и започна да се отдалечава назад към бронираната кола.

Пътуването назад към жилището беше зловещо и изпълнено с онова шоково усещане, което човек получава непосредствено след тежко нараняване, когато светът изглежда далечен и невъзможен. Не бих могъл да си представя какво би се случило, ако тя се бе опитала да ме удари с брадвичката.

Подобно на нещо от един от онези проклети глупави стари филми.

Например за първата експедиция до Марс, който бе направен преди почти сто години. Филмът, в който ремонтната група излиза върху корпуса, когато започва „метеоритната буря“. Има едно перване като от куршум. Вътрешността на шлема на този човек се осветява, показвайки слисана физиономия, изкривена в агония. После светлината угасва и той е мъртъв. Лицевото прозорче помръква до черно.

Точно като това.

Нашите скафандри поддържат налягане само няколко милибара по-високо от околната среда на Титан посредством хелиев баласт. Може би, ако тя прореже моя скафандър, ще се получи искра и… Представих си как тичам към бронираната кола и изхвърлям ивици бавен син пламък.

— Предполагам… — каза тя.

Нищо. Навън небето бе тъмнокафяво и набраздено от златни ивици, толкова добре осветено, колкото е винаги небето на Титан. Някъде там, горе, сърпът на Сатурн ставаше все по-малък, сгъстяваща се сянка падаше върху пръстените му. Човек би могъл да каже къде е слънцето, едно малко искрящо петно в небето, подобно на парченце пиритна мъгла.

— Продължавам да се опитвам да мисля за начини, по които това би могло да бъде някаква фантастична химическа реакция — заговорих. — Имам предвид органична химия…

Тя се изкикоти, от което кожата ми настръхна.

Обратно в жилището, без скафандрите си, седнали край масата в безформените си комбинезони, ние ядяхме толкова стари „караванни хъмпбургъри“, че месото имаше вкус на филтърна хартия, питките бяха твърди като пластмаса, а пържените картофки сигурно бяха размразявани и замразявани отново най-малко веднъж в тяхната история.

Твърде много тишина. Кристи седеше и четеше рекламите върху гърба на хъмпбургърната опаковка. Нещо за някакво състезание, в което ако запазиш опаковката и събереш четири подобни, можеш да спечелиш „научна ваканция“ на Лунната база.

Измъкнах опаковката изпод пръстите й и погледнах ситния шрифт. Датата на екскурзията е била седем седмици преди катастрофата. Господи. Казах:

— Може би спечелилият тази екскурзия е още жив.

Или може би, знаейки какво предстои да се случи, те просто са го изпратили да си умре у дома.

Кристи ме гледаше втренчено с големите си и неразгадаеми очи.

— Възнамеряваш ли да ми разкажеш за цветните създания?

Мълчание, после тя бавно поклати глава.

Улових се, че мисля за начина, по който изглеждаше преди два часа, предлагайки ми добродетелта си като… по дяволите. Като

героиня от онези глупави романтични видеофилми, които Лайза гледаше винаги, когато ние… сега в главата ми няма нищо, освен Кристи с нейния комбинезон с отворен цип, висящи навън цици и очи, умоляващи ме да…

Почувствах лицето ми да се отпуска в кратка усмивка.

— На кого възнамеряваш да кажеш? — попита тя с присвити очи.

— На никого. Мисля, че… преразгледах твоето предложение. — Собственото ми хилене прозвуча нервно.

Лицето на Кристи потъмня и тя сведе очи, премрежени от гняв. После каза:

— Аз… аз не съм проститутка.

Не… Внезапно осъзнах мащаба на нейния подкуп, какво може би й е коствало да направи това предложение.

И тогава си представих нас двамата, притиснати на малкото легло, може би проснати на пода на жилището, избутали настрана боклуците, за да освободим достатъчно голямо пространство.

Чувстваше ли как дишането ми става учестено?

Наистина ли?

Нямаше начин да разбера.

— Извинявай — казах. — Просто се опитвам да… облекча нещата. Разбираш. Искам да кажа… когато те видях с онзи пикел…

Тя бавно кимна.

— Наистина ли няма да кажеш на никого?

Свих рамене.

— Какво значение има това?

Притворени очи. Кристи пазеше нещо за себе си.

— Възнамеряваш ли да ми кажеш?

Дълъг неясен поглед. Решаваше какъв вид лъжа може да поиска да ми каже. Мълчанието се проточи, след което последва същото леко тръсване на главата.

— Добре — въздъхнах. После се обърнах и започнах да си обличам скафандъра, а тя седеше и ме наблюдаваше. Всеки път, когато я погледнех, лицето й изразяваше нещо и тя сякаш искаше да го разкрие, каквото и да бе то.

Всеки път, когато видеше, че я гледам, лицето й се затваряше като врата.

Щом облякох скафандъра си и го херметизирах, излязох през шлюза и тръгнах по своя път.

През цялото дълго пътуване обратно се опитвах да разсъждавам рационално за случилото се, но не можех. Всичко, което идваше в главата ми, беше: „Какво може да промени това сега?“ и „Защо тя е толкова умислена?“

Беше достатъчно загрижена, за да вдигне брадва и да си помисли, че трябва да разцепи главата на обречения мъж.

В цялата вселена бяха останали живи по-малко от две хиляди души. Рано или късно всички щяхме да умрем, когато техниката започнеше да се поврежда, когато числеността ни намалееше, резервните части се свършеха… когато всички полудеехме и се втурнехме с викове чисто голи към въздушните шлюзове.

Представях си как разхерметизирам брониранатa кола, отварям вратата на шлюза, как се изправям на крака, поемам дълбоко от противния въздух и… по дяволите. Не мога дори да си представя как би могло да изглежда това.

Също като да седиш на електрическия стол със сърце в гърлото и със сетива, магически нащрек, чакащ щракването на включвателя, краткото бръмчене на проводниците и… и после какво?

Не знаем.

Странно. Само преди един ден, точно вчера, аз си мислех, че зная. Мислех си, че нямам нищо против, когато дойде времето… да.

Подобно на Джими Торнтън и неговия нож. Точно по същия начин.

Мислех да взема една купа с добре стоплена вода и, както си седя на леглото съвсем сам с купата между краката, пъхнал ръцете си и ножа под водата, да направя тези деликатни безболезнени порязвания, наблюдавайки образуването на червените облаци.

Може би ще бъде нещо подобно на заспиване, хм?

Джими приличаше на заспал, когато го намериха. Дори не бе разплискал водата, загубвайки съзнание.

Превалих билото на последния хълм преди базата и на хоризонта се появи Боунстелският космодрум. Паркирах брониранатa кола върху

широк равен корниз в началото на приближаващото се дефиле, питайки се защо, по дяволите, кожата ми бе започнала да настръхва.

ТЛ-2 беше на площадката за излитане, изправена, заредена догоре с гориво и с извисяващ се към небето корпус. На Земята подобна ракета е заобиколена винаги от падаща кондензна мъгла. Тук, където подгряващите елементи се използват за предпазване на горивото от желиране, се получаваше тясна, леко вълнуваща се струйка, най-често термално изкривяване, която се издигаше право нагоре.

Днес тя се издигаше само на неколкостотин метра и после беше отрязана от ножицата на вятъра.

Докато наблюдавах, двигателите се запалиха, мехур синя светлина набъбна между устройствата за кацане и тъмната конусна форма започна бавно да се издига. Имаше едно внезапно сложно разцъфване на червено-оранжев пламък, когато свръхподгретият водород започна да влиза в реакция с атмосферните съставки.

Пламъкът беше дълъг красив синьо-бяло-жълто-червен език, извиващ се като вихрушка, докато се изкачваше на фона на оранжево-кафявото небе, минавайки първо през един прозирен син облачен слой, после през друг, след това започна да изчезва, превръщайки се в дифузна светлина и накрая в нищо.

Знаех, че ракетата се отправя към Енселадус[8], където бяхме открили няколко милиона литра хелий, уловени в стара клетка от лед-9. Ценният газ бе едно от няколкото неща, които не можехме да направим или изкопаем на Титан.

Когато отново подкарах бронираната кола на път за дома, мислех си как ли би изглеждало, ако се опитам да живея през останалата част от живота си на Луната, земната Луна, единствената истинска Луна, която мъртвата стара Земя бе окачила като жив въглен в небето си.

Може би правехме грешка.

Може би те, всички, трябваше да дойдат тук.

Шофирайки под едно безинтересно кафяво небе, заобиколен от обвит в синя мъгла червено-оранжево-златист пейзаж, отново се опитах да мисля за малките зверчета на Кристи, но не успях.

Реших да се скрия в стаята си. Взирах се известно време в преградната стена, после включих устройството за връзка, наблюдавайки с тревога, когато екранът заискри, задавен за момент от цветови смущения, преди да се появи менюто на системата.

Какво ли ще стане, когато електрониката си отиде?

Всички ли ще умрем тогава? Или ще се опитаме да я заменим с временни ръчно направени приспособления и да излетим без електронна система за управление. Ще се опитаме… съществувала е космическа програма, преди да е имало истински компютри. Хора на Луната, нещо такова. Тази технология може би ще ни измъкне оттук. Може би не.

В библиотеката на базата нямаше нищо, което да не съм гледал вече стотици пъти, освен тази последна дузина епизоди от „Quel Horreur“[9], френскоезичната ситуационна комедия, която е имала луд успех точно преди края. JPL прахоса за нея един от своите последни предаватели на Земята, който изпращаше сигнали към комуникационни спътници и… е, добре, те знаеха. Трябва да са знаели. И какво са си мислили?

Не мога да си представя.

Бях наблюдавал първия епизод около трийсет секунди — щастлив смях, светлосиньо небе, бели облаци, зелени дървета, река Сена и Айфеловата кула.

Стоях в стаята си, така че да не трябва да си имам работа с Джена, която не ме изпускаше от поглед, когато минах през столовата да вечерям. Отидох в стаята си и после не можах да спра да мисля за нея, за последния път, когато бяхме… което доведе до мислене за Кристи с нейния разтворен комбинезон, предлагаща себе си на една съдба, по-лоша от смъртта. После преминах към Лайза, просната на нашето брачно ложе.

Говори се, че човек не може истински да си спомни болката, спомня си я само като факт, а не точния начин, по който се усеща. Може би същото е и с истинското щастие.

Висях като призрак под тавана на едно помещение, което вече не съществуваше, и гледах надолу към голата жена, чийто допир, вкус, усещане и смях бях загубил, борейки се със загубата, мъчейки се да използвам отново няколкото частици и парченца, които ми бяха останали.

Понякога се питах, защо изобщо напуснах Земята. Вероятно бихме могли да бъдем щастливи без парите. Може би.

Съжалението, казват хората, е най-скъпото нещо на света, но това е лъжа. Съжалението е безплатно. Можеш да получиш толкова съжаление, колкото поискаш. И тогава, когато престанеш да го искаш, разбираш, че то си остава твое завинаги.

По някое време, докато се взирах в системното меню на базовата библиотека, спомненият образ на Лайза се превърна в много по-пресния образ на Джена, потна и страстна в прегръдките ми, после някак си в Кристи с умоляващи огромни очи.

На следващия ден продължих към Работен пункт 17 — една платформа за сондиране върху задната страна на билото Аерхърст, отвъд „Аланхолд“. Седях отгоре на дълъг склон с изглед в дълбочина като нищо на Земята или на което и да е друго място, на което съм бил. Склонът бе дълъг, равен и се губеше в мъглата на разстояние десетки километри, подобно на най-голямата ски-писта, която човек би могъл да си представи.

Когато дойдох тук за пръв път, тези прекрасни и странни изгледи ме караха да мисля за всички места, където вече съм бил, за червената креда на Марс, за назъбените оранжеви планини на Венера и за меките черни равнини от лава на Луната.

Караха ме да си спомням моето първо зърване на Земята от космоса — гола, невероятна, със заскрежена синя повърхност, гледана от другата страна на небето.

Спомням си как стоях на върха на крайния склон на Тера Нурса, гледах над невъобразимата пустош на Восъчното море и се питах, дали не трябваше да кажа на Лайза, че никога няма да се върна у дома, че ще продължа да й изпращам парите, всичките пари, но че тя ще трябва да намери друг мъж за помощник при харченето им и от него да има онези деца, за които бяхме мечтали.

Господи, по онова време се говореше за луните на Уран! А аз започнах да си мисля какво ли ще е да стоиш върху стръмна скала с височина десет километра. Започнах да мисля за гейзерите на Тритон, за мъждивия син Нептун, увиснал в черното небе отгоре…

Това все още имаше силата да ме накара да получа вътрешен спазъм от желание.

Работен пункт 17 се управляваше от две рускини, докарани от „Фор Троянс“ преди около две години. Те бяха яки червенокоси геоложки от Казахстан с неизразителни лица. Приличаха си като сестри близначки, вероятно бяха на по около четирийсет години, а може би много по-възрастни, и бяха бродили из Слънчевата система някъде около петнайсетина години.

Винаги се държаха като шутове. Беше забавно да са наоколо. Непрекъснато се ръчкаха помежду си, говореха цинизми, половината на английски, половината не, шегуваха се относно това коя възнамерява да ме има първа и коя втора, въпреки че аз винаги си ги представях като лесбийки.

В тяхното жилище с неговата неприятна миризма на кисело, докато наблюдавах как едната от тях сваля скафандъра си с щръкнал широк задник и как шевът на комбинезона й започва да се разпаря в мястото на най-силно опъване, направих някаква вулгарна забележка.

Ирина, мисля, че това бе тя, погледна към Лариса с опулени от изненада очи, после обратно към мен, с едва доловима усмивка.

— Ух. Съжалявам.

Ирина се изправи, сега с лице към мен и с все още смъкнат до глезените скафандър, и много любезно каза:

— Не съжалявай. Безпокояхме се за теб.

По-късно седях на едно от моите места за паркиране, високо на върха на Аерхърст, върху зъбер от чисто бял лед, стърчащ от мястото, където утъпканата следа пресичаше ниското рамо на рязко спадащ заоблен връх, с угасени светлини, изключен двигател, почти минимално захранване, и се взирах навън през прозореца.

В далечината, над низините, вилнееше буря с пороен дъжд. Огромен плосък сиво-син облак висеше под потъмняващото небе. Валежът под него беше като някаква поантилистка[10] мъгла, изпъстрена с твърде ситни точки, за да могат да се видят, и все пак някак си там — един безкраен сребърно-син стълб, закриващ пейзажа отвъд.

Атмосферно охлаждане.

Знаех, че някъде над облаците Сатурн почти е изчезнал, станал е черен и закрива Слънцето. Вдигнах поглед и се опитах да различа краищата на сянката, да различа радиационното разпръскване от плоскостта на пръстените, но днес турбуленцията беше твърде голяма.

Може би някой друг път.

Точно каквото мислех да кажа на Ирина и Лариса, очаквайки предложение, което изобщо не дойде. Все пак ми бе приятно да мисля, че се безпокоят за мен. Сякаш все още бях от значение за някого.

Лампичката на приемника върху таблото започна да мига, една улавяща погледа последователност от червено-синьо-кехлибарено-зелено през интервал между цветовете четвърт секунда, при което те се смесваха в кратък ярък блясък. Пресегнах се, докоснах един бутон, съобщих паролата си и се заслушах.

— Можеш ли да ме впишеш в графика си за ремонт? — изплува от радиосмущенията гласът на Кристи.

В този глас имаше нещо странно, нервно, неохотно, пламенно. Или може би само си въобразявах. Какво може да разчете човек в един глас, сведен до шепот от радиосмущения?

— Какво не е наред?

Дълга пауза.

— Не съм сигурна. Може би същото като преди, но по-лошо.

Досега не се бе повреждало нищо значително. Няколко изгорели чипа — нищо сериозно, което да не може да почака, ако не бях… Прегледах графика си, мислейки за Кристи, за нейните цветни восъкоподобни животинки, за…

— Аз съм на рутинна ремонтна обиколка по автоматизираната геофонна верига от тази страна на билото. Мога да се отклоня до твоя работен пункт между номера три и четири.

— Кога?

Спешно?

Вече нищо не е спешно.

— След трийсет и един часа — отвърнах.

Много по-дълга пауза.

— О.

Разочарованието беше абсолютно, пробило си път право през смущенията.

— Мисля, че ме устройва — каза тя.

— Ще се видим тогава.

Натиснах бутона и се облегнах назад, за да наблюдавам зараждащата се буря с дъжд, докато небето отгоре бавно потъмняваше и приемаше наситените цветове на калта.

Какво може да се е случило? Какво ли очаква тя? Дали имаше нещо общо със създанията от стопена креда? Определено нямаше нищо общо с мен. Мислите ми се зареяха отново към нейния комбинезон с отворен цип и ме накараха да се усмихна на себе си. Никога не съм бил с ограничен ум. Никога през този живот.

Но се случват странни неща, когато животът е редуциран до краен стрес.

Когато пристигнах на работния пункт, тя чакаше в скафандър отвън до електростанцията. После заскърца във въздушния шлюз, докато минаваше през него. Рядко съм бил в бронирана кола, когато някой друг се е качвал в нея. Глухото тупкане от колена и стъпала по метала и пластмасата и странните запитания бяха твърде неестествени.

Вътрешният капак се отвори, изпълвайки кабината със слаб дъх на алкохол и амоняк, бързо изместен от човешките гастро-чревни миризми, когато Кристи отвори шлема си и го сгъна назад.

Спомних си една стара история, в която се говореше за миризмата на Титан, и нейният автор размишляваше за метана, блатния газ и всички миризми в двора към плевнята.

Глупаво.

Хората слагаха бутанолов тиол в природния газ, така че по миризмата да се установи, когато е налице изтичане.

Лицето й бе запотено като при задух, сякаш от пребиваването й в скафандъра я бе хванала клаустрофобия.

— Да вървим — каза тя.

Освободих съединителя и потеглих. Накланянето на кабината я хвърли върху рамото ми. Усетих как се подпря, запазвайки каквото разстояние можа, което не бе голямо в това малко пространство. Каква част от онова, което чувствах, беше вкаменена емоция, замръзнали в главата ми стари подпрограми?

Не зная какво искам, защото се страхувам, така ли беше?

— Кристи — попитах, — кога ще ми кажеш какво става?

Обърнах глава, за да я погледна. Лицето й бе на не по-голямо разстояние от широчината на длан, но гледаше напред с немигащи очи, докато наблюдаваше приближаването и отминаването на познатия пейзаж на Титан. Отгоре притъмнялото небе беше с цвят като на прясно натъртено място — синьо и сиво, обагрено с неясни морави ивици.

После тя завъртя глава към мен и ме погледна в очите. Това я приближи достатъчно, за да усещаме взаимно дъха си. Известно е как протича това. Вие си попадате взаимно в лицевото пространство и там има напрежение, защото следващият ход е лекото привеждане напред, което…

Кристи отново отвърна поглед, не навън, а просто към вътрешната повърхност на стената, към таблото с прекъсвачи, монтирани приблизително на равнището на очите.

— Каза ли на още някого?

— Мисля, че няма нищо за казване — отвърнах, като свих рамене.

Никаква реакция. Напрежение в дъгата на шията й. Исках да протегна ръка и да я докосна, да й кажа някоя глупост от рода, че всичко ще бъде наред. После, обвил ръка около тялото й, нахлул в нейното пространство… има нещо в уязвимостта на страха от това, че нещо ужасно не е наред.

— Спри тук — каза тя. — Нека излезем.

Бяхме стигнали при скалите до брега, но все още имаше известно разстояние до познатия път надолу. Излязохме от шлюза един по един и тръгнахме по моите по-раншни следи към мястото, където я бях шпионирал преди. Сега към тях се бяха присъединили голям брой други отпечатъци от ходила, стотици в двете посоки.

Мисля, че всичките бяха нейни.

Над групата уреди се издигаше тънка струйка черен дим, подобна на удължена капка туш в чиста вода, която се размесва с проникващите потоци и тъкмо започва да се размива.

И всичко около нея на брега беше сблъсъци и цветни петна, сенки и форми, движещи се непрекъснато наоколо, всичките толкова бавно. Докато наблюдавах, едно тъмносиньо петно се приближи и протегна дълго тясно пипало. То дойде в границите на няколко

сантиметра от един от опорните крака, поколеба се за момент и го докосна.

Пипалото се сбръчка и бързо се отдръпна към главното тяло, което, изглежда, се обърна, превръщайки се в по-светъл нюанс на синьото. После за миг изчезна, потъна в брега.

Във въздуха се виеше още една спирала, издигаща се над групата уреди. Тя се отдалечаваше бавно, докато се разсейваше. Мислех си за образеца, който бях взел от онова по-раншно замърсяване на уредите. Вероятно все още беше в хладилника на бронираната кола, където го бях оставил.

Малки животинки изследват чуждоземната машина. Невинни малки животинки отиват на сигурна смърт.

Дали любопитството е някакъв тропизъм[11]?

Нощни пеперуди, привлечени от пламъка.

— Май ще излезеш права, а?

Не знам какво очаквах да последва, но тя каза:

— Веднага си изключи радиото.

— Ама…

Кристи се обърна и постави ръка на рамото ми. Не можех да я почувствам през материята на скафандъра, ала тези големи очи… Изключих го и зачаках. Тя просто се извърна и бързо се отдалечи към стръмната скала, в опасна близост до ръба й, като се има предвид крехкостта на този химически лед, и след като преброи до три, изключи енергийното устройство за носещи пулсиращи вълни на комуникационната система на своя скафандър.

Всичко приличаше много на някакъв филм.

Долу, на брега, восъкоподобните създания замръзнаха на място. Беше съзнателно замръзване, точно както постъпва паякът в момента, в който установи, че го наблюдавате. Това внезапно свиване, насочените към вас очи на чуждо същество, изпълненият с незнайни мисли паяшки мозък.

Спомних си начина, по който едно от тези създания бе образувало петно от оранжеви точици преди и това ме подсети за един научен филм, който бях гледал като дете — високоскоростна фотография на слузеста плесен в действие. Зловещо. Но не повече от това.

Внезапно брегът между две съседни структури опустя.

Във всички тези стари филми, стари истории, човек чувства този момент по ужасно погрешен начин, не е ли така? Посегнах към контролното табло на моя приемник, но Кристи, улавяйки движението ми с ъгълчето на окото си, вдигна възпиращо ръка.

Чакай.

Аз…

Долу, на брега, се образува хоризонтална синя плоскост с нащърбени краища. Време за няколко удара на сърцето, после розова ивица с отчетливи ръбове се плъзна през най-близката страна до нашия наблюдателен пункт.

След това от другата страна се появи с плъзгане някаква конична форма, спускайки се явно към розовата ивица.

Спускане.

Точно преди да я докосне, под тъпата страна на конуса бликна червено-оранжево завихряне. То забави движението си до нула и бързо измъкна малки крачета за кацане. Върху повърхността заискриха огнени пръски, после изчезнаха. Появиха се малки сини и зелени точици, обхванати в розовото, и плъзнаха към неподвижния конус. Щом го достигнеха, една по една те ставаха черни и изчезваха. След известно време можеше да се види, че се бяха научили да спазват дистанция, реейки се около ръба на картината.

Устата ми бе пресъхнала, когато включих радиото си и прошепнах:

— Откъде, по дяволите, знаят какво представлява нашето чувство за перспектива?

Шепнех, сякаш някой можеше да подслушва. Някое създание.

Гласът й едва ли беше нещо повече от тих полъх на вятъра, минаващ през слушалките ми:

— Те не са истински двуизмерни създания.

Това не е Страната на двуизмерните. Те не са восъчни рисунки върху грундирана повърхност.

Под конуса разцъфна огън и се издигна, излизайки от картината, а всички останали сини точици станаха черни, преди да изчезнат.

След известно време повечето от тях изпълзяха от ръба на картината, преминавайки през розовата ивица към мястото, където преди малко се намираше конусът. Отначало водачите станаха черни и

изчезнаха, но само за съвсем кратко. Те скоро извършиха своите изследвания и продължиха да се плъзгат по пътя си.

Синята равнина със своите празни розови ивици внезапно изчезна и брегът отново опустя.

Обърнах се към нея и я попитах:

— Защо ми показа това?

Гледана през лицевото прозорче, Кристи беше само очи. Големи сини очи. Сериозни. Уплашени.

— Не взех това решение сама. Аз не съм… — Дълго колебание. — Знаеш.

Да. Не съм Господ. Ето каква е работата.

Обратно в жилището, след дълго мълчаливо пътуване, ние седяхме заедно по комбинезони, правехме си чай и го пиехме, подхващахме незначителни разговори, които не водеха до никъде, въртяхме се в кръг, сякаш нещо се бе променило или напротив.

Тук сме мъртвци, мислех си аз на връщане, докато наблюдавах навяването на снежни преспи върху утъпкания път пред бронираната кола. Натрупването се забавяше, сякаш се готвеше да престане, а после внезапно вятърът вдигаше снега като ято птици, устремени към небето, изчиствайки пътя пред нас.

По-малко от две хиляди оцелели…

В старите истории и в старите филми това щеше да е повече от достатъчно. Две хиляди горещи и страстни Адамовци и Еви, които разпространяват своите бърлоги и разширяват заеманото от тях пространство, бродят из неотдавна насечения пейзаж, спират за малко до бреговете на някое безкрайно пусто море и тъй като са плодовити, се размножават, докато не покрият отново цялата Земя.

Тази звездна система повече не съдържаше обитаема планета.

Частици от спомени, откраднати от новинарския видеопреглед на Лунната база. Когато „Оберт“ достигнеше дома с екипажа на Венерианската орбитална станция, който не трябваше да се самоубива, той щеше да донесе куп устойчиви сонди, предназначени за изследване на повърхността на Венера.

Устойчиви сонди и, разбира се, един от пилотираните венериански ландери.

Тогава щяхме да знаем със сигурност. Тогава щяхме…

Не можех да спра да си представям, толкова за кратко, себе си в този първи прокълнат екипаж, спускащ се с венериански ландер през ревящата кафява кал към едно меко кацане в собствения ми заден двор.

Бил съм на Венера. Притежавам квалификацията за операции извън борда на венериански космически апарат. Аз…

В детските си години четох някаква научна статия, в която се споменаваше, че ударът на „Чиксулуб“ в КТ „Боундари“ е бил „като да занесеш горелка в западна Северна Америка“.

Образът в моята глава се експонираше двойно, като образ от разрушени и изгорели градове, подобно на нещо от фантастична атомна война, наложено върху реалността на килим от охлаждаща се лава.

Само струйки дим.

Това е всичко, останало от него.

Кристи ме гледаше странно, с лице, потопено в парата на чашата с чай. Един Господ знае какво трябва да е било изражението върху лицето ми. Имала ли си някого, Кристи Мейтнър, или са умрели само непознати? Милиарди и милиарди непознати.

— Мисля, че ще е по-добре веднага да говорим за това — каза тя. Неизказано остана „независимо дали искаме или не“.

Кимнах, без да зная какво исках, взирайки се в лице, което изобщо не беше изразително и не се различаваше особено от моето собствено. Опитах се да си спомня как изглеждах, да повикам мъжа в огледалото, но там имаше само мъгла. Нямаше никакъв начин да разбера в какво се взираше сега тя с тези големи дълбоки очи.

— Всичко е толкова просто, Ходжа — продължи Кристи. — Те са живи и това е техният свят. Ако останем тук, дори само няколко десетки от нас, околната среда на Титан ще започне бавно да се променя, докато не се превърне в свят, вече необитаем за тях.

И тогава?

Правилно.

— Има ли сега някакво значение нашето знание, че те са разумни същества?

Тя поклати глава.

— Ако ние си сътрудничим в запазването на видяното от нас в тайна, в предпазването на останалите от сблъскване с него, щом

веднъж си заминем обратно за Лунната база…

— Земята не може да се възстанови, а ние не можем да оцеляваме вечно в Лунната база — възразих аз. — Системата Сатурн е нашият най-добър залог, иначе ще се разпръснем твърде надалеч. Дори Марс…

— Шансът е срещу нас, без значение къде сме — отсече тя.

Кимнах.

— И така, ние идваме тук, заличаваме титанците и после все пак измираме, затривайки тяхното бъдеще, също като нашето.

Означаваше ли нещо това? Каква е следващата ми реплика? Зная: „Кристи, имаме стопроцентово доказателство, че животът във вселената е широко разпространен.“ Правилно. Идиот. Спомних си начина, по който изглеждаше тя: с така бледо лице и големи очи, стояща зад мен с брадвата, готова да убие. Колко много титанци щяха да експлодират и изгорят под брега, ако бе пролята моята кръв?

— Значи затова е цялата тази работа, а? — попитах аз. — Някаква добра старомодна еко… — Правилно. Подобно на идиотите, които протестираха срещу изстрелването на „Касини“ преди всичките тези години, докато не се правеше абсолютно нищо относно стотиците хиляди водородни бомби по света.

Избери своята цел. Някои са по-лесни за избиране от други.

— Не е толкова просто. — Изглеждаше уморена. — Ако беше само затова, че са живи същества, разумни живи същества, ти не би седял тук сега.

— Мъртъв и погребан? — попитах с усмивка. — Това щеше да ти е трудно да обясниш.

— Не мислех ясно. Бях изпаднала в паника, че ти…

— Тогава какво? Защо съм все още тук?

Дълго, дълго взиране. Все още се опитваше да разбере дали зад моето лице се крие някакво, подобно на нея, човешко същество.

— Онзи ден — заговори накрая — открих доказателство, че процесът на техния живот включва някакъв вид насочен ядрен синтез.

Можеше да се види изразеното на лицето й облекчение. Ето. Казах го.

И…

Ядрен синтез?

А сега да уточним подробностите.

В онези стари истории и филми подробностите винаги са важни — въображаема наука, дискутирана от щастливи компетентни герои, докато от машината не изскочи Бог и не изрече своята решаваща заключителна фраза.

Сега?

Не е важно.

Вече не.

И все пак…

— Това може да наклони везните в наша полза — отбелязах аз. — Идваме тук, научаваме се да ги използваме и оцеляваме като вид.

Лицето й помръкна.

Не мисля, че очакваше от мен да стигна толкова лесно до този извод.

Вероятно тук имаше някакъв сценарий, в който педантичният учител обяснява разни неща на зяпналия в захлас механик с възможно най-прости думи. Такава е историята, нали?

Кристи седна отново на стола си и въздъхна.

— Не зная какво трябва да правим. Ти знаеш ли?

Някои хора обичат да се преструват, че взимат рационални решения. Това се нарича поведение за търсене на извинение. Кристи и аз седяхме дълго време един срещу друг. Заради напрежението изглеждаше, че се готвим всеки момент да заговорим, но изобщо не го сторихме. Иска ли някой да е първият, започнал да предлага извинения? Не, не аз. Какво ще кажеш ти? Ако е било достатъчно важно да посегнеш към брадвата, със сигурност…

Мисълта ми не беше ясна.

Правилно.

И така, поговорихме за доказателството, което тя ми обясни с възможно най-прости думи, после успях да уловя нишката и започнах да я навивам в моята собствена база от знания, разбирайки я от моя собствена гледна точка. Разбиране. То е важна част от извинението за онова, което правиш, нали?

Или което не успяваш да направиш.

Помисли за възможностите, Кристи.

Помисли за технологията, която бихме могли да създадем тук. Помисли за ресурсната база. А титанците? Важно ли е какво става с тях?

Накрая заспахме — аз, свит на пода, а Кристи на леглото си, свита на кълбо, с гръб към мен и глава в неясните сенки между тялото си и стената. Известно време лежах буден и се опитвах да мисля за цялата тази проклета история, опитвах се да убедя себе си, дявол да го вземе, че тя има някакво значение.

Но много часове по-късно, когато се събудих, Кристи беше на пода до мен, заспала, без да ме допира, с глава върху един ъгъл на сгънатото одеяло, което използвах за възглавница.

Лайза никога не постъпваше така. Тя трябваше винаги да ме докосва, когато спяхме заедно, понякога свита на кълбо до гърба ми, друг път настоявайки да я прегърна като защитна обвивка. Спомням си, когато бяхме много млади и нови един за друг, как се събуждах понякога, за да открия, че диша право в лицето ми.

Обикновено наричах това взаимно дишане в дъха на другия. Не бях в състояние да си представя нещо по-интимно.

И така, след като се събудихме и закусихме, ние се качихме в бронираната кола и се отправихме пак към брега на Восъчното море, където в края на краищата ни очакваха приказките за наука.

Не зная какво ме накара да спра бронираната кола на крайния склон. Може би просто някакво… чувство за нещо неизбежно. Може би просто копнеж по гледката. Кристи ме изгледа втренчено за секунда или две, когато й казах да излезе. Двигателите на Стърлинг караха рамата под нас да вибрира, да занася в коловозите. После тя кимна, спусна шлема върху лицето си и започна да повишава налягането в скафандъра. Сбръчканата светлосива кожа ставаше все по-твърда и лъскава, заличавайки нейните форми.

Когато изпускателният клапан изпъшка и я видях през прозорчето на кабината, внезапно си спомних за една стара телевизионна реклама от ретромодата по времето, докато бях ученик в прогимназията. Пилсбъргски американски пехотинец.

Американски пехотинец. Странно. Питам се, дали тези отдавна умрели писачи на реклами са си го представяли с тенекиен шлем и пушка „Енфилд“ с щик да марширува изправен и решителен под автоматичния огън на ничия земя.

Мисля, че Кристи се успокои, когато се присъединих към нея на повърхността, без да има никакъв начин да разбера през визьора на скафандъра, зад който се намираха същите тези очи, със същото им изражение — един наложен ефект на изненада, страх и възмущение. Но тя ме последва до ръба на стръмната скала, където спряхме и аз я оставих да застане зад мен с образа на брадвата, достатъчно пресен, което едва ли имаше значение.

И, разбира се, налице бе стръмната скала. Едно силно бутване и ще полетя надолу към… не зная какво. Гравитацията тук е достатъчно слаба, за да оцелея след падането при това атмосферно налягане от два бара, но… дали скафандърът би издържал?

Представих си как експлодирам като бомба.

Отгоре небето се простираше към отсъстващия хоризонт подобно на червено покривало с набръчкани облаци от необработена вълна, нащърбени тук и там, навсякъде с кухини от пурпурни сенки, малки дупки в нищото.

Долу, на сребристия бряг, платформата с уреди бе оградена от пръстени неподвижни капки, всеки пръстен с един-единствен цвят, които си проправяха път навън от хардуера.

— Никога не съм виждала това преди — измърмори Кристи.

Радиото правеше да изглежда като че ли тя бе в моя скафандър, притисната към гърба ми с брадичка на рамото ми и говореща в ухото ми.

Ако човек се вгледаше внимателно, би могъл да види, че капките бяха свързани помежду си с тънки нишки, монохромни по дължината на пръстените, смесени между тях. Бавно една от капките протегна пипало към платформата. Точно така. За минута то ще почернее и ще се свие, сбърчвайки се навътре в себе си, докато капката майка го доближи с издадената си част и го погълне. Щеше ли тогава пръстенът да се приближи, а всеки войник в тази редица да направи лесна крачка напред в празното пространство, подобно на гърци в сгъстен боен строй?

— Питам се защо ли го правят? — каза Кристи.

Отиват на сигурна смърт в преследване на знание ли?

Добър въпрос.

Пипалото се забави, когато дойде по-близо, сплесквайки се, разширявайки се и образувайки един вид двуизмерна чаша в края си —

чаша, която се премествaше бавно напред-назад, извивайки се по повърхността няколко сантиметра навън. След малко във фокуса на чашата започнаха да се образуват жълти капчици, които се откъсваха и бързаха обратно по пипалото към капката майка. Оттам те се копираха точно, разпространявайки се по пръстена и после навън.

— Мислиш ли, че знаят за нашето присъствие тук? — попитах.

Първата капка отдръпна своето пипало, докато следващата в редицата издаде някакъв идентичен… инструмент? Беше ли това правилната дума? Изследваше следващата секция на топлинния щит на платформата.

— Не зная — отвърна Кристи. — Тяхната чувствителност към радиото не е толкова голяма. Винаги трябва да усилвам носещата вълна до максимум, за да привлека вниманието им.

Обърнах се и закрачих назад по пътя, по който бяхме дошли.

— Мисля, че просто трябва да продължим надолу и…

Не бях сигурен какво възнамерявах да предложа. Кристи ахна и протегна ръка, като сграбчи моята между лакътя и рамото толкова силно, че скафандърът ми се смачка и принуди хастара да допре кожата ми. Усещането на студената влажна пластмаса ме накара леко да потръпна.

Когато погледнах назад, долу, на брега, пръстените се бяха разчупили. Сега капките бяха съвършено сферични, появяващи се и изчезващи в напукания лед, подобно на цветни топчета за пинг-понг, които подскачат във вана с вода. Подскачат в унисон.

Едно, две, три…

После експлодираха като безброй сребърни дъждовни капки. Стремяха се една към друга, смесваха се и се разстилаха като рисуван прилив, докато брегът се превърна в плътно сребърно огледало, изпълващо пространството между стръмната скала, морето и групата уреди. То отразяваше леко замъглен образ на червеното небе отгоре в комплект с ленти златиста светлина, минаващи през малките пролуки и дупки в облаците и очертаващи снежните преспи, които се местеха подобно на прашинки в ленив летен следобед.

Някъде горе видях да плават в небето мънички парчета многоцветна дъга.

Образът в огледалото потъмня, отслабвайки бавно, сякаш падаше нощ. Въпреки това истинското небе висеше над нас непроменено.

Лентите светлина потъмняваха, червеното стана оранжево, после кафяво, после синьо, после тъмносиньо, после почти черно.

Почти, защото сребърните петна останаха.

Сребърни петна в особено позната схема, частици светлина, скупчени тук и там, събиращи се към една диагонална лента през средата и…

Ахването на Кристи ме накара да си въобразя топлина в ухото, когато тя разпозна това частица от секундата преди мен. Е, разбира се. Тя бе видяла реалния образ много по-неотдавна от мен.

Звездите отслабнаха. Млечният път се превърна само в прашно, мъгляво подобие на себе си.

— Как? Как могат да *виждат*… — чух гласа на Кристи.

В центъра на звездното поле неочаквано изникна ярка сребърна светлина, заобиколена от по-слабите светлини, някои по-ярки от други, повечето бели, някои цветни, тази тук синя, онази там червена.

Миниатюрни ярки мъниста започнаха да излитат от синята светлина, отклонявани от оранжевия Юпитер и отправящи се към жълтия Сатурн. Някои от тях спираха там, други продължаваха да летят и изчезваха от сцената.

В редица през най-долната част на картината, където тя бе страната, обърната към нас, се появиха плоски почти схематични изображения на космически кораби, съответстващи на всяко миниатюрно мънисто, докато то летеше. Малък „Пионер“. „Вояджъри“. „Касини“ и „Хюйгенс“…

— Питам се, колко отдавна са знаели? — попита Кристи с глас, който не бе по-висок от тих шепот. — Защо са чакали толкова дълго… и защо мен?

Ако те знаеха за „Пионер“, тогава са знаели за нас още когато моят баща е бил малко момче, а моят дядо — млад мъж, отдаващ се на космическите дела, представящ себе си в бъдещето все още млад, силен, жив и щастлив.

Долу, на брега, слънчевата система избледняваше и оставяше зад себе си загатване за звездни полета, после като мигаща светлинка се появи синя Земя, океани, покрити от разкъсани облаци, континенти, очертани в нюанси на охра, трудни за разпознаване, обикаляни от една малка сива Луна.

Почувствах как ръката на Кристи стисна още по-силно рамото ми, знаейки какво предстои.

Там. Астероидът. Ярката виолетова светлина на водородните бомби. Разстилането на фрагментите. Ударите. Червеното зарево на магмата. Разстилащите се кафяви облаци.

Зачудих се за кратко дали те имаха нещо общо със скалата, пресякла нашия път. Не. Просто изплува някаква стара история, блед спомен, останал в главата ми от времето, когато бях дете.

Едно от онези проклети неща, на които учим нашите деца, защото не знаем какво е действителност. Не знаем и не ни интересува.

Някъде в главата ми някакъв лошо захранван генератор на истории доставяше картини на онова, което щеше да последва. Долу, на брега, щеше да се образува картина на чуждоземец с пипала. Нещо, което не беше човек, но бе във възможностите на земната еволюция, щеше приканващо да протегне лапа на бозайник.

Заведи ме при вашия вожд.

Какво си спомнях?

„Благородните хищници“?

Може би.

Долу краят на света избледня, заменен от бял диск, нагънат в концентрични пръстени. Той се въртеше сякаш в триизмерно движение и ни показваше сложни механизми, важни механични подробности, очевидно системи за управление.

— Лещи на Френел — казах аз.

— С това биха могли да виждат през облаците, ако можеха да го построят в действителност — отбеляза Кристи. — Да видят Слънцето, по-големите планети и по-ярките звезди като топлинни петна в тяхното небе. Но…

Инфрачервеният телескоп бе заменен от изображение на Титан, разпознаваемо от топографията на Тера Нурса, Титан, набразден от неговите облаци. Изображението се въртеше, показвайки полукълбото на Восъчното море, носещо взаимосвързани концентрични пръстени, някаква гигантска версия на областта, в която бяхме дошли най-напред тук.

— Интерферометър с дълга линия на развъртане — каза Кристи. — С достатъчно изчисления…

Ако можеха да го построят.

Ядрен синтез?

— По какво различаваш жизнения процес от технологията?

— О — възкликна Кристи. В гласа й прозвуча изненада.

Въображението не изгражда нищо. Нито дори знания за това как да се гради. Не, докато не успееш някак си да го проектираш в реалния свят.

На брега се образува още една картина — някакъв фантастично подробен портрет на космодрум, показващ двата ландера, изправени на техните ракетни площадки. Отгоре, върху билото, мънички сини титанци чакаха на безопасно разстояние, застрашително, подобно на индианци, изправили се над засадата на глупаво строената в дефилето конница.

Една синя сфера се търкулна надолу към малките кораби. Очаквах те да бъдат съборени като кегли пред топката. Тя обаче се спря недалеч от тях. Миниатюрни човечета в скафандри свързаха синя нишка към топката и към корабите. Топката започна да се свива, докато напълно изчезна. Корабите излетяха, изхвърляйки червен пламък, преминаха през гъст черен облак и се стопиха.

Зад тях, част по част, изчезнаха базата и космодрумът, оставяйки след себе си пуст пейзаж.

Кристи въздъхна в слушалките ми.

Просто още една твърде добре позната приказка, това е всичко.

Сребърният екран отдолу се изчисти отново и се превърна в бледи звезди на фона на кадифена тъмнина, засенчвани от бавно движещ се планетариум на Слънчевата система. Топчици светлина се движеха от Сатурн към синята Земя. Кафява, помислих си аз. Трябваше да я направят кафява.

Небето оставаше пусто.

— Мисля… — започна Кристи.

— Че ни изпращат у дома да умрем ли? — попитах шепнешком.

Появи се още една топчица, прекоси пространството от Земята до Сатурн, после пак се върна у дома. След това отново. И отново. Появиха се още топчици, този път от Сатурн към Нептун. След известно време пътуванията започнаха триетапен маршрут — Сатурн, Нептун, Земя.

Какво е това при Нептун?

Тритон, разбира се.

Спомних си колко много винаги ми се е искало да отида там, почти желаейки да напусна Лайза, само за да мога да видя прозирните гейзери на фона на тъмносиния свят, на ръба на безкрайността.

— Те ни изпращат към дома на Луната. — Гласът на Кристи звучеше някак си глухо, сякаш говореше от недрата на сън. — Помагат ни да оцелеем чрез търговия и… аз… — Тя млъкна.

За какво мислиш, Кристи? Че в края на краищата ще можеш да видиш атмосферите на газовите гиганти ли? Това ли е?

— Не сме в състояние да добиваме тритий от атмосферата на Юпитер, откъдето може свободно да се вземе — каза тя. — Не и в тази радиоактивна околна среда. Във всеки случай не скоро.

Тритий. От дълбините на миналото внезапно изплуваха така отдавна забравените конструкции на „Дедал“.

— Дори тук, на Сатурн — каза тя, — има дълбок гравитационен кладенец, който ни пречи. И при опасността от сблъскване с отломки, движещи се спираловидно от екваториалната плоскост на пръстена навътре. Нептун…

Газов гигант с ниска плътност и колкото си искаме тритий. Плюс голяма ледена луна за титанците да…

Изведнъж от Земята бликнаха огромен брой ярки искри, движещи се не към друга планета, а отдалечаващи се в небето отзад — небе, чиито звезди отново блеснаха ярко, а флотилията от искри ставаше все по-малка и по-малка, докато се смеси с шарките от звезди.

— Мисля, че е нещо в Паво — промърмори Кристи. — Никога не съм била добре запозната с по-малките съзвездия.

Делта Павонис?

Има ли планета там? Планета точно като тази, която загубихме?

— Мислиш ли, че тяхната технология е толкова добра? — попитах аз.

Тя вдигна поглед към мен, все още нищо повече от големи очи, гледащи навън през издраскана замъглена пластмаса.

— Може би не — отвърна тя. — Не тук в леда и студа. Но заедно с нашата…

Може би беше така.

— Мисля, че не ние в края на краищата взехме решението.

Събудих се посред нощ и отворих очи в тъмнината, нарушавана от синята светлина на контролното табло. Тя хвърляше сянка от главата и разрошената ми коса върху стената на жилището. Кристи се беше свила в пространството между моето тяло и стената. Двамата, потни и притиснати един до друг, разделяхме някакво меко старо одеяло.

Нейде навън настъпваше новият ден.

По някое време през този ден ние трябваше да вземем решение, да се качим в бронираната кола, да се върнем в базата и…

Какво щеше да стане?

О, глупости. Фантазията, през която минахме току-що, не беше по-добра от още едно преповтаряне на Бремето на Белия човек.

Решението бе взето. Не от нас.

Всичко, което трябваше да направим, бе да изпълним нашата част, да произнесем нашите реплики според сценария.

Прожектори. Камера. Начало.

Помръкване до черно.

Ако останех неподвижен и обърнех внимание, можех да почувствам гърба на Кристи в гърдите ми, движещ се бавно навътре-навън, когато дишаше, с кратки паузи преди обръщане на посоката. Мисля, че спеше. Опитах се усилено да си спомня как усещах Лайза, когато спеше до мен.

Избледня и изчезна, подобно на всичко друго.

Вслушах се в тихия шум от вдишване и издишване, които си представих, че са с отворена уста. Приглушено дишане, подобно на леко хъркане, което звуците на Титан, идващи през стената на жилището, скриваха. Вятър като въздишка минаваше наблизо, а далеч сред хълмовете стенеше буря. През пода до нас достигаше скърцането на ледената кора, свързано с приливите и отливите.

Кристи, изглежда, въздишаше в съня си, притиснала съвсем леко гърба си към мен, почти като в сън.

Спомних си светлините, които се смесваха със звездите, и се улових, че мечтая за един нов свят, че стоя на някакъв склон под кървавочервен залез на чуждо слънце, слънце с протуберанси и корона, ясно очертани на фона на небето, нещо от някаква запомнена астрономическа илюстрация. Нещо от някаква детска книжка.

Там, както във всички детски книжки, близо до мен стоеше жена, хванала ме за ръка.

Под нас, в подножието на склона, се виждаше краят на тъмна гора. Дърветата се полюшваха като палми в тропически бриз. А зад гората, гладко до края на света, се простираше златисто море.

Ние?

Или просто някакъв сън?

Кристи внезапно се размърда, полуобръщайки се към мен, притисна главата си към рамото ми и промърмори:

— Може би в края на краищата някои неща ще… се уредят.

След всичко това.

Измина един момент, преди да осъзная какво имаше предвид.

И още един, преди да почувствам как товарът се вдига от сърцето ми. Духове се отдалечаваха бързо към своите гробове. Още едно златно утре се събуждаше от сън.

---

[1] Двигател на Стърлинг — използва въздух като работен флуид и се отличава с високоефективен термодинамичен цикъл; наречен е на Робърт Стърлинг (1790–1878), шотландския инженер, който го е изобретил. — Б.пр. ↑

[2] Най-малкият и най-отдалечен от планетата спътник на Сатурн. — Б.пр. ↑

[3] Ниска околоземна орбита. — Б.пр. ↑

[4] Малки космически кораби, пригодени да кацат на друга планета. — Б.пр. ↑

[5] Тако — мексиканска царевична питка, завита на руло и обикновено с някакъв пълнеж. — Б.пр. ↑

[6] Леснотопим (гр.) — Б.пр. ↑

[7] Clathrate (хим.) — твърда смес, в която молекулите на една субстанция са физически уловени в кристалните решетки на друга. — Б.пр. ↑

[8] Един от най-малките спътници на Сатурн. — Б.пр. ↑

[9] Какъв ужас (фр.). — Б.пр. ↑

[10] От поантилизъм — техника за рисуване, при която точки от несмесени цветове се поставят една до друга върху бяла основа, така че от разстояние се сливат в окото на наблюдателя в междинни тонове. — Б.пр. ↑

[11] Движение на орган или част от растение към даден дразнител. — Б.пр. ↑

Издание:
Армагедони
Съставители: Джак Дан и Гарднър Дозойс
Фантастична антология
София, 2002

Американска. Първо издание
Превод: Венелин Мечков, Владимир Зарков, Григор Попхристов, Емануел Икономов, Радослав Цанчев
Редактор: Емилиян Малезанов
Първа корица: Димитър Стоянов — Димо̀
Технически редактор: Александър Карапанчев
Компютърна подготовка: ЕГИ
Коректор: Антоанета Петрова
ISBN: 954-569-014-3

Формат 56×84/16. Печатни коли 18
Печат: Инвестпрес АД София
Астра Компас ООД, София

Armageddons
Edited by Jack Dann and Gardner Dozois
Published by Ace Books
Copyright 1999 by Jack Dann and Gardner Dozois

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

http://chitanka.info

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.